

KÉZIKÖNYV

a szociális intézményekben dolgozók számára

2010. évi szám

MENHELY ALAPÍTVÁNY

Az Összefogás a Budapesti Lakástalanokért és a Hajléktalan Emberekért Közalapítvány pályázati támogatásával, valamint a Complex Wolters Kluwer Csoport tárgyi adományának felhasználásával készítették a Menhely Alapítvány munkatársai

© Szerkesztették

Fialla Marianna
Guba Ildikó

Kártyás Irén
Naszvadi Tibor

Vajdovics Viktória

A kézirat lezárva: 2010. július 31.

ISSN 1419-1512

A kiadványt, vagy annak részleteit tilos reprodukálni;
sokszorosítása, terjesztése kizárólag a szerkesztők engedélyével történhet.

Kiadja a Menhely Alapítvány

1475 Budapest Pf. 291.

Letölthető: www.menhely.hu

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	7
A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI	8
Szerkesztette: Kártyás Irén	
A Ket. hatálya.....	8
Eljárási alapelvek	9
Hatáskör és illetékesség.....	11
A hatósági eljárás megindítása.....	13
A hatósági eljárás lefolytatása	15
Eljárási költség, költségmentesség.....	18
Ügyintézési határidő	21
Határozat és végzés	23
Hatósági szerződés	25
Fellebbezés.....	26
A döntés módosítása vagy visszavonása.....	29
Bírósági felülvizsgálat	30
Újrafelvételi eljárás.....	31
NYUGELLÁTÁSOK ÉS NYUGDÍJSZERŰ ELLÁTÁSOK	32
Szerkesztette: Naszvadi Tibor	
I. Saját jogú ellátások.....	32
Öregségi nyugdíj	32
Korkedvezmény	34
Korkedvezményre jogosultság 2007 január 1-je előtt.....	36
Előrehozott öregségi nyugdíj	37
Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj	37
Az előrehozott. és csökkentett összegű előrehozott nyugdíjra vonatkozó közös szabályok	38
Rokkantsági nyugdíj (2008. január 1-jétől)	39
Rehabilitációs járadék	46
A megváltozott munkaképességű dolgozók rendszeres pénzbeli ellátásai	51
Átmeneti járadék.....	51
Rendszeres szociális járadék	52
Az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadékra vonatkozó közös szabályok	53
Baleseti ellátások	57

Baleseti járadék	57
Baleseti rokkantsági nyugdíj.....	58
Rokkantsági járadék.....	60
II. Hozzá tartozói ellátások.....	61
Özvegyi nyugdíj.....	61
Árvaellátás.....	64
Szülői nyugdíj.....	65
Baleseti hozzátartozói nyugellátások.....	65
III. Szolgálati idő.....	66
Az 1997. december 31-ét követően szerzett szolgálati idő	66
Az 1998. január 1-jét megelőzően szerzett szolgálati idő.....	66
A szolgálati időre vonatkozó közös szabályok.....	69
IV. Az igény érvényesítése és a jogorvoslati lehetőségek.....	72
Méltányossági jogkörben megállapítható kivételes nyugellátások	77
A MUNKANÉLKÜLIEK ELLÁTÁSAI.....	81
Szerkesztette: Fialla Marianna - Guba Ildikó	
I. A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások	81
Álláskereső támogatása	87
Álláskeresői járadék.....	88
Álláskeresői segély	92
„200 nap jogosultsági idővel rendelkezők álláskeresői segélye”	93
„Álláskeresői járadékban részesültek álláskeresői segélye”	93
„Öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélye”	94
Az álláskeresői segélyek közös szabályai	94
Költségtérítés.....	96
Vállalkozói járadék	96
Az álláskeresői támogatások közös szabályai.....	98
Foglalkoztatást elősegítő támogatások.....	99
Az álláskereső klub.....	99
A munkaadóknak nyújtott, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások	99
Az álláskeresőnek nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások	102
Képzések elősegítése.....	102
A foglalkoztatást elősegítő támogatások közös szabályai	105
A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások eljárási szabályai	106
II. Az önkormányzat által nyújtott szociális ellátás.....	107
Aktív korúak ellátása	107

CSALÁDTÁMOGATÁSI RENDSZEREK ÉS ANYASÁGI ELLÁTÁSOK 116
Szerkesztette: Fialla Marianna - Guba Ildikó

I. Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások	116
Családi pótlék.....	117
Gyermekgondozási támogatások.....	124
Gyermekgondozási segély	125
Gyermeknevelési támogatás	127
A gyermekgondozási támogatások közös szabályai.....	127
Anyasági támogatás.....	129
Jövedelmi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályai	130
II. Biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások	135
Terhességi-gyermekágyi segély	135
Gyermekgondozási díj	136
A biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások közös szabályai	137
III. Szociális rászorultságtól függő ellátások	139
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	139
Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás	143
Óvodáztatási támogatás	144
Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás	145
Gyermektartásdíj megelőlegezése.....	145
Otthonteremtési támogatás.....	148
IV. Normatív kedvezmények	151
Ingyenes tankönyvellátás	151
Intézményi és étkeztetési térítési díj kedvezménye.....	151

ÖNKORMÁNYZATI SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK 152
Szerkesztette: Kártyás Irén - Vajdovics Viktória

I. A szociális igazgatási eljárások speciális illetékességi szabályai.....	152
II. A szociális igazgatási eljárások speciális eljárási szabályai	155
III. Önkormányzatok által folyósított szociális ellátások.....	161
Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások.....	162
Időskorúak járadéka	162
Aktív korúak ellátása.....	163
Lakásfenntartási támogatás	166
Ápolási díj	168
Átmeneti segély	171

Temetési segély.....	172
Természetben nyújtott szociális ellátások.....	172
Köztemetés.....	173
Közgyógyellátás.....	173
Egészségügyi ellátásokra való jogosultság.....	179
Adósságkezelési szolgáltatás.....	181
Adósságkezelési tanácsadás.....	183
Adósságcsökkentési támogatás.....	184
IV. A fővárosi szociális rendelet.....	185
Illetékesség.....	185
Az ellátások megállapításának általános szabályai.....	186
Rendszeres szociális segélyek.....	187
Átmeneti szociális segélyek.....	187
Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyezése.....	187
Rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélye.....	188
Munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyezése.....	189
Jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyezése.....	189
Hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély.....	190
Átmeneti (krízis) segély.....	192
A FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREKET MEGILLETŐ TÁMOGATÁSOK.....	193
Szerkesztette: Vajdovics Viktória	
I. Fogyatékosági támogatás.....	193
II. Vakok személyi járadéka.....	198
III. Fogyatékkal élő emberek közlekedési támogatása.....	199
IV. Súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása.....	200
ILLETÉK, IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJ, ÉS AZ EZEK ALÓLI MENTESSÉG.....	202
Illetékek és illetékmentesség az államigazgatási eljárásban.....	202
Az iskolai bizonyítvány kiállításának igazgatási díja.....	211
Az adóazonosító jelet és társadalombiztosítási azonosító jelet igazoló hatósági igazolvány igazgatási szolgáltatási díja.....	212
A tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díja.....	212
Az ingatlan-nyilvántartási eljárás igazgatási szolgáltatási díja.....	214
Hivatkozott jogszabályok jegyzéke.....	218

ELŐSZÓ

Immár a 13. kiadását megért Kézikönyvünk aktualizált változatát bocsájtjuk most az olvasó rendelkezésére, segítségül szolgálva továbbra is a rászorulókkal, hajléktalanokkal foglalkozó szociális szakembereknek. Kiadványunk, melyet ebben az évben is az Összefogás a Budapesti Lakástalanokért és a Hajléktalan Emberekért Közalapítvány pályázati támogatásával, valamint a Complex Wolters Kluwer Csoport tárgyi adományának köszönhetően jelentetünk meg, a különböző ellátási típusokhoz kapcsolódó jogosultsági feltételeket, e jogosultságok érvényesítésének módját és az igények érvényesítésére irányuló eljárásokra vonatkozó alapvető információkat tekinti át. Úgy véljük, hogy Kézikönyvünk rendszeres használatával a „terepen” dolgozó szociális munkások biztos segítséget kaphatnak már az alapkérdések eldöntéséhez is: milyen ellátást kezdeményezzenek a hozzájuk forduló ügyfelek számára, illetve hogyan fogjanak hozzá az ügyek elindításához, és a későbbiekben hogyan kezeljék azokat.

A Kézikönyv struktúrája az elmúlt évekhez képest jelentősen nem változott. Újdonság, hogy a kiadvány végén megtalálható azon jogforrások tételes felsorolása, amelyekre az egyes fejezetekben, gyakori előfordulásuk miatt, rövid elnevezésükkel hivatkozunk, emiatt a szövegrészekben talán nehezen követhetőek. A fejezetek tartalmukban kibővültek, melynek oka, hogy tevékenységünk elmélyülésével mi magunk is egyre több, ritkán előforduló speciális ellátást kezdeményezünk és intézünk, melyek régebben még nem fordultak elő, másrészt a már korábban is előforduló ellátások intézése során most már olyan részletekre is hangsúlyt fektetünk, melyeken régebben, ismereteink hiányossága folytán, átsiklottunk. A magas színvonalú szakmai munkához feltétlenül szükséges tehát, hogy a szociális munkások alaposan megismerjék, és a gyakorlatban is hatékonyabban tudják alkalmazni az ellátások megállapítására vonatkozó jogszabályokat, eljárásmodokat, a jogosultsági feltételek feltérképezésén át egészen a jogorvoslati lehetőségek ismeretéig. Elmélyült szakmai tudásra van szükség, hiszen magunk is azt tapasztaljuk, hogy ügyfeleink nagy része szinte egyáltalán nincs tisztában azzal, hogy milyen ellátás járna neki, illetve hogyan juthat ahhoz.

Annak reményében kívánunk további jó munkát kollégáinknak, hogy kiadványunkkal segíthetünk, hogy mind több és több ellátás megállapítását kezdeményezik a rászorulóknak számára, és egyre magabiztosabban igazodnak el a szociális ügyintézés útvesztőjében.

Budapest, 2010. július

a szerkesztők

A KÖZIGAZGATÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

(A hatályos 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. -, valamint a 180/2005. (IX. 9.) Kormányrendelet a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról - a továbbiakban: Korm. R. - alapján)

A Ket. hatálya

A közigazgatási hatóság eljárása során a Ket. rendelkezéseit kell alkalmazni. Közigazgatási **hatósági ügy** (a továbbiakban: hatósági ügy) minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy kötelességet állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez.

A Ket. alkalmazása szempontjából **közigazgatási hatóság** (a továbbiakban: hatóság) a hatósági ügy intézésére hatáskörrel rendelkező:

- államigazgatási szerv,
- helyi önkormányzat képviselő-testülete, ideértve a megyei önkormányzat közgyűlését is, valamint a átruházott hatáskörben a polgármester, a részönkormányzat testülete, a képviselő-testület bizottsága vagy törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulás és annak szervei és társulása,
- a polgármester, főpolgármester, megyei közgyűlés elnöke, a megyei jogú város kerületi hivatalának vezetője (a továbbiakban együtt: polgármester),
- főjegyző, jegyző, körjegyző, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a hatósági igazgatási társulás,
- egyéb szervezet, köztestület vagy személy, amelyet (akit) törvény vagy kormányrendelet jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására (Ket. 12. § 1-3. bekezdés).

A **Ket. hatálya nem terjed** ki a szabálysértési eljárásra, a választási eljárásra, a népszavazás előkészítésére és lebonyolítására, a területszervezési eljárásra és - az állampolgársági bizonyítvány kiadásának kivételével - az állampolgársági eljárásra, valamint a helyi önkormányzat vagy annak szerve által jogszabályban meghatározott feltételekkel rendelkezők számára biztosítandó támogatások elosztására irányuló eljárásban a rendelkezésre álló támogatási keretösszegegen felül benyújtott támogatási igényekre (Ket. 13. § 1. bekezdés).

A Ket. rendelkezéseit:

- az iparjogvédelmi és a szerzői jogi eljárásokban,
- az államháztartás javára teljesítendő, törvényben meghatározott, illetve a Közösségek költségvetésével megosztásra kerülő kötelező befizetésekkel és a központi költségvetés,

valamint az elkülönített állami pénzalap terhére jogszabály alapján juttatott támogatással összefüggő eljárásokban,

- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos eljárásokban, valamint a menedékjogi eljárásban,
- a termékek és a szolgáltatások forgalmazására, illetve értékesítésére, valamint az ezekkel összefüggő kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó követelmények ellenőrzésével, illetve a piacszabályozással kapcsolatos eljárásokban, ideértve a gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásával kapcsolatos eljárást is,
- a pénz- és tőkepiaci, a biztosítási, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztári és a magánnyugdíjpénztári tevékenység felügyeletével kapcsolatos eljárásban, valamint a versenyfelügyeleti és bejelentési eljárásban,
- a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslati eljárásban

csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajtura vonatkozó törvény **eltérő szabályokat nem állapít meg** (Ket. 13. § 2. bekezdés).

Az előzőekben nem említett közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó jogszabályok a Ket. rendelkezéseitől kizárólag **abban az esetben térhetnek el**, ha azt a Ket. kifejezetten megengedi (Ket. 13. § 3. bekezdés).

Ha az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusa **eljárési szabályt állapít meg**, e törvény rendelkezései az ott szabályozott kérdésben nem alkalmazhatók. E törvény rendelkezéseitől az Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó kötelező jogi aktusának, valamint az Európai Unió egyéb kötelező jogi aktusának végrehajtása céljából - az ahhoz szükséges mértékben és módon - törvény, kormányrendelet vagy a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete eltérhet. (Ket. 13. § 4. bekezdés)

A Ket. rendelkezéseitől a **nemzetközi szerződést kihirdető törvény** eltérhet (Ket. 13. § 5. bekezdés).

Jogszabály a Ket.-ben nem szabályozott, de szabályaival összhangban álló **kiegészítő jellegű rendelkezéseket** állapíthat meg (Ket. 13. § 6. bekezdés).

Törvény a társadalombiztosítás pénzbeli ellátásaival kapcsolatos eljárásokban a Ket. rendelkezéseitől eltérő szabályokat állapíthat meg a joghatóságra, a hatáskörre, az illetékességre, a hatóság döntéseire, a jogorvoslatokra és a végrehajtásra (Ket. 14. § 1. bekezdés c. pont).

Amennyiben a **Kézikönyvünkben szereplő ellátások** megállapítására a Ket.-től **eltérő szabályok vonatkoznak**, ezt minden esetben feltüntetjük.

Eljárési alapelvek

A közigazgatási hatóság az eljárása során köteles **megtartani** és másokkal is megtartatni **a jogszabályok rendelkezéseit**. Hatáskörének gyakorlásával nem élhet vissza, hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség és az ügyféllel való együttműködés követelményeinek megfelelően köteles eljárni (Ket. 1. § 1-2. bekezdés).

Az ügyfeleket a hatósági eljárásban megilleti a **törvény előtti egyenlőség**, ügyeiket indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül kell elintézni. Tilos minden olyan különbségtétel, kizárás vagy korlátozás, amelynek célja vagy következménye a törvény előtti **egyenlő bánásmód** megsértése, az ügyfél törvényben biztosított jogának csorbítása. Az eljárás során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. (Ket. 2. § 1-2. bekezdés)

Az ügyfeleket megilleti a tisztességes ügyintézéshez, a **jogszabályokban meghatározott határidőben hozott döntéshez való jog** és az eljárás során az anyanyelv használatának joga (Ket. 4. § 1. bekezdés).

A közigazgatási hatósági eljárás **hivatalos nyelve a magyar**. Ez azonban nem akadályozza a konzuli tisztviselő és a külpolitikáért felelős miniszter eljárása, valamint nemzetközi jogsegély során más nyelv használatának.

A települési, a területi és az országos kisebbségi **önkormányzat testülete** határozatában **meghatározhatja** a hatáskörébe tartozó hatósági eljárás **magyar nyelv melletti hivatalos nyelvét**. Annál a közigazgatási hatóságnál, amelynél a közigazgatási eljárás hivatalos nyelve nem csak a magyar, a magyar nyelvet használó ügyfeleket és az eljárás egyéb résztvevőit megilletik a kisebbségek számára biztosított jogok. Ebben az esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli. (Ket. 9. § 1-2, 4. bekezdés, 11. § 2. bekezdés)

A **kisebbségi szervezet nevében eljáró személy**, valamint az a **természetes személy**, aki a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény hatálya alá tartozik, a közigazgatási hatóságnál **használhatja az adott kisebbség nyelvét**. A kisebbség nyelvén benyújtott kérelem tárgyában hozott magyar nyelvű döntést az ügyfél kérésére a kérelemben használt nyelvre le kell fordítani. Ebben az esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli. (Ket. 9. § 3. bekezdés, 11. § 2. bekezdés)

Ha a közigazgatási hatóság **nem magyar állampolgárságú, a magyar nyelvet nem ismerő személy ügyében** - ideértve a jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megbízásából eljáró természetes személyt is - magyarországi tartózkodásának tartama alatt **hivatalból indít azonnali intézkedéssel** járó eljárást, vagy a természetes személy ügyfél **azonnali jogvédelemért fordul a magyar közigazgatási hatósághoz**, a hatóság köteles gondoskodni arról, hogy **az ügyfelet joghátrány ne érje a magyar nyelv ismeretének hiánya miatt**. Törvény ennek alkalmazását az itt nem szabályozott esetekben is kötelezővé teheti. Ebben az esetben a fordítási és tolmácsolási költséget, továbbá a jeltolmácsolás költségeit az eljáró közigazgatási hatóság viseli. (Ket. 10. § 1-2. bekezdés, 11. § 2. bekezdés)

A magyar nyelvet nem ismerő ügyfél - a fordítási és tolmácsolási költség viselése mellett - egyéb esetekben is **kérheti**, hogy a közigazgatási hatóság **bírálja el az anyanyelvén vagy valamely közvetítő nyelven megfogalmazott kérelmét** (Ket. 10. § 3. bekezdés).

Ha a közigazgatási hatóság döntésének magyar és idegen nyelvű szövege között eltérés van, a **magyar nyelvű szöveget kell hitelesnek tekinteni**.

Jogszabály eltérő nyelvhasználati szabályokat állapíthat meg a hatósági igazolvány, hatósági bizonyítvány kiállítására és a hatósági nyilvántartásba történő bejegyzés módjára (Ket. 11. § 1, 3. bekezdés).

A közigazgatási hatóság a nem jogszabályszerű eljárással **az ügyfélnek okozott kárt** a polgári jog szabályai szerint **megtéríti** (Ket. 4. § 2. bekezdés).

A közigazgatási hatóság az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője számára biztosítja, hogy jogairól és kötelezettségeikről tudomást szerezzenek, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását. A jogi képviselő nélkül eljáró ügyfelet **tájékoztatja** az ügyre irányadó **jogszabály rendelkezéseiről**, az őt megillető jogokról és az őt terhelő kötelezettségekről, illetve a kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeiről, továbbá a jogi segítségnyújtás igénybevételének feltételeiről. (Ket. 5. § 1-2. bekezdés)

Hatáskör és illetékesség

A hatóság **hatáskörét** a hatósági eljárás körébe tartozó ügyfajta meghatározásával jogszabály állapítja meg. Jogszabály a hatóság szervezeti egységére hatáskört nem telepíthet. Jogszabályban kell megjelölni az elsőfokú, továbbá - ha az nem a felettes szerv vagy személy, illetve önkormányzati hatósági ügyben átruházott hatáskörben hozott, továbbá a polgármester törvény alapján önálló hatáskörben hozott önkormányzati hatósági döntésével szembeni fellebbezés esetén a képviselőtestület -, akkor a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságot is. Önkormányzati hatósági ügyben első fokon a képviselő-testület jár el. Ezt a hatáskörét önkormányzati rendeletben a közgyűlés elnökére, a polgármesterre, a főpolgármesterre, a részönkormányzat testületére, a képviselő-testület bizottságára, illetve törvényben meghatározottak szerint létrehozott társulásra ruházhatja át. A hatóság a hatáskörét vagy annak gyakorlását más hatóságra nem ruházhatja át kivéve, ha törvény a hatáskör törvényben meghatározott esetben, az ott meghatározott másik hatóságra való átruházását kivételesen lehetővé teszi. Nem minősül a hatáskör átruházásának, ha a hatáskör gyakorlója kiadmányozási jogát jogszerűen átengedte. (Ket. 19. § 1-3. bekezdés)

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, az azonos hatáskörű hatóságok közül az eljárásra az a hatóság az **illetékes**, amelynek területén az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye (a továbbiakban: lakcíme), illetve székhelye (telephelye, fióktelepe) van (Ket. 21. § 1. bekezdés a. pont).

Ha az ügyfél **lakcíme ismeretlen**, az illetékességet az ügyfél utolsó ismert hazai lakcíme alapján kell megállapítani. Ennek hiányában - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az eljárásra az adott ügyfajtaban a fővárosban eljárásra jogosult hatóság, jegyző hatáskörébe tartozó ügyben a fővárosi főjegyző az illetékes. (Ket. 21. § 4. bekezdés)

Az ügyben illetékességgel rendelkező **azonos hatáskörű hatóságok közül** az ügyfél kérelmének hiányában **az jár el, amelynél az eljárás előbb indult meg** (a továbbiakban: megelőzés). Ha a hatóság megállapítja, hogy az ügyben más hatóság a megelőzés alapján már eljár, vagy más hatóság előtt eljárás van folyamatban, saját eljárását megszünteti, illetve szükség esetén a döntést visszavonja, és erről szóló döntését a korábban eljár, illetve a folyamatban lévő ügyben eljáró

hatósággal és az ügyféllel közli. Az eljárást megszüntető és a döntést visszavonó döntés ellen jogorvoslatnak nincs helye. (Ket. 21. § 5-6. bekezdés)

A természetes személy ügyfél az elsőfokú eljárás megindítására irányuló kérelmét az eljárásra hatáskörrel rendelkező illetékes hatóságnál, vagy ha jogszabály azt nem zárja ki, lakcíme, illetve a munkahelye szerinti székhelyű, azonos hatáskörű hatóságnál, ennek hiányában pedig a lakcíme vagy munkahelye szerint illetékes jegyzőnél is előterjesztheti, aki azt öt munkanapon belül továbbítja a hatáskörrel rendelkező illetékes hatósághoz. Törvény vagy kormányrendelet ettől eltérően is kijelölheti azt a hatóságot vagy szervet, amelynél a kérelem előterjeszthető. (Ket. 38. § 1-2. bekezdés)

A hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben **illetékességi területén** valamint kijelölés alapján **köteles eljárni** (Ket. 20. § 1. bekezdés).

Ha e kötelességének a hatóság **a rá irányadó ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget**, a felügyeleti szerv az erre irányuló kérelem megérkezésétől vagy a hivatalos tudomásszerzéstől számított öt munkanapon belül kivizsgálja a mulasztás okát, és - az ügyfajára irányadó ügyintézési határidő és a döntés – előkészítés fokának figyelembevételével megállapított - határidő tűzésével a mulasztó hatóságot az eljárás lefolytatására utasítja. Nincs helye az eljárás lefolytatására történő utasításnak, ha az ügyfél kérelme jog megszerzésére irányult, ebben az esetben az ügyfelet megilleti a kérelmezett jog gyakorlása, ha a hatóság az előírt határidőben nem hoz döntést. (Ket. 20. § 2. bekezdés)

Ha a felügyeleti szerv által megállapított újabb határidő eredménytelenül telt el, a felügyeleti szerv az eljárásra haladéktalanul - a a mulasztóval azonos hatáskörű másik hatóságot jelöl ki, egyidejűleg a mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményez. A kezdeményezés alapján a fegyelmi eljárás megindítása kötelező. A kijelölt hatóság az ügyben irányadó ügyintézési határidőn belül köteles döntést hozni. (Ket. 20. § 3. bekezdés)

Az ismételt mulasztó hatóságtól **az ügy nem vonható el**, és az eljárásra más hatóság nem jelölhető ki, ha a hatóság hatásköre hatósági igazolvány vagy hatósági bizonyítvány kiadására, hatósági nyilvántartás vezetésére terjed ki, ha jogszabály alapján hatásköre kizárólagos, vagy ha belföldi jogsegély iránti megkeresés alapján kell eljárnia. A hatóság legkésőbb a felhívástól számított tíz munkanapon belül köteles eleget tenni elmulasztott kötelezettségének. (Ket. 20. § 4. bekezdés)

Ha a **képviselő-testület, a polgármester, a bizottság, a részönkormányzat testülete, a társulás** (a továbbiakban önkormányzati hatóság) **eljárási kötelezettségét elmulasztotta**, az ügyfél kérelmére vagy hivatalból a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve felhívja a mulasztó tisztségviselőt vagy testületet, hogy soron kívül, illetve a testület legközelebbi ülésén, de legkésőbb huszonkét munkanapon belül folytassa le az eljárást. Az önkormányzati hatósághoz intézett **felhívás eredménytelensége esetén** az ügyfél vagy a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve, továbbá ha az adott ügyben nincs felügyeleti szerv, vagy a felügyeleti szerv az intézkedési, eljárási kötelezettségének nem tesz eleget, az ügyfél kérelmére **a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság kötelezi a hatóságot az eljárás lefolytatására**.

Az eljárás lefolytatásával kapcsolatos szabályokat **a szakhatósági eljárásra és a fellebbezési eljárásra is alkalmazni kell**. A rendelkezések akkor is irányadók, ha a határozat megsemmisítése

vagy hatályon kívül helyezése folytán a hatóság az ügyintézési határidőn belül nem tesz eleget az új eljárás lefolytatására irányuló kötelezettségének.

A felügyeleti szerv az eljárás lefolytatására való utasításáról, valamint másik eljáró hatóság kijelöléséről **az ügyfelet értesíti**, továbbá ellenőrzi, hogy a hatóság a mulasztást követően, illetve a kijelölt hatóság határidőn belül eleget tesz-e eljárási kötelezettségének. A Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve értesíti az ügyfelet az önkormányzati hatósághoz intézett felhívásáról, egyidejűleg felhívja az ügyfél figyelmét arra, hogy a felhívás eredménytelensége esetén a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat. (Ket. 20. § 5-8. bekezdés)

A hatóság a joghatóságát - ezzel összefüggésben az alkalmazandó jogot -, valamint **hatáskörét** és **illetékességét** az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni. Hatáskör vagy illetékesség hiányában a hatóság a kérelmet és az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb a kérelem megérkezésétől, folyamatban levő ügyben a hatáskör és illetékesség hiányának megállapításától számított öt munkanapon belül átteszi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz. (Ket. 22. § 1-2. bekezdés)

Ha ugyanabban **az ügyben több hatóság állapította meg hatáskörének vagy illetékességének hiányát**, és emiatt az eljárás nem indulhat meg vagy nincs folyamatban, az érdekelt hatóságok kötelesek egymás között hivatalból vagy kérelemre haladéktalanul, de legkésőbb öt munkanapon belül megkísérelni a vita eldöntését. Az egyeztetést annak a hatóságnak kell kezdeményeznie, amelyiknél az eljárás később indult meg, amelyik hatáskörének és illetékességének hiányát később állapította meg, vagy amelyik hatóságnál az ügyfél az egyeztetés lefolytatása iránti kérelmét benyújtotta. (Ket. 23. § 1-2. bekezdés, 33. § 1. bekezdés)

Ha **az egyeztetés sikerrel járt**, az a hatóság, amely a továbbiakban nem jár el, az előtte folyamatban lévő eljárást megszünteti, az eljárás során hozott döntését visszavonja, egyúttal az ügy iratait és bizonyítékait átteszi az eljárást lefolytató hatósághoz. Az eljárást megszüntető végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye. (Ket. 23. § 5. bekezdés)

Ha az egyeztetés **nem vezet eredményre**, az eljáró hatóságot **illetékességi összeütközés esetén** a legközelebbi közös felügyeleti szerv, ennek hiányában a Kormánynak a vita eldöntését kérő hatóság működési területe szerint illetékes általános hatáskörű területi államigazgatási szerve 10 munkanapon belül jelöli ki. Az illetékességi vitában hozott végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye. (Ket. 23. § 3. bekezdés a. pont, 6. bekezdés)

Hatásköri összeütközés esetén a Fővárosi Ítéltábla dönt az ügyfél vagy a hatóság kérelmére, soron kívül, nemperes eljárásban. Határozata ellen fellebbezésnek nincs helye. (Ket. 23. § 3. bekezdés b. pont, 24. §)

A hatósági eljárás megindítása

A hatósági eljárás **az ügyfél kérelmére**, vagy hivatalból **indul meg** (Ket. 29. § 1. bekezdés).

Ha jogszabály másképp nem rendelkezik **kérelmeket szóban vagy írásban lehet benyújtani**. Jogszabály előírhatja, hogy az ügyfél kérelmét erre a célra rendszeresített nyomtatványon nyújtsa be. (Ket. 34. § 1, 3. bekezdés)

Az **ügyfél** az eljárás megindítására irányuló **kérelmét** a határozat vagy az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedéséig **visszavonhatja** (Ket. 34. § 4. bekezdés).

A kérelemhez **csatolni kell a jogszabályban előírt melléleteket**. Mellékletként nem lehet az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás vagy előzetes szakhatósági hozzájárulás csatolását kérni. Az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével az ügyféltől **nem kérhető olyan adat igazolása**, amely nyilvános, vagy amelyet valamely **hatóság**, bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara **jogszabállyal rendszeresített nyilvántartásának tartalmaznia kell**. Az **adatszolgáltatás** iránti kérelmet öt munkanap alatt kell teljesíteni. Különleges adatok esetén az ügyfél kérheti, hogy az adattal rendelkező szerv az adatot az általa megjelölt hatóságnak továbbítsa. Az ügyfél az adatszolgáltatásért fizetendő díjat az eljáró hatóságnál köteles megfizetni. A díj a megkeresett hatóság bevétele. Az eljáró hatóság a bíróság vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara adatközlésével felmerülő illetékéről vagy díjáról és a befizetés módjáról az ügyfelet tájékoztatja. (Ket. 36. §)

Ha az ügyfél a kérelmet **hiányosan nyújtotta be**, az eljáró hatóság a kérelem beérkezésétől számított öt munkanapon belül - megfelelő határidő megjelölése és a mulasztás jogkövetkezményeire történő figyelmeztetés mellett - **hiánypótlásra** hívja fel az ügyfelet. Nem bocsátható ki hiánypótlási felhívás olyan adat igazolására vagy melléklet csatolására, amelyet a hatóságnak kell beszereznie. Törvény vagy kormányrendelet a hiánypótlási felhívás kibocsátására öt munkanapnál hosszabb határidőt is megállapíthat. (Ket. 37. § 3-4. bekezdés)

A **kérelmet tartalma szerint kell elbírálni** akkor is, ha az nem egyezik az ügyfél által használt elnevezéssel (Ket. 37. § 1. bekezdés).

A szóbeli kérelmekről jegyzőkönyvet kell készíteni (Ket. 39. § 1. bekezdés).

A hatóság a kérelmet **érdemi vizsgálat nélkül**, öt munkanapon belül **elutasítja**, ha

- az eljárásra magyar hatóságnak nincs joghatósága, vagy
- a hatóságnak nincs hatásköre vagy nem illetékes, és a kérelem áttételének nincs helye, vagy
- a kérelem nyilvánvalóan lehetetlen célra irányul, vagy
- jogszabály a kérelem előterjesztésére határidőt vagy határnapot állapít meg, és a kérelem idő előtti vagy elkéssett, vagy
- a hatóság a kérelmet érdemben már elbíráltta, és változatlan tényállás és jogi szabályozás mellett ugyanazon jog érvényesítésére irányuló újabb kérelmet nyújtottak be, és újrafelvételnek nincs helye, feltéve, hogy a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítását jogszabály nem zárja ki, vagy
- a kérelem nyilvánvalóan nem az előterjesztésére jogosulttól származik, vagy
- a kérelem tartalmából megállapítható, hogy az ügy nem hatósági ügy (Ket. 30. §).

A hatóság **az eljárást megszünteti**, ha

- a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasításának lett volna helye, az elutasítási ok azonban az eljárás megindítását követően jutott a hatóság tudomására,
- az ügy tárgyát képező vagyontárgy megsemmisült vagy olyan mértékben károsodott, hogy az eljárás okafogyottá vált,

- az eljárás kérelemre indult és az ügyfél kérelmét visszavonta, kivéve ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és nem mindegyikük vonta vissza kérelmét,
- az ügyfél halála vagy a jogi személy, illetve a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet megszűnése következtében az eljárás oka fogottá vált, és eljárásbeli jogutódlás sem következett be,
- az eljárás folytatására okot adó körülmény már nem áll fenn,
- az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a képviselő visszautasítása esetén a hatóság felhívása ellenére nem gondoskodik a képviselet-ellátásra alkalmas személy meghatalmazásáról, vagy nem jár el személyesen, kivéve, ha az eljárás hivatalból is megindítható, és a hatóság az eljárást hivatalból folytatja, vagy ha az eljárásban több kérelmező vesz részt, és ők személyesen járnak el vagy képviselőjüket a hatóság nem utasította vissza,
- jogszabályváltozás miatt az ügy elbírálása a továbbiakban már nem hatósági hatáskörbe tartozik,
- a hatósági eljárásért illetéket vagy igazgatási szolgáltatási díjat (a továbbiakban: díj) kell fizetni és az ügyfél a fizetési kötelezettségének a hatóság erre irányuló felhívása ellenére az erre tűzött határidő alatt nem tesz eleget és költségmentességben sem részesül,
- az ügyfél a kérelmére indult eljárásban a hiánypótlásra való felhívásnak nem tett eleget, és az erre megállapított határidő meghosszabbítását sem kérte, illetve nyilatkozattételének elmaradása megakadályozta a tényállás tisztázását (Ket. 31. § 1-2. bekezdés).

A hatósági eljárás lefolytatása

A közigazgatási szerv **illetékességi területén kívül** akkor végezhet eljárási cselekményt (pl. környezettanulmány, szemle), ha ezt jogszabály lehetővé teszi. Fővárosi kerületi közigazgatási szerv a főváros egész területén végezhet eljárási cselekményt. (Ket. 25. §)

Jogsegélyt lehet kérni, ha a megkereső hatóság illetékességi területén kívül kell valamely eljárási cselekményt elvégezni, azt az ügyfél jogos érdeke vagy a költségtakarékosság indokolja, vagy az ügy elbírálásához olyan adat vagy irat szükséges, amellyel más hatóság, egyéb állami, önkormányzati szerv vagy - ha törvény meghatározott ügyfajtában lehetővé teszi - egyéb szerv vagy személy rendelkezik. A megkeresést az ügy jellegétől függően a megkereső hatósággal azonos hatáskörű illetékes hatósághoz, ennek hiányában az illetékes települési önkormányzat jegyzőjéhez kell intézni. Kérelemre indult eljárásban az ügyfélnek az eljárásban szükséges személyes adatainak kezeléséhez való hozzájárulását vélelmezni kell a jogsegély teljesítése céljából, az ahhoz szükséges mértékben továbbított személyes adatok tekintetében is. Hivatalból indult vagy folytatott eljárásban a hatóság a jogszabály alapján kezelhető adatok közül a jogsegély teljesítése céljából szükséges személyes adatokat továbbíthatja a megkeresett szervhez. A megkeresett szerv vagy személy csak akkor tagadhatja meg a megkeresésben foglaltak teljesítését, ha az jogszabályba ütközik. Ha a jogsegély nyújtására más szerv jogosult, a megkeresett szerv vagy személy a megkeresést haladéktalanul, de legkésőbb a megkeresés megérkezésétől számított három munkanapon belül e szervhez továbbítja,

és erről egyidejűleg tájékoztatja a megkereső hatóságot. A megkeresést tíz munkanapon belül, az adat vagy iratszolgáltatás esetében öt munkanapon belül kell teljesíteni. A megkeresett szerv vezetője ezt a határidőt annak letelte előtt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb tíz munkanappal meghosszabbíthatja. Ha az adat elektronikusan rögzített nyilvántartásban áll rendelkezésre, a megkeresést három munkanapon belül kell teljesíteni. A megkeresett szerv az eljárási határidő meghosszabbításáról szóló végzését a megkereső hatósággal közli. A megkereső hatóság közli az ügyféllel a jogsegély határidejének meghosszabbításáról szóló végzést. (Ket. 26. §)

Ha a Magyar Köztársaságnak valamely állammal közigazgatási jogsegélyegyezménye van, vagy annak hiányában az államok között viszonyossági gyakorlat áll fenn, vagy többoldalú nemzetközi szerződés ezt lehetővé teszi, a hatóság jogsegély érdekében külföldi hatósághoz fordulhat, illetve köteles teljesíteni a külföldről érkező jogsegélykérelmet. A viszonyosság fennállása tekintetében a külpolitikáért felelős miniszter állásfoglalása az irányadó, amelyet az ügyfajta tekintetében feladatkörrel rendelkező miniszterrel egyetértésben alakít ki. Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a **nemzetközi jogsegély**ügyben érintett magyar és külföldi (nemzetközi) hatóság közvetlenül érintkezik egymással. Ha a magyar hatóság előtt nem ismert, hogy a jogsegélykérelem teljesítése az érintett külföldi állam melyik hatóságának hatáskörébe tartozik, a kérelmet felügyeleti szervén keresztül a külpolitikáért felelős miniszterhez juttatja el. A külpolitikáért felelős miniszter a külföldi állam ügyekben illetékes minisztériuma útján továbbítja a jogsegélykérelmet a külföldi hatósághoz. (Ket. 27. § 1-3. bekezdés)

A hatóság a tényállás megállapítása céljából felhívhatja az ügyfelet **okirat** vagy más irat **bemutatására**, vagy ezek beszerzése érdekében más szervet is megkereshet. A külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokirat - hacsak az ügyfajta vonatkozó jogszabályból, nemzetközi szerződésből, illetve viszonyossági gyakorlatból más nem következik - a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított irat - ha az ügyfajta vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik - csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el, de **az aránytalanul nehezen beszerezhető irat helyett az ügyfél** a bizonyítani kívánt tényről **nyilatkozatot tehet**. Ilyen esetben az ügyfelet tájékoztatni kell a valótlán tartalmú nyilatkozattételének jogkövetkezményéről. (Ket. 52. § 1-3. bekezdés)

Az ügyre vonatkozó tény tanúval is bizonyítható (Ket. 53. § 1. bekezdés).

Az **ügyfél** az eljárás bármely szakaszában **betekinthet az eljárás során keletkezett iratba**. Ez a jog akkor is megilleti az ügyfelet, ha korábban nem vett részt az eljárásban. Az iratbetekintés során az arra jogosult **másolatot, kivonatot készíthet** vagy másolatot kérhet. A másolatot és a kivonatot a hatóság kérelemre hitelesíti.

Nem lehet betekinteni:

- a döntés tervezetében az eljárás jogerős befejezéséig,
- az olyan iratba, amelyből következtetés vonható le annak a személynek a kilétére, akire vonatkozóan a hatóság a természetes személyazonosító adatok és a lakcím zárt kezelését rendelte el,

- felhasználói vagy megismerési engedély hiányában a minősített adatot tartalmazó iratba,
- az egyéb védett adatot tartalmazó iratba, ha azt az érintett adat védelmét szabályozó törvény kizárja, vagy ha a védett adat megismerésének hiánya nem akadályozza az iratbetekintésre jogosult személyt törvényben biztosított jogai gyakorlásában.

Az ügyfél az adatok megjelölésével kérheti az **iratbetekintési jog korlátozását** üzleti és más méltányolható magánérdekének védelmében. A hatóság a kérelemnek - a körülmények körültretekintő mérlegelése alapján - akkor ad helyt, ha az adatok megismerésének hiánya az iratbetekintésre jogosultakat nem akadályozza jogaik gyakorlásában. Az iratbetekintési jog biztosítása érdekében a hatóság megismerhetetlenné teszi azokat a személyes és védett adatokat, amelyek megismerésére az iratbetekintésre jogosult személy egyébként nem jogosult. A hatóság végzésben dönt az iratbetekintési jog kizárásáról és korlátozásáról, amely ellen az iratbetekintést kérő személy önálló fellebbezéssel élhet. (Ket. 69. § 1-4. bekezdés)

Ha törvény a döntés nyilvánosságát nem korlátozza vagy nem zárja ki, az eljárás jogerős befejezését követően a személyes adatot és védett adatot nem tartalmazó **jogerős határozatot**, valamint az első fokú határozatot megsemmisítő és az első fokú határozatot hozó hatóságot új eljárásra utasító végzést **bárki korlátozás nélkül megismerheti**, és arról kormányrendeletben meghatározott költségtérítés ellenében másolatot kérhet (Ket. 69/A. § 1. bekezdés).

Aki az eljárás során valamely határnapot, határidőt önhibáján kívül elmulasztott, igazolási kérelmet terjeszthet elő. Az **igazolási kérelemről** az a hatóság dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt. A fellebbezésre megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet az első fokú döntést hozó hatóság, a keresetindításra megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság bírálja el. Ha a hatóság megtartotta az ügyfelek értesítésére és a határozat közlésére vonatkozó szabályokat, a fellebbezési határidő elmulasztása esetén nincs helye igazolási kérelemnek arra való hivatkozással, hogy az értesítés, illetve a határozat közlése nem postai kézbesítés útján történt. E rendelkezés megfelelően irányadó a bírósági felülvizsgálatot kezdeményező keresetindítással kapcsolatos igazolásra is. Az igazolási kérelmet a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő öt munkanapon belül, de legkésőbb az elmulasztott határnaptól vagy az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni. A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, amennyiben ennek feltételei fennállnak. (Ket. 66. §)

Ha a hatóság **az igazolási kérelemnek helyt ad**, az igazolási kérelmet benyújtó személyt eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. Ennek érdekében a hatóság a döntését módosítja vagy visszavonja, az eljárást megszüntető döntésének visszavonása esetén az eljárást folytatja, illetve egyes eljárási cselekményeket megismétel. (Ket. 67. §)

Ha az ügy érdemi eldöntése olyan kérdés előzetes elbírálásától függ, amelyben az eljárás más szerv hatáskörébe tartozik, vagy ugyanannak a hatóságnak az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül megalapozottan nem dönthető el, a hatóság az **eljárást felfüggeszti**. Amennyiben a más szerv előtti eljárás megindítására az ügyfél jogosult, erre öt megfelelő határidő kitézése mellett fel kell hívni. Ha az ügyfél a felhívásnak nem tesz eleget, a hatóság az eljárást

megszünteti, vagy a rendelkezésre álló adatok alapján dönt. Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a hatóságot új eljárásra kötelezi és ezzel a bírósági döntéssel szemben perújítási vagy felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő, a hatóság az eljárást felfüggeszti. Az eljárás felfüggesztését indokolt esetben **egy alkalommal az ügyfél is kérheti**. Az eljárás az ügyfél kérelmére akkor függeszthető fel, ha azt jogszabály nem zárja ki, és nincs ellenérdekű ügyfél vagy az ellenérdekű ügyfél az eljárás felfüggesztéséhez hozzájárul, vagy az ellenérdekű ügyfél érdekét az nem érinti. Jogszabály az eljárásnak az ügyfél kérelmére történő felfüggesztését egyéb feltételhez is kötheti. (Ket. 32. § 1-4. bekezdés)

Ha a hatóság az eljárást az ügyfél kérelmére függesztette fel, és az ügyfél az eljárás folytatását hat hónapon belül nem kéri, a hatóság a csak kérelemre folytatható eljárás megszüntetéséről dönt. Az eljárás felfüggesztésekor minden határidő megszakad, és az eljárás felfüggesztésének megszüntetésekor az ügyintézési határidő kivételével újra kezdődik. A hatóság az eljárás felfüggesztése esetén is dönthet úgy, hogy a folyamatban lévő eljárási cselekményeket és az azok teljesítésére megállapított határidőket az eljárás felfüggesztése nem érinti. (Ket. 32. § 7-9. bekezdés)

Eljárási költség, költségmentesség

Eljárási költségek:

- az eljárási illeték,
- az igazgatási szolgáltatási díj,
- az ügyfél megjelenésével kapcsolatos költség,
- az anyanyelv használatával kapcsolatos költség,
- az iratbetekintési jog gyakorlásával kapcsolatos költség,
- az ügyfél képviselőjében eljáró személy költsége,
- a tanú és a hatósági tanú költségtérítése,
- a hatósági közvetítő költsége, továbbá a tevékenységével kapcsolatban indokoltan felmerült kiadás,
- a szakértői díj, ideértve a szakértő költségtérítését,
- a fordítási költség,
- az ügyfél, valamint az eljárás egyéb résztvevője részéről felmerült levelezési, dokumentumtovábbítási költség,
- a végrehajtási költség és a végrehajtási költségátalány,
- az eljárásban közreműködő rendőrségnél felmerült költség,
- a helyszíni szemlével, valamint a szakértői tevékenységgel jogszerűen okozott kárért járó kártalanítás összege,
- a törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott egyéb eljárási költség (Ket. 153. § 2. bekezdés).

A **kérelemre indult eljárásban** az egyéb eljárási költséget - ha törvény másként nem rendelkezik - a kérelmező ügyfél előlegezi meg, illetve viseli. Több azonos érdekű ügyfél esetén az egyéb eljárási költséget az ügyfelek - eltérő megállapodásuk hiányában - egymás között egyenlő arányban

előlegezik meg, illetve viselik. Az ügyfél az előleg összegét letétbe helyezi a hatóságnál. (Ket. 156. § 1. bekezdés)

Hivatalból indított eljárásban az egyéb eljárási költséget a **hatóság előlegezi**. A **rendőrség igénybevételevel kapcsolatos költséget** az igénybevételt kérő hatóság megelőlegezi. Ha a határozat az ügyfél részére kötelezettséget állapít meg, a felmerült költség viselésére az ügyfelet kell kötelezni. Ha a határozat több ügyfél részére állapít meg kötelezettséget, a hatóság köteles a költségek ügyfelek közötti megosztásáról is rendelkezni. A hatóság által megelőlegezett költséget a hatóság számlájára kell visszafizetni. (Ket. 156. § 2. bekezdés)

A **belföldi jogsegély keretében** a megkeresett hatóság vagy más szerv eljárása során **felmerült egyéb eljárási költséget** a megkereső hatóság vagy más szerv megtéríti (Ket. 157. § 4. bekezdés).

Az eljárási költséget a hatóság **összegezerűen határozza meg**, és dönt a költség viseléséről, illetve a megelőlegezett költség esetleges visszatérítéséről. A hatóság a szakértő díját - a szakértő által benyújtott díjjegyzék alapulvételével - a szakvélemény beérkezését, a szakértő meghallgatása esetében a meghallgatását követően tíz munkanapon belül állapítja meg. A szakértő díját az eljáró hatóság állapítja meg akkor is, ha a szakértőt a megkeresett hatóság rendelte ki. A hatóság az indokolatlanul magas egyéb eljárási költség helyett alacsonyabb összeget állapít meg. (Ket. 158. §)

Önálló **fellebbezésnek van helye** a fizetési kedvezménnyel kapcsolatos, az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos, a költségmentesség iránti kérelmet elutasító, a költségmentesség módosításáról vagy visszavonásáról szóló első fokú végzés ellen. Az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos döntés elleni fellebbezésnek nincs halasztó hatálya a döntés fellebbezéssel meg nem támadott rendelkezése tekintetében. (Ket. 98. § 3. bekezdés j. pont, 101. § 6. bekezdés)

A hatóság annak a természetes személy ügyfélnek, aki kereseti, jövedelmi és vagyoni viszonyai miatt az eljárási költséget vagy egy részét nem képes viselni, jogai érvényesítésének megkönnyítésére az ügyfél kérelme alapján **költségmentességet** engedélyezhet (Ket. 159. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés).

Az ügyfélnek a költségmentesség engedélyezésére irányuló **kérelméhez csatolnia kell** a saját és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak 30 napnál nem régebbi munkáltatói jövedelemigazolását, illetve nyugdíjas esetén a munkáltatói jövedelemigazolás helyett vagy mellett az utolsó havi nyugdíjszelvényt (postai szelvényt) vagy a nyugdíj fizetési számlára történő utalása esetén az utolsó havi fizetési számlakivonatot. Ha az ügyfélnek, valamint a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak más jövedelme van (pl. ösztöndíj, szakképzéssel összefüggő juttatás, társadalombiztosítás alapján járó ellátás, munkanélküli járadék, egyéb rendszeres pénzbeli juttatás, stb.), akkor köteles ezen jövedelmekről szóló postai szelvényt, fizetési számlakivonatot, kiadási pénztárbizonylatot, vagy egyéb, a jövedelem igazolására alkalmas dokumentumot csatolni. Ha az ügyfélnek **nincs jövedelme**, akkor **nyilatkoznia kell** e tényről.

Az ügyfél a kérelmében a jövedelemigazoláson túl további olyan körülményeket tárhat fel, melyek alapján az eljáró hatóság költségmentességben részesítheti.

Az ügyfélnek a kérelmében nyilatkoznia kell ingatlantulajdonáról. (Korm. R. 3. §)

Költségmentességet akkor lehet engedélyezni, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme (nyugdíja) nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (28500Ft), és ingatlantulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakhelyeül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik. A költségmentesség engedélyezése szempontjából figyelmen kívül kell hagyni az ötven százalékos tulajdoni hányadot el nem érő, és a kétmillió forint becsült forgalmi értéket meg nem haladó egyéb tulajdoni részesedést, legfeljebb egy ingatlan tekintetében. (Korm. R. 4. § 1, 3. bekezdés)

Különösen indokolt esetben költségmentesség engedélyezhető, illetve részleges költségmentességet lehet engedélyezni akkor is, ha az ügyfél és a vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozók egy főre jutó havi nettó jövedelme (nyugdíja) nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át (42750Ft), és ingatlantulajdonnal nem, vagy kizárólag a lakhelyeül szolgáló ingatlan tulajdonával rendelkezik.

A részleges költségmentesség engedélyezése szempontjából a az ügyfél lakhelyeként szolgáló ingatlanon kívül figyelmen kívül kell hagyni a hárommillió forint becsült forgalmi értéket meg nem haladó egyéb tulajdoni részesedést, legfeljebb egy ingatlan tekintetében. (Korm. R. 5. § 1-2. bekezdés)

Kivételes esetben az ügyfél nyilatkozata alapján, költségmentesség engedélyezhető akkor is, ha a fenti feltételek nem, vagy csak részben állnak fenn, de az eljáró hatóság az ügyfél egyéb, különös méltánylást érdemlő körülményeinek (katasztrófa-helyzet, betegség, egyéb vis maior események stb.) figyelembevételével megállapítja, hogy az ügyfél és az általa eltartottak létfenntartása veszélyeztetett (Korm. R. 6. §).

Alanyi jogon - **jövedelmi és vagyoni helyzetének vizsgálata nélkül** - költségmentességben lehet részesíteni azt a felet is, aki a kérelem benyújtásakor:

- aktív korúak ellátására jogosult, időskorúak járadékában, ápolási díjban, vakok személyi járadékában, fogyatékosági támogatásban részesül, valamint, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeket nevel vagy saját jogán rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- pénzellátásban részesülő hadigondozott és nemzeti gondozott,
- hajléktalan személy,¹
- menekült, menedékes, illetve menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerését kérő vagy menedékeskénti elismerését kérő személy számára biztosított ellátásra és támogatásra jogosult (Korm. R. 4. § 2. bekezdés).

Törvény költségmentességet gazdálkodó szervezet, **jogi személy** és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet részére is megállapíthat (Ket. 159. § 6. bekezdés).

¹ A Belügyminisztérium 2005. december 16-án kelt állásfoglalása szerint hajléktalan a bejelentett lakóhellyel nem rendelkező személy, kivéve, akinek bejelentett lakóhelye hajléktalanszállás, és az a személy is, aki éjszakáit közterületen vagy nem lakás céljára szolgáló helyiségben tölti. Amennyiben az ügyfélnek van bejelentett lakóhelye, ennek ellenére hajléktalannak vallja magát, ilyen tartamú nyilatkozat megtétele elegendőnek bizonyulhat ahhoz, hogy az ügyfelet a hatósági eljárásban hajléktalan személynek tekintsék.

A költségmentességet engedélyező, a költségmentesség módosításáról és visszavonásáról szóló végzést a hatóság közli az illetékre vagy díjra jogosult, eljárásban részt vevő hatóságokkal (Ket. 159. § 5. bekezdés).

A költségmentesség az illeték, a díj és az egyéb eljárási költség viselése alóli teljes vagy részleges mentességet jelenti. A költségmentesség a kérelem előterjesztésétől kezdve az eljárás egész tartamára és a végrehajtási eljárásra terjed ki. (Ket. 159. § 2-3. bekezdés)

A részleges költségmentesség - a hatóság döntésétől függően - az ügyfelet vagy valamely eljárási költségfajta vagy az eljárási költségek meghatározott százalékának viselése alól mentesíti (Korm. R. 1. § 3. bekezdés).

A költségmentességhez alapul szolgáló feltételeknek az eljárás folyamán történő bekövetkezése, illetve megváltozása esetén költségmentesség engedélyezhető, illetve az módosítható vagy visszavonható (Ket. 159. § 4. bekezdés).

A költségmentességben részesülő ügyfél köteles a költségmentesség alapjául szolgáló **feltételekben beálló változást** annak bekövetkezésétől számított öt napon belül a hatóságnak **bejelenteni**. Ha a hatóság a bejelentés alapján azt állapítja meg, hogy az ügyfél jövedelmi és vagyoni helyzetében változás állt be, a költségmentességet engedélyező végzését ennek megfelelően módosítja vagy visszavonja, és dönt az eljárási költség megelőlegezéséről és viseléséről. Ha **az ügyfél bejelentési kötelezettségét nem teljesíti**, a költségmentességet engedélyező végzés módosítása vagy visszavonása tárgyában hozott végzésben a hatóság minden esetben rendelkezik a változás bekövetkezésétől felmerült eljárási költség előlegezéséről és viseléséről. Ebben az esetben a végzésben a hatóság eljárási bírság kiszabásáról is dönthet. A bejelentés elmulasztásának jogkövetkezményeiről a hatóság az ügyfelet a költségmentességet engedélyező végzésében tájékoztatja. Ha a hatóság megállapítja, hogy **az ügyfél a költségmentesség iránti kérelemben rosszhiszeműen valótlan adatot szolgáltatott**, vagy a hatóságot más módon megtévesztette, a költségmentességet engedélyező végzését az eljárás megindulására visszamenő hatállyal visszavonja vagy módosítja, és ugyanilyen hatállyal dönt az eljárás során eddig felmerült eljárási költség előlegezéséről és viseléséről. Ebben az esetben a végzésben a hatóság eljárási bírság kiszabásáról is dönthet. (Korm. R. 8. §)

Ügyintézési határidő

Az **ügyintézési határidő** a kérelemnek az eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz történő megérkezése napján, illetve az eljárás hivatalból történő megindításának napján kezdődik. Ezt a szabályt kell alkalmazni azokban az esetekben is, amikor a magyar hatóság eljárásának megindításához szükséges kérelmet nem magyar hatóságnál lehet benyújtani. A fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és a felügyeleti szerv eljárása esetén az ügyintézési határidő az ügy összes iratának a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz, illetve a felügyeleti szervhez érkezésekor kezdődik. A hatóság a felügyeleti szerv erre irányuló felhívására köteles az iratokat felterjeszteni. (Ket. 33. § 5-6. bekezdés)

A **határozatot**, az eljárást megszüntető végzést, valamint a másodfokú döntést hozó hatóságnak az első fokú döntést megsemmisítő és új eljárásra utasító végzését **huszonkét munkanapon belül kell meghozni** és gondoskodni a döntés közléséről. Ennél rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg. (Ket. 33. § 1. bekezdés)

Kiskorú ügyfél érdekeinek **veszélyeztetettsége esetében**, továbbá ha életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása indokolja, vagy ha a hatóság ideiglenes biztosítási intézkedést rendelt el, vagy ha a közbiztonság érdekében egyébként szükséges, a határozatot vagy az eljárást megszüntető végzést soron kívül kell meghozni (Ket. 33. § 2. bekezdés).

Ha a hatóság testületi szerv, a hatáskörébe tartozó ügyben huszonkét munkanapon belül, vagy ha ez nem lehetséges, a határidő letelte utáni első testületi ülésen, legkésőbb azonban negyvenöt munkanapon belül határoz (Ket. 33. § 4. bekezdés).

Az ügyintézési **határidőbe nem számít be**:

- a hatásköri vagy illetékességi vita egyeztetésének, valamint az eljáró hatóság kijelölésének időtartama,
- a jogsegélyeljárás időtartama, továbbá az adatnak a nyilvántartásból történő beszerzéséhez szükséges idő,
- a hiánypótlásra, illetve a tényállás tisztázásához szükséges adatok közlésére irányuló felhívástól az annak teljesítéséig terjedő idő,
- a szakhatóság eljárásának időtartama,
- az eljárás felfüggesztésének időtartama,
- a bizonyítékoknak az ügyféllel való megismertetésének időtartama,
- a hatóság működését legalább egy teljes napra ellehetetlenítő üzemzavar vagy más elháríthatatlan esemény időtartama,
- a kérelem, a döntés és egyéb irat fordításához szükséges idő,
- az ügygondnok kirendelésére irányuló eljárás időtartama,
- a szakértői vélemény elkészítésének időtartama,
- a hatósági megkeresés vagy a döntés postára adásának napjától annak kézbesítéséig terjedő időtartam, valamint a hirdetményi, továbbá a kézbesítési meghatalmazott és a kézbesítési ügygondnok útján történő közlés időtartama (Ket. 33. § 3. bekezdés).

A **határidőbe nem számít bele** a közlésnek, a kézbesítésnek, a hirdetmény kifüggesztésének és levételének a napja. A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva megfelel a kezdőnapnak, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hónap utolsó napján. Ha a határidő utolsó napja olyan nap, amelyen a hatóságnál a munka szünetel, a határidő a legközelebbi munkanapon jár le. A postán küldött beadvány és megkeresés előterjesztési ideje a postára adás napja, de az ügyintézési határidő ilyen esetben is azon a napon kezdődik, amely napon a beadvány vagy a megkeresés megérkezik a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz. A határidőt kétség esetén megtartottnak kell tekinteni. (Ket. 65. § 1-4, 7. bekezdés)

Az eljáró hatóság vezetője - ha azt törvény vagy kormányrendelet nem zárja ki - az ügyintézési határidőt annak letelte előtt indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb huszonkét, kiskorú ügyfél

veszélyeztetettsége, illetve életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet elhárítása esetében legfeljebb tíz munkanappal **meghosszabbíthatja** (Ket. 33. § 7. bekezdés).

A **szakhatóság eljárására irányadó ügyintézési határidő** - ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik - **tíz munkanap**. Indokolt esetben a szakhatóság vezetője a szakhatósági eljárásra irányadó határidőt egy alkalommal tíz munkanappal meghosszabbíthatja, és erről az ügyfelet és a megkereső hatóságot értesíti. (Ket. 33. § 8. bekezdés)

Az eljárás meghosszabbítására vonatkozóan rövidebb határidőt bármely jogszabály, hosszabbat pedig törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg (Ket. 33. § 9. bekezdés).

Ha a hatóság a rá irányadó ügyintézési határidőt az ügyfélnek és az eljárás egyéb résztvevőjének fel nem róható okból **túllépi**, köteles az ügyfél által az eljárás lefolytatásáért megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeget, ha pedig az ügyintézés időtartama meghaladja az irányadó ügyintézési határidő kétszeresét, az első fokú eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél által megfizetett illetéknek vagy díjnak megfelelő összeg kétszeresét az ügyfél részére visszafizetni. A hatóság fizetési kötelezettségét nem érinti, ha az ügyfél az illeték vagy díj megfizetése alól részben vagy egészen mentesült; ilyen esetben a hatóság az összeget az ügyfél által meg nem fizetett rész arányában a központi költségvetésnek fizeti meg. Ha az eljárás lefolytatásáért az első fokú eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél jogszabály alapján nem köteles illeték vagy díj fizetésére, úgy a hatóság az illetékekről szóló törvény szerinti általános tételű eljárási illetéknek megfelelő összeget, illetve ennek kétszeresét fizeti meg a központi költségvetésnek. A hatóság saját költségvetése terhére a fizetési kötelezettséget megállapító döntés jogerőssé válásától számított öt munkanapon belül fizeti vissza az első fokú eljárás megindítására irányuló kérelmet benyújtó ügyfél számára, illetve fizeti meg a központi költségvetésnek. Ha a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság vagy a felügyeleti szerv megállapítja, hogy a hatóság indokolatlanul hosszabbította meg az ügyintézési határidőt, vagy fizetési kötelezettségét nem teljesítette, a hatóságot az összeg visszafizetésére, illetve megfizetésére kötelezi. (Ket. 33/A. §)

Határozat és végzés

A hatóság az ügy érdemében **határozatot hoz**, az eljárás során felmerült minden más kérdésben **végzést bocsát ki** (Ket. 71. § 1. bekezdés).

A hatóság **mellőzi a határozathozatalt**, ha az eljárás a jogszabályban meghatározott jogosultak pénzbeli ellátásának mérlegelés nélkül a jogszabályban meghatározott mértékre történő emelésére irányul, vagy ha jogszabályban biztosított jogosultság gyakorlásának kizárólag az ügyfél erre irányuló kérelmének benyújtása a feltétele. A hatóság az ügyfél kérelmére igazolja, hogy az ügyfél a kérelem benyújtásától a jogszabályban biztosított jogát jogszerűen gyakorolja. (Ket. 71. § 5-6. bekezdés)

A **határozatnak** - ha jogszabály további követelményt nem állapít meg - **tartalmaznia kell**: az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét, az ügyfél nevét és lakcímét vagy székhelyét, továbbá az ügyfél által a személyazonosítására szolgáló adatot, az ügy tárgyának megjelölését. A **rendelkező részben**: a hatóság döntését, a jogorvoslat lehetőségéről való tájékoztatást, a szakhatóság megnevezését és állásfoglalása rendelkező részét, az eljárás

lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy díjnak az ügyfél részére történő megfizetésre vonatkozó döntést, az eljárási költség megállapítását és viseléséről szóló döntést, a kötelezettség teljesítésének határnapját vagy határidejét, a teljesítés elmaradásának jogkövetkezményeit, valamint a határozatban megállapított fizetési kötelezettség lerovásának módjáról szóló tájékoztatást. **Az indokolásban:** a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat, az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait, a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket, a szakhatósági állásfoglalás indokolását, az ügyintézési határidő leteltének napját, az ügyintézési határidő túllépése esetén az arról szóló tájékoztatást, hogy az ügyintézési határidőt mely, az ügyfélnek felróható okból nem tartotta be, vagy hogy az ügyintézési határidő túllépése esetén az illeték visszafizetésének van helye, és azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a határozatot hozta, valamint a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást. A döntéshozatal helyét és idejét, a hatáskör gyakorlójának nevét, hivatali beosztását, valamint a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, ha az nem azonos a hatáskör gyakorlójával, a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőnyomatát. (Ket. 72. § 1. bekezdés)

A **végzésnek** - ha jogszabály további követelményt nem állapít meg - **tartalmaznia kell** az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét, az ügyfél nevét és lakcímét vagy székhelyét, továbbá az ügyfél személyazonosítására szolgáló adatot, az ügy tárgyának megjelölését, a hatóság döntését, a jogorvoslat lehetőségéről való tájékoztatást, az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy díjnak az ügyfél részére történő megfizetésre vonatkozó döntést, az eljárási költség megállapítását és viseléséről szóló döntést, a kötelezettség teljesítésének határnapját vagy határidejét, az önkéntes teljesítés elmaradásának jogkövetkezményeit, a határozatban megállapított fizetési kötelezettség lerovásának módjáról szóló tájékoztatást, a döntéshozatal helyét és idejét, a hatáskör gyakorlójának nevét, hivatali beosztását, valamint a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, ha az nem azonos a hatáskör gyakorlójával, a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőnyomatát. A döntés részletes indokolását, ezen belül a mérlegelési, méltányossági jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, a méltányossági jogkör gyakorlásában szerepet játszó szempontokat és tényeket, azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a határozatot hozta, valamint a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást. (Ket. 72. § 1. bekezdés)

Kizárólag az eljárást megszüntető végzésnek kell tartalmaznia az ügyintézési határidő leteltének napját, és az ügyintézési határidő túllépése esetén az arról szóló tájékoztatást, hogy az ügyintézési határidőt mely, az ügyfélnek felróható okból nem tartotta be, vagy hogy az ügyintézési határidő túllépése esetén az illeték visszafizetésének van helye (Ket. 72. § 2. bekezdés).

Ha a hatóság a **kérelemnek teljes egészében helyt ad**, és az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél, **egyszerűsített döntés** hozható, amely nem tartalmazza az indokolást és a jogorvoslatról szóló tájékoztatást. Az egyezséget jóváhagyó egyszerűsített döntésből mellőzhető az indokolás. (Ket. 72. § 4. bekezdés)

A **határozatot közölni kell** az ügyféllel és azzal, akire nézve jogot vagy kötelezettséget állapít meg, az ügyben eljáró szakhatósággal és a jogszabályban meghatározott más hatósággal vagy állami

szervvel. A végzést az ügyféllel és azzal kell közölni, akire nézve az jogot vagy kötelezettséget állapít meg. A hatóság a döntést hivatalos iratként kézbesíti. Telefax útján nem közölhető a határozat és az önállóan fellebbezhető végzés, kivéve, ha a döntés közlésére jogosult személy vagy szerv ezt előzetesen kérte vagy ehhez hozzájárult. Ha jogszabály nem zárja ki, a döntést szóban is lehet a döntést szóban is lehet közölni. A közlés tényét és időpontját az iratra fel kell jegyezni, és azt alá kell írni. Kérelemre a szóban közölt döntést öt munkanapon belül írásban meg kell küldeni. A döntés közlésének napja az a nap, amelyen azt írásban vagy szóban közölték. A hirdetmény útján közölt döntést a hirdetmény kifüggesztését követő tizenötödik napon kell közölni. (Ket. 78. § 1-2., 5-6, 10. bekezdés)

Ha a postai úton történő kézbesítés azért hiúsul meg, mert a címzett vagy meghatalmazottja úgy nyilatkozik, hogy a küldeményt nem veszi át, az iratot a kézbesítés megkísérlésének napján **kézbesítettnek kell tekinteni**. Ha az irat a hatósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezik vissza, az iratot - az ellenkező bizonyításig - a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni. (Ket. 79. § 1-2. bekezdés)

A döntés kézbesítése esetén a hatóság a **kézbesítési vélelem** beálltát megalapozó hivatalos irat megküldésével öt munkanapon belül értesíti az ügyfelet. A kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a címzett a kézbesítési vélelem beálltáról történő tudomásszerzéstől számított tíz munkanapon belül, de legkésőbb a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül terjeszthet elő. Ha a kézbesítési vélelem következtében jogerőssé vált döntés alapján végrehajtási eljárás indul, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet a végrehajtási eljárásról történő tudomásszerzéstől számított tíz munkanapon belül akkor is elő lehet terjeszteni, ha a kézbesítési vélelem beálltától számított hat hónap eltelt. Nem természetes személy címzett csak akkor terjeszthet elő kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet, ha a kézbesítés nem szabályszerűen történt. Természetes személy a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmét akkor is előterjesztheti, ha önhibáján kívüli okból nem vehette át a hivatalos iratot. A kérelemben elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják vagy az önhiba hiányát valószínűsítik. Ha a kérelemnek a hatóság helyt ad, a kérelmet benyújtó személyt eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. A kérelmet az a hatóság bírálja el, amelyik a kézbesítés tárgyát képező iratot kiadmányozta. (Ket. 79. § 3-7. bekezdés)

Hatósági szerződés

Ha jogszabály lehetővé teszi, az elsőfokú hatóság a hatáskörébe tartozó ügynek a közérdek és az ügyfél szempontjából is előnyös rendezése érdekében határozathozatal helyett az ügyféllel hatósági szerződést köthet. Hatósági szerződés csak írásban köthető. Törvény, kormányrendelet és önkormányzati rendelet a szerződés megkötéséhez további feltételeket is meghatározhat. Ha az ügyfél olyan kötelezettséget vállal, amelynek teljesítésére hatósági határozattal egyébként nem lenne kötelezhető, szerződéskötésre csak akkor kerülhet sor, ha az ügyfél a saját szerződésszegése esetére a többletkötelezettség tekintetében a hatósági szerződésben vállalja, hogy ha a szerződésben

foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősüljön, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedjen a végrehajtás elrendeléséről. (Ket. 76. § 1-3. bekezdés, 77. § 2. bekezdés)

A hatósági ügynek szerződéssel való lezárására alkalmazni kell a Ket. ügyintézési határidőre vonatkozó általános szabályait (Ket. 76. § 7. bekezdés).²

Az ügy szempontjából jelentős új tény felmerülése, továbbá a szerződéskötéskor fennálló körülmények lényeges megváltozása esetén a szerződés módosítását bármelyik fél kezdeményezheti. Ha a módosításhoz a másik fél nem járul hozzá, vagy a felek között vita van a módosítás törvényi feltételei tekintetében, akkor a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól kérhető a szerződés módosítása vagy megszüntetése.

Ha az ügyfél a szerződésben foglaltakat megszegi, a szerződés jogerős és végrehajtható határozatnak minősül, és a hatóság - az addigi teljesítések figyelembevételével - hivatalból intézkedik a végrehajtás elrendeléséről. Ha a hatósági szerződésben foglaltakat a hatóság nem teljesíti, az ügyfél a teljesítésre irányuló felhívás eredménytelensége esetén - a szerződésszegés tudomására jutásától számított harminc napon belül - a közigazgatási ügyekben eljáró bírósághoz fordulhat.

A Ket.-ben nem szabályozott kérdésekben a hatósági szerződésre a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésekre vonatkozó általános szabályait kell megfelelően alkalmazni. (Ket. 77. §)

Fellebbezés

Az ügyfél az elsőfokú **határozat ellen fellebbezhet**. A fellebbezési jog nincs meghatározott jogcímhez kötve, fellebbezni bármely okból lehet, amelyre tekintettel az érintett a döntést sérelmesnek tartja. (Ket. 98. § 1. bekezdés)

Végzés csak a határozat, ennek hiányában az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezésben támadható meg. Kivételként **önálló fellebbezésnek** van helye:

- az ideiglenes biztosítási intézkedésről szóló,
- a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasító,
- az eljárást megszüntető,
- az eljárás felfüggesztése tárgyában hozott,
- az illeték visszafizetésével kapcsolatos,
- a természetes személyazonosító adatok és a lakcím zárt kezelésére vonatkozó kérelemnek helyt adó,
- az eljárási bírságot kiszabó,
- a fellebbezési határidő elmulasztása miatt benyújtott igazolási kérelmet elutasító,
- az iratbetekintési jog korlátozására irányuló kérelem tárgyában hozott és

² Részletesen lásd a 21-23. oldalakon.

- a fizetési kedvezményrel kapcsolatos, az eljárási költség megállapításával és viselésével kapcsolatos, a költségmentesség iránti kérelmet elutasító, a költségmentesség módosításáról vagy visszavonásáról szóló első fokú végzés ellen.

Törvény az önálló fellebbezést egyéb esetekben is lehetővé teheti. Az eljárás egyéb résztvevője önálló fellebbezéssel élhet az elsőfokú határozat rá vonatkozó rendelkezése, illetve a rá vonatkozó elsőfokú végzés ellen. (Ket. 98. § 2-4. bekezdés)

A fellebbezést - ha törvény vagy kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - a döntés közlésétől számított **tíz munkanapon belül lehet előterjeszteni**. A fellebbezésre jogosult e fellebbezési határidőn belül a fellebbezési jogáról szóban vagy írásban lemondhat. A szóban történő lemondást jegyzőkönyvbe kell foglalni. A fellebbezési jogról történő lemondó nyilatkozat nem vonható vissza. (Ket. 99. §)

Nincs helye fellebbezésnek, ha az ügyben törvény azt kizárja, vagy jogszabály eltérő rendelkezése hiányában valamely adatnak, ténynek vagy jogosultságnak a hatósági nyilvántartásba hivatalbóli, mérlegelés nélküli bejegyzésével szemben, vagy ha az első fokú döntést miniszter, autonóm államigazgatási szerv vagy kormányhivatal vezetője hozta, vagy törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában, ha az első fokú döntést központi államigazgatási szerv vezetője hozta, illetve az ügyfelek részéről az egyezségüket jóváhagyó határozat ellen. Ezekben az esetekben - az utolsó eset kivételével - az első fokú döntés bírósági felülvizsgálatának van helye. (Ket. 100. §)

A fellebbezéssel megtámadott döntésben foglalt jogok nem gyakorolhatók, és a **fellebbezésnek a döntés végrehajtására halasztó hatálya van**, kivéve, ha a hatóság a döntést a fellebbezés halasztó hatályának kizárásával végrehajthatónak nyilvánította.

A határozatban foglaltakat a fellebbezési jogra tekintet nélkül teljesíteni kell, ha az ügyfél javára megállapított egyszeri vagy rendszeres pénzkifizetést, pénzbeli ellátást - ideértve a pénzegyenértékben kifejezhető természetbeni ellátást - tartalmaz, és az ügyfél fellebbezése csak a megállapított összeg felüli többletigényre vonatkozik (Ket. 101. § 1-2. bekezdés).

A fellebbezést **annál a hatóságnál kell előterjeszteni, amely a megtámadott döntést hozta**. A fellebbezésben **új tények és bizonyítékok is felhozhatók**.

Elkésettség címén a fellebbezés nem utasítható el, ha a fellebbezésre jogosult a fellebbezési határidőben a fellebbezést az elbírálására jogosult hatóságnál terjeszti elő. Az **elkésett fellebbezést**, a fellebbezésre nem jogosulttól származó fellebbezést, valamint az önálló fellebbezéssel meg nem támadható végzés ellen irányuló fellebbezést az első fokú döntést hozó hatóság érdemi vizsgálat nélkül elutasítja.

Ha az ügyfél a fellebbezéssel együtt nyújt be kérelmet a fellebbezési eljárásban való **költségmentessége iránt**, erről a kérelemről az első fokú döntést hozó hatóság dönt.

A **fellebbezést** az ügy összes iratával a fellebbezési határidő leteltétől számított öt munkanapon belül **fel kell terjeszteni a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz**, kivéve, ha a hatóság a megtámadott döntést a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően kijavítja, kiegészíti, módosítja, visszavonja vagy a fellebbezést érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Ha az ügyfél a fellebbezési határidő elmulasztása miatt igazolási kérelmet nyújtott be, az ennek helyt adó döntés jogerőssé válását követő

öt munkanapon belül kell felterjeszteni a fellebbezést az ügy összes iratával együtt a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz. A felterjesztés során az első fokú döntést hozó hatóság a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozik. Az első fokú döntést hozó hatóság megküldi a fellebbezést a szakhatóságnak. A szakhatóság az iratok felterjesztéséig szakhatósági állásfoglalását kijavíthatja, kiegészítheti vagy módosíthatja. A szakhatóság a fellebbezésről kialakított álláspontjáról is nyilatkozhat. Ha a szakhatóság határidőben nem nyilatkozik, azt úgy kell tekinteni, hogy állásfoglalását fenntartotta.

Ha a fellebbezést a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságnál nyújtják be, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság a fellebbezést megküldi az első fokú döntést hozó hatóság részére, amelynek a fellebbezés megérkezésétől számított öt munkanapon belül kell felterjesztenie a fellebbezést az ügy összes iratával a fellebbezés elbírálására jogosult hatósághoz. (Ket. 102. § 1-5, 7. bekezdés)

Ha a fellebbezés alapján a **hatóság** megállapítja, hogy döntése jogszabályt sért, a **döntését módosítja** vagy **visszavonja**. A hatóság a fellebbezés esetén a nem jogszabálysértő döntést akkor is visszavonhatja, illetve a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél.

Ha a fellebbezés alapján a **szakhatóság** megállapítja, hogy a szakhatósági állásfoglalás jogszabályt sért, **állásfoglalását módosíthatja**. A szakhatóság a fellebbezés esetén a nem jogszabálysértő szakhatósági állásfoglalást a fellebbezésben foglaltaknak megfelelően módosíthatja, ha a kérelemben foglaltakkal egyetért, feltéve, hogy az ügyben nincs ellenérdekű ügyfél. (Ket. 103. § 1-4. bekezdés)

Ha a fellebbezésnek megfelelően a hatósági döntést a nem módosítják, vagy nem vonják vissza, a **fellebbezésről az annak elbírálására jogosult hatóság dönt**. A másodfokú döntést hozó hatóság beszerzi a másodfokú szakhatósági állásfoglalást. Ha törvény vagy kormányrendelet másodfokú szakhatóságot nem jelöl ki, a hatóság maga dönt a fellebbezésnek a szakhatósági állásfoglalás ellen irányuló részében is.

A másodfokú döntést hozó hatóság a sérelmezett döntést, valamint az azt megelőző eljárást megvizsgálja; ennek során **nincs kötve a fellebbezésben foglaltakhoz**. A másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezési eljárást megszünteti, ha valamennyi fellebbező a fellebbezési kérelmét visszavonta. (Ket. 104. §)

Azokban a hatósági ügyekben, ahol törvény alapján fellebbezésnek van helye, az első fokú döntést hozó hatóság és a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság nem lehet ugyanazon szerv, a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság és annak vezetője - feladat elvégzésére vagy mulasztás pótlására irányuló utasítás kivételével - az első fokú döntést hozó hatóság vezetőjét vagy ügyintézőjét akkor sem utasíthatja, ha erre egyébként külön jogszabály alapján hatásköre van. Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a hatóság döntése ellen irányuló **fellebbezést** a döntést hozó hatóság döntésének megsemmisítésére, szükség szerint új eljárás lefolytatására való utasítására jogosult **irányító, felügyelő vagy szakmai irányító személy vagy szerv bírálja el**. Ha törvény vagy kormányrendelet nem hatósági feladat ellátására létrehozott szervezetet vagy személyt jogosít fel közigazgatási hatósági jogkör gyakorlására, és annak döntése ellen a fellebbezés nem

kizárt, a törvényben vagy kormányrendeletben meg kell határozni a fellebbezés elbírálására jogosult hatóságot. Ennek hiányában a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult a fellebbezés elbírálására. (Ket. 106. § 1, 3-4. bekezdés)

Az **önkormányzati hatósági ügyben** átruházott hatáskörben hozott, továbbá a polgármester törvény alapján önálló hatáskörben hozott önkormányzati hatósági döntésével szembeni **fellebbezés elbírálása** a képviselő-testület hatáskörébe tartozik. Ha törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve jogosult a fellebbezés elbírálására, ha első fokon az polgármester vagy főjegyző, jegyző, körjegyző, a képviselő-testület hivatalának ügyintézője, a hatósági igazgatási társulás járt el. A köztestület hatáskörébe utalt ügyben a fellebbezést törvényben meghatározott köztestületi szerv bírálja el, ilyen szerv hiányában az első fokú döntést hozó köztestület döntésével szemben a bírósági felülvizsgálatnak van helye. (Ket. 107. §)

A másodfokú döntést hozó **hatóság a döntést helybenhagyja, megváltoztatja vagy megsemmisíti**. Jogszabályban meghatározott esetben a másodfokú döntést hozó hatóság a mérlegelési jogkörben hozott első fokú döntésben meghatározott kötelezettségnél súlyosabb kötelezettséget nem állapíthat meg. Az erre irányuló fellebbezés hiányában is a másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezési eljárásban a teljesítésre új határidőt állapíthat meg, ha ez a fellebbezési eljárás miatt indokolt.

Ha a másodfokú döntés meghozatalához nincs elég adat, vagy az első fokú döntés meghozatalát követően új tény merül fel, vagy egyébként a tényállás további tisztázása szükséges, a másodfokú döntést hozó hatóság a döntés megsemmisítése mellett az ügyben **első fokú döntést hozó hatóságot** végzésben **új eljárásra utasíthatja**, vagy a kiegészítő bizonyítási eljárás lefolytatását maga végzi el, és ennek alapján dönt. A megismételt eljárásban az első fokú döntést hozó hatóságot a másodfokú végzés rendelkező része és indokolása köti.

A **fellebbezési eljárás során hozott döntést** a fellebbezővel és azokkal, akikkel az első fokú döntést közölték, a másodfokú döntést hozó hatóság **az első fokú döntést hozó hatóság útján közli**. A másodfokú döntést hozó hatóság a fellebbezés elbírálása érdekében megküldött iratokat a döntés meghozatalát követően visszaküldi a döntéssel együtt az első fokú döntést hozó hatósághoz, amely intézkedik a döntés kézbesítése iránt. (Ket. 105. § 1-2, 4-5, 7. bekezdés)

A döntés módosítása vagy visszavonása

Ha a hatóság megállapítja, hogy a fellebbezés elbírálására jogosult hatóság, a felügyeleti szerv vagy a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által el nem bírált döntése **jogszabályt sért**, a döntését **módosítja vagy visszavonja**. az eljárás lefolytatására - az Alkotmánybíróság határozata vagy ügyészi óvás alapján indított eljárás kivételével - a hatóság csak egy ízben, és ha törvény eltérően nem rendelkezik, a döntés közlésétől számított egy éven belül jogosult. Ha a döntés bírósági felülvizsgálata van folyamatban, a hatóság az érdemi ellenkérelem előterjesztéséig vonhatja vissza a döntését.

A döntést a hatósági nyilvántartásba, illetve a hatósági igazolványba felvett téves bejegyzés, valamint az állampolgársági bizonyítvány ténymegállapítása kivételével **nem lehet módosítani vagy**

visszavonni, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sértene. A döntés módosítását vagy visszavonását jogszabály kizárhatja vagy feltételhez kötheti. (Ket. 114. § 1-4. bekezdés)

Bírósági felülvizsgálat

Az ügyfél, illetve a kifejezetten rá vonatkozó rendelkezés tekintetében az eljárás egyéb résztvevője a hatóság jogerős határozatának felülvizsgálatát a határozat közlésétől számított **harminc napon belül** jogszabálysértésre hivatkozással **kérheti** a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól a határozatot hozó hatóság elleni kereset indításával. A keresetindítás határidejét törvény eltérően is meghatározhatja.

Ha törvény alapján a **végzés ellen** önálló fellebbezésnek van helye, az ügyfél, továbbá a kifejezetten rá vonatkozó végzés esetében az eljárás egyéb résztvevője jogszabálysértésre hivatkozással kezdeményezheti a jogerős végzés bírósági felülvizsgálatát a végzés közlésétől számított harminc napon belül. Az első fokú végzés a közlésétől számított harminc napon belül közvetlenül a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság előtt támadható meg, ha a végzést miniszter, autonóm államigazgatási szerv vagy kormányhivatal vezetője vagy - törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában - ha központi államigazgatási szerv vezetője hozta, vagy ha törvény az ügyben az első fokú határozattal szemben is kizárja a fellebbezést, és a határozat bírósági felülvizsgálatát teszi lehetővé. A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a végzést nemperes eljárásban vizsgálja felül.

A bírósági felülvizsgálatra **csak akkor kerülhet sor**, ha a hatósági eljárásban a fellebbezésre jogosultak valamelyike a fellebbezési jogát kimerítette, vagy a fellebbezés törvény rendelkezései szerint kizárt. (Ket. 109. § 1-3. bekezdés)

A keresetlevél, illetve a kérelem benyújtásának a döntés végrehajtására **nincs halasztó hatálya**, a bírósági felülvizsgálat kezdeményezésére jogosult azonban a keresetlevélben, illetve a kérelemben a döntés **végrehajtásának felfüggesztését kérheti**. A végrehajtás a kérelemnek a végrehajtást fogantatosító szerv tudomására jutásától annak elbírálásáig nem fogantatosítható. A végrehajtás felfüggesztésének hatálya kiterjed a határozaton alapuló jogok gyakorlására is. (Ket. 110. § 1-2. bekezdés)

A közigazgatási ügyekben eljáró bíróság - az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabály megsértésének kivételével - jogszabálysértés megállapítása esetén a **közigazgatási döntést hatályon kívül helyezi**, és szükség esetén a hatóságot új eljárásra kötelezi. Törvény rendelkezhet úgy is, hogy meghatározott közigazgatási hatósági ügyben a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság a közigazgatási döntést **megváltoztathatja**. Ha a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság az ügy érdemében határozott, a hatóságnál ugyanabban az ügyben azonos tényállás mellett - a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság által elrendelt új eljárás kivételével - **nincs helye új eljárásnak**. A hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának **rendelkező része és indokolása köti**, a megismételt eljárás és a határozathozatal során annak megfelelően köteles eljárni. (Ket. 111. §)

Újrafelvételi eljárás

Ha az ügyfélnek a jogerős határozattal lezárt ügyben a határozat jogerőre emelkedését követően jutott tudomására a határozat meghozatala előtt már meglévő, az eljárásban még el nem bírált és az ügy elbírálása szempontjából lényeges tény, adat vagy más bizonyíték, a tudomásszerzéstől számított tíz munkanapon belül **újrafelvételi kérelmet** nyújthat be, feltéve, hogy elbírálása esetén az ügyfélre kedvezőbb határozatot eredményezett volna (Ket. 112. § 1. bekezdés).

A hatóság az **újrafelvételi kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja**, ha az a jogerős határozat meghozatala után bekövetkezett tényen, illetve a jogi szabályozásban bekövetkezett változáson alapul, vagy az ügyben bírósági felülvizsgálat van folyamatban, vagy a bírósági felülvizsgálat során a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatot hozott, vagy a határozat jogerőre emelkedésétől számítva hat hónap eltelt, azt törvény, kormányrendelet vagy önkormányzati hatósági ügyben önkormányzati rendelet kizárja (Ket. 112. § 2. bekezdés).

Törvény, az ügyfél különös méltánylást érdemlő érdekére tekintettel **hosszabb**, de három évet meg nem haladó jogvesztő **határidőt is meghatározhat** az újrafelvételi kérelem benyújtására, feltéve hogy az újrafelvételi eljárásban hozott döntés mások jogát, jogos érdekét vagy jogi helyzetét nem érinti (Ket. 112. § 3. bekezdés).

Az újrafelvételi kérelmet **az elsőfokú hatóság bírálja el**. Az újrafelvételi eljárásban a hatóság a jogerős **határozatot módosíthatja, visszavonhatja**, vagy az utóbb ismertté vált tényállásnak megfelelő **új döntést hozhat**. E döntés ellen jogorvoslatnak az általános szabályok szerint van helye. Ha a hatóság az újrafelvételi kérelemnek helyt ad, az ügyfelet olyan eljárásjogi helyzetbe kell hozni, mint amilyenben akkor lenne, ha már a korábbi határozat meghozatalakor ismerte volna az újrafelvételi eljárás alapjául szolgáló tény, adatot vagy bizonyítékot. Az újrafelvételi kérelem alapján hozott döntésnek nem akadály a jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogok sérelme. (Ket. 112. § 4, 6-7. bekezdés)

NYUGELLÁTÁSOK ÉS NYUGDÍJSZERŰ ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról - a továbbiakban: Tny.-, valamint a végrehajtására kiadott 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Korm. R. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük. *A 2010. január 1-je előtt, valamint a 2010. december 31-e után hatályos változásokat dőlt betűvel szedjük.*)

A kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer működtetése és fejlesztése az állam feladata. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer öregség, megrokkánás, megrokkánással járó baleset esetén a biztosított részére, elhalálozása esetén a hozzátartozója részére egységes elvek alapján nyugellátást biztosít. A szociális biztonsági tárgyú nemzetközi szerződés, illetve szociálpolitikai egyezmény hatálya alá tartozó személyre e törvény rendelkezéseit az adott nemzetközi szerződés (egyezmény) szabályai szerint kell alkalmazni. A fegyveres erők és rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak nyugellátásával kapcsolatos eltérő szabályokról külön törvény rendelkezik. A nyugdíjbiztosítás szervezetéről külön törvény rendelkezik. (Tny. 1. §)

Az, aki szolgálati idejének legalább egy részében a magánnyugdíjrendszer keretében is fizetett tagdíjat, és ennek alapján szolgáltatásra jogosultságot szerzett, a kizárólag társadalombiztosítási nyugellátásra (a továbbiakban: nyugellátás) jogosultakhoz képest eltérő mértékű társadalombiztosítási nyugdíjra jogosult (Tny. 2. § 4. bekezdés).

I. SAJÁT JOGÚ ELLÁTÁSOK

Öregségi nyugdíj

A társadalombiztosítási öregségi nyugdíjra jogosító öregségi nyugdíjkorhatára annak, aki 1952. január 1-je előtt született, a betöltött 62. életév, 1952-ben született, a 62. életév betöltését követő 183. nap, 1953-ban született, a betöltött 63. életév, 1954-ben született, a 63. életév betöltését követő 183. nap, 1955-ben született, a betöltött 64. életév, 1956-ban született, a 64. életév betöltését követő 183. nap, 1957-ben vagy azt követően született, a betöltött 65. életév. (Tny. 18. § 1. bekezdés)

Öregségi **teljes nyugdíjra** az jogosult, aki a születési évének megfelelő öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, és legalább **húsz** év, **résznyugdíjra** pedig, aki legalább **tizenöt** év szolgálati idővel rendelkezik valamint azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi nyugdíjat megállapítják, munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban nem áll (Tny. 18. § 2-3. bekezdés).

Nem jogosult öregségi teljes, illetve résznyugdíjra, az a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy, aki EGT-államban, az a

szociálpolitikai (szociális biztonsági) egyezmény hatálya alá tartozó személy - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik -, aki a szerződő államban - az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - azon a napon, amelytől kezdődően az öregségi nyugdíjat megállapítják, **munkaviszonyban**, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban áll (Tny. 18. § 4. bekezdés).

Az öregségi nyugdíjra jogosultság azon a napon nyílik meg, amelyen a feltételek mindegyike teljesül (Tny. 14. §).

Az **öregségi nyugdíj összege** az elismert szolgálati időtől és a figyelembe vehető havi átlagkereset összegétől függ (Tny. 12. § 1. bekezdés).

Az öregségi nyugdíj összegét az 1988. január 1-jétől a nyugdíj megállapításának kezdő napjáig elért (kifizetett) - a kifizetés idején érvényes szabályok szerint nyugdíjjárulék alapjául szolgáló -, a személyi jövedelemadót is tartalmazó, csökkentés nélküli bruttó kereset, jövedelem havi átlaga alapján kell meghatározni (Tny. 22. § 1. bekezdés).

A 2007. december 31-ét követő, de 2010. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő öregségi teljes nyugdíj legkisebb összege havi **28500** forint (Korm. R. 11. §). Az öregségi teljes nyugdíj nem lehet kevesebb ennél a legkisebb összegnél. Ha az öregségi teljes nyugdíj alapját képező havi átlagkereset ezt az összeget nem éri el, az öregségi teljes nyugdíj összege azonos a nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegével. (Tny. 12. § 2. bekezdés)

A 10-19 évi szolgálati idő alapján megállapított öregségi résznyugdíjat akkor is a nyugdíj alapját képező havi átlagkeresetnek a szolgálati időtől függő százalékában kell megállapítani, ha ez nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegét (Tny. 12. § 5. bekezdés).

Az öregségi nyugdíjra jogosult magán-nyugdíjpénztári tag társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépése esetén öregségi nyugdíjat akkor kell megállapítani, ha a magánnyugdíjpénztár továbbítja a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek a magán-nyugdíjpénztári tag visszalépési kérelmét, és a magánnyugdíjpénztár igazolását arról, hogy a kérelmező a visszalépés feltételeinek megfelel (Korm. R. 10. §).

Az öregségi nyugdíj összege az annak alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. Aki az öregségi teljes nyugdíjra jogosultsághoz előírt szolgálati idővel rendelkezik és a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltése után a nyugdíj megállapítása nélkül legalább 30 naptári napra szolgálati időt szerez, nyugdíjnövelésben részesül. A nyugdíjnövelés mértéke minden 30 nap után az öregségi nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj 0,5 százaléka. A nyugdíjnöveléssel az öregségi nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj a megállapítása alapjául szolgáló havi átlagkeresetet meghaladhatja. (Tny. 21. §)

Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege **nem lehet kevesebb** annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna (Korm. R. 10/A. §).

Azokat, akiknek a munkaviszonya szénbányászati, tőzegkitermelési, uránérc-bányászati, bauxitbányászati tevékenységet folytató, valamint fémtartalmú ércek és nemfemes ásványok

bányászatával, mélységi vizek bányászati technológiával történő felszínre hozatalával foglalkozó gazdálkodó szervezetnél (a továbbiakban: bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezet) a bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy a bányáüzem bezárása következtében szűnik meg, és munkaviszonyának megszűnéséig 10 év föld alatti, illetve 15 év, nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben eltöltött bányáüzemi szolgálati időt szerzett és más munkaterületen helyezkedett el, az öregségi, illetőleg rokkantsági nyugdíj igénybevételekor kérheti, hogy a nyugdíj alapját képező havi átlagkeresetét bányászati munkaviszonyának megszűnését megelőzően elért havi átlagkeresete, vagy annak a havi átlagkeresetnek a figyelembevételével állapítsák meg, amit az utolsó bányáüzemi munkakörének megfelelő munkakörben a gazdálkodó szervezetnél (megszűnése esetén azonos bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél, ennek hiányában a bányászat ágazati irányítását ellátó miniszter által - az illetékes érdekképviseleti szervezetek véleményének meghallgatásával - meghatározott gazdálkodó szervezetnél) foglalkoztatottak a nyugdíjazás évében átlagosan elérték. Ez az **átlagkereset számítási kedvezmény** a bányászt szolgálati időtől függetlenül megilleti. (23/1991. (II. 28.) Kormányrendelet egyes bányászati dolgozók társadalombiztosítási kedvezményeiről - a továbbiakban: 23/1991. Korm. R. - 1, 5. §)

Korkedvezmény

Aki a szervezet fokozott igénybevételével járó, továbbá az egészségre különösen ártalmas munkát végez, **korkedvezményben** részesül. Az igénylőre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest kétévi korkedvezményben részesül az a **férfi**, aki legalább tíz és az a **nő**, aki legalább nyolc éven át korkedvezményre jogosító munkakörben, továbbá az, aki legalább hat éven át 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben dolgozott. A korkedvezmény további egy-egy év a korkedvezményre jogosító munkakörben végzett minden újabb öt-, nőnél négyévi, illetőleg a 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben végzett minden újabb háromévi munka után. A korkedvezményre jogosító különböző munkakörökben (munkahelyeken) eltöltött időket egybe kell számítani. A 100 kPa-nál nagyobb nyomású légtérben végzett munka alapján figyelembe vehető idő minden harminc napját ötven nappal kell a korkedvezményre jogosító egyéb munkakörben (munkahelyen) eltöltött időhöz hozzászámítani. A táppénzes állományban (betegszabadságon) eltöltött időt abban az esetben lehet korkedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha az igénylő keresőképtelenségének bekövetkezésekor korkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott. (Tny. 8. §, 19. §)

A korkedvezményre jogosultság szempontjából figyelembe kell venni a fegyveres szerveknél a hivatásos szolgálatban ténylegesen eltöltött szolgálati időt, a nem hivatásos szolgálatban vagy más állam hadseregében eltöltött és a hivatásos szolgálatba beszámított időt, a fegyveres szerveknél továbbszolgáló állományban 1960. december 17-e után eltöltött időt is. Továbbszolgáló állományban 1960. december 18-a előtt eltöltött időt, valamint a katonai szolgálatban eltöltött időt abban az esetben lehet a korkedvezményre jogosultság szempontjából számításba venni, ha az igénylő e szolgálatát megelőző és követő harminc napon belül korkedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott. (Tny. 8/A. §)

A korkedvezményre - **2010. december 31-éig** - a **2006. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti munkakörök** (munkahelyek) jogosítanak azzal, hogy a munkaköri jegyzékben szereplő, menetrendszerű tömegközlekedésben (személyszállításban) járművezetői munkakörben 2008. május 1-jétől végzett munka a jármű típusától függetlenül korkedvezményre jogosít. 2010. december 31-éig a 2006. december 31-én hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni az egyes munkakörökre (munkahelyekre) vonatkozó különös számítási szabályokra is. A Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv - a munkabiztonságért felelős miniszter által vezetett minisztérium véleményére is figyelemmel - engedélyezheti a korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkakörben 2008. január 1-je előtt eltöltött idő korkedvezményre jogosító időként történő figyelembevételét akkor is, ha a jegyzék szerint a korkedvezmény ágazati hatálya az adott munkahelyre nem terjed ki. Ha a munkakör azonosítása tekintetében vita merül fel, a munkakör (munkahely) szerint illetékes ágazati minisztérium és a szakmai, ágazati érdekképviselő, szakszervezet központi szerve véleményének a kikérése után a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv dönt. (Tny. 8/B. § 1-3. bekezdés)

A foglalkoztató a külön jogszabályban meghatározott korkedvezményre jogosító munkakörben foglalkoztatott után a társadalombiztosítási járulék alapjának alapulvételével - a társadalombiztosítási járulékon felül - korkedvezmény-biztosítási járulékot fizet (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj. - 20/A. § 1. bekezdés).

A foglalkoztató és az egyéni vállalkozó által fizetendő korkedvezmény-biztosítási járulék mértéke 13 százalék (Tbj. 19. § 6. bekezdés). Ha a hatóság külön törvényben foglaltak szerint a foglalkoztatót, egyéni vállalkozót a kérelmében megjelölt munkahelyen az adott munkakör tekintetében a korkedvezmény-biztosítási járulék megfizetési kötelezettsége alól mentesíti, az adott munkakör a mentesítés időpontjától annak visszavonásáig korkedvezményre nem jogosít (Tny. 8/B. § 4. bekezdés).

*A **2011. január 1-jétől** a korkedvezményre jogosító feltételek meghatározásáról külön törvény rendelkezik (Tny. 8/C. §).*

A **vájártanulók** tanulóiidejének korkedvezményes tartama, ha a ténylegesen föld alatt töltött időszakról igazolással nem rendelkezik, az Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóság 2-2993/1988. számú állásfoglalása szerint, egy éves képzés esetén a teljes képzési idő, két éves képzés esetén 500 nap (évi 250 nap), három éves képzés esetén 700 nap (évi 233 nap).

Azokat, akiknek a munkaviszonya **bányászati tevékenységet** folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányauzem bezárása következtében szűnik meg, egy év korkedvezmény akkor is megilleti, ha korkedvezményre jogosító munkakörben csak 5 évet töltött el (23/1991. Korm. R. 1-2. §).

Korkedvezményre jogosultság 2007 január 1-je előtt³

A **korkedvezményre jogosító munkakörök** leírása megtalálható a rendelet **2006 december 31-éig hatályos** 1. sz. mellékletében, ilyenek például: föld alatt végzett munka (pl. vájár, csillés, bányatechnikus stb.), fúrótoronynál végzett munka, sűrített levegőben végzett munka, zárt csatorna-karbantartásnál végzett munka, melegüzemben végzett munka (pl. olvasztár, kohómunkás, csapoló, meleghengerész, kovács), villamosenergia-iparban végzett munka (pl. kazánkőműves), textiliparban végzett munka (pl. fonó), sütőiparban végzett munka (pl. pék), hűtőházban végzett munka, ionizációs sugárzásban végzett munka, közlekedésnél végzett munka (pl. mozdonykísérő, vonatkísérő, járművezető, tengeri hajós) stb., természetesen csak a meghatározott munkakörökben.

Az igénylőre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárhoz képest kétévi korkedvezményben részesül az a **férfi**, aki legalább tíz és az a **nő**, aki legalább nyolc éven át korkedvezményre jogosító munkakörben, továbbá az, aki legalább hat éven át egy léggöri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben dolgozott. A korkedvezmény további egy-egy év a korkedvezményre jogosító munkakörben végzett minden újabb öt-, nőnél négyévi, illetőleg az egy léggöri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben végzett minden újabb háromévi munka után. Aki 1997. január 1-je előtt az akkor hatályos rendelkezések szerint korkedvezményes öregségi nyugdíjra jogosultságot szerzett, erre az ellátásra - függetlenül az igényérvényesítés időpontjától - nő az 55., férfi a 60. életévének betöltését alapul véve jogosult. (Korm. R. 1. §)

A felsorolt munkakörökben eltöltött időt korkedvezményre jogosultság szempontjából akkor is számításba kell venni, ha ezt az időt szolgálati időként figyelembe venni nem lehet. A korkedvezményre jogosultság szempontjából a külföldön eltöltött időnek csak azt a tartamát lehet figyelembe venni, amelynek során az igénylő bányában föld alatt dolgozott a jegyzékben felsorolt munkakörben, továbbá ha a munkáltató a munkavállalóját külföldi kiküldetés keretében - az 1. számú melléklet szerinti jegyzékben felsorolt munkakörben (munkahelyen) - foglalkoztatta. (Korm. R. 2. § 2. bekezdés)

A korkedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében felsorolt munkaköri meghatározásokat kiterjesztően értelmezni nem lehet. Az abban használt meghatározástól eltérő megjelölésű munkakört csak akkor lehet korkedvezményre jogosító munkakörnek tekinteni, ha az eltérő megjelölés a jegyzékben felsorolt munkakörnek szűkített meghatározása, vagy az eltérés csak az elnevezésben mutatkozik, maga a munkakör - a munkaköri leírásból megállapíthatóan - a jegyzékben felsorolt munkakörrel azonos. (Korm. R. 2. § 5. bekezdés)

A korkedvezményre jogosító különböző munkakörökben eltöltött időket **egybe kell számítani**. Az egy léggöri nyomásnál nagyobb nyomású légtérben végzett munka alapján figyelembe vehető idő minden harminc napját ötven nappal kell a korkedvezményre jogosító egyéb munkakörben eltöltött időhöz hozzászámítani. (Korm. R. 2. § 3. bekezdés)

3 Az alábbi fejezetben közölt rendelkezések 2007. január 1. óta nem hatályosak. Megtartásukat a Tny. 8/B. § 1-3. bekezdése indokolta, vagyis, hogy „a korkedvezményre - 2010. december 31-éig - a 2006. december 31-én hatályos rendelkezések szerinti munkakörök (munkahelyek) jogosítanak. 2010. december 31-éig a 2006. december 31-én hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni az egyes munkakörökre (munkahelyekre) vonatkozó különös számítási szabályokra vonatkozólag is.

A **táppénzes** állományban (betegszabadságon) eltöltött időt abban az esetben lehet kordedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha az igénylő keresőképtelenségének bekövetkezésekor kordedvezményre jogosító munkakörben (munkahelyen) dolgozott (Korm. R. 2. § 4. bekezdés).

Kordedvezményre jogosító munkakörök (munkahelyek) jegyzékében szereplő és a menetrendszerű tömegközlekedésben (személyszállításban) **járművezetői** munkakörben eltöltött időt akkor kell kordedvezményre jogosító időként figyelembe venni, ha a járművezető bármely munkáltatónál vagy vállalkozóként 1992. március 1-je előtt forgalomba állított járműtípust vezetett, illetőleg ezen oktató. Azokat, akik 1992. március 1-je előtt egyéb utazó és forgalmi munkakörben tengelyen eltöltött idővel kordedvezményre jogot szereztek, az továbbra is megilleti, de az említett időpont után ezen munkakörökben további kordedvezményt nem szerezhetnek. (Korm. R. 3. § 1-2. bekezdés)

A fegyveres erők és rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjainak nyugellátásával kapcsolatos eltérő szabályokról külön törvény (1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról) rendelkezik.

Előrehozott öregségi nyugdíj

Előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az a **60. életévét betöltött 1950-ben született férfi**, és az a **59. életévét betöltött, 1952-ben, vagy 1953-ban született nő**, és legalább 40 év szolgálati időt szerzett, és munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban nem áll (Tny. 18/A. § 1. bekezdés).

Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj

Csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az a **60. életévét betöltött, 1950-ben született férfi** és az az **59. életévét betöltött, 1952-ben vagy 1953-ban született nő**, aki legalább 37 év szolgálati időt szerzett, és azon a napon, amelytől kezdődően a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjat megállapítják, munkaviszonyban, szövetkezeti tagsági viszonyban, nem kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vagy társas vállalkozói jogviszonyban nem áll. A csökkentés mértéke a társadalombiztosítási nyugdíj megállapításának időpontjától az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig terjedő időszak minden 30 napjára, de legfeljebb 1095 napra - 40 év szolgálati időnél 365 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező személy esetében - havi 0,1 százalék, 366-730 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező személy esetében - havi 0,2 százalék, 731-1095 nappal rövidebb szolgálati idővel rendelkező személy esetében - havi 0,3 százalék. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése a csökkentést nem érinti. (Tny. 18/A. § 2-4. bekezdés)

Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltését megelőzően két évvel csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az az **1950. december 31-ét követően született férfi**, valamint az az

1958. december 31-ét követően született nő, aki legalább 37 év szolgálati időt szerzett, és azon a napon, amelytől kezdődően az előrehozott öregségi nyugdíjat megállapítják, biztosítással járó jogviszonyban nem áll. A nyugdíj összegét annyszor 0,3 százalékkal kell csökkenteni, ahányszor 30 naptári nap hiányzik az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez, ha a jogosult az öregségi nyugdíjkorhatárnál legfeljebb egy évvel fiatalabb, illetve 3,6 százalékkal, továbbá annyszor 0,4 százalékkal kell csökkenteni, ahányszor 30 naptári nap hiányzik az öregségi nyugdíjkorhatárnál egy évvel alacsonyabb életkor betöltéséhez, ha a jogosult az öregségi nyugdíjkorhatárnál több mint egy évvel fiatalabb. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése a csökkentést nem érinti. (Tny. 18/B. § 1-2. bekezdés)

Továbbá ugyanezen feltételekkel csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra jogosult az legalább 37 év szolgálati időt szerzett, és biztosítási jogviszonyban nem álló **nő** is, aki

1954-ben született és a 60 éves és 183 napos életkort betöltötte,

1955-ben született és 61. életévét betöltötte,

1956-ban született és a 61 éves és 183 napos életkort betöltötte,

1957-ben született és 62. életévét betöltötte,

1958-ban született és a 62 éves és 183 napos életkort betöltötte;

illetve az a 42 év szolgálati idővel rendelkező **férfi is**, aki

1952-ben vagy 1953-ban született és 60. életévét betöltötte,

1954-ben született és a 60 éves és 183 napos életkort betöltötte.

Ezen esetekben a csökkentés mértéke nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj összegének 8,4 százalékát. (Tny. 18/A. § 3. bekezdés)

Az előrehozott. és csökkentett összegű előrehozott nyugdíjra vonatkozó közös szabályok

A jogosultság, valamint a csökkentés mértékének megállapítása szempontjából szolgálati időként kell figyelembe venni a rokkantsági nyugdíj és a baleseti rokkantsági nyugdíj folyósításának időtartamát (Tny. 18/A. § 5. bekezdés).

Nem jogosult előrehozott öregségi nyugdíjra és csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjra az a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy, aki EGT-államban, az a szociálpolitikai (szociális biztonsági) egyezmény hatálya alá tartozó személy - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik -, aki a szerződő államban az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - azon a napon, amelytől kezdődően az előrehozott öregségi nyugdíjat, illetve a csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjat megállapítják, biztosítással járó jogviszonynak megfelelő jogviszonyban áll. (Tny. 18/A. § 6. bekezdés)

Rokkantsági nyugdíj (2008. január 1-jétől)

Rokkantsági nyugdíjra az **jogosult**, akinek **egészségkárosodása** 79 százalékot meghaladó mértékű, vagy 50-79 százalékos mértékű, de ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, azonban a rehabilitációs szakértői szerv szakvéleménye alapján rehabilitációja nem javasolt (továbbiakban rokkant). Továbbá, aki az életkorára előírt szolgálati idővel rendelkezik, és az egészségkárosodás következtében kereső tevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül. (Tny. 36/A. § 1. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjra a jogosultság **azzal a nappal nyílik meg**, amelytől a rokkantság a rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint fennáll. Ha a rehabilitációs szakértői szerv a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni. Ha az igénylőnek nincs meg a jogosultsághoz szükséges szolgálati ideje, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szükséges szolgálati idő megszerzését követő nappal nyílik meg. (Tny. 26. §)

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő

- 22 éves életkor betöltése előtt 2 év,
- 22-24 éves életkorban 4 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 3 év,
- 25-29 éves életkorban 6 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 4 év,
- 30-34 éves életkorban 8 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 6 év,
- 35-44 éves életkorban 10 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 8 év,
- 45-54 éves életkorban 15 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 12 év,
- 55 éves életkor betöltésétől 20 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 16 év (Tny. 36/B. §, 24. § 1. bekezdés).

Az, aki az iskolai tanulmányai megszűnését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett és **huszonkét éves kora előtt** megrokkán, szolgálati idejének tartamára tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra (Tny. 36/B. §, 24. § 2. bekezdés).

Az a rokkant, aki a negyvenötödik életévét, illetőleg 1993. július 1-je előtt az ötvenötödik életévét már betöltötte és legalább tízévi, 1993. június 30-át követően az ötvenötödik életévét betölti és legalább tizenöt évi szolgálati idővel rendelkezik, **rokkantsági résznyugdíjra** jogosult (Tny. 36/B. §, 24. § 3. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításánál a megrokkánás időpontjában betöltött életkort kell figyelembe venni. Az, aki a megrokkánáskor betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt nem szerezte meg, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az alacsonyabb korcsoportban az előírt szolgálati időt megszerezte és ezt követően szolgálati idejében a megrokkánásig harminc napnál hosszabb megszakítás nincs, ez a lehetőség az úgynevezett **korcsoportkedvezmény**. E harminc napba nem lehet beszámítani a keresőképtelenség idejét. (Tny. 36/B. §, 25. § 1-2. bekezdés) Az alacsonyabb korcsoportban előírt szolgálati idő megszerzése esetén

a szolgálati idő folyamatosságának az e korcsoporthoz tartozó legmagasabb életkor betöltésének napja és a megrokkánás időpontja között kell fennállnia (Korm. R. 18/B. §).

Abban az esetben, ha az igénylő **korkedvezményre jogosító és egyéb szolgálati időt** is szerzett, a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időnek nem kizárólag korkedvezményre jogosító idő alapján történő számításánál a korkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött minden évet egy és negyedévként kell számításba venni (Tny. 36/B. §, 25. § 3. bekezdés).

Az, aki **szolgálati idejének a kezdetét megelőző időponttól rokkant**, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az igénybejelentés időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a nyugdíj igénylését megelőző kereseténél (Tny. 36/B. §, 25. § 4. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíj **mértékét** a 79%-ot meghaladó mértékű egészségkárosodás esetén - attól függően, hogy a jogosult mások gondozására szorul-e - az I. vagy II. rokkantsági csoportnak, az 50-79 százalékos mértékű egészségkárosodás esetén pedig a III. rokkantsági csoportnak megfelelően kell meghatározni (Tny. 36/C. §). A rokkantsági nyugdíj mértéke a megrokkánás időpontjában betöltött életkortól, a nyugdíj megállapításáig szerzett szolgálati idő tartamától és a rokkantság fokától függ. A rokkantság fokának megfelelően, a III. rokkantsági csoportba (50-79%-os egészségkárosodás) tartozik az, aki rokkant, a II. rokkantsági csoportba (79 %-ot meghaladó egészségkárosodás) tartozik az, aki mások gondozására nem szorul, az I. rokkantsági csoportba (79 %-ot meghaladó egészségkárosodás) tartozik az, aki mások gondozására szorul. A rokkantsági nyugdíj összege az ennek alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. A rokkantsági nyugdíj összege a II. rokkantsági csoportban a havi átlagkereset öt, az I. rokkantsági csoportban pedig tíz százalékával több, mint a III. rokkantsági csoportban. (Tny. 36/C. §, 29. § 1, 3-5. bekezdés)

A 2007. december 31-ét követő, de 2011. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő rokkantsági nyugdíj **legkisebb összege** a III. rokkantsági csoportban havi 28500 forint, a II. rokkantsági csoportban havi 29800 forint, az I. rokkantsági csoportban havi 30850 forint. Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna. (Korm. R. 23. §, 10/A. §)

Az öregségi - ideértve az előrehozott öregségi nyugdíjat is - és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj nem állapítható meg annak, aki saját rokkantságát szándékosan okozta, továbbá annak sem, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, kivéve, ha öregségi nyugdíjra korkedvezmény címén jogosult, vagy rokkantsági nyugdíjat a jogosultság feléledése címén igényel. (Tny. 36/A. § 2. bekezdés, 23. § 2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság **megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem rokkant, vagy 50-79 százalékos mértékű egészségkárosodás esetén a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő nyugdíjas hat egymást követő hónapra vonatkozó nettó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj összegének kétszeresét és a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét (Tny. 36/D. § 1. bekezdés).

A rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való jogosultság nem szűnik meg, ha hat egymást követő hónap bármelyikében kereső tevékenység folytatása hiányában nem volt figyelembe vehető kereset, jövedelem. Ebben az esetben a hat egymást követő hónap számítása a keresőtevékenység folytatásának hónapjától újra kezdődik. A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó esetében a kereset-vizsgálatot a bejelentett kereseti, jövedelmi adatok alapján kell elvégezni. (Korm. R. 24. § 2. bekezdés)

Ha a felülvizsgálat a jogosultsági feltételek hiányát állapítja meg, a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat az ellátás folyósítása felfüggesztésének kezdő időpontjától kell megszüntetni. Ha a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat a kereső tevékenység miatt kell megszüntetni, a megszüntetésről - e tény megállapítását követő hónap első napjától - a nyugdíjfolyósító szerv intézkedik. (Korm. R. 24. § 3. bekezdés)

Amennyiben a rokkantsági nyugdíjas foglalkoztatása jogszabályt sért, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv soron kívüli felülvizsgálatot rendel el, melynek keretében el kell végezni az érintett személy komplex minősítését. A felülvizsgálat, illetve a komplex minősítés időtartamára a rokkantsági nyugdíj folyósítását **fel kell függeszteni**. Amennyiben a felülvizsgálat során megállapítható, hogy a jogosultsági feltételek továbbra is fennállnak, a rokkantsági nyugdíjat a felfüggesztés időpontjától kezdődően folyósítani kell. A jogosultsági feltételek hiányában a rokkantsági nyugdíjat meg kell szüntetni. (Tny. 36/D. § 2. bekezdés)

Ha a **felülvizsgálat** szerint a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjas rehabilitációja javasolt, vagy egészségkárosodása már nem éri el a jogosultsághoz szükséges mértéket, a nyugellátást a regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság a megszüntető határozat keltét követő második hónap első napjától szünteti meg, kivéve, ha a nyugdíjas részére ezt megelőző időponttól kezdődően olyan ellátást állapít meg, amelynek jogosultsági feltételei a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való egyidejű jogosultságot kizárják (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szolgálati idő tartamától függetlenül **feléled**, ha a jogosultság egyéb feltételei a nyugdíj megszüntetése után öt éven belül a rokkantsági nyugdíj megállapítására a feléledés időpontjában alkalmazandó szabályok alapján ismét fennállnak. A jogosultat a nyugdíj megszüntetését követő emelések, kiegészítések is megilletik. Aki az öregségi nyugdíjra jogosító életkort - ide nem értve a karkedvezményre jogosult személyre irányadó életkort - a jogosultság egyéb feltételeinek ismételt bekövetkezésekor még nem töltötte be, feléledés helyett kérheti rokkantsági nyugdíjra való jogosultságának új igényként történő elbírálását. (Tny. 36/D. § 4. bekezdés)

A rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság új igényként történő elbírálásánál a korábbi nyugdíjazásnál figyelembe vett és a nyugdíjasként szerzett szolgálati időt kell figyelembe venni (Korm. R. 24. § 4. bekezdés).

Ha a rokkantsági nyugdíjas egészségkárosodásának mértéke változik, rokkantsági nyugdíja mértékét ennek megfelelően **módosítani** kell. Az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után azonban a rokkantsági nyugdíj mértékét az egészségkárosodás változása miatt módosítani nem lehet. (Tny. 36/D. § 5. bekezdés) Az **állapotváltozás** időpontja az állapotváltozásnak a jogszabályban meghatározott orvosszakértői szerv által megállapított napja, ennek hiányában az orvosi vizsgálat -

állapotrosszabbodás esetén azonban legkorábban az állapotrosszabbodás bejelentésének - napja (Korm. R. 23/A. §).

A rokkantsági nyugdíj - orvosi vizsgálat alapján **állapotjavulás** miatt történő - csökkentéséről (leszállításáról) az állapotváltozás időpontját követő második hónap első napjától kell intézkedni. **Állapotrosszabbodás** esetén a felemelt összegű rokkantsági nyugdíjat az állapotváltozás időpontját követő hónap első napjától kell megállapítani (Korm. R. 25. §).

Az irányadó **korhatár betöltése után** a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás, vagy kereső tevékenység folytatása miatt megszüntetni nem lehet (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjat és a baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás esetén rokkantsági csoportonként annak a rokkantsági nyugdíjnak az öt százalékával kell emelni, illetőleg csökkenteni, amely a rokkantat az állapotváltozás időpontjában megilleti (Tny 31. § 3. bekezdés, Korm. R. 24. § 6. bekezdés).

Azokat, akiknek a munkaviszonya bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányüzem bezárása következtében szűnik meg, a következő társadalombiztosítási **kedvezmények** illetik meg.

Az a bányász, aki bányászati szolgálata során munkaképességét legalább 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű - amennyiben tíz évet földalatti, illetve 15 éve nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben töltött el - a III. rokkantsági csoport szerint jár nyugdíjra jogosult. Ez a kedvezmény azt a bányászt is megilleti, aki a bányászati munkaviszony megszűnése után, de a bányászati tevékenysége következtében vált 50%-os mértékben csökkent munkaképességűvé, illetve legalább 40%-os mértékben egészségkárosodottá. (23/1991. Korm. R. 1. § 1. bekezdés, 3. § 1, 4. bekezdés)

Az a vájár, vagy vájár tanfolyamot végzett bányász, aki üzemi baleset vagy szilikózis következtében vájár munkára véglegesen vagy átmenetileg alkalmatlanná vált, munkaképességét 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű, a szolgálati időre tekintet nélkül jogosult **rokkantsági nyugdíjkedvezményre** (23/1991. Korm. R. 3. § 2. bekezdés).

Baleseti rokkantsági nyugdíj e rendelet alapján nem állapítható meg (23/1991. Korm. R. 3. § 3. bekezdés).

Aki nyugdíjban részesült, az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, nyugdíjának újbóli megállapítása során a III. csoportbeli rokkantságát orvosi vizsgálat lefolytatása nélkül vélelmezni kell (23/1991. Korm. R. 3. § 5. bekezdés).

Az e rendelet alapján megállapított nyugdíj állapotjavulás címén csak az 50%-ot el nem érő munkaképesség-csökkenés, illetve 40%-ot el nem érő egészségkárosodás esetén szüntethető meg. Ez a rendelkezés vonatkozik arra a nyugdíjasra is, akinek rokkantsági nyugdíját nem e rendelet alapján állapították meg, de - nyugdíjazása előtt - bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél állt munkaviszonyban. (23/1991. Korm. R. 3. § 6. bekezdés)

A bányász a lakóhelye szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóságtól (kirendeltségtől) kérheti annak megállapítását, hogy mennyi szolgálati időt szerzett, mennyi a karkedvezményre

jogosító munkakörben eltöltött ideje és hány éves korában veheti igénybe az öregségi nyugdíjat (23/1991. Korm. R. 4. §).

Rokkantsági nyugdíj (Az 1997. december 31. - 2009. január 1. között megállapított nyugdíjak esetében)

Jogosult, aki egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, és állapotában 1 évig javulás nem várható, rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél, illetve megrokkánása időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte (Tny. 23. § 1. bekezdés).

Az öregségi - ideértve az előrehozott öregségi nyugdíjat is - és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj **nem állapítható meg** annak, aki saját rokkantságát szándékosan okozta, továbbá annak sem, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, kivéve, ha öregségi nyugdíjra karkedvezmény címén jogosult, vagy rokkantsági nyugdíjat a jogosultság feléledése címén igényel. (Tny. 23. § 2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő

- 22 éves életkor betöltése előtt 2 év,
- 22-24 éves korban 4 év, karkedvezményre jogosító munkakörben 3 év,
- 25-29 éves korban 6 év, karkedvezményes munkakörben 4 év,
- 30-34 éves korban 8 év, karkedvezményes munkakörben 6 év,
- 35-44 éves korban 10 év, karkedvezményes munkakörben 8 év,
- 45-54 éves korban 15 év, karkedvezményes munkakörben 12 év,
- 55 éves kor betöltésétől 20 év, karkedvezményes munkakörben 16 év.

Aki **22 éves életkora előtt** megrokkán, és az iskola befejezését követő 180 napon belül szolgálati időt szerzett, szolgálati idejének tartamára való tekintet nélkül jogosult rokkantsági nyugdíjra. (Tny. 24. § 1-2. bekezdés)

Rokkantsági résznyugdíjra jogosult az, aki 45. életévét betöltötte, vagy ha 1993. július 1-je előtt az 55. életévét is betöltötte, és legalább 10, illetve ha 1993. június 30-a után tölti be az 55. életévét, legalább 15 év szolgálati idővel rendelkezik (Tny. 24. § 3. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megállapításánál a **megrokkánás időpontjában** betöltött életkort kell figyelembe venni (Tny. 25. § 1. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíjra a jogosultság **azzal a nappal nyílik meg**, amelytől a rokkantság a rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint fennáll. Ha a rehabilitációs szakértői szerv a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni. Ha az igénylőnek a megrokkánás időpontjáig nincs meg a jogosultsághoz szükséges szolgálati ideje, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szükséges szolgálati idő megszerzését követő nappal nyílik meg. (Tny. 26. § 1-2. bekezdés)

Ha az igénylő megrokkulásának időpontjában munkaviszonyban áll, a rokkantsági nyugdíjra való jogosultság azon a napon nyílik meg, amelytől munkaviszonyban már nem áll, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül; vagy munkát rendszeresen nem végez, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül; vagy lényegesen kisebb keresetet biztosító munkakörben dolgozik (Tny. 27. §).

Az, aki a megrokkánáskor betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt nem szerezte meg, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az alacsonyabb korcsoportban az előírt szolgálati időt megszerezte, és ezt követően szolgálati idejében a megrokkánásig harminc napnál hosszabb megszakítás nincs; ez a lehetőség az úgynevezett **korcsoportkedvezmény**. E harminc napba nem lehet beszámítani a keresőképtelenség idejét. (Tny. 25. § 2. bekezdés) Az alacsonyabb korcsoportban előírt szolgálati idő megszerzése esetén a szolgálati idő folyamatosságának az e korcsoporthoz tartozó legmagasabb életkor betöltésének napja és a megrokkánás időpontja között kell fennállnia (Korm. R. 18/B. §).

Abban az esetben, ha az igénylő **korkedvezményre jogosító és egyéb szolgálati időt** is szerzett, a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időnek nem kizárólag korkedvezményre jogosító idő alapján történő számításánál a korkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött minden évet egy és negyedévként kell számításba venni (Tny. 25. § 3. bekezdés).

Az, aki **szolgálati idejének a kezdetét megelőző időponttól** rokkant, rokkantsági nyugdíjra akkor jogosult, ha az igénybejelentés időpontjában betöltött életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a nyugdíj igénylését megelőző kereseténél (Tny. 25. § 4. bekezdés).

A rokkantsági nyugdíj **mértéke** a megrokkánás időpontjában betöltött életkortól, a nyugdíj megállapításáig szerzett szolgálati idő tartamától és a rokkantság fokától függ. A rokkantság fokának megfelelően, a III. rokkantsági csoportba (67%) tartozik az, aki rokkant, de nem teljesen munkaképtelen, a II. rokkantsági csoportba (100%) tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, de mások gondozására nem szorul, az I. rokkantsági csoportba (100%) tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, és mások gondozására szorul. A rokkantsági nyugdíj összege az ennek alapját képező havi átlagkeresetnél több nem lehet. A rokkantsági nyugdíj összege a II. rokkantsági csoportban a havi átlagkereset öt, az I. rokkantsági csoportban pedig tíz százalékkal több, mint a III. rokkantsági csoportban. (Tny. 29. § 1, 3-5. bekezdés)

Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy öregségi nyugdíjra válik jogosulttá, az öregségi teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely az öregségi teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna (Korm. R. 10/A. §).

A rokkantsági nyugdíjas öregségi nyugdíjra **nem jogosult** (Tny. 15. § 1. bekezdés).

Ha a rokkantsági nyugdíjas **állapotváltozás** miatt más rokkantsági csoportba kerül, rokkantsági nyugdíja mértékét ennek megfelelően módosítani kell. Az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után azonban a rokkantsági nyugdíj mértékét állapotváltozás miatt módosítani nem lehet. A rokkantsági nyugdíjat az öregségi nyugdíjra jogosító életkor betöltése után csak a III. rokkantsági

csoporthoz megfelelő összegben lehet újból megállapítani. A rokkantsági nyugdíjat és a baleseti rokkantsági nyugdíjat állapotváltozás esetén rokkantsági csoportonként annak a rokkantsági nyugdíjnak az öt százalékával kell emelni, illetőleg csökkenteni, amely a rokkantat az állapotváltozás időpontjában megilleti. Az állapotváltozás időpontja az állapotváltozásnak a jogszabályban meghatározott orvos-szakértői szervek által megállapított napja, ennek hiányában az orvosi vizsgálat - állapotrosszabbodás esetén azonban legkorábban az állapotrosszabbodás bejelentésének - napja. (Tny. 31. § 1-3. bekezdés, Korm. R. 23/A. §)

A rokkantsági nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem rokkant, vagy rendszeresen dolgozik, és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne. A rokkantsági nyugdíjra jogosultság a szolgálati idő tartamától függetlenül **feléled**, ha a jogosultság egyéb feltételei a nyugdíj megszüntetése után öt éven belül újra bekövetkeznek. A jogosultat a nyugdíj megszüntetését követő emelések, kiegészítések is megilletik. Az, aki az öregségi nyugdíjra jogosító életkort - ide nem értve a korkedvezményre jogosultat - még nem töltötte be, feléledés helyett kérheti rokkantsági nyugdíjra jogosultságának új igényként történő elbírálását. (Tny. 30. §) A rokkantsági nyugdíjra jogosultság új igényként történő elbírálásánál a korábbi nyugdíjazásnál figyelembe vett és a nyugdíjasként szerzett szolgálati időt kell figyelembe venni (Korm. R. 24. § 4. bekezdés).

Ha a felülvizsgálat szerint a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjas rehabilitációja javasolt, vagy egészségkárosodása már nem éri el a jogosultsághoz szükséges mértéket, a nyugellátást a regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság a **megszüntető határozat keltét** követő második hónap első napjától szünteti meg, kivéve, ha a nyugdíjas részére ezt megelőző időponttól kezdődően olyan ellátást állapít meg, amelynek jogosultsági feltételei a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra való egyidejű jogosultságot kizárják. A jogosultság nem szűnik meg, ha hat egymást követő hónap bármelyikében kereső tevékenység folytatása hiányában nem volt figyelembe vehető kereset, jövedelem. Ebben az esetben a hat egymást követő hónap számítása a keresőtevékenység folytatásának hónapjától újra kezdődik. A kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó esetében a kereset-vizsgálatot a bejelentett kereseti, jövedelmi adatok alapján kell elvégezni. (Korm. R. 24. § 1-2. bekezdés)

A rokkantsági nyugdíj orvosi vizsgálat alapján állapotjavulás miatt történő csökkentéséről az orvosi vizsgálat napját követő második hónap első napjától kell intézkedni. Ha pedig az orvosi vizsgálat **állapotrosszabbodást** állapított meg, a felemelt összegű rokkantsági nyugdíjat a vizsgálat napját követő hónap első napjától kell megállapítani. (Korm. R. 25. §)

Azokat, akiknek a munkaviszonya bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél bányászati szerkezetátalakítás, korszerűsítés miatt vagy bányüzem bezárása következtében szűnik meg, a következő társadalombiztosítási **kedvezmények** illetik meg:

Az a bányász, aki bányászati szolgálata során munkaképességét legalább 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű - amennyiben tíz évet földalatti, illetve 15 évet nem a mellékletben szereplő külszíni munkakörben töltött el - a III. rokkantsági csoport szerint járó nyugdíjra jogosult. Ez a kedvezmény azt a bányászt is megilleti, aki a bányászati munkaviszony megszűnése után, de a bányászati tevékenysége következtében vált 50%-os

mértékben csökkent munkaképességűvé, illetve legalább 40%-os mértékben egészségkárosodottá. (23/1991. Korm. R. 1. § 1. bekezdés, 3. §. 1, 4. bekezdés)

*Az a vājár, vagy vājár tanfolyamot végzett bányász, aki üzemi baleset vagy szilikózis következtében vājár munkára véglegesen vagy átmenetileg alkalmatlanná vált, munkaképességét 50%-os mértékben elvesztette, illetve egészségkárosodása legalább 40%-os mértékű, a szolgálati időre tekintet nélkül jogosult **rokkantsági nyugdíjkezdményre** (23/1991. Korm. R. 3. § 2. bekezdés).*

Baleseti rokkantsági nyugdíj e rendelet alapján nem állapítható meg (23/1991. Korm. R. 3. § 3. bekezdés).

Aki nyugdíjban részesült, az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, nyugdíjának újbóli megállapítása során a III. csoportbeli rokkantságát orvosi vizsgálat lefolytatása nélkül vélelmezni kell (23/1991. Korm. R. 3. § 5. bekezdés).

Az e rendelet alapján megállapított nyugdíj állapotjavulás címén csak az 50%-ot el nem érő munkaképesség-csökkenés, illetve 40%-os mértéket el nem érő egészségkárosodás esetén szüntethető meg. Ez a rendelkezés vonatkozik arra a nyugdíjasra is, akinek rokkantsági nyugdíját nem e rendelet alapján állapították meg, de - nyugdíjazása előtt - bányászati tevékenységet folytató gazdálkodó szervezetnél állt munkaviszonyban. (23/1991. Korm. R. 3. § 6. bekezdés)

A bányász a lakóhelye szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatóságtól (kirendeltségtől) kérheti annak megállapítását, hogy mennyi szolgálati időt szerzett, mennyi a karkedvezményre jogosító munkakörben eltöltött ideje és hány éves korában veheti igénybe az öregségi nyugdíjat (23/1991. Korm. R. 4. §).

Rehabilitációs járadék (A 2007. évi LXXXIV. törvény a rehabilitációs járadékról - a továbbiakban: Rjt. - alapján)

Rehabilitációs járadékra az a **bejelentett magyarországi lakóhellyel** rendelkező személy jogosult, aki

- 50-79 százalékos egészségkárosodást szenvedett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas,
- kereső tevékenységet nem folytat, vagy a keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete jövedelme havi átlagánál,
- továbbá rehabilitálható, és az életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte (Rjt. 3. § 1. bekezdés).

A jogosultsághoz szükséges szolgálati időre, megállapítására és igazolására a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időre vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a jogosultsághoz szükséges szolgálati időbe be kell számítani a rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj időtartamát is. Ha az egészségkárosodás azelőtt következett be, hogy az igénylő szolgálati időt szerzett volna, akkor a kereső tevékenység folytatását azon időpontot megelőző négy

naptári hónapra kell vizsgálni, amelytől kezdődően az igénylő a rehabilitációs járadék megállapítását kéri. (Rjt. 3. § 2. bekezdés)

Rehabilitációs járadékra **nem jogosult** az, aki öregségi nyugdíjban, előrehozott öregségi nyugdíjban, csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, rokkantsági nyugdíjban, baleseti rokkantsági nyugdíjban, bányásznyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, szolgálati nyugdíjban, az országgyűlési képviselők javadalmazásáról szóló törvény alapján járó öregségi nyugdíjban, polgármester öregségi nyugdíjában vagy közszolgálati járadékában, terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben, munkanélküliség esetére járó ellátásban, átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában, rokkantsági járadékban részesül (Rjt. 3. § 3. bekezdés).

A jövedelem vizsgálata során a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy esetén EGT-államban, a szociálpolitikai, szociális biztonsági egyezmény hatálya alá tartozó személy esetén - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik - a szerződő államban végzett keresőtevékenységet és ott szerzett keresetet, jövedelmet is - az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - figyelembe kell venni (Rjt. 3. § 4. bekezdés).

A rehabilitációs járadék **összege, illetve legkisebb összege** - a magánnyugdíj-pénztári tagságtól függetlenül - megegyezik a rokkantsági nyugdíj (III. rokkantsági csoport) összegének 120%-ával (Rjt. 4. § 1. bekezdés).⁴

Összegét 50%-kal csökkenteni kell, ha kereső tevékenység folytatása esetén a rehabilitációs járadékban részesülő 3 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének 90 százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjmelés(ek) mértékével növelt összegét, de legalább a minimálbér összegét (Rjt. 4. § 2. bekezdés).

A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy esetén EGT-államban, a szociálpolitikai, szociális biztonsági egyezmény hatálya alá tartozó személy esetén - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik - a szerződő államban végzett keresőtevékenységet és ott szerzett nettó keresetet, jövedelmet is - a rehabilitációs járadékban részesülő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - figyelembe kell venni (Rjt. 4. § 5. bekezdés).

⁴ A rehabilitációs járadékból - a szolgálati időbe történő beszámítás érdekében - nyugdíjjárulékot kell fizetni.

Összegének meghatározása során a rokkantsági nyugdíj összegének meghatározására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy a jogosultsághoz szükséges szolgálati időbe beszámított rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj időtartamát figyelmen kívül kell hagyni. A rokkantsági nyugdíj felülvizsgálata során megállapított rehabilitációs járadék összege nem lehet kevesebb a jogosultság utolsó hónapjára járó rokkantsági nyugdíj összegénél. (Rjt. 4. § 3. bekezdés)

A rehabilitációs járadékot évente emelni kell (Rjt. 4. § 4. bekezdés).

Az **igény érvényesítésére**, a **jogorvoslatra**, a jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére és megtérítésére, valamint a járadékból történő levonásra - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - a Tny. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni (Rjt. 5. § 1. bekezdés).

A rehabilitációs járadékot rendszeresített nyomtatványon (a továbbiakban: igénybejelentő lap) írásban, valamint elektronikus úton lehet **igényelni**. A jogosultság elbírálásához az igénylő köteles a keresetéről, jövedelméről nyilatkozni, azt igazolni. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére - ellenőrzés céljából - az állami adóhatóság tíz munkanapon belül közli az igénylő keresetéről, jövedelméről vonatkozó adatokat. A rehabilitációs járadékkal kapcsolatos eljárás költség- és illetékmentes. A bíróság az érdemi határozat felülvizsgálata során a határozatot megváltoztathatja. (Rjt. 5. § 2-5. bekezdés)

Az igény elbírálásához a rehabilitációs szakértői szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére a megkereséstől számított 60 napon belül **komplex minősítést** végez, és szakvéleményt ad az egészségkárosodás mértékéről, a szakmai munkaképességről, a rehabilitálhatóságról, a rehabilitáció lehetséges irányáról, valamint a rehabilitációs szükségletekről, továbbá a rehabilitációhoz szükséges időtartamról (Rjt. 6. § 1. bekezdés).

A rehabilitációs járadék iránti igény elbírálása során az igénylő a rehabilitációs szakértői szerv vizsgálatán történő személyes megjelenésre kötelezhető. Ha az igénylő a személyes megjelenési kötelezettségének nem tesz eleget, az eljárást **meg kell szüntetni**. (Rjt. 6. § 2. bekezdés)

Az elutasító határozat, illetve a megszüntető végzés jogerőre emelkedését követő 12 hónapon belül előterjesztett **újabb igénybejelentést** csak akkor kell elbírálni, ha azt a szakvéleményben foglaltak alapján a szükséges egészségkárosodás fennállásának hiánya miatt utasították el, és a rendelkezésre álló egészségügyi dokumentáció alapján megállapítható, hogy az igénylő egészségi állapotában az elutasítást követően tartós rosszabbodás következett be (Rjt. 6. § 4. bekezdés).

A rehabilitációs járadékra jogosult a rehabilitáció sikeres megvalósulása érdekében az állami foglalkoztatási szervvel történő **együttműködésre** köteles, amelynek keretében az állami foglalkoztatási szervvel írásbeli rehabilitációs megállapodást köt, továbbá teljesíti a rehabilitációs megállapodás mellékleteként meghatározott rehabilitációs tervben foglaltakat (Rjt. 7. § 1. bekezdés).

A **rehabilitációs megállapodás** tartalmazza: a rehabilitációs járadékban részesülő nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy vállalja az együttműködési kötelezettség teljesítését, elfogadja a számára felajánlott megfelelő munkahelyet, valamint a térítési kötelezettséggel nem járó képzési lehetőséget; önálló munkahelykeresésének formáit; az állami foglalkoztatási szerv által nyújtandó, rehabilitációs szolgáltatásokat; valamint az állami foglalkoztatási szervnél történő jelentkezései gyakoriságát, a kapcsolattartás módját (Rjt. 7. § 2. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv határozatában felhívja a járadékban részesülőt az együttműködési kötelezettség teljesítésére, egyben tájékoztatja az együttműködési kötelezettség megszegésének jogkövetkezményeiről. A rehabilitációs járadékban részesülő a határozat közlésétől számított 15 munkanapon belül megkeresi az állami foglalkoztatási szervet a rehabilitációs megállapodás megkötése érdekében. (Rjt. 7. § 3. bekezdés)

A megállapító nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozatot közli az állami foglalkoztatási szervvel, és haladéktalanul értesíti a határozatnak a rehabilitációs járadékban részesülő személlyel történő közlésének időpontjáról, valamint annak jogerőre emelkedéséről. Az állami foglalkoztatási szerv legkésőbb a jogerőre emelkedésről szóló értesítést követő huszonkét munkanapon belül elkészíti és a rehabilitációs járadékra jogosulttal ismerteti a rehabilitációs megállapodásra tett javaslatát. (Rjt. 7. § 4. bekezdés)

Amennyiben a rehabilitációs járadékban részesülő **kereső tevékenységet** folytat, akkor rehabilitációját elsősorban ennek keretében kell megkísérelni. Ennek érdekében az állami foglalkoztatási szerv megkeresi a foglalkoztatót. A foglalkoztató a megkeresést követő 10 munkanapon belül köteles konzultációt folytatni a rehabilitációs intézkedések lehetőségéről. Ha a foglalkoztató a szükséges rehabilitációs intézkedéseket vállalja, akkor a rehabilitációs megállapodást ennek alapulvételével kell megkötöni. (Rjt. 7. § 6. bekezdés)

A rehabilitációs megállapodás megkötését követően az állami foglalkoztatási szerv 3 munkanapon belül értesíti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet (Rjt. 7. § 7. bekezdés).

Amennyiben a rehabilitációs megállapodás 30 napon belül nem kerül megkötésre, az állami foglalkoztatási szerv kezdeményezi a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv felé a járadék megszüntetését. A határidők elmulasztása esetén igazolási kérelem előterjeszhető. Ebben az esetben a Ket. igazolási kérelemre vonatkozó rendelkezéseit (66-67. §) kell megfelelően alkalmazni. (Rjt. 7. § 8-9. bekezdés)

A rehabilitációs járadékban részesülő 10 munkanapon belül köteles értesíteni az állami foglalkoztatási szervet, ha az egészségi állapotában tartós rosszabbodás következett be, illetve kereső tevékenységet folytat, vagy keresete, jövedelme megváltozott, illetve a rehabilitációs megállapodás alapjául szolgáló körülményeiben egyéb lényeges változás következett be (Rjt. 8. § 1. bekezdés).

Az ellátás a jogosultsági feltételek bekövetkezésének napjától, de legkorábban az **igénybejelentés napjától** állapítható meg. Amennyiben az igénylő e napon terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben részesül, a rehabilitációs járadék az ellátás megszüntetésének napjától állapítható meg. (Rjt. 9. §)

A rehabilitációs járadék a rehabilitációhoz szükséges időtartamra, de **legfeljebb 3 évre** állapítható meg (Rjt. 10. § 1. bekezdés).

Amennyiben az ellátás 3 évnél rövidebb időtartama eltelt, de a rehabilitáció még nem fejeződött be, a rehabilitáció sikeres megvalósulásának érdekében az időtartam legfeljebb egy alkalommal meghosszabbítható, de a teljes időtartam ebben az esetben sem haladhatja meg a 3 évet (Rjt. 10. § 2. bekezdés).

A jogosultság a megszüntetés utáni 24 hónapon belül **feléled**, a kereseti korlátra vonatkozó megszüntetés esetében, ha az érintett személy kereső tevékenysége megszűnt, illetve az egészségi állapotban történő, a rehabilitációt lehetetlenné tevő tartós rosszabbodás esetén, ha az érintett személy egészségi állapotában a rehabilitációt ismét lehetővé tevő javulás következett be (Rjt. 10. § 3. bekezdés).

Az ellátásra jogosultság nem éled fel, ha a keresőtevékenység megszűnése a munkavállaló rendes felmondása, a köztisztviselő, a közalkalmazott, valamint a fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek hivatásos állományú tagjának lemondása, továbbá a munkaadó rendkívüli felmondása, a közszolgálati jogviszony hivatalvesztéssel, a közalkalmazotti jogviszony elbocsátással, valamint a hivatásos és szerződéses állományú jogviszonynak a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvényben meghatározott ok miatt következett be (Rjt. 10. § 4. bekezdés).

Az ellátás teljes időtartama feléledés esetén sem haladhatja meg a 3 évet. A jogosultat a megszüntetést követő emelések, kiegészítések is megilletik. (Rjt. 10. § 6. bekezdés)

A megszűnést, megszüntetést követően **ismételten megállapítható**, ha a jogosultsági feltételek fennállnak, kizáró feltétel nem áll fenn, és az igénylő egészségi állapotában a rehabilitálhatóságot is befolyásoló lényeges változás következett be (Rjt. 10. § 7. bekezdés).

A folyósítására a nyugellátások és a baleseti nyugellátások folyósítására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni (Rjt. 11. § 1. bekezdés).

A járadék folyósítását 3 hónap időtartamra **szüneteltetni** kell, amennyiben a rehabilitációs járadékban részesülő foglalkoztatására jogszabálysértő módon került sor (Rjt. 11. § 2. bekezdés).

A rehabilitációs járadékban részesülő egészségi állapotában történt tartós rosszabbodás esetén az állami foglalkoztatási szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél **felülvizsgálatot** kezdeményez (Rjt. 12. § 1. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője a járadékban részesülőt felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre kötelezheti akkor, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított egészségkárosodás a megállapítás időpontjában nem állt fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű volt. A felülvizsgálat során megkeresi a rehabilitációs szakértői szervet komplex minősítés elvégzése céljából. (Rjt. 12. § 2-3. bekezdés)

Az ellátás **megszűnik**, illetve azt meg kell szüntetni, ha a rehabilitációs járadékban részesülő meghalt, ha az ellátás megszüntetését kérte, ha az ellátás időtartama letelt, ha három naptári hónapot meghaladóan, egybefüggően külföldön tartózkodik. Kereső tevékenység folytatása esetén, ha 6 egymást követő hónapra vonatkozó, járulékokkal csökkentett keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének 90 százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjmelés(ek) mértékével növelt összegét, de legalább a minimálbér összegét. Ha egészségi állapotában olyan tartós rosszabbodás következett be, amely a rehabilitációt lehetetlenné teszi. Ha az együttműködési kötelezettségét, illetve a rehabilitációs megállapodásban foglalt kötelezettségeit neki felrőható okból nem teljesíti, vagy a foglalkoztatására ismételten jogszabálysértő módon kerül sor. (Rjt. 13. § 1. bekezdés)

A rehabilitációs járadéknak az igénylő halála, vagy az ellátás időtartamának letelte miatti megszűnéséről nem kell határozatot hozni. A rehabilitációs járadékot külföldi tartózkodás, az együttműködési kötelezettség megszegése, vagy jogszabályellenes foglalkoztatás esetén a megszüntetési ok megállapítását követő hónap első napjától kell megszüntetni. Kereső tevékenység, illetőleg egészségi állapot változása, mint megszüntetési ok bekövetkezése esetén a megállapítását követő második hónap első napjától kell megszüntetni. (Rjt 13. § 5, 6. bekezdés)

E törvény rendelkezéseit a **2007. december 31-ét követően** benyújtott igénybejelentés - ideértve az állapotrosszabbodás miatti igénybejelentést is - esetén kell alkalmazni. Annak az egészségkárosodást szenvedett személynek, aki 2011. december 31-éig a rá irányadó nyugdíjkorhatárt **5 éven belül eléri**,⁵ és a rehabilitációs járadékra megállapított jogosultsági feltételeknek megfelel, 2007. december 31-ét követően benyújtott igénybejelentés esetén, valamint 2007. december 31-én rokkantsági nyugdíjban részesülő személy esedékes felülvizsgálata során kérelmére **rokkantsági nyugdíjat** kell megállapítani. A 2007. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő személynek a 2008. évben esedékes soron következő felülvizsgálata keretében csak az egészségkárosodás mértékét kell vizsgálni. Ennek során amennyiben az egészségkárosodás mértéke a 79%-ot meghaladja - attól függően, hogy mások gondozására szorul-e -, az I, illetve II. csoport szerinti rokkantsági nyugdíjra, amennyiben az egészségkárosodás mértéke 50-79%-os, a III. csoport szerinti rokkantsági nyugdíjra jogosult. A 2007. december 31-én rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülő személy kérelmére a 2008. évben esedékes soron következő első felülvizsgálata keretében komplex minősítést kell végezni, ebben az esetben a minősítésben foglaltaknak megfelelő ellátásra jogosult. (Rjt 30. § 2-4. bekezdés)

A megváltozott munkaképességű dolgozók rendszeres pénzbeli ellátásai (a 387/2007. (XII. 23.) Korm. Rendelet (a továbbiakban Korm. R.) az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól alapján)

Átmeneti járadék

Jogosult, akinek legalább 40%-os mértékű egészségkárosodása a keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt - ideértve a keresőtevékenység megszűnését követően folyósított táppénz, baleseti táppénz és az álláskeresők ellátásai időtartamát is - keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, és

- a rá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt öt éven belül eléri,
- rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel,

⁵ 2009 augusztus 31-éig 10 éven belül eléri.

- saját jogú nyugellátásra nem jogosult,- kivéve a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátást,
- nem részesül rendszeres pénzellátásban⁶ keresetkiegészítésben, átmeneti keresetkiegészítésben, jövedelemkiegészítésben, átmeneti jövedelemkiegészítésben, rendszeres szociális járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában,
- keresőtevékenységet nem folytat, vagy az átmeneti járadékra való igény benyújtását megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga nem haladja meg a mindenkor kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át (Korm. R. 3. §).

Az átmeneti járadék havi **összege** a jogosultnak az átmeneti járadékra való jogosultság időpontjáig megszerzett nyugdíjalapot képező jövedelem és szolgálati idő alapján kiszámított öregségi nyugdíjának - tekintet nélkül a magánnyugdíj-pénztári tagságra - 75%-a, de nem lehet kevesebb a rendszeres szociális járadék havi összegénél (Korm. R. 4. §).

Az átmeneti járadékra való jogosultság **megszűnik**, ha a jogosult eléri a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt (Korm. R. 17 § 2. bekezdés).

Rendszeres szociális járadék

Jogosult, akinek legalább 40%-os mértékű egészségkárosodása a keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt - ideértve a keresőtevékenység megszűnését követően folyósított táppénz, baleseti táppénz és az állaskeresők ellátásai időtartamát is - keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, és a rendszeres szociális járadék megállapításának időpontjában

- a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt még nem töltötte be,
- rendelkezik a rokkantsági nyugdíjhoz életkora szerint szükséges szolgálati idő felével,
- saját jogú nyugellátásra nem jogosult, kivéve a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátást

⁶ Az átmeneti és a rendszeres szociális járadék megállapításánál rendszeres pénzellátás: a gyermekgondozási díj; a terhességi-gyermekágyi segély; a gyermeknevelési támogatás; a rokkantsági járadék; az Ft. (1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról) szerinti pénzbeli ellátások, ideértve a foglalkoztatást elősegítő támogatások közül a keresetkiegészítést, a képzési támogatásként nyújtott keresetpótló juttatást, az önfoglalkoztatás támogatását és a munkaerő-piaci programok kapcsán nyújtott egységes támogatást is; a táppénz, a baleseti táppénz, kivéve a jogosultat az e rendelet szerinti ellátások folyósítása mellett végzett keresőtevékenység alapján megillető táppénzt, baleseti táppénzt; a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények alapján folyósított egyéb azonos típusú ellátás (Korm. R. 2. § f. pont).

- nem részesül rendszeres pénzellátásban,⁷ keresetkiegészítésben, átmeneti keresetkiegészítésben, jövedelemkiegészítésben, átmeneti jövedelemkiegészítésben, átmeneti járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában, keresőtevékenységet nem folytat, vagy a rendszeres szociális járadékra való igény benyújtását megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga nem haladja meg a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át (Korm. R. 5. § 1. bekezdés).

Aki az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetnek illetékes szakértői bizottsága (a továbbiakban: szakértői bizottság) szakvéleménye alapján **rehabilitálható**, a rendszeres szociális járadék megállapításának feltétele, hogy a regionális munkaügyi központ illetékes kirendeltsége (a továbbiakban: munkaügyi központ) a kérelmezőt álláskeresőként nyilvántartásba vegye (Korm. R. 5. § 2. bekezdés).

A nyilvántartásba vétel alól mentesül az, aki **keresőtevékenységet** folytat, vagy oktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytat, vagy a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt tíz éven belül eléri (Korm. R. 5. § 3. bekezdés).

A rendszeres szociális járadék havi **összegét** külön jogszabály határozza meg (Korm. R. 6. §).

A 2008. október 4-ét követő időponttól megállapításra kerülő rendszeres szociális járadék összege havi 27000 forint (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 5. §, 3. bekezdés, b. pont).

A korábban megállapított rendszeres szociális járadék összegét a 2008. december 31-éig a 62. életévüket betöltő személyek esetében havi 340 forinttal, egyéb esetekben havi 290 forinttal kell emelni (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 1. §, 4. bekezdés, b. pont).

A **bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára** vonatkozó jogszabályokat lásd e rendelet 7-8. §-ai alatt.

Az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadékra vonatkozó közös szabályok

Akinek valamely járadékra és **özvegyi nyugdíjra** - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - való jogosultságát egyaránt megállapították, azt a járadék 50%-kal csökkentett összegben illeti meg (Korm. R. 9. § 1. bekezdés).

Ha az özvegyi nyugdíj - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - és a járadék 50%-kal csökkentett összege együttesen nem éri el a járadék teljes összegét, a jogosultat a járadék olyan összegben illeti meg, hogy az az özvegyi nyugdíj - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - összegével együtt elérje a járadék őt megillető teljes összegét (Korm. R. 9. § 2. bekezdés).

A szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátásra jogosult személyt - akinek a járadékra és a saját jogú nyugellátásra való jogosultsága egyaránt fennáll - a járadék a saját jogú nyugellátás összegével csökkentett összegben illeti meg. (Korm. R. 9. § 4. bekezdés).

⁷ Lásd a rendszeres pénzellátásról a 6. lábjegyzetet.

A járadék iránti **igény érvényesítésére**, a jogorvoslatra, az ellátás megtérítésére, a jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére, megtérítésére, a járadékból történő levonásra, a járadék folyósítására, rendszeres emelésére, a járadékkal kapcsolatos eljárás költség- és illetékmentességére a társadalombiztosítási nyugellátásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni (Korm. R. 10. § 1. bekezdés).

A járadék iránti igényt az illetékes regionális nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz (a továbbiakban: nyugdíjbiztosítási igazgatóság) az erre rendszeresített nyomtatványon írásban, valamint elektronikus úton lehet benyújtani annak a keresőtevékenységnek az időtartama alatt vagy a megszűnésétől számított **24 hónapon belül**, amelynek során az egészségkárosodás bekövetkezett. A határidő elmulasztása jogvesztő. A **határidőbe nem számít bele** a táppénz, baleseti táppénz folyósításának időtartama, az álláskereső ellátás folyósításának időtartama, a rehabilitációs járadék és a rokkantsági nyugdíj iránti igény bejelentésétől az elbírálásáig tartó időszak, a rehabilitációs járadékra és a rokkantsági nyugdíjra való jogosultság időtartama, a rendszeres szociális járadék iránti kérelem bejelentésétől az elbírálásáig tartó időszak és a rendszeres szociális járadékra jogosultság időtartama. Továbbá az átmeneti járadékra való jogosultság megállapításánál e határidőbe nem számít bele a rendszeres szociális járadék folyósításának időtartama. (Korm. R. 10. § 2-4. bekezdés)

A járadék a jogosultsági feltételek - ide nem értve az álláskeresőként való nyilvántartásba vételi feltételt - bekövetkeztének napjától, de legkorábban az **igénybejelentés napjától** esedékes (Korm. R. 12. §).

A járadékra jogosult tíz munkanapon belül köteles értesíteni a nyugdíjbiztosítási igazgatóságot a jogosultsági feltételekben bekövetkezett változásról, valamint arról, ha keresőtevékenység folytatása esetén hat egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a mindenkor kötelező legkisebb munkabér 80%-át (Korm. R. 13. §).

Rehabilitálhatónak minősülő járadékos a **munkaügyi központtal együttműködni** köteles (a továbbiakban: együttműködésre kötelezett járadékos) (Korm. R. 14. § 1. bekezdés).

Az együttműködésre kötelezett járadékos a munkaügyi központ álláskeresői megállapodást köt. Ha megállapították a rendszeres szociális járadékot, a megállapító nyugdíjbiztosítási igazgatóság a határozat meghozataláról és annak jogerőre emelkedéséről haladéktalanul értesíti a munkaügyi központot. (Korm. R. 14. § 2. bekezdés)

A munkaügyi központ az együttműködésre kötelezett járadékosnak az álláskeresői nyilvántartásból való törléséről szóló határozatát közli a nyugdíjbiztosítási igazgatósággal, ha a törlésre az együttműködési kötelezettség megszegése miatt került sor (Korm. R. 15. §).

Az egészségkárosodás fennállását a határozatban meghatározott időpontban kell **felülvizsgálni** (rendszeres felülvizsgálat), kivéve, ha a határozat alapján a járadékra jogosult állapota véglegesnek tekinthető (Korm. R. 16. § 1. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatóság vezetője a rendszeres felülvizsgálaton kívül a járadékra jogosultat felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre kötelezheti akkor, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított egészségkárosodás a megállapítás időpontjában nem állt fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű volt, vagy az

egészségkárosodás mértéke a járadék folyósítása alatt kisebb mértékűvé vált (rendkívüli felülvizsgálat) (Korm. R. 16. § 2. bekezdés).

A járadékra való jogosultság **megszűnik**, illetve azt meg kell szüntetni, ha

- a járadékra jogosult meghalt,
- a járadék folyósításának megszüntetését kéri,
- három naptári hónapot meghaladóan, egybefüggően külföldön tartózkodik,
- egészségkárosodásának mértéke nem éri el az e rendeletben meghatározott mértéket,
- keresőtevékenységet folytat és 6 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a mindenkor kötelező legkisebb munkabér összegének 80%-át,
- saját jogú nyugellátásra való jogosultságát megállapították és a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek és a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó más államból származó saját jogú nyugellátás esetén annak összege eléri vagy meghaladja a járadék összegét,
- részére rendszeres pénzellátást⁸ állapítanak meg,
- a munkaügyi központtal együttműködésre kötelezett és az álláskeresői nyilvántartásból való törlésére - a járadék megállapításától számított 24 hónapon belül - az együttműködési kötelezettség megszegése miatt került sor,
- foglalkoztatására a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges jognyilatkozat hiányában került sor,
- neki felróható okból nem működik együtt a rendszeres és rendkívüli felülvizsgálatban (Korm. R. 17. § 1. bekezdés).

A munkaügyi központ az együttműködési kötelezettség megszegése esetén, valamint ha a járadékra jogosultnak álláskeresőnek járó pénzbeli ellátást állapítanak meg, a határozatot közli a nyugdíjbiztosítási igazgatósággal (Korm. R. 17. § 3. bekezdés).

A járadékot a nyugellátás, illetve a rendszeres pénzellátás⁹ megállapításának napját megelőző naptól kell megszüntetni (Korm. R. 17. § 5. bekezdés).

A járadékot egyéb esetben a megszüntetési ok megállapítását követő hónap első napjától kell megszüntetni (Korm. R. 17. § 6. bekezdés).

A járadékra való jogosultság **újból megállapítható**, ha a jogosultsági feltételek ismételten fennállnak. A járadék újbóli megállapítása iránti igényt a jogosultsági feltételek ismételt fennállásától számított 24 hónapon belül lehet benyújtani. A határidő elmulasztása jogvesztő. (Korm. R. 18. § 1. bekezdés)

Ha a járadékra való jogosultság megszüntetésére a munkaügyi központtal történő együttműködés megszegése, vagy jogszabálysértő foglalkoztatás, vagy felülvizsgálat mulasztása alapján került sor, a járadékra való jogosultság legkorábban a megszüntetést követő 13. hónap első napjától állapítható meg újból (Korm. R. 18. § 2. bekezdés).

⁸ Lásd a 6. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

⁹ Lásd a 6. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

A jogosultat a járadék újbóli megállapítása esetén az időközbeni emelések, kiegészítések is megilletik (Korm. R. 18. § 3. bekezdés).

A járadékra való jogosultság újbóli megállapítása esetén a járadék megállapítására vonatkozó eljárási szabályok és az együttműködési kötelezettségre előírt rendelkezések megfelelően irányadók, azzal, hogy a keresőtevékenység megszűnését követő 24 hónapos időkorlátra vonatkozó rendelkezést nem kell alkalmazni (Korm. R. 18. § 4. bekezdés).

E rendelet rendelkezéseit a **2007. december 31-ét követően** benyújtott igénybejelentés esetén kell alkalmazni (Korm. R. 22. § 3. bekezdés).

Azon személy esetében, akinek jogosultságát a 2008. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések szerint állapították meg, vagy járadéka iránti igényét 2007. december 31-éig benyújtotta, az ellátást a 2007. december 31-én hatályos szabályok szerint kell megállapítani, illetve tovább folyósítani. A 2007. december 31-ét követő valamennyi felülvizsgálata keretében csak az egészségkárosodás mértékét kell vizsgálni. Ha az egészségkárosodás mértéke eléri a 40%-os mértéket, a járadékot tovább kell folyósítani. A járadék megszüntetésére e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni. Ezen személyek járadékra való jogosultságának a keresőtevékenységből származó kereset, jövedelem mértéke miatti megszüntetésére 2010. december 31-éig a 2007. december 31-én hatályos rendelkezéseket, azt követően e rendelet rendelkezéseit kell alkalmazni. (Korm. R. 22. § 4-7. bekezdés)

A munkaügyi központnak azzal az együttműködésre köteles járadékossal kell álláskeresői megállapodást kötnie, akinek rendszeres szociális járadékra való jogosultságát 2008. december 31-ét követően állapítják meg (Korm. R. 22. § 8. bekezdés).

Akinek átmeneti járadékra, rendszeres szociális járadékra vagy a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára való jogosultságát a 2008. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések szerint megállapították és **özvegyi nyugdíjra** - ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat - 2007. december 31-ét követően válik jogosulttá, azt 50%-al csökkentett összegű járadék illeti meg (Korm. R. 22. § 9. bekezdés).

A rendszeres szociális járadékra jogosult hozzátartozója utáni növelést a 2007. december 31-én hatályos rendelkezések szerint kell felülvizsgálni és folyósítani (Korm. R. 22. § 11. bekezdés).

A 2008. március 31-éig átmeneti járadékra, rendszeres szociális járadékra, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékára igényt benyújtó, a megváltozott munkaképességű dolgozók foglalkoztatásáról és szociális ellátásáról szóló 8/1983. (VI. 29.) EüM-PM. együttes rendelet 2007. december 31-én hatályos rendelkezései szerint megváltozott munkaképességű dolgozónak minősülő személyek esetén az e rendeletben foglalt 24 hónapos jogvesztő időkorlátra vonatkozó rendelkezést nem kell alkalmazni (Korm. R. 22. § 12. bekezdés).

Baleseti ellátások (az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv. -, valamint a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Ebr. -, illetve az 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról - a továbbiakban: Tny. -, valamint a végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Korm. R. - alapján)

Baleseti ellátás üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén jár (Ebtv. 51. §).

Üzemi baleset az a baleset, amely a biztosítottat a foglalkozása körében végzett munka közben vagy azzal összefüggésben, illetőleg munkába vagy onnan lakására (szállására) menet közben éri. Üzemi baleset az is, amely a biztosítottat közcélú munka végzése vagy egyes társadalombiztosítási ellátások igénybevétele során éri. A társadalombiztosítási ellátás igénybevétele során bekövetkezett balesetek közül üzeminek az számít, amely a biztosítottat keresőképtelenségének vagy rokkantságának, továbbá az egészségkárosodásának mértékének, rehabilitálhatóságának az elbírálása céljából elrendelt, illetőleg a keresőképessé váláshoz szükséges egyéb orvosi vizsgálaton vagy kezelésein történt megjelenésével összefüggésben érte. Üzemi baleseten a foglalkozási betegséget, üzemi baleseti sérültön a foglalkozási betegségben megbetegedettet is érteni kell. (Ebtv. 52. § 1-2, 4. bekezdés)

Nem üzemi baleset az a baleset, amely kizárólag a sérült ittassága miatt, vagy a munkahelyi feladatokhoz nem tartozó, engedély nélkül végzett munka, engedély nélküli járműhasználat, munkahelyi rendbontás során, vagy a lakásról (szállásról) munkába, illetőleg a munkából lakásra (szállásra) menet közben, indokolatlanul nem a legrövidebb útvonalon közlekedve, vagy az utazás indokolatlan megszakítása során történt. Az, aki sérülését szándékosan okozta, vagy az orvosi segítség igénybevételével, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, az egészségbiztosítás baleseti ellátásaira nem jogosult. (Ebtv. 53. §)

Baleseti járadék

Jogosult, akinek üzemi baleset következtében tizenhárom százalékot meghaladó egészségkárosodása keletkezett, de baleseti rokkantsági nyugdíj, rehabilitációs járadék nem illeti meg. Ha az egészségkárosodás mértéke a húsz százalékot nem haladja meg, a baleseti járadék legfeljebb két éven át, ha meghaladja, az egészségkárosodás tartamára időbeli korlátozás nélkül jár. A szilikózisból és azbesztózisból eredő és húsz százalékot meg nem haladó egészségkárosodás fennállása alatt viszont időbeli korlátozás nélkül jár. (Ebtv. 57. § 1-3. bekezdés)

A jogosultság azzal a nappal nyílik meg, amelytől az igénylő tizenhárom százalékot meghaladó egészségkárosodását megállapították. Ha az igénylő ezen a napon baleseti táppénzben részesül, a jogosultság a táppénz megszűnését követő nappal nyílik meg. A két évet attól a naptól kell számítani, amelytől a baleseti járadékot megállapították. (Ebtv. 57. § 4. bekezdés)

A baleseti járadék **mértéke** az üzemi baleset okozta egészségkárosodás fokától függ. Az egészségkárosodás fokának megfelelően az 1. baleseti fokozatba tartozik az, akinek a egészségkárosodása 14-20%; a 2. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 21-28%; a 3. baleseti

fokozatba tartozik az, akinek 29-39%; a 4. baleseti fokozatba tartozik az, akinek 39 %-ot meghaladó mértékű (Ebtv. 58. § 1. bekezdés).

A baleseti járadék **összege** fokozatok sorrendjében a havi átlagkereset nyolc, tíz, tizenöt, illetőleg harminc százaléka (Ebtv. 58. § 2. bekezdés).

A baleseti járadékot a balesetet közvetlenül megelőző egy éven belül elért kereset havi átlaga alapján kell megállapítani (Ebtv. 59. § 1. bekezdés).

A **baleseti fokozat változása** esetén a baleseti járadék összegét az új fokozatnak megfelelően módosítani kell. A baleseti járadékra jogosultság megszűnik, ha az egészségkárosodás mértéke a tizenhárom százalékot már nem haladja meg. Ha az egészségkárosodás a tizenhárom százalékot újból meghaladja, a baleseti járadékra jogosultság feléled. Az 1. fokozatú baleseti járadék két éven át történt folyósítása után a járadékra jogosultság akkor éled fel, ha az egészségkárosodás utóbb három hónapon át a húsz százalékot meghaladja. Ha az egészségkárosodás ismét huszonegy százalék alá csökken, a tizenhárom százalékot azonban meghaladja, a baleseti járadék ennek az állapotnak a tartamára - legfeljebb két éven át - újból jár. (Ebtv. 60. § 1-3. bekezdés)

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnése esetén a munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Ebr. 34. §).

Baleseti rokkantsági nyugdíj (2008. január 1-jétől)

Jogosult, aki túlnyomóan üzemi baleset vagy foglalkozási betegség következtében rokkant, és az egészségkárosodás következtében kereső tevékenységet nem folytat, vagy keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, és táppénzben, baleseti táppénzben nem részesül.¹⁰ Jogosult az is, akinek az egészségkárosodása szilikózis vagy aszbesztózis miatt következett be, és az egészségkárosodás mértéke eléri a 40 százalékot, továbbá a jogosultsági feltételeknek megfelel. (Tny. 36/E. § 1, 3. bekezdés, Tny. 26. §, 32. § 2-3. bekezdés, 36. §)

A szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló közösségi rendelet hatálya alá tartozó személy esetén EGT-államban, a szociálpolitikai, szociális biztonsági egyezmény hatálya alá tartozó személy esetén - ha az egyezmény eltérően nem rendelkezik - a szerződő államban végzett keresőtevékenységet és ott szerzett keresetet, jövedelmet is - az igénylő nyilatkozata, illetve az ügyben hatáskörrel rendelkező külföldi szerv adatszolgáltatása alapján - figyelembe kell venni. Tny. 36/E. § 4. bekezdés).

A baleseti rokkantsági nyugdíj **mértékét** a 79 %-ot meghaladó mértékű egészségkárosodás esetén attól függően, hogy a jogosult mások gondozására szorul-e az I. vagy II. rokkantsági csoportnak megfelelően, az 50-79 %-os mértékű, vagy szilikózis vagy aszbesztózisból eredő 40 %-os mértékű

¹⁰ Vagyis a szolgálati idő tartamára tekintet nélkül jár!

egészségkárosodás esetén pedig a III. rokkantsági csoportnak megfelelően kell meghatározni (Tny. 36/F. §).

Ha az öregségi nyugdíjas baleseti rokkantsági nyugdíjra is jogosult, baleseti rokkantsági nyugdíjának megállapítása napjától az öregségi nyugdíját szüneteltetni kell, vagy az öregségi nyugdíj mellett a baleseti eredetű munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Korm. R. 11/A. § 1. bekezdés).

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság **megszűnik**, ha a nyugdíjas már nem minősül rokkantnak, vagy kereső tevékenység folytatása esetén a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő nyugdíjas, hat egymást követő hónapra vonatkozó nettó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a baleseti rokkantsági nyugdíj összegének kétszeresét illetve a minimálbér összegét. (Tny. 36/G. § 1. bekezdés)

Amennyiben a baleseti rokkantsági nyugdíjas foglalkoztatása jogszabályt sért, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv soron kívüli felülvizsgálatot rendel el, amelynek keretében el kell végezni az érintett személy komplex minősítését. A felülvizsgálat, illetve a komplex minősítés időtartamára a baleseti rokkantsági nyugdíj folyósítását **fel kell függeszteni**. Amennyiben a felülvizsgálat során megállapítható, hogy a jogosultsági feltételek továbbra is fennállnak, a baleseti rokkantsági nyugdíjat a felfüggesztés időpontjától kezdődően folyósítani kell. A jogosultsági feltételek hiányában a baleseti rokkantsági nyugdíjat meg kell szüntetni. (Tny. 36/G. § 2. bekezdés)

A baleseti rokkantsági nyugdíj **állapotváltás** miatti módosítására és felélédesére a rokkantsági nyugdíjra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy mértékét egészségromlás miatt az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése után is módosítani kell (Tny. 36/G. § 4. bekezdés).

Baleseti rokkantsági nyugdíj (Az 1997. december 31. - 2009. január 1. között megállapított nyugdíjak esetében)

*Baleseti rokkantsági nyugdíjra az **jogosult**, aki munkaképességét 67%-ban túlnyomóan üzemi baleset, vagy 50%-ban szilikózis, vagy azbesztózis következtében veszítette el, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél (Tny. 33. §).*

Az, aki sérülését szándékosan okozta, vagy az orvosi segítség igénybevételével, illetőleg a baleset bejelentésével szándékosan késlekedett, sérülése alapján baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult (Tny. 32. § 3. bekezdés).

Ha az öregségi nyugdíjas baleseti rokkantsági nyugdíjra is jogosult, baleseti rokkantsági nyugdíjának megállapítása napjától az öregségi nyugdíját szüneteltetni kell, vagy az öregségi nyugdíj mellett a baleseti eredetű munkaképesség-csökkenés mértékének megfelelő baleseti járadékot kell megállapítani (Korm. R. 11/A. § 1. bekezdés).

*A baleseti rokkantsági nyugdíj összegét a rokkantsági nyugdíj megállapítására vonatkozó rendelkezések szerint, vagy ha az kedvezőbb, az igénylő kérelmére a balesetet megelőző egyévi, nyugdíjárulék alapját képező kereset alapján kell meghatározni. A baleseti rokkantsági nyugdíj **mértéke** a rokkantság fokától és a szolgálati idő tartamától függ. A baleseti rokkantsági nyugdíj*

összege a csoportok¹¹ sorrendjében a havi átlagkereset hatvan, hatvanöt, illetőleg hetven százaléka. A baleseti rokkantsági nyugdíj összege a szolgálati idő minden éve után a havi átlagkereset egy százalékával emelkedik, az átlagkeresetnél azonban több nem lehet. (Tny. 34. §)

Ha az átmeneti járadékban vagy rendszeres szociális járadékban részesülő személy baleseti rokkantsági nyugdíjra válik jogosulttá, a teljes vagy résznyugdíjának havi összege nem lehet kevesebb annál az összegnél, mint amely a teljes vagy résznyugdíj megállapítása kezdő időpontjának hónapjában átmeneti járadék, illetve rendszeres szociális járadék címén megillette, vagy megillette volna (Korm. R. 10/A. §).

A baleseti rokkantsági nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha a nyugdíjas munkaképesség-csökkenése a hatvanhét - szilikózis miatt az ötven - százalékot már nem éri el. Állapotjavulás nélkül is megszűnik a baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság akkor, ha a nyugdíjas rendszeresen dolgozik és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne. A baleseti sérült részére ebben az esetben - a baleseti rokkantsági nyugdíj helyett - az Ebtv-ben szabályozott 4. fokozatú baleseti járadékot kell megállapítani. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltését követően a baleseti rokkantsági nyugdíjat egészségromlás miatt módosítani kell. (Tny. 35. §)

Rokkantsági járadék (a 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet a rokkantsági járadékról)

Jogosult, aki a 25. életéve betöltése előtt teljesen munkaképtelenné vált, illetve 80 %-os vagy azt meghaladó mértékű egészségkárosodást szenvedett és nyugellátást, baleseti nyugellátást részére nem állapítottak meg (R. 1. § 1. bekezdés).

A 25. életév betöltése után is igényelhető, de kérni kell a megrokkánás időpontjának megállapítását (pl. értelmi fogyatékosok, stb.). Az ellátás attól a hónaptól folyósítható, melyben az igénylő 18. életévét betölti. Az ellátás megállapításához szolgálati idő nem szükséges. Nem kaphatja, aki térítésmentesen van intézetben elhelyezve. (R. 1. § 2. bekezdés, 2. § 2. bekezdés)

Összege 2008. október 4-ét követő időponttól havi 33330 forint (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 5. §, 3. bekezdés, a. pont). A korábban megállapított járadék összegét havi 360 forinttal kell megemelni (242/2008. (X. 1.) Korm. rendelet 1. §, 4. bekezdés, a. pont).

¹¹ Lásd a rokkantsági csoportokról a rokkantsági nyugdíjnál leírtakat a 40. oldalon.

II. HOZZÁTARTOZÓI ELLÁTÁSOK

Özvegyi nyugdíj

Jogosult a házastárs (a férj is!), az elvált házastárs, és az élettárs.¹² Élettárs esetében az, akivel a jogosultságot szerző annak haláláig egy év óta megszakítás nélkül együtt élt, és gyermekük született, vagy megszakítás nélkül 10 évig együtt élt. Nem jogosult özvegyi nyugdíjra élettársa jogán az, aki az együttélés időtartama alatt özvegyi nyugdíjban, vagy baleseti özvegyi nyugdíjban részesült. (Tny. 45. §) Az együttélést az élettársak nemétől függetlenül kell figyelembe venni. Ha a kérelmező hatósági igazolvánnyal vagy bizonyítvánnyal igazolja, hogy a meghatározott ideig a jogszerzővel azonos lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezett, az együttélést bizonyítottnak kell tekinteni, amennyiben az ellenkezőjére utaló tény vagy körülmény az eljárás során nem merült fel. Ennek hiányában az együttélést egyéb hitelt érdemlő módon igazolni kell. Ha az élettársak korábban házasságban éltek, és a házasságot jogerős bírói ítélet felbontotta, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatban éltek, és a bejegyzett élettársi kapcsolatot a bírói ítélet felbontotta, vagy közjegyző nem peres eljárásban megszüntette a házasság, illetve a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetését követő együttélési idő vehető figyelembe. (Korm. R. 60. §)

Özvegyi nyugdíjra az jogosult, akinek házastársa az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy öregségi, illetve rokkantsági nyugdíjasként halt meg (Tny. 46. §).

Az **ideiglenes özvegyi nyugdíj** a házastárs halálától legalább egy évig, továbbá az elhunyt jogán árvaellátásra jogosult, másfél évesnél fiatalabb gyermeket eltartó özvegynek az árva 18 hónapos életkorának betöltéséig jár. Fogyatékos vagy tartósan beteg gyermek esetén az ideiglenes özvegyi nyugdíj azonos feltétellel a gyermek harmadik születésnapjáig folyósítható. (Tny. 47. § 1. bekezdés)

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósításának időtartamához a gyermek fogyatékoságát, a fogyatékosági támogatásra vonatkozó rendelkezések alkalmazásával a rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalásával, illetve a gyermek tartósan fennálló betegségét a családi pótlékra irányadó szabályok alkalmazásával, szakorvosi igazolással kell igazolni (Korm. R. 61. §).

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj megszűnését követően **özvegyi nyugdíjra** az **jogosult**, aki házastársa halálakor a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, vagy rokkant, vagy házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodik. Özvegyi nyugdíj jár akkor is, ha az erre jogosító feltételek valamelyike házastárs 1993. március 1-je előtt bekövetkezett halála esetén az elhalálozástól számított tizenöt éven belül, a házastárs 1993. február 28-a után bekövetkezett halála esetén az elhalálozástól számított tíz éven belül következik be. (Tny. 47. § 2-3. bekezdés)

¹² Az élettársak két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő személy (1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről 685/A. §).

Az özvegyre irányadó **öregségi nyugdíjkorhatár** alatt a karkedvezmény és egyéb kedvezmények nélkül számított - az öregségi nyugdíjkorhatárnál részletesen leírt - életkort kell érteni (Korm. R. 60/A. §).

Az, akinek **házastársa** a házasság megkötésekor a reá irányadó **öregségi nyugdíjra jogosító életkort már betöltötte**, özvegyi nyugdíjra csak abban az esetben jogosult, ha a házasságból (a korábbi együttélésből) gyermek származott, vagy a házastársak a házasság megkötésétől öt éven át megszakítás nélkül együtt éltek, kivéve, ha az irányadó öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt kötött házasságot felbontották és - bármelyikük irányadó korhatárának betöltése után - ismét házasságot kötöttek (Tny. 48. §).

Az **elvált**, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személynek ideiglenes özvegyi nyugdíj csak akkor jár, ha házastársától ennek haláláig tartásdíjban részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg (Tny. 49. § 1. bekezdés).

Az elvált, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személynek özvegyi nyugdíj csak abban az esetben jár, ha a jogosultság feltételei a különéléstől számított tíz éven belül bekövetkeztek, és a házastársától annak haláláig tartásdíjban részesült, vagy részére a bíróság tartásdíjat állapított meg. Ha az elvált személy a házastársától már a házasság megszűnése előtt is külön élt, a tíz évet a tényleges különülés kezdő időpontjától kell számítani. (Tny. 49. § 2-3. bekezdés)

Az elvált, továbbá az egy évnél hosszabb ideje külön élő személy ideiglenes özvegyi nyugdíjra és özvegyi nyugdíjra való jogosultságához a tartásdíjban történő részesülés feltételét, a tartásdíj fizetésére kötött egyezséget jóváhagyó vagy a tartásdíj fizetésére kötelező jogerős bírósági határozattal, illetőleg közjegyző által hitelesített kötelezettségvállaló nyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 61/A. § 2. bekezdés).

Az özvegyi nyugdíjra **jogosultság megszűnik**, ha az özvegy a reá irányadó nyugdíjkorhatár betöltése előtt házasságot köt, a rokkantság címén megállapított özvegyi nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha az özvegyi nyugdíjas már nem rokkant, az árvaellátásra jogosult gyermekek tartása címén megállapított özvegyi nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha már egyik gyermeket sem illeti meg árvaellátás (Tny. 52. §).

Feléled az özvegyi nyugdíjra jogosultsága annak, akinek az özvegyi nyugdíja nem házasságkötés miatt szűnt meg, ha az özvegyi nyugdíjra jogosító feltételek valamelyike a házastárs 1993. március 1-je előtt bekövetkezett halála esetén az özvegyi nyugdíj megszűnésétől számított tizenöt éven belül, vagy a házastárs 1993. február 28-a után bekövetkezett halála esetén az özvegyi nyugdíj megszűnésétől számított tíz éven belül bekövetkezik. Az özvegyi nyugdíj feléledése során az özvegyre irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt a jogszerző halálakor hatályos jogszabályok alapján kell megállapítani. (Tny. 53. § 1. bekezdés)

A **házasságkötés miatt megszüntetett** özvegyi nyugdíjra való jogosultság a házasság megszűnése után feléled, ha az igénylő a házasságkötéskor az 1998. január 1-jét megelőzően hatályos rendelkezések alapján végkielégítést nem vett fel, és az igénylőt a házasság létrejötte nélkül az özvegyi nyugdíj egyébként megilletné. Az özvegyi nyugdíj feléledése esetén a jogosultat az özvegyi nyugdíj megszűnését követő emelések, kiegészítések megilletik. (Tny. 53. § 3-4. bekezdés)

Az özvegyi nyugdíj mértéke

Megözvegyülés esetén az **ideiglenes özvegyi nyugdíj hatvan százaléká** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 1. bekezdés).

Az **özvegyi nyugdíj** a nyugdíjkorhatárt már betöltött, vagy rokkant, de saját jogú nyugellátásban nem részesülő özvegy esetében **hatvan százaléká** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 2. bekezdés a. pont).

Az **özvegyi nyugdíj** a nyugdíjkorhatárt már betöltött, vagy rokkant, és egyidejűleg saját jogú nyugellátásban részesülő, továbbá a házastársa jogán legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó özvegy esetében **harminc százaléká** annak az öregségi, rokkantsági vagy baleseti rokkantsági nyugdíjnak, amely az elhunytat halála időpontjában megillette, vagy megillette volna (Tny. 50. § 2. bekezdés b. pont).

A hatvan százalékos mértékben megállapított özvegyi nyugdíj helyett harmincszázalékos mértékű özvegyi nyugdíjat kell megállapítani attól az időponttól, amelytől az özvegy saját jogú nyugellátásban részesül. A harminc százalékos mértékű özvegyi nyugdíj az özvegy saját jogú nyugdíjának összegére tekintet nélkül jár. Elvált, vagy házastársától egy évnél hosszabb ideje külön élő személy özvegyi nyugdíja a tartásdíj összegénél több nem lehet. (Tny. 50. § 3, 5. bekezdés)

A házastárs 1998. január 1-je előtti halála esetén a saját jogú nyugellátást az özvegyi nyugellátással - a megállapításuk időpontjára tekintet nélkül - a Kormány rendeletében meghatározott összeghatárig kell **együtt folyósítani**. Az özvegy kérelmére azonban a saját jogú nyugellátást az özvegyi nyugellátással kiegészítve kell folyósítani, ha ez számára kedvezőbb. Az összeget abból a saját jogú nyugellátási összegből kell meghatározni, amely a jogszerzőt 1997. december 31-én megillette, vagy megillette volna. Ha az özvegyi nyugdíjra az igény 1998. december 31-ét követően nyílik meg, olyan összegű saját jogú nyugdíjból kell az özvegyi nyugdíjat megállapítani, amely a jogszerzőt az özvegyi nyugdíj megállapításának időpontját megelőző naptári év december 31-én megillette volna. (Tny. 50. § 6. bekezdés)

A saját jogú nyugellátás és az özvegyi nyugdíj, baleseti özvegyi nyugdíj 2010. január 1-jétől havi 69730 forint összeghatárig **folyósítható együtt** (Korm. R. 62. § 7. bekezdés).

Ha a jogszerző nem nyugdíjasként halt meg, az özvegyi nyugdíj alapját képező rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjat olyan összegben kell megállapítani, mint ami az elhunytat halála időpontjában a III. csoportos rokkantságra tekintettel megillette volna, illetőleg az I. vagy II. csoportos rokkantságra tekintettel megillette volna, ha az elhunyt I. vagy II. csoportos rokkantsága rehabilitációs szakértői szerv által a halált megelőzően kiadott szakhatósági állásfoglalással igazolt (Korm. R. 62. § 1. bekezdés).

Több jogosult esetén az özvegyi nyugdíjat egyenlő arányban meg kell osztani (Tny. 51. § 1. bekezdés).

Árvaellátás

Jogosult az a gyermek - ideértve a házasságban, vagy élettársi közösségben együtt élők egy háztartásban közösen nevelt, korábbi házasságból, élettársi együttélésből származó gyermekét is -, akinek szülője haláláig az öregségi-rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy nyugdíjasként halt meg (Tny. 54. § 1. bekezdés).

Az örökbe fogadott gyermeknek vér szerinti szülője jogán árvaellátás nem jár, kivéve, ha a gyermeket a vér szerinti szülő házastársa fogadta örökbe (Tny. 54. § 2. bekezdés).

Árvaellátás jár a testvérnek és az unokának is (ideértve a dédunokát, és ükunokát is), ha őt az elhunyt saját háztartásában eltartotta, és a gyermeknek tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs (Tny. 54. § 3. bekezdés).

Árvaellátás a jogszerző halála napjától kezdődően az árva **16. életévének betöltéséig** jár, ha nappali tagozaton tanul, akkor a tanulmányok időtartamára, de legfeljebb a 25. életévének betöltéséig. Nem érinti az árvaellátásra jogosultságot, ha a gyermek vagy életben maradt szülője házasságot köt, vagy örökbe fogadják. Iskolai tanulmányok címén azt a gyermeket is megilleti az árvaellátás, aki betegsége, testi vagy szellemi fogyatékosága miatt tanulmányait magántanulóként végzi, 25 évesnél fiatalabb és felnőttoktatás keretében folytat tanulmányokat. Iskolai tanulmányok címén az árvaellátás a tanulmányok befejezése hónapjának végéig, a nyári tanulmányi szünet tartamára is jár. Iskolai tanulmányok címén az árvaellátás a tanulmányok befejezése hónapjának végéig, a nyári tanulmányi szünet tartamára is jár. Magyarországon tanuló árva esetén a közoktatási információs rendszer, illetve a felsőoktatási információs rendszer működtetője a tanulói, hallgatói jogviszony létesítését, fennállását és a tanulmányok befejezésének várható idejét a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére, a tanulói jogviszony megszűnését, illetve a hallgatói jogviszony szünetelését, megszűnését igazolja. Külföldön tanuló árvának a tanulmányok folytatását az oktatási intézmény által kiállított igazolással középiskolai tanulmányok esetén évente, felsőfokú tanulmányok esetén félévente, a tanulmányok megkezdésétől számított egy hónapon belül kell igazolnia. Az árvaellátásra való jogosultságot nem érinti, ha a középiskola tanulójának a tanulói jogviszonya, illetőleg a felsőoktatási intézmény hallgatójának a hallgatói jogviszonya az oktatási intézmény igazolása szerint a tanuló, illetőleg hallgató betegsége vagy szünete miatt szünetel. (Tny. 55. §)

Ha a jogosultság megszűnése előtt az **árva megrokkant**, a rokkantság tartamára az árvaellátás életkorra tekintet nélkül megilleti (Tny. 55. § 1. bekezdés). Ebben az esetben a 16, illetőleg a 25. életévének betöltése előtt rokkanttá vált gyermek rokkantsága tartamára akkor jogosult az árvaellátásra, ha a szülő halála a gyermek említett életkora betöltése előtt következik be (Korm. R. 64. § 2. bekezdés).

Az árvaellátás gyermekenként annak az **összegnek** a 30%-a, ami az elhunytat nyugdíjasként halálakor megillette, vagy megillette volna. Az árvaellátás összege akkor lehet gyermekenként ezen összeg 60%-a, ha mindkét szülője elhunyt, vagy életben lévő szülője rokkant. Ha a gyermek teljes árva, annak a szülőnek a nyugdíja alapján kell az árvaellátást folyósítani, amely a gyermek számára kedvezőbb. (Tny. 56. §)

A 2007. december 31-ét követő, de 2011. január 1-jét megelőző időponttól megállapításra kerülő árvaellátás **legkisebb összege** havi 24250 forint (Korm. R. 64/D. §).

Szülői nyugdíj

Szülői nyugdíjra az a szülő (nagyszülő) **jogosult**, akinek a gyermeke (unokája) az öregségi (rokkantsági) nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megszerzése után vagy öregségi (rokkantsági) nyugdíjasként halt meg, ha a szülő (nagyszülő) gyermekének (unokájának) a halálakor már rokkant volt, vagy a 65. életévét betöltötte, és a szülőt (nagyszülőt) gyermeke (unokája) a halálát megelőző egy éven át túlnyomó részben eltartotta. A szülői nyugdíjra jogosultság szempontjából a szülő (nagyszülő) akkor minősül túlnyomó részben eltartottnak, ha nyugellátása, hozzátartozói nyugellátása gyermeke (unokája) elhalálkozásának időpontjában nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét. Jogosult a meghaltak az a nevelőszülője is, aki a nevelt gyermeket tíz éven át eltartotta. (Tny. 58. § 1-2, 5. bekezdés, Korm. R. 65. § 1. bekezdés)

A szülői nyugdíj a rokkantság tartamára jár, vagy végleg, ha a szülő (nagyszülő) 65. életévét betöltötte. Az esetben is jár, ha a szülő (nagyszülő), a gyermeke (unokája) halála utáni tíz éven belül megrokkann, illetve 65. életévét betölti, és tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs. **Összege** az özvegyi nyugdíj összegével azonos. A szülői nyugdíjat több jogosult esetén köztük egyenlő arányban meg kell osztani. (Tny. 58. § 3-4. bekezdés, Tny. 59. §)

Baleseti hozzátartozói nyugellátások

A hozzátartozók részére baleseti nyugellátás akkor jár, ha a sérült az üzemi baleset következtében meghalt. A baleseti rokkantsági nyugdíjas hozzátartozóit megilleti a baleseti nyugellátás akkor is, ha a nyugdíjas nem az üzemi baleset következtében halt meg. A baleseti sérült hozzátartozóit a baleseti nyugellátás akkor is megilleti, ha a sérült a baleseti táppénz folyósításának tartama alatt nem üzemi balesetben halt meg, de vélelmezhető, hogy életben maradása esetén baleseti rokkantsági nyugdíjra lett volna jogosult. (Tny. 60. §)

A baleseti sérült hozzátartozói ideiglenes özvegyi nyugdíjra és ennek megszűnését követően özvegyi nyugdíjra, árvaellátásra és szülői nyugdíjra a hozzátartozói nyugellátásra vonatkozó rendelkezések szerint azzal az eltéréssel jogosultak, hogy a hozzátartozót a baleseti nyugellátás a jogszerző szolgálati idejére tekintet nélkül megilleti (Tny. 61. §).

III. SZOLGÁLATI IDŐ

Az 1997. december 31-ét követően szerzett szolgálati idő

A biztosítottnak minősülő személy biztosítással járó jogviszonyának 1997. december 31. napját követő időtartama szolgálati időnek számít, ha erre az időszakra az előírt nyugdíjjárulékot a biztosítótól **levonták**, illetve a egyéni, vagy társas vállalkozók esetében **megfizették**. Ha a biztosítás ténye, illetőleg a biztosítással járó jogviszony időtartamára vonatkozó adatok a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv és az egészségbiztosítási szerv nyilvántartásaiból megállapíthatók, azonban a nyugdíjjárulék levonásának ténye okiratok (igazolások) alapján sem állapítható meg, vagy ezek hiányában, illetőleg a foglalkoztató megszűnése miatt nem bizonyítható, a nyugdíjjárulék levonását vélelmezni kell. (Tny. 37. § 1, 3. bekezdés)

Az 1997. december 31-ig hatályos rendelkezések alapján **megszerzett jogosultságot nem lehet megszüntetni**, illetve korlátozni, így a biztosítási jogviszony 1998. január 1-jét megelőző időtartamát az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján kell szolgálati időként figyelembe venni (Tny. 3. § 1. bekezdés, 37. § 4. bekezdés).

Az 1998. január 1-jét megelőzően szerzett szolgálati idő

Szolgálati időnek számít a **munkaviszony**, a **közszolgálati jogviszony**, a **közalkalmazotti jogviszony**, a szolgálati viszony, a **szakmunkástanuló** viszony alapján (akkor is, ha szakmunkás-bizonyítványt nem szerzett), valamint a tanulószereződés alapján szakképző iskolai tanulóként, a bedolgozóként, a **megbízás alapján**, a választott tisztségviselőként, a vállalkozás jellegű jogviszonyban, **egyéni vagy társas vállalkozóként**, **az alkalmi fizikai munkát végzőként**, az ösztöndíjas aspiránsként és ösztöndíjas doktorjelöltként, továbbá a **szövetkezeti tagként** - ipari és mezőgazdasági szövetkezeti tagként - biztosításban töltött idő, valamint az az idő, amelyre nézve az igénylő szolgálati idő megszerzésére megállapodást kötött, és az erre előírt mértékű járulékot megfizette. Szolgálati időnek számít a **katonai** szolgálatban és polgári szolgálatban eltöltött idő. (Korm. R. 29. § 1-2. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a szakérettségire előkészítő **tanfolyamon**, a kiemelt minősítésű szakérettségis kollégiumban töltött időt - a kapott ösztöndíjra tekintet nélkül - akkor is, ha az akkor hatályos rendelkezésekkel ellentétben a munkáltató a dolgozó munkaviszonyát erre az időszakra megszüntette (Korm. R. 29. § 4. bekezdés).

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni** a biztosításban töltött időnek azt a harminc napot meghaladó tartalmát, amely alatt a biztosított munkabérben (díjazásban) nem részesült; vagy biztosítása szünetelt (Korm. R. 29. § 3. bekezdés).

A **fizetés nélküli szabadság** harminc napot meghaladó tartama szolgálati időnek számít, ha a biztosítottat háromévesnél - tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén tizenkét évesnél - fiatalabb gyermek gondozása vagy tízévesnél fiatalabb gyermek ápolása címén illette meg;

ha a biztosított a szabadságot 1992. március 1-jét megelőzően azért kapta, hogy tartós külföldi szolgálatot teljesítő nemzetközi szervhez tagként vagy munkatársként kiküldött, külföldön munkát vállaló, illetőleg külföldi ösztöndíjas tanulmányúton részt vevő házastársával külföldön tartózkodjék, feltéve, hogy erre az időre a nyugdíjjárulékot megfizette; ha a biztosított a fizetés nélküli szabadságot közeli hozzátartozója otthoni ápolása, illetőleg gondozása vagy saját lakás magánereiből történő építése céljából kapta, feltéve, hogy erre az időre a nyugdíjjárulékot megfizette - ez utóbbi két esetben szolgálati idő azonban legfeljebb 1992. december 31-ig vehető figyelembe. (Korm. R. 29. § 5. bekezdés)

Szolgálati időnek számít az az idő, amely alatt a biztosított **javító-nevelő munkát** vagy szigorított javító-nevelő munkát végzett (Korm. R. 29. § 6. bekezdés).

Szolgálati időnek számít az az idő, amely alatt a biztosított szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője volt; a **kisiparos**, a **magánkereskedő**, az **egyéni vállalkozó**, a gazdasági munkaközösségi tag segítő családtagja, a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője közeli hozzátartozója, a gazdasági társaság tagjának segítő családtagja biztosított volt, feltéve, hogy erre az időre utána járulékot fizettek (Korm. R. 29. § 8. bekezdés).

Az 1991. január 28-át követően megállapításra kerülő ellátások esetében az anya ténylegesen megszerzett szolgálati idejét - az egyszeres számításra tekintet nélkül (Tny. 43. § 1. bekezdés) - annyiszor 365 nappal növelni kell, ahány **gyermeke született 1968. január 1-je előtt**. Amennyiben az 1968. január 1-je előtt született gyermeke (gyermekei) tartósan betegnek, illetve fogyatékosnak minősültek (minősülnek), a növelés gyermekenként 550 naptári nap. Az 550 napi növelésre az az anya jogosult, akinek a gyermeke a 18. életévét megelőző időponttól tartósan beteg vagy fogyatékos (volt). A tartós betegséget, illetőleg a fogyatékoságot a családi pótlékról szóló jogszabályok rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával orvosi igazolással kell bizonyítani. (Korm. R. 29. § 10. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a **táppénz** (betegszabadság idejére folyósított juttatás), a baleseti táppénz, illetőleg a kártalanítási segély, a **terhességi-gyermekágyi segély**, a gyógykezelési járadék, az ideiglenes rokkantsági nyugdíj és az időleges rokkantsági járadék folyósításának, a szülési szabadságnak, és a **gyermekgondozási díj**, illetve a **gyermekgondozási segély** folyósításának időtartamát (Korm. R. 32. § 1. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a biztosítás megszűnését, illetőleg az egyéb címen szerzett szolgálati idő alatt vagy az ezt követő harminc napon belül kezdődött **kórházi ápolás** idejét is. A szolgálati időt követő kórházi ápolás alapján összesen egy évet - gümőkóros megbetegedés esetén két évet - lehet szolgálati időként figyelembe venni. (Korm. R. 32. § 2. bekezdés)

A **munkaterápiás intézetben** kezelt alkoholista intézeti kezelésének idejét, ha annak kezdetekor biztosított volt, szolgálati időként kell figyelembe venni (Korm. R. 32. § 6. bekezdés).

Az **egységes anyasági segélyben** részesült nőnél szülési szabadság címén 1962. december 24-e előtti szülés esetén nyolcvannégy napot, 1962. december 23-át követő szülés esetén száznegyven napot kell figyelembe venni (Korm. R. 32. § 5. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a mezőgazdasági szövetkezet tagjának, a mezőgazdasági szakcsoport tagjának, az egyéni gazdálkodónak, a kisiparosnak, a magánkereskedőnek, az egyéni

vállalkozónak, az ügyvédi, jogtanácsosi, gazdasági munkaközösség, az ipari szakcsoport tagjának, a munkaviszonyban nem álló előadóművésznek, illetőleg kisiparos, a magánkereskedő, az egyéni vállalkozó, a gazdasági munkaközösségi tag és a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője **házastársának** szülése esetén a szülése napját magában foglaló hónap első napjától a szülést követő negyedik hónap utolsó napjáig, halála esetén a hónap első napjától az elhalálozás napjáig eltelt időt, ha ezt megelőző naptári hónapban szolgálati időt szerzett, illetőleg ezt megelőzően társadalombiztosítási járulékot fizetett vagy a házastárs után társadalombiztosítási járulékot fizettek (Korm. R. 32. § 3. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni az **átképzési támogatás**, a **munkanélküli segély** és az **átmeneti munkanélküli járadék** folyósításának idejét, továbbá azt az időt, amely alatt a nyugdíjigénylő **ápolási díjban** részesült, illetőleg **gyermeknevelési támogatást** kapott, feltéve, hogy a díj vagy támogatás után nyugdíjjárulékot fizetett. 1991. március 1-jétől szolgálati időnek számít a **munkanélküli járadék**, a **képzési támogatás** és **pályakezdők munkanélküli segélye** folyósításának ideje, valamint az az időtartam is, amelyre a Szolidaritási Alapból, illetőleg a Munkaerőpiaci Alapból nyugdíjjárulékot fizettek (Korm. R. 32. § 4. bekezdés).

Szolgálati időként kell figyelembe venni a **kisiparosként**, **magánkereskedőként** kötelező biztosításban, valamint az **egyéni vállalkozóként** eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a kisiparos 1962. január 1-jétől, illetve a magánkereskedő 1970. január 1-jétől az előírt nyugdíjjárulékot, 1975. július 1-jétől 1988. december 31-éig a társadalombiztosítási járulékot, 1989. január 1-jétől 1991. március 31-jéig a társadalombiztosítási és nyugdíjjárulékot, illetőleg az egyéni vállalkozó 1991. április 1-jétől 1995. december 31-éig a társadalombiztosítási és nyugdíjjárulékot, 1996. január 1-jétől kezdődően pedig a nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulékot megfizette. Szolgálati időként kell figyelembe venni a **gazdasági munkaközösség**, az **ipari és szolgáltató szövetkezeti szakcsoport** (a továbbiakban: ipari szakcsoport) **tagjaként** eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a társadalombiztosítási járulék, 1996. január 1-jétől a nyugdíjbiztosítási járulék és a nyugdíjjárulék fizetése megtörtént. Szolgálati időként kell figyelembe venni a gazdasági munkaközösség, az ipari szakcsoport tagjaként, továbbá gazdasági társaság tagjaként 1988. december 31-ét követően eltöltött időnek azt a tartamát, amelyre a tag nyugdíjjárulékot, és amelyre utána társadalombiztosítási járulékot, 1996. január 1-jétől nyugdíjbiztosítási járulékot fizettek. (Korm. R. 35. § 1-3. bekezdés)

Szolgálati időként kell figyelembe venni a kisiparos, a magánkereskedő, az egyéni vállalkozó, a gazdasági munkaközösség tagja és a szerződéses üzemeltetésű üzlet vezetője **házastársának**, továbbá 1988. december 31-ét követően a gazdasági társaság természetes személy tagja házastársának azt az idejét, amelyre utána társadalombiztosítási járulékot fizettek (Korm. R. 36. §).

A szolgálati idő számításánál figyelembe kell venni a **fegyveres erők** és a **fegyveres testületek**, valamint a honvédség (folyamórség) sorozott állományú tagja első tényleges és tartalékos szolgálatának az idejét, a **honvédelmi munkaszolgálatban**, továbbá a **hadifogságban**, a **deportálásban** töltött időt (Korm. R. 38. §). Szolgálati időként figyelembe kell venni ezen szervek hivatásos vagy továbbszolgáló állományában töltött időt, ha a szolgálat nem nyugállományba helyezéssel szűnt meg, kivéve, ha rokkantsági nyugdíjat állapítottak meg, és azt megszüntették (Korm. R. 39. §).

Ipari szövetkezet **bedolgozó** tagjaként 1968. június 1-je előtt eltöltött idő akkor vehető szolgálati időként figyelembe, ha a bedolgozó keresete a havi 220 forintot meghaladta, illetőleg a napi 9 forintot elérte. A bedolgozói jogviszonyban eltöltött időt egykorú okirati bizonyíték alapján lehet szolgálati időként figyelembe venni. (Korm. R. 30. §)

A rendszeres és személyes munkavégzésre irányuló **megbízásos jogviszony** alapján biztosítottként munkában töltött időt legkorábban 1963. június 1-jétől lehet - egykorú okirati bizonyíték alapján - szolgálati időként figyelembe venni (Korm. R. 31. §).

A **gépjárművezető-képző munkaközösség** tagjaként eltöltött időt legkorábban 1975. július 1-jétől lehet szolgálati időként figyelembe venni. Az 1988. december 31-ét követően eltöltött időnek az a tartama szolgálati idő, amelyre a gépjárművezető-képző munkaközösség tagja a reá irányadó járulékfizetési kötelezettségnek eleget tett. (Korm. R. 33. §)

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt, amelyre a munkaviszonyban nem álló **előadóművész** 1975. június 30-a után társadalombiztosítási járulékot fizetett (Korm. R. 34. §).

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időtartamot, amelynek **utólagos járulékfizetés** mellett történő beszámítását a mezőgazdasági szövetkezet tagjának a közös munkában részt vett családtagja, a mezőgazdasági szakcsoport tagja, az egyéni gazdálkodó, a szakszövetkezet tagja, illetőleg a kisiparosnak, a magánkereskedőnek, az egyéni vállalkozónak a házastársa 1992. március 1-jét megelőzően a lakóhelye (telephelye) szerint illetékes társadalombiztosítási igazgatási szervtől kérte, és az előírt társadalombiztosítási járulékot legkésőbb 1992. december 31-ig megfizette. Ha a szolgálati idő utólagos beszámításának feltételei több jogcímen is fennállnak, összesen legfeljebb öt év számítható be. (Korm. R. 37. §)

A **mezőgazdasági** termelőszövetkezetnél, a mezőgazdasági szakcsoportnál, valamint szakszövetkezetnél tagság alapján szerzett szolgálati időre vonatkozó részletes szabályokat lásd a rendelet 40-48. §-aiban.

A magyar állampolgárok **külföldi munkavállalására** vonatkozó szolgálati idő szabályokat lásd a rendelet 50-51. §-aiban.

Az **ügyvédek** és jogtanácsosok, közjegyzők, önálló bírósági végrehajtók, valamint az ügyvédi és jogtanácsosi munkaközösségek tagjainak szolgálati idejére vonatkozó szabályokat lásd a rendelet 52. §-ában.

A **külföldi felsőfokú oktatási intézmény** nappali tagozatán folytatott tanulmányok szolgálati idejére vonatkozó szabályairól lásd a rendelet 53. §-át.

A szolgálati időre vonatkozó közös szabályok

Szolgálati időként kell továbbá figyelembe venni az 1997. évi LXXX. törvényben (a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről), és a végrehajtásáról szóló 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendeletben meghatározott, nyugellátás szerzése céljából megállapodást kötött személy esetében azt az időszakot, amelyre az **előírt nyugdíjjárulékot megfizették**; az egyházi szervek által kiállított igazolás alapján az **egyházi személyként** és szerzetesrendi tagként ilyen minőségben eltöltött, az 1997. december 31-ét követően

pedig azt az időtartamot, amelyre az előírt nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulékot az egyházi szervek megfizették; a **gyermeknevelési támogatás**, az **ápolási díj**, valamint a **gyermekgondozási segély** folyósításának időtartamát, amennyiben az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; a **katonai** (polgári) szolgálatban eltöltött időt; a **táppénz** (betegszabadság), a baleseti táppénz, a **terhességi-gyermekágyi segély** valamint a **gyermekgondozási díj** 2000. január 1-jét megelőző folyósításának időtartamát, illetőleg az 1999. december 31-ét követő gyermekgondozási díj folyósításának azt az időtartamát, amelyre az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; a **munkanélküli-járadék**, a **vállalkozói járadék** a **nyugdíj előtti munkanélküli segély**, az **álláskereső ösztönző juttatás**, a mezőgazdasági termelő, annak segítő családtagja, alkalmazottja részére megállapított nyugdíj előtti támogatás,¹³ a **keresetpótló juttatás** folyósításának időtartama, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették; azt az időt, amely az 1997. december 31-én hatályos rendelkezések szerint szolgálati időnek minősült; a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerinti munka-rehabilitáció keretében foglalkoztatott személy tekintetében a munka-rehabilitációs díj folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették, a **rehabilitációs járadék** folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették (Tny. 38. § 1. bekezdés).

Ha a biztosított nyugdíjjárulék-alapot képező keresete, jövedelme a külön jogszabályban meghatározott minimálbérnél kevesebb, akkor 1996. december 31-ét követően a biztosítási időnek is csak az **arányos időtartama** vehető szolgálati időként figyelembe. Ebben az esetben a szolgálati idő és a biztosítási idő aránya azonos a nyugdíjjárulék alapját képező kereset, jövedelem és a mindenkor érvényes minimálbér arányával. (Tny. 39. §)

Szolgálati időként kell figyelembe venni azt az időt is, amely a **munkaviszony jogellenes megszüntetésétől**, annak visszaállításáig, vagy az utóbbi mellőzése esetén a jogviszony jogellenes megszüntetésének megállapításáig telt el (Tny. 40. §).

Szolgálati időként kell figyelembe venni, az öregségi nyugdíjra jogosultság szempontjából az 1998. január 1-je előtt, a rokkantsági nyugdíjra jogosultság szempontjából időpontra tekintet nélkül a **felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán** folytatott - legfeljebb azonban a képesítés megszerzéséhez a tanulmányok folytatása idején szükséges - tanulmányok idejét. A felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok címén a tanulmányi időszak kezdetét magában foglaló hónap első napjától a végét magában foglaló hónap utolsó napjáig eltelt idő számít szolgálati időnek. Szolgálati időként kell figyelembe venni a két egymást követő tanulmányi időszak közötti tanulmányi szünet idejét is. Több képesítés megszerzésére irányuló tanulmányok folytatása esetén legfeljebb az egyik képesítés megszerzéséhez szükséges idő vehető figyelembe. Külföldi felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok idejét szolgálati időként akkor lehet figyelembe venni, ha a külföldön szerzett képesítést honosították, illetőleg a tanulmányok idejét a hazai felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányi időbe beszámították. (Tny. 41. §)

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni** az egyéni vállalkozó, a társas vállalkozás tagja, vagy segítő családtag esetében fennállt biztosítási kötelezettség alá tartozó jogviszonynak azt az

13 Lásd az 1994. évi LV. törvény a termőföldről 3. §. u. pontját.

időtartamát, amelyre vonatkozóan a vállalkozásnak a biztosítottnak minősülő akkori tagjai után nyugdíjbiztosítási járulék vagy nyugdíjjárulék tartozása van. A tartozás utólag történő - a nyugdíj megállapítása utáni - megfizetése esetén az így meghosszabbodott szolgálati időt legkorábban a befizetés napját magában foglaló naptári hónap első napjától lehet figyelembe venni. Így kell eljárni akkor is, ha az állami adóhatóság egyéni, vagy társas vállalkozó kérelmére a nyugdíjbiztosítási járulék vagy a nyugdíjjárulék tartozást, illetőleg magánszemély kérelmére a nyugdíjjárulék tartozást mérsékli vagy elengedi. (Tny. 38. § 2-3. bekezdés)

A nyugdíjbiztosítási és a nyugdíjjárulék után felszámított késedelmi pótlék, a bírságok, az egyéb tartozások a szolgálati idő számítása szempontjából nem minősülnek tartozásnak (Korm. R. 55/a. §. 1. bekezdés).

Szolgálati időként **nem lehet figyelembe venni a fizetés nélküli szabadság**, vagy a munkavégzés alóli mentesítés időtartamát, ha erre az időre nyugdíjjárulék alapjául szolgáló kereset, jövedelem kifizetés nem történt (Tny. 42. § 1. bekezdés).

A szolgálati idő számításánál **nem lehet figyelembe venni az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés** tartamát. E rendelkezéstől eltérően **szolgálati időként** kell figyelembe venni az előzetes letartóztatás idejét, ha a letartóztatottat az ellene emelt vád alól **jogerősen felmentették**, vagy a **büntetőeljárást megszüntették**, a szabadságvesztés idejét, ha az elítéltet a bíróság utóbb jogerősen felmentette. (Tny. 42. § 2. bekezdés)

A **semmisnek tekintett elítélés** (politikai okokból elítéltek esetében, például tiltott határátlépés) alapján a szabadságvesztés tényleges időtartamát, továbbá azt az időt, amely alatt az érintett személy személyes szabadságát korlátozták (pl: deportálás, hadifogság, stb.), a nyugellátás, baleseti nyugellátás megállapításánál szolgálati időként kell számításba venni (93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet 6. § 1. bekezdés).¹⁴

A szolgálati időt naptári naponként kell számításba venni és 365 naptári napot kell egy évnél tekinteni. **Ugyanazt az időtartamot csak egyszer lehet számításba venni.** A szolgálati időt a társadalombiztosítási igazgatási szervek nyilvántartásai alapján kell számításba venni. Az így nem igazolt szolgálati időket - ha jogszabály másként nem rendelkezik - abban az esetben kell figyelembe venni, ha azokat az igénylő a foglalkoztató által kiállított egykorú eredeti okirattal, a foglalkoztató

14 Annak a személynek a nyugellátását, baleseti nyugellátását, továbbá nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátását, aki „Az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról 1992. évi XXXII. törvény” hatálya alá esik (kárpótlott, vagy erre jogosult), a szabadságkorlátozás tényleges tartamától függően fel kell emelni. Az emelés összege egy évet meg nem haladó időtartam esetén havi 500Ft, a második évtől kezdve minden év után havi 250Ft, a hatodik évtől kezdődően havi 300Ft (93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcokkal összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjcsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről - a továbbiakban: 93/1990. Korm. R. - 2. §). A tényleges időtartamot és az emelés összegét a Központi Igazságügyi Hivatal Kárpótlási Főosztálya (1116 Budapest, Hauszmann Alajos utca 1.) határozatban (hatósági bizonyítványban) állapítja meg. (93/1990. Korm. R. 10. § 3. bekezdés, 174/1992. (XII. 29.) Korm. rendelet az 1951 és 1956 közötti időszakban politikai okból hátrányos megkülönböztetéssel járó katonai munkaszolgálatot teljesített személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről, 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről, 74/1991. (VI. 10.) Korm. rendelet az 1938-1945 közötti időszakban faji vagy nemzetiségi hovatartozás, illetőleg a nácizmus elleni magatartásuk miatt deportált, munkaszolgálatot teljesített vagy egyéb személyes szabadság korlátozása alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről).

eredeti nyilvántartásai alapján kiállított igazolással, vagy egyéb hitelt érdemlő módon, vagyis leginkább tanúkkal igazolja. (Tny. 43. §)

IV. AZ IGÉNY ÉRVÉNYESÍTÉSE ÉS A JOGORVOSLATI LEHETŐSÉGEK

Az igényt a **nyugdíj-megállapító szervnél**, illetve - ha az elhunyt jogszerző korábban nyugellátásban részesült - a nyugdíjfolyósító szervnél kell érvényesíteni (Tny. 64. § 5, bekezdés).

A társadalombiztosítási nyugellátások, valamint a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek feladat- és hatáskörébe tartozó ellátások megállapításával kapcsolatos hatáskörökben az igénylő **lakóhelye**, illetve a foglalkoztató vagy egyéb szerv székhelye (telephelye) szerint illetékes **regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság**, hozzátartozói nyugellátás esetén, ha az elhunyt jogszerző saját jogú nyugellátásban - ide nem értve a rehabilitációs járadékot - részesült, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság jár el első fokon (Korm. R. 1. §).

A szociális biztonsági (szociálpolitikai) egyezmények alapján járó nyugellátás megállapításával kapcsolatos hatósági hatáskörökben, valamint a **külföldön** élő vagy tartózkodó személy esetén a nyugellátás megállapításával kapcsolatos hatósági hatáskörökben első fokon a **Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság**, ha a jogosult, illetve hozzátartozói nyugellátás esetén az elhunyt jogszerző a magyar jogszabályok szerint saját jogú nyugellátásban részesült, a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság jár el (Korm. R. 2. §).

Az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján **megszerzett jogosultságot** megszüntetni, illetőleg korlátozni nem lehet (Tny. 3. § 1. bekezdés).

A nyugellátást csak **írásban**, kizárólag az **e célra rendszeresített nyomtatványon, vagy elektronikus úrlapon** (a továbbiakban: igénybejelentő lap) kell igényelni. Az igényt visszamenőleg legfeljebb **hat hónapra** lehet érvényesíteni, az ellátást a jogosultsági feltételek fennállása esetén legkorábban az igénybejelentés időpontját megelőző hatodik hónap első napjától lehet megállapítani. Az igényt az ellátás megállapításának kezdő időpontjában hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. (Tny. 64. § 1-2. bekezdés) A bejelentések közvetlenül a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél, posta útján, vagy elektronikus úton teljesíthetők (Tny. 98. § 1. bekezdés).

Az igénybejelentő lap benyújtásával egyidejűleg az igénylőnek **közölnie** kell az azonosításához szükséges adatokat, a társadalombiztosítási azonosító jelét, valamint csatolnia kell a társadalombiztosítási nyilvántartásban nem szereplő jogviszonyok bizonyításához felhasználni kívánt iratokat, továbbá egészségkárosodáson alapuló ellátás esetén az egészségkárosodással összefüggő iratokat (Tny. 64. § 4. bekezdés).

Nemzetközi nyugdíjügyekben a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv eltekinthet egyes nem magyar nyelven kiállított okiratok hiteles fordításától, ha az eljárásba bevont dolgozója az adott nyelvből államilag elismert, legalább középfokú nyelvvizsgával rendelkezik. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a honlapján közzéteszi azoknak az okiratoknak és nyelveknek a felsorolását, amelyek esetében hiteles fordítás csatolása nem szükséges. (Korm. R. 70. § 1. bekezdés)

Ha a hozzátartozói nyugdíjigény benyújtásánál a jogszerző halálát bizonyító anyakönyvi kivonat nem áll rendelkezésre, de az ellátást igénylő hozzátartozó bizonyítja, hogy az eltűnés megállapítását, a holtta nyilvánítást (halál tényének megállapítását) bíróságnál kezdeményezte, az eljárást fel kell függeszteni. Ha az ellátást igénylő hozzátartozó a holtta nyilvánító, illetve a halál tényét megállapító bírói határozatot a jogerőre emelkedést követő hat hónapon belül benyújtja a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek, a hozzátartozói nyugellátást az eredeti igénybejelentés napját alapul véve, az akkor hatályos jogszabályi rendelkezések alapján kell megállapítani. (Korm. R. 66. § 1. bekezdés)

Az, aki egyidejűleg **több** saját jogú **nyugellátásra**, vagy több hozzátartozói nyugellátásra is jogosult - ha törvény másként nem rendelkezik - mind a saját jogú, mind a hozzátartozói nyugellátások közül a számára kedvezőbbet választhatja azzal, hogy a jogosultra kedvezőtlenebb nyugellátás folyósítása szüneteltetésre kerül. Ugyanazon üzemi baleset, foglalkozási megbetegedés alapján baleseti rokkantsági nyugdíj és baleseti járadék egyidejűleg nem jár. (Tny. 6. § 3. bekezdés)

A **nyugellátás attól a naptól állapítható meg**, amely napon a jogosultsághoz szükséges feltételek bekövetkeztek. Ha a saját jogú nyugellátást igénylő részére munkanélküliség esetére járó ellátást folyósítanak, a saját jogú nyugellátást legkorábban a munkanélküliség esetére járó ellátás folyósításának megszűnését követő naptól lehet megállapítani.¹⁵ (Tny. 69. §)

Egészségkárosodáson alapuló nyugellátás esetén az igénylő az igény elbírálása során, illetve a nyugdíjas a felülvizsgálat során - a jogkövetkezményekről való tájékoztatás mellett - a rehabilitációs szakértői szerv vizsgálatán történő **személyes megjelenésre** kötelezhető. Ha az igénylő, illetve a nyugdíjas a személyes megjelenési kötelezettségének önhibájából nem tesz eleget, a nyugellátás megállapítása iránti eljárást meg kell szüntetni, illetve felülvizsgálat esetén az ellátást az erről szóló elsőfokú határozat keltét követő hónap első napjával meg kell szüntetni. Nem véglegesen megállapított ellátásoknál ilyen a soros felülvizsgálat elmulasztása. Egészségkárosodáson alapuló nyugellátás esetén a jogosultság felülvizsgálata soron kívül is elrendelhető, ha olyan tény vagy körülmény jut a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított munkaképesség-csökkenés, illetve az egészségkárosodás nem áll fenn, vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű. (Tny. 64. § 8-9. bekezdés)

A jogosultsági feltételek fennállása esetén a **szüneteltetett nyugellátás**, baleseti járadék újbóli folyósítására a jogosult kérelmére kerülhet sor (Korm. R. 66/B. § 2. bekezdés).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozat kibocsátásával egyidejűleg a rendelkezésre álló adatok alapján **tájékoztatást** kell adjon minden olyan tényről, amely a nyugellátást igénylő személy más - jogszabály rendelkezése szerint a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek hatáskörébe utalt - ellátásra való jogosultságára és annak igénylésére vonatkozik (Korm. R. 65/C. §).

Nem kell határozatot hoznia a nyugellátások évenkénti rendszeres emeléséről, ideértve kiegészítő nyugdíjmelést és az egyösszegű kifizetést is (Tny. 65. § 2. bekezdés).

¹⁵ 2005. november 1-jétől munkanélküli ellátások helyett álláskeresői támogatást állapítanak meg. Ahol más jogszabály munkanélküli ellátást említ, azon az álláskeresői támogatását is, illetve ahol munkanélküli járadékot említ, azon az álláskeresői járadékot és az álláskeresői segélyt is érteni kell. (2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról 19. § 8-9. bekezdés)

A biztosított (volt biztosított) az nyugdíj-megállapító szervtől kérheti az öregségi nyugdíjra jogosító életkort megelőző tíz éven belül a figyelembe vehető szolgálati idejének, valamint életkortól függetlenül a karkedvezményre jogosító idejének megállapítását. A kérelemhez csatolni kell a biztosított által feltüntetett, az nyugdíj-megállapító szerv nyilvántartásában nem vagy eltérő tartalommal szereplő **szolgálati időre**, illetve a **karkedvezményre** jogosító idő megállapításánál a karkedvezményre vonatkozó, az igénylő rendelkezésére álló igazolásokat, okiratokat. A nyugdíj-megállapító szerv határozatban állapítja meg az elismert szolgálati időt, illetve a karkedvezményre jogosító időt, valamint - megfelelő indokolással - a szolgálati időként, illetve karkedvezményre jogosító időként el nem ismerhető időtartamot. (Tny. 68. §)

A **baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényt** a baleset bekövetkezése, foglalkozási betegség esetén a betegség megállapításának a napjától számított két éven belül lehet érvényesíteni. Ha a sérült a baleset miatt táppénzben részesült, a határidőt a táppénz első ízben történő megszűnésének a napjától kell számítani. Három éven belül lehet érvényesíteni a baleseti rokkantsági nyugdíj iránti igényt, ha a baleset következményét az előbbi határidő után lehetett csak megállapítani. Az üzemi baleset következtében meghalt személy hozzátartozója a halál napját követő két éven belül érvényesítheti igényét. Ezen határidők lejártá után akkor lehet az igényt érvényesíteni, ha egykorú okirat (baleseti jegyzőkönyv, társadalombiztosítási vagy üzemi nyilvántartás, rendőrhatalósági eljárás során készült irat, orvosi lelet, boncolási jegyzőkönyv stb.) alapján kétséget kizáróan bizonyított, hogy üzemi baleset történt, továbbá ha a sérülés és a egészségkárosodás, illetve a halál között - a jogszabályban meghatározott rehabilitációs szakértői szerv véleménye szerint - okozati összefüggés van. (Tny. 70. §)

A nyugellátás iránti igény elbírálásához a rokkantságról, illetőleg a rehabilitálhatóságról a **rehabilitációs szakértői szerv** szakhatósági állásfoglalást ad (Tny. 72. § 1. bekezdés).

Ha a nyugellátásra jogosultság kétséget kizáróan fennáll, a nyugellátás összege azonban adatok hiánya vagy egyéb ok miatt az igénybejelentéstől számított 30 napon belül várhatóan nem határozható meg, akkor a rendelkezésre álló adatok alapján az igénylő részére végzésben **előleget** kell megállapítani, és folyósítani. A nyugellátás megállapításakor a nyugellátás összegébe a folyósított előleget be kell számítani. (Tny. 73. §)

Ha az igénylő az igénybejelentését a határozat vagy az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedéséig visszavonja, a felvett nyugellátást harminc napon belül köteles visszafizetni (Tny. 74. §).

Ha az egészségkárosodáson alapuló nyugellátásra irányuló igényt a rehabilitációs szakértői szerv szakhatósági állásfoglalására tekintettel utasították el, az elutasító határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül előterjesztett újabb igénybejelentést csak akkor kell elbírálni, ha a háziorvos (szakorvos) igazolja, hogy az igénylő **egészségi állapota** az igény elutasítását követően **rosszabbodott** (Tny. 75. §).

A nyugellátásnak rehabilitációs szakértői szerv vizsgálata alapján történő **megszüntetését** az erről szóló elsőfokú határozat keltét követő második hónap első napjától kell végrehajtani (Tny. 76. §).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv kérelemre az ellátást megszüntető határozatának azonnali végrehajtását rendelheti el, ha a megszűnést követő naptól kezdődően más nyugellátásra vagy

rendszeres pénzellátásra való jogosultságot állapít meg, és a két ellátás jogosultsági feltételei egymást kizárják (Tny. 78. §).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozat jogerőre emelkedését követően kérelemre vagy hivatalból a tudomására jutott tények, adatok alapján a nem jogszabálysértő döntését az ügyfél javára korlátozás nélkül **módosíthatja** azzal, hogy a magasabb összegű ellátás legfeljebb hat hónapra visszamenőleg jár. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek eljárásában újrafelvételi eljárásnak nincs helye. A méltányossági jogkörben - a kivételes nyugellátás megállapítása, a kivételes nyugellátás-emelés és az egyszeri segély engedélyezése, valamint a tartozás mérséklése, elengedése, illetőleg a fizetési könnyítés engedélyezése tárgyában - hozott döntéssel szemben jogorvoslatnak helye nincs. (Tny. 95. § 1-2, 4. bekezdés)

Ha a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv kérelemre vagy hivatalból megállapítja, hogy a fellebbezési vagy felügyeleti eljárás keretében, illetve a bíróság által el nem bírált döntése jogszabályt sért, döntését az ügyfél javára korlátozás nélkül, az ügyfél terhére egy ízben, a határozat közlésétől számított öt éven belül, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapításáért a nyugellátásban részesülőt felelősség nem terheli, a módosítást vagy visszavonást elrendelő határozat keltét követő hónap első napjától, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapításáért a nyugellátásban részesülőt felelősség terheli, az ellátás megállapításának kezdő időpontjáig visszamenőlegesen módosítja vagy visszavonja. A határozat módosításának vagy visszavonásának kezdő időpontja, ha a nyugellátás jogalap nélküli felvételéért a nyugellátásban részesülőt felelősség nem terheli, nem érinti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv - külön eljárásban érvényesítésre kerülő - követelésének jogalapját, valamint annak a felelősségét és visszafizetési, illetve megtérítési kötelezettségét, akinek a nyugellátás jogalap nélküli megállapítása, folyósítása felróható. (Tny. 95. § 5-6. bekezdés)

A jogerős határozattal megállapított szolgálati idő tartamát a nyugellátás megállapítása során a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az ügyfél terhére nem módosíthatja (Tny. 95. § 8. bekezdés).

Ha az igény jogerős elbírálása után megállapítják, hogy az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az eljárása során - **jogszabályt sértett**, és emiatt az igényt elutasították, vagy alacsonyabb összegű nyugellátást állapítottak meg, illetőleg folyósítottak, a hiba megállapításától számított öt éven belül járó összeget és meghatározott mértékű késedelmi kamatot ki kell fizetni. Ha a jogszabálysértés a foglalkoztató vagy egyéb szerv jogszabálysértése - különösen jogszabálysértő adatszolgáltatása, eljárása vagy mulasztása - miatt következett be, a késedelmikamat-fizetési kötelezettség a foglalkoztatót vagy az egyéb szervet terheli. (Tny. 80. § 1-2. bekezdés)

A saját jogú és a hozzátartozói nyugellátást, továbbá a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek hatáskörébe utalt nem társadalombiztosítási ellátást a nyugdíjfolyósító szerv nyugdíjfolyósítási **törzsszám**, mint azonosító szám alatt folyósítja. A nyugdíjfolyósító szerv az ellátás folyósításának kezdetekor a nyugdíjfolyósítási törzsszám igazolására - e célra rendszeresített nyomtatványon - az érintett személy részére díjmentesen igazolást ad ki. (Tny. 79. § 1. bekezdés)

A nyugdíjfolyósító szerv a megállapított nyugellátás **folyósítását** a határozat vele való közlését követő tíz munkanapon belül egy pénzforgalmi számláról történő készpénzkifizetés kézbesítése útján vagy utalással teljesíti. A nyugellátást havonta kell folyósítani, legkorábban attól a naptól kezdve, amelytől azt megállapították, a jogosultság megszűnésének (megszüntetésének) napjáig, de - ha

jogszabály eltérően nem rendelkezik - legfeljebb a jogosult elhalálozásának napját magában foglaló naptári hónap utolsó napjáig. (Tny. 79. § 2. bekezdés)

Ha a jogosult előzetes letartóztatását vagy **szabadságvesztés büntetését** tölti, nyugellátását kérelmére az általa - visszavonásig érvényes - meghatalmazással ellátott személynek, az általa megjelölt számlájára, vagy a büntetés-végrehajtási intézethez kell folyósítani. Ha a jogosult részére korábban a nyugellátást pénzforgalmi számláról történő készpénzkifizetés kézbesítése útján folyósították, és a jogosult nem kéri a nyugellátásnak a folyósítását, akkor a nyugellátást az előzetes letartóztatás (örizetbe vétel) és a szabadságvesztés teljes időtartamára, de legfeljebb öt évre visszamenőleg, ki kell utalni. (Korm. R. 73. § 1-2. bekezdés)

A szüneteltetett nyugellátást a büntetőeljárás befejezése, illetve a szabadságvesztés letöltése után egy éven belül előterjesztett kérelemre a jogosult részére egy összegben ki kell utalni (Korm. R. 90. § 7. bekezdés).

Az esedékessé vált és **fel nem vett nyugellátást** az esedékességtől számított öt éven belül lehet felvenni (Tny. 80. § 6. bekezdés).

Az, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt elérte, és eddig az időpontig legalább húsz év szolgálati időt szerzett, kérheti a nyugdíja összegének folyósítás nélküli megállapítását, ez a **rögzített nyugdíj**. Amennyiben a nyugdíjra jogosító korhatáron túl tovább dolgozik úgy, hogy legalább 365 naptári napra szolgálati időt szerez, és ez idő alatt nem kéri a nyugdíja folyósítását, a tényleges nyugdíjba menetel idején - amennyiben számára kedvezőbb - választhatja a nyugdíjkorhatár betöltésére rögzített nyugdíjként kiszámított és az évenkénti emelésekkel növelt nyugdíját a tényleges nyugdíjba vonuláskor kiszámított összeg helyett. Aki nyugdíjának folyósítás nélküli megállapítását kéri, nem minősül öregségi nyugdíjasnak. (Tny. 82. § 1. bekezdés)

A megállapított nyugellátásról **lemondani**, vagy azt átruházni nem lehet (Tny. 83. § 1. bekezdés).

A **jogosult halála esetén** a fel nem vett nyugellátást a vele közös háztartásban együtt élt házastárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben, ezek hiányában az örökös veheti fel a halál napjától vagy a hagyatéki végzés jogerőssé válása napjától számított egy éven belül (Tny. 83. § 2. bekezdés).

Az öregségi, valamint a nyugdíj tárgyhónapra (tárgyhónapokra) járó folyósítását a biztosítási jogviszonyban álló jogosult kérelmére mindaddig **szüneteltetni** kell, amíg annak újbóli folyósítását nem kéri. A nyugellátás szüneteltetésének időtartama alatt az érintett nyugdíjasnak minősül. Az újbóli folyósítás során a jogosultat az időközben végrehajtott emelésekkel növelt összege illeti meg. (Tny. 83/A. §)

Ha az öregségi nyugdíjkorhatárt be nem töltött, előrehozott, csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, bányásznyugdíjban részesülő személy a tárgyévben biztosítással járó jogviszonyban áll, illetőleg egyéni vagy társas vállalkozóként kiegészítő tevékenységet folytat, és az általa fizetendő nyugdíjárulék alapja meghaladja a tárgyév első napján érvényes kötelező legkisebb munkabér havi összegének **tizennyolcszorosát** (a továbbiakban: éves keretösszeg), az éves keretösszeg elérését követő hónap első napjától az adott tárgyév december 31-éig, de legfeljebb az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig a nyugdíjfolyósító szervnek a nyugdíj folyósítását **szüneteltetnie** kell. Ha a nyugellátásban részesülő személy által fizetendő nyugdíjárulék

alapja az éves keretösszeget a tárgyév decemberében haladja meg, a nyugellátás szüneteltetésére nem kerül sor, de a tárgyév december havi vissza kell fizetni. Nem kell szüneteltetni olyan személy nyugellátásának folyósítását, aki 2007. december 31-én nyugellátásban részesült. (83/B. § 1. bekezdés)

A nyugellátásban részesülő személy tíz munkanapon belül köteles **bejelenteni** a nyugdíj-biztosítási igazgatási szervnek minden olyan tényt, adatot, körülményt, amely a nyugellátásra jogosultságát vagy a nyugellátás folyósítását érinti. A nyugellátás felvételére jogosított személy a jogosult halálának tényét és annak időpontját tíz munkanapon belül kötelesek bejelenteni a nyugdíjfolyósító szervnek. (Tny. 97. § 5. bekezdés)

Az, aki a jogosult halála esetén a kiutalt nyugellátást **jogalap nélkül** vette fel, köteles azt visszafizetni, ha erre őt írásban kötelezték (Tny. 86/A. §).

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az e törvényen alapuló **követelését** öt éven belül érvényesítheti (Tny. 93. § 1. bekezdés).

Az, aki nyugellátást jogalap nélkül vett fel, köteles azt **visszafizetni**, ha erre a felvételtől számított kilencven napon belül írásban kötelezték. Ez idő elteltével a jogalap nélkül felvett nyugellátást attól lehet visszakövetelni, akinek a nyugellátás felvétele felróható. A felróhatóságot a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek kell bizonyítania. (Tny. 84. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 80. § 9. bekezdés)

Ha a nyugdíjfolyósító szerv a megállapított nyugellátást a határozat közlését követő tíz munkanapon belül nem folyósítja, a késedelmesen folyósított nyugellátás összege után - a határidő lejártát követő naptól - **késedelmi kamatot** fizet. A késedelmi kamat naptári napokra számított mértéke a felszámítás időpontjában érvényes jegybanki alapkamat kétszeresének 365-öd része. (Tny. 90. §)

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője a foglalkoztató, egyéb szerv és a magánszemély (a továbbiakban együtt: fizetésre kötelezett) kérelme alapján a nyugellátás visszafizetése, a megtérítés és annak késedelmi pótléka címén megállapított követelést, valamint a mulasztási bírságtartozást **méltányosságból mérsékelheti** vagy **elengedheti**, illetve részletfizetést vagy fizetési halasztást engedélyezhet, ha a körülményekből megállapítható, hogy a fizetésre kötelezett az adott helyzetben a tőle elvárható körültekintéssel járt el, vagy azok megfizetése a fizetésre kötelezett magánszemély és a vele együtt élő közeli hozzátartozók megélhetését súlyosan veszélyeztetné (Tny. 94. § 1. bekezdés).

A társadalombiztosítási nyugellátás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos eljárások, valamint az e törvény szerinti más eljárások **illeték- és költségmentesek**. Ha a visszafizetésre kötelezett, a megtérítésre kötelezett, illetve a mulasztási bírságra kötelezett a tartozás mérséklése, elengedése vagy fizetési kedvezmény engedélyezése iránt nyújt be kérelmet, általános tételű eljárási illetéket köteles fizetni. (Tny. 81. §)

Méltányossági jogkörben megállapítható kivételes nyugellátások

Különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője

- az öregségi nyugdíjkorhatárt elérő személy, vagy rokkant, illetőleg árva részére **kivételes nyugellátást** állapíthat meg,

- e személyek, illetőleg a házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg, vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó özvegy részére kivételes nyugellátás-emelést, illetőleg a nyugellátásban részesülő személyek részére **egyszeri segélyt** engedélyezhet. (Tny. 66. §)

Kivételes nyugellátás megállapítására és kivételes nyugdíjmelés, illetve egyszeri segély engedélyezésére az érintett személy **kéréleme** alapján kerülhet sor. A kérelmet az igénylő lakhelye szerint illetékes regionális nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz, valamint - kivételes özvegyi nyugdíj és árvaellátás esetén, ha a jogszerző már nyugellátásban részesült - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságához az ehhez rendszeresített nyomtatványon vagy elektronikus formanyomtatványon kell **benyújtani**. A kérelemben meg kell jelölni azokat a különös méltánylást érdemlő körülményeket, amelyek megalapozhatják a kérelem teljesíthetőségét. (Korm. R. 72/B. § 1. bekezdés)

Nem állapítható meg kivételes nyugellátás, illetőleg nem engedélyezhető kivételes nyugdíjmelés annak a személynek, aki előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés büntetését tölti, vagy tartós bentlakásos intézményben él,¹⁶ otthont nyújtó ellátásban részesül,¹⁷ illetőleg javítóintézetben van elhelyezve (Korm. R. 72/B. § 2. bekezdés).

A kivételes nyugellátást minden szempontból úgy kell tekinteni, mintha az - a jogosultsági feltételek megléte esetén - jogszerűen megilletné az ellátásban részesülőt. Megállapítása meghatározott időtartamra vagy meghatározott feltételekhez kötötten is engedélyezhető. (Korm. R. 72/B. § 3. bekezdés)

Kivételes öregségi, rokkantsági, illetve özvegyi nyugdíj akkor állapítható meg, ha a kérelmező (özvegyi nyugdíj esetén a jogszerző) rendelkezik a nyugdíj megállapításához szükséges **szolgálati idő legalább felével** és az özvegy, illetve árva megfelel az özvegyi nyugdíjra, illetve árvaellátásra való jogosultság feltételeinek, továbbá a kérelmező nem részesül rendszeres pénzellátásban,¹⁸ ide nem értve az időskorúak járadékát (Korm. R. 72/B. § 4. bekezdés.).

Rendkívül indokolt esetben kivételes rokkantsági nyugdíj akkor is megállapítható, ha a kérelmező nem rendelkezik a jogosultsághoz szükséges szolgálati idő felével sem (Korm. R. 72/B. § 5. bekezdés).

Kivételes árvaellátás akkor állapítható meg, ha az elhunyt jogszerző az öregségi, illetve rokkantsági nyugdíj megállapításához szükséges **szolgálati idő legalább felével** rendelkezik, és a gyermek megfelel az árvaellátásra való jogosultság feltételeinek (Korm. R. 72/B. § 4. bekezdés b. pont).

16 A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátás az ápolást, gondozást nyújtó intézmény, a rehabilitációs intézmény, a lakóotthon, az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény (1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - 57. § 2. bekezdés a-d. pont).

17 Ilyen az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről, és a gyámügyi igazgatásról 53. § 1. bekezdés).

18 Lásd a 6. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

Rendkívül indokolt esetben kivételes árvaellátás megállapítható akkor is, ha az elhunyt az előírt szolgálati idő felével sem rendelkezett, vagy az árva közép- vagy felsőfokú oktatási intézmény nem nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Korm. R. 72/B. § 6. bekezdés).

A 25. életévét betöltött, felsőfokú oktatási intézményben nappali rendszerű oktatás keretében tanulmányokat folytató személy árvaellátásának meghosszabbítása az első - alap- és mester- vagy osztatlan - képzésben, az oklevél megszerzésére irányuló tanulmányok folytatásának idejére, a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott képzési időt meg nem haladóan, legfeljebb a 27. életév betöltéséig engedélyezhető (Korm. R. 72/B. § 7. bekezdés).

A kivételes nyugellátás engedélyezett **összege** nem haladhatja meg az öregségi teljes nyugdíj legkisebb összegének másfélszeresét, de nem lehet kevesebb annak ötven százalékánál. Az engedélyezett összeg megállapításánál figyelemmel kell lenni a hiányzó szolgálati idő tartamára. (Korm. R. 72/B. § 8. bekezdés)

A kivételes nyugellátásban részesülő számára **kivételes nyugdíjmelés** akkor állapítható meg, ha a folyósított nyugellátás és a számára esetlegesen folyósított rendszeres pénzellátás¹⁹ - ide nem értve az időskorúak járadékát - együttes havi összege nem haladja meg az 65000 forintot (Korm. R. 72/B. § 9. bekezdés).

A kivételes nyugdíjmelés engedélyezésénél **előnyben kell részesíteni** a férfiak esetében a 35 évnél, nők esetében a 30 évnél több szolgálati idővel rendelkező személyt, vagy a 70 éven felüli személyt, illetőleg az I. vagy II. rokkantsági csoportba tartozó személyt, és azt a személyt, aki kivételes nyugellátás-emelésben korábban nem részesült (Korm. R. 72/B. § 11. bekezdés).

A kivételes nyugdíjmelés **összege** nem haladhatja meg az öregségi teljes nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegének 25%-át, de nem lehet kevesebb annak 10%-ánál (Korm. R. 72/B. § 12. bekezdés).

Nem engedélyezhető kivételes nyugdíjmelés a nyugellátás megállapítását, továbbá a korábbi méltányossági nyugdíjmelést követő 3 éven belül (Korm. R. 72/B. § 13. bekezdés).

A nyugellátásban részesülő személy részére **egyszeri segély** kifizetését a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szerv, a nyugdíj-biztosítási igazgatási szerv vezetője engedélyezhetik, ha a kérelmező olyan élethelyzetbe kerül, amely létfenntartását veszélyezteti. Előnyben kell részesíteni a kérelmezőt, ha az egyszeri segílyt katasztrófa, elemi csapás, közeli hozzátartozó halála, illetve a kérelmező vagy közeli hozzátartozójának betegsége miatt igényli. A kérelem elbírálásánál figyelembe kell venni a kérelmezővel közös háztartásban élő, jövedelemmel nem rendelkező eltartottak számát is.

¹⁹ Lásd a 6. lábjegyzetet a rendszeres pénzellátásról.

Az egyszeri segély akkor engedélyezhető, ha a kérelmező pontja szerinti havi jövedelme²⁰ nem haladja meg 65000 forintot, ha a kérelmező közeli hozzátartozójával közös háztartásban él; 75000 forintot, ha a kérelmező egyedül él. Az egyszeri segélyt kérelmező személynek a kérelmében nyilatkoznia kell havi jövedelméről is. A kérelmező számára egyszeri segély évente csak egy alkalommal állapítható meg. Az egyszeri segély összege nem lehet kevesebb 15000 forintnál, de nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj jogszabályban meghatározott legkisebb összegének másfélszeresét. (Korm. R. 72/B. § 15-19. bekezdés)

Az ONYF főigazgatója rendkívül indokolt esetben a 65000 forintot meghaladó nyugdíjban, illetve rendszeres pénzellátásban, illetve a három éven belül kivételes nyugellátásban részesülő személy részére is engedélyezheti a nyugellátás méltányosságából történő megállapítását vagy emelését azzal, hogy nem engedélyezhető emelés, ha a nyugellátás és a rendszeres pénzellátás havi összege meghaladja a 75 000 forintot, A közeli hozzátartozójukkal egy háztartásban élők esetén a 65000 forintot, egyedülállóknak esetén a 75000 forintot meghaladó jövedelmű személy részére is, illetőleg egy évben többször is engedélyezheti egyszeri segély méltányosságából történő kifizetését azzal, hogy az engedélyezett segély összege nem haladhatja meg az öregségi nyugdíj jogszabályban meghatározott - az évközi emelésekkel növelt - legkisebb összegének háromszorosát. (Korm. R. 72/B. § 20. bekezdés)

A méltányossági jogkörben - a kivételes nyugellátás megállapítása, a kivételes nyugellátás-emelés és az egyszeri segély engedélyezése, valamint a tartozás mérséklése, elengedése, illetőleg a fizetési könnyítés engedélyezése tárgyában - hozott döntéssel szemben jogorvoslatnak helye nincs (Tny. 95. 4. bekezdés).

20 Jövedelem: elismert költségekkel és a befizetési kötelezettséggel csökkentett, a személyi jövedelemadóról szóló törvény szerint meghatározott, belföldről vagy külföldről származó vagyoni érték (bevételek) ideértve a jövedelemként figyelembe nem vett bevételt, és az adómentes jövedelmet is, illetve az a bevétel, amely után az egyszerűsített vállalkozói adóról, illetve az egyszerűsített közteherviselési hozzájárulásról szóló törvény szerint adót, illetve hozzájárulást kell fizetni. Nem minősül jövedelemnek a temetési segély, az alkalmanként adott átmeneti segély, a lakásfenntartási támogatás, az adósságcsoökkentési támogatás, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján járó pénzbeli támogatás, a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás alapján járó pótlék, a nevelőszülők számára fizetett nevelési díj és külön ellátmány, az anyasági támogatás, a személyes gondoskodásért fizetendő személyi térítési díj megállapítása kivételével a súlyos mozgáskorlátozott személyek pénzbeli közlekedési kedvezményei, a vakok személyi járadéka és a fogyatékosági támogatás, a fogadó szervezet által az önkéntesnek külön törvény alapján biztosított juttatás, annak az alkalmi munkavállalói könyvvél történő foglalkoztatásnak a havi ellenértéke, amely a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló legkisebb munkabérének (minimálbér) 50%-át nem haladja meg, a házi segítségnyújtás keretében társadalmi gondozásért kapott tiszteletdíj, az energiafelhasználáshoz nyújtott támogatás. (Szt. 4. § 1. bekezdés a. pont)

A MUNKANÉLKÜLIEK ELLÁTÁSAI

Ebben a fejezetben azt ismertetjük, hogy milyen ellátásokra lehet jogosult az, aki munkáját elveszítette, vagy milyen támogatást kérhet foglalkoztatásának elősegítéséhez.

Az **Állami Foglalkoztatási Szolgálat regionális munkaügyi központjai 2005. november 1-jétől nem munkanélkülieket**, hanem **álláskeresőket** tartanak nyilván. Az álláskeresők számára nyújtott ellátások közül valamennyi szerepel fejezetünkben, melyet „A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény” alapján dolgoztunk fel. Ugyanezen törvény a **foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal** is segíti a álláskeresőket, illetve azokat, akiknek a munkahelyük megtartásához van szükségük segítségre. Ezek közül csak azokat ismertetjük, amelyek az ügyfélnek nyújtott és a legegyszerűbben elérhető támogatások.

Azok az álláskeresők, akik a munkaügyi központ által nyújtott ellátásokat kimerítették, vagy azokra jogosultságot sem szereztek, az önkormányzathoz fordulhatnak **szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásért**, mely jogosultsági feltételeit az „1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról” szabályozza.

I. A MUNKAÜGYI KÖZPONT ÁLTAL NYÚJTOTT ELLÁTÁSOK ÉS TÁMOGATÁSOK

(A hatályos 1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról - a továbbiakban: Flt. -, valamint a 18/2005. (X. 18.) FMM rendelet az álláskeresőként való nyilvántartásba vételről, a nyilvántartásból való törlésről, valamint az álláskeresési megállapodásról - továbbiakban: FMM R. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük)

A foglalkoztatás elősegítése és az álláskeresők támogatása során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. E rendelkezés nem zárja ki azt, hogy a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben levőket többletjogosultságok illessék meg. (Flt. 2. § 1. bekezdés)

A **menekültként**, **oltalmazottként** vagy **menedékesként** elismert, továbbá a **bevándorolt** vagy **letelepedett** jogállású, valamint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyeket az e törvény és végrehajtási szabályai által tartalmazott jogokat és kötelezettségeket illetően a magyar állampolgárral azonos jogok és kötelezettségek illetik meg és terhelik. Törvény, valamint kormányrendelet e szabálytól a külön törvény szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy (a továbbiakban: a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy)²¹ tekintetében eltérő szabályokat állapíthat meg. (Flt. 2. § 2. bekezdés)

21 A tartózkodási jog érvényesítésével kapcsolatos kötelezettségeket, a csatolandó dokumentumokat az Szmtv, valamint a „113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról” szabályozza. Az EGT állampolgár fogalma tágabb fogalom, mint az uniós állampolgáré. Ide tartozik még Izland, Lichtenstein, Norvégia és Svájc.

A 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról szóló jogszabály - a továbbiakban: Szmvtv. - alapján az **EGT állampolgár**, illetve magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező **családtagját** is megilleti a szabad mozgás és tartózkodási jogának gyakorlása. Családtag: az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár házastársa, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának 21. életévet be nem töltött eltartott leszármazója, az EGT-állampolgár és a magyar állampolgár vagy ezek házastársának eltartott felmenője, a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkező személy, akinek az eljáró hatóság családtagként való beutazását és tartózkodását engedélyezi. (Szmvtv. 1. § 1. bekezdés, 2. § b. pont)

A 2007. évi. II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról - a továbbiakban: 2007. évi. II. Tv. - szóló jogszabályban meghatározott **harmadik országbeli állampolgár** (a továbbiakban: harmadik országbeli állampolgár) a Magyar Köztársaság területén az állami foglalkoztatási szerv által kiállított engedély alapján létesíthet foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt. Az engedélyezési kötelezettség alá tartozó foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges szerződés csak az engedély beszerzését követően köthető meg. (Flt. 7. § 1. bekezdés) Harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy: a magyar állampolgár kivételével minden olyan személy, aki nem EGT-állampolgár, ideértve a hontalant is (Szmvtv. 2. § a. pont). Hontalan az a személy, akit egyetlen ország sem ismer el állampolgárának (2007. évi II. Tv. 2. § b. pont).²²

Az Flt. szerint **munkavállaló** az, aki munkaviszonyban áll. A munkaviszonyon a magyar jog hatálya alá tartozó munkaviszonyt, közszolgálati jogviszonyt, közalkalmazotti jogviszonyt, bírósági és igazságügyi, valamint ügyészségi szolgálati viszonyt, a biztosított bedolgozói és az - 1994. június 1-jét megelőzően létesített - ezzel egy tekintet alá eső bedolgozói jogviszonyt, a hivatásos nevelő szülői jogviszonyt, a szövetkezeti tag munkaviszony jellegű munkavégzésre irányuló jogviszonyát - ide nem értve az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját -, fegyveres és rendvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományú tagjának szolgálati viszonyát kell érteni. (Flt. 58. § 5. bekezdés a-b. pont)

²² Előfordulhat még, hogy találkozunk befogadott státuszú személlyel is. Befogadott: aki az állampolgársága - hontalan eseten a szokásos tartózkodási helye - szerinti országba átmenetileg azért nem küldhető vissza, mert ott halálbüntetésnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek lenne kitéve, és nincs olyan biztonságos harmadik ország, amely befogadja, de nem jogosult sem menekültkénti vagy hontalankénti elismerésre, sem ideiglenes vagy kiegészítő védelemre. (2007. II. Tv. 2. § f. pont)

Álláskereső, aki a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik,²³ és oktatási intézmény nappali tagozatán nem tanul, valamint öregségi nyugdíjra nem jogosult²⁴ rehabilitációs járadékban sem részesül, továbbá nem áll munkaviszonyban, kivéve az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyt,²⁵ és egyéb kereső tevékenységet²⁶ sem folytat. Elhelyezkedése érdekében az állami foglalkoztatási szervvel együttműködik, és akit az állami foglalkoztatási szerv álláskeresőként nyilvántart. (Flt. 58. § 5. bekezdés d. pont) A feltételek fennállását a munkaügyi központ kirendeltsége a nyilvántartásba vételt kérelmező nyilatkozata, valamint az általa bemutatott iratok alapján állapítja meg (FMM R. 3. §).

Alkalmi foglalkoztatás az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatás 2010. március 31-ig az 1997. évi LXXIV. törvény az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről - a továbbiakban: 1997. évi LXXIV. Tv. - alapján; ezt követően a 2009. évi CLII. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról - a továbbiakban: 2009. évi CLII. Tv. - elnevezésű jogszabály szerint végzett egyszerűsített foglalkoztatás egyik fajtája (Flt. 58. § 5. bekezdés n. pont).

Az alkalmi munka a munkáltató és a munkavállaló között legfeljebb öt egymást követő naptári napig, és egy naptári hónapon belül legfeljebb tizenöt naptári napig, és egy naptári éven belül legfeljebb kilencven naptári napig létesített, határozott időre szóló munkaviszony (2009. évi CLII. Tv. 2. § 5. pont).

23 Munkavállaláshoz a korábbi munkáltatótól olyan igazolásra van szükség amely tartalmazza: munkavállaló személyi adatait (név, leánykori név, anyja neve, születési hely, év, hónap, nap); a munkavállaló TAJ számát; a munkáltatónál munkaviszonyban töltött idő tartamát; a munkavállaló munkabéréből jogerős határozat, vagy jogszabály alapján levonandó tartozást, illetve ennek jogosultját; a munkavállaló által a munkaviszony megszűnésének évében igénybe vett betegszabadság időtartamát; a munkavállaló emelt összegű végkielégítésben való részesülését. A munkáltató köteles igazolni azt is, ha a munkavállaló munkabérére a jogerős határozat vagy jogszabály alapján levonandó tartozás nem terheli. Az igazolásnak tartalmaznia kell a munkavállaló pénztárgy által választott magánnyugdíjpénztár megnevezését, címét, bankszámlaszámát. Ha a tagságra kötelezett pályakezdő munkavállaló nem választott pénztárat, ezt a tényt jelezni kell, és meg kell jelölni az illetékes területi pénztár megnevezését, címét. (1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről - a továbbiakban Mt.- 98. § 2-4. bekezdés)

24 Öregségi nyugdíjra jogosult személy: aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt - a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló jogszabályok által egyes munkakörökben biztosított kordelvezmény figyelembevételével - elérte, és az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel rendelkezik, továbbá az is, aki előrehozott öregségi nyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, bányásznyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban, valamint szolgálati nyugdíjban részesül (Flt. 58. § 5. bekezdés i. pont).

25 2009. évi CLII. törvény 1 §-a szerint, egyszerűsített módon létesíthető munkaviszony (a továbbiakban: egyszerűsített foglalkoztatás) természetes személy munkáltató által kizárólag háztartási munkára, kiemelkedően közhasznú szervezetnek minősülő munkáltató által, mezőgazdasági, továbbá idegenforgalmi idenymunkára vagy alkalmi munkára. Az alkalmi munkavállalói könyvet 2010. július 31-ig a kiállítóknak kell leadni (2009. évi CLII. Tv. 17. § 2. bekezdés, a 2010. március 31-ig hatályos 1997. évi LXXIV. Tv. 5. § 7. bekezdés)

26 Keresőtevékenység minden olyan munkavégzés, amelyért díjazás jár, továbbá kereső tevékenységet folytatónak kell tekinteni azt a személyt is, aki vállalkozói igazolvánnyal rendelkezik, valamint aki gazdasági társaság tevékenységében személyes közreműködés vagy mellékszolgáltatás keretében történő munkavégzés útján vesz részt, illetve, aki a társaság vezető tisztségviselője vagy a társasági szerződésben közreműködési - munkavégzési kötelezettsége - joga fel van tüntetve. Az olyan munkavégzés, amelyért jogszabály alapján tiszteletdíj jár, akkor minősül kereső tevékenységnek, ha a havi tiszteletdíj mértéke a kötelező legkisebb munkabér 30 százalékát meghaladja. A mezőgazdasági őstermelői igazolvánnyal folytatott tevékenység akkor minősül kereső tevékenységnek, ha az abból származó bevételt a személyi jövedelemadóról szóló szabályok szerint a jövedelem kiszámításánál figyelembe kell venni. A külön törvények alapján végzett közérdekű önkéntes tevékenység, valamint a nevelőszülői jogviszony keretében végzett tevékenység nem minősül kereső tevékenységnek. (Flt. 58. § 5. bekezdés e. pont)

Együttműködési kötelezettség keretében az ügyfél az állami foglalkoztatási szerv által meghatározott időpontban, de legalább háromhavonta jelentkezik és vállalja, hogy maga is aktívan munkát keres, valamint a megfelelő munkahelyre szóló állásajánlatot elfogadja. Az ügyfél vállalja azt is, hogy az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott munkaerő-piaci szolgáltatást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzési lehetőséget elfogadja, illetőleg igénybe veszi, és részt vesz a megfelelő munkahelyhez jutást elősegítő munkaerő-piaci programban, ide értve az európai uniós forrásból megvalósuló programokat is. Az álláskeresőnek az **álláskeresői státuszában bekövetkezett változást 8 napon belül be kell jelentenie**. Az az álláskereső, aki a **35. életévét nem töltötte be, és általános iskolai végzettséggel nem rendelkezik**, annak az együttműködési kötelezettség keretében a nyilvántartásba vételét kell kérnie, az állami foglalkoztatási szervnél meghatározott időpontban, de legalább háromhavonta meg kell jelennie, a körülményeiben bekövetkezett változást 8 napon belül be kell jelentenie, valamint a felajánlott munkaerő-piaci szolgáltatást és a felajánlott képzési lehetőséget el kell fogadnia. (FIt. 54. § 9-10. bekezdés, FMM R. 2. § 1. bekezdés, 4. § 7. bekezdés, 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletet az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról 1. §)

Aktív munkahelykereső az, aki 30 napon belül képes és kész munkába állni a kirendeltség által felajánlott megfelelő munkahelyen, vagy az önmaga talált olyan munkahelyen, ahol a heti munkaidő legalább a 16 órát eléri (FMM R. 2. § 2. bekezdés).

Az állami foglalkoztatási szerv kérelemre az a személyt veszi álláskeresőként nyilvántartásba, aki azt kéri és megfelel az álláskereső kritériumainak, valamint vállalja az együttműködést (FIt. 54. § 11. bekezdés).

Álláskeresői megállapodást kell kötni azzal az ügyféllel, akinek álláskeresői támogatást állapítanak meg, vagy az 1993 évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - elnevezésű jogszabály alapján rendelkezésre állási támogatásban részesül (FIt. 54. § 12. bekezdés). **Álláskeresői megállapodás köthető** azzal az ügyféllel, akinek az együttműködési kötelezettségét álláskeresői megállapodásban célszerű szabályozni (FIt. 54. § 13. bekezdés).

Az **álláskeresői megállapodás** tartalmazza az álláskeresőnek a nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy aktív munkahelykereső, és vállalja az együttműködést az állami foglalkoztatási szervvel. Az álláskereső nyilatkozik arról is, hogy elfogadja a számára felajánlott megfelelő munkahelyet, valamint térítési kötelezettséggel nem járó képzés lehetőségét. A megállapodásban az álláskereső megjelöli az önálló munkahelykeresésének formáit (munkáltató felkeresése, álláshirdetésre jelentkezés stb.), az általa keresett munkahely főbb jellemzőit. A megállapodásban a kirendeltség megjelöli az általa nyújtott szolgáltatásokat figyelembe véve az álláskereső személyi adottságait. A megállapodás szabályozza álláskeresőnek a kirendeltségnél történő jelentkezéseinek gyakoriságát is. Az egyes álláskeresői támogatásoknál más-más gyakorisággal kell megjelenni a kirendeltségnél, melytől eltérni csak rendkívül indokolt esetben, egy hónappal későbbi időpontban lehet, tekintettel a térség munkaerő-piac helyzetére. Az álláskeresői támogatásban nem részesülőknek legalább háromhavonta kell jelentkezni a kirendeltségnél. Ha az álláskereső az álláskeresői státuszát a közösségi

jogszabályok rendelkezéseinek betartásával az EGT tagállamaiban teljesíti, azt az álláskereső megállapodásban fel kell tüntetni. (Ft. 54. § 9-10. bekezdés, FMM R. 5. § 1-4, 7. bekezdés)

Ha a rendelkezésre állási támogatásra jogosult személy a rendelkezésre állási támogatásra való jogosultság megállapítását megelőzően a 2008. december 31-én hatályos szabályok szerint rendszeres szociális segélyben részesült, és a kirendeltség álláskeresőként nyilvántartja, a közcélú foglalkoztatás időtartamára álláskeresőként való nyilvántartása szünetel. A rendelkezésre állási támogatásra való jogosultság megállapításáról, valamint a közcélú foglalkoztatás időtartamáról a települési önkormányzat tájékoztatja a kirendeltséget. (FMM. R. 3/A. §)

Az álláskereső aktív munkahelykereső tevékenysége és álláskeresőként való nyilvántartása a munkaügyi központ által támogatott képzésben történő részvétel, valamint a rövid, 90 napot meg nem haladó időtartamú kereső tevékenység (kivéve az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatást) időtartamára, továbbá - az időtartamtól függetlenül - a közhasznú munkavégzés, a közmunka és a közcélú munka időtartamára **szünetel** (FMM R. 4. § 5. bekezdés).

Ha más jogszabály az álláskeresőként való nyilvántartás időtartamának mértékét feltételként írja elő, a munkaügyi központ által támogatott képzés időtartamát be kell számítani (FMM R. 4. § 5-6. bekezdés).

Az álláskeresőnek az álláskereső megállapodás teljesítésével, valamint az álláskereső támogatás megállapításával kapcsolatos, tömegközlekedési eszköz igénybevételével felmerült (helyi és helyközi) utazási költségeit a kirendeltség megtéríti (FMM R. 5. § 5. bekezdés).

A rendelkezésre állási támogatásra jogosult személy közcélú foglalkoztatásához kapcsolódó foglalkozás-egészségügyi vizsgálat keretében munkaköri alkalmassági vizsgálatot kell végezni (FMM R. 5. § 6. bekezdés).

Az álláskereső megállapodásban foglalt teljesítését a kirendeltség az álláskeresővel közösen értékeli. Az álláskeresőnek számot kell adni az álláskereső megállapodásban vállalt kötelezettségeinek teljesítéséről, fel kell tárni az álláskereső eredménytelenségének okait, továbbá azt, hogy az álláskereső keretében szerzett tapasztalatokra is figyelemmel a kirendeltség, illetőleg az álláskereső részéről milyen tevékenységre van szükség. A megállapodást a kirendeltség és az álláskereső közös megegyezéssel módosíthatja, ha az álláskereső a kötelezettségeit a körülményeiben, az álláskereső megállapodás megkötését követően bekövetkezett változás miatt a megállapodás szerint nem tudja teljesíteni, vagy egyébként az álláskeresőnek a megállapodásban meghatározott módját módosítani szeretné. A megállapodás csak az abban foglalt teljesítésével kapcsolatos értékelést követően módosítható. Ha az álláskeresőt törlik a nyilvántartásból, az álláskereső megállapodás érvényét veszti. (FMM R. 6-8. §)

A felajánlott munkahely akkor megfelelő, ha az álláskereső képzettségi szintjének, vagy az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott és a képzettségi szintnek megfelelő képzési lehetőség figyelembevételével megszerezhető képzettségének; vagy az általa utoljára legalább hat hónapig betöltött munkakör képzettségi szintjének, vagy az általa utoljára legalább hat hónapig ellátott egyéni vagy társas vállalkozói tevékenység képzettségi szintjének megfelel (Ft. 25. § 2. bekezdés a. pont, 30. § 1. bekezdés). Ha az egészségi állapota szerint az álláskereső a munka elvégzésére alkalmas (Ft. 25. § 2. bekezdés b. pont, 30. § 1. bekezdés). Ha a várható kereset az álláskereső járadék,

összegét eléri, illetőleg - amennyiben az álláskereső járadék összege a kötelező legkisebb munkabérnél alacsonyabb - a kötelező legkisebb munkabér összegét eléri (Flt. 25. § 2. bekezdés c. pont, 30. § 1. bekezdés). Ha az álláskereső foglalkoztatása munkaviszonyban történik (Flt. 25. § 2. bekezdés e. pont, 30. § 1. bekezdés) Valamint a munkahely és a lakóhely közötti oda- és visszautazás ideje a három órát, illetve tíz éven aluli gyermeket nevelő nő és tíz éven aluli gyermeket egyedül nevelő férfi, valamint megváltozott munkaképességű²⁷ álláskereső - általa igénybe vehető közlekedési eszközzel - esetén a két órát nem haladja meg (Flt. 25. § 2. bekezdés d. pont, 3. bekezdés, 30. § 1. bekezdés). Felajánlható rövid időtartamú - összefüggően 90 napot meg nem haladó – munkalehetőség, közhasznú, közcélú foglalkoztatás és közmunka is (Flt. 25. § 5. bekezdés, 30. § 1).

A kirendeltség az álláskeresőt **törli** a nyilvántartásból, ha az álláskereső kéri, a kérelemben meghatározott időponttól, de legkorábban a kérelem benyújtásának napjától (FMM R. 4. § 1. bekezdés a. pont 2. bekezdés a. pont). Ha az álláskereső körülményeiben bekövetkezett változás miatt nem tekinthető aktív álláskeresőnek, vagy ha az álláskereső státusza megszűnt, a változás napjától. Ha az álláskereső meghalt, az elhalálozást követő naptól törlik a nyilvántartásból (Flt. 54. § 14. bekezdés a-c pont, FMM R. 4. § 1. bekezdés c-d. pont, 2. bekezdés b-c. pont).

Akkor is törölni kell az álláskeresőt a nyilvántartásból, ha az együttműködési kötelezettségét megszegi, oly módon, hogy jelentkezési kötelezettségének ismételten, felszólítás ellenére sem tesz eleget, vagy a megfelelő munkahelyet nem fogadja el. Törlik az álláskeresőt a nyilvántartásból, ha az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott munkaerő-piaci szolgáltatást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzési lehetőséget nem fogadja el, vagy nem vesz részt a megfelelő munkahelyhez jutást elősegítő munkaerő-piaci programban, vagy a megfelelő munkahelyre szóló állásajánlatot nem vállalja el. A 35 évesnél fiatalabb és általános iskolai végzettséggel nem rendelkező álláskereső is törölni kell a nyilvántartásból, ha a megadott időpontban ismételten nem jelentkezik a munkaügyi központban, vagy a körülményeiben bekövetkezett változást nem jelenti be, vagy az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott munkaerő-piaci szolgáltatást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzési lehetőséget nem fogadja el. A fenti esetekben a mulasztás napjától törlik az álláskeresőt a nyilvántartásból, és az újbóli nyilvántartásba vételére csak a törléstől számított 60 nap elteltével kerülhet sor. (FMM R. 4. § 3. bekezdés a. pont, 4. bekezdés, Flt. 54. § 14. bekezdés d-e. pont, 9-10. bekezdés)

Törölni kell azt az álláskeresőt is a nyilvántartásból, aki álláskeresői járadékra, álláskeresői segélyre, valamint vállalkozói járadékra nem jogosult, vagy ezek folyósítási idejét kimerítette, és rendszeres szociális segélyben részesül, ez esetben az álláskeresői támogatások, illetve a vállalkozói járadék lejártát követő naptól, vagy a rendszeres szociális segélyre jogosultság napjától (FMM R. 4. § 3. bekezdés b. pont, Flt. 54. § 14. bekezdés c. pont).

Azt is törölni kell a nyilvántartásból, aki az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról (a továbbiakban Szt.) törvény alapján az aktív korúak ellátására jogosult, de

27 Megváltozott munkaképességű személy: aki testi vagy szellemi fogyatékos, vagy akinek az orvosi rehabilitációt követően munkavállalási és munkahelymegtartási esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkennek (Flt. 58. 5. bekezdés m. pont).

egészségkárosodottnak minősül, így az Szt. alapján együttműködési kötelezettség nem terheli, az ő esetükben az egészségkárosodott állapot megállapításának a napjától törlik a nyilvántartásból (FMM R. 4. § 3. bekezdés c. pont, Ft. 54. § 14. bekezdés g. pont)²⁸

Törlik azt az aktív korúak ellátására jogosult személyt is, aki az Szt. 37/B. § 1. bekezdése alapján ellátásra való jogosultság kezdő napján egészségkárosodott személynek minősül, vagy az 55. életévét betöltötte, vagy 14 éven aluli kiskorú gyermeket nevel - feltéve, hogy a családban élő gyermekek valamelyikére tekintettel más személy nem részesül az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról – a továbbiakban Cst. - szerint gyermekgondozási támogatásban, gyermekgondozási díjban, terhességi gyermekágyi segélyben,²⁹ és a gyermek ellátását napközbeni ellátást biztosító intézményben³⁰ nem tudják biztosítani. A nyilvántartásból az álláskeresőt - a fenti esetben - az aktív korúak ellátásának megállapítása keretében a rendszeres szociális segélyre való jogosultság megállapításának napjától törlik. (FMM R. 4. § 3. bekezdés d. pont, Ft. 54. § 14. bekezdés i. pont)

Az állami foglalkoztatási szerv nem törli az álláskereső nyilvántartásából azt az ügyfelet - annak ellenére, hogy a fent említett aktív korúak ellátásainak valamelyikében részesül -, aki vállalja, hogy az állami foglalkoztatási szervvel együttműködik (Ft. 54. § 17. bekezdés).

Álláskereső támogatása

2005. november 1-jétől a munkanélküli ellátások (munkanélküli járadék, álláskeresőt ösztönző juttatás, nyugdíj előtti munkanélküli segély, költségtérítés) helyett álláskeresői támogatásokra lehet jogosultságot szerezni. Még lehet olyan álláskereső, akinek szünetel a munkanélküli járadékának a folyósítása (pl. gyermekgondozási segélyben részesül), a szünetelést követően számára a korábban megállapított munkanélküli ellátást folyósítják tovább. Nyugdíj előtti munkanélküli segélyben részesülővel, pedig még 2010. október 31-éig találkozhatunk.

A 2005. november 1-jét megelőzően megállapított, és ebben az időpontban folyósított munkanélküli ellátást a 2005. október 31-én hatályos szabályok szerint tovább kell folyósítani azzal, hogy az ellátás folyósítása során a 2005. november 1-jétől a munkaügyi központ kirendeltségével való együttműködésre az álláskeresővel kötött álláskeresői megállapodásra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni (2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról 19. § 11. bekezdés).

28 Az aktív korúak ellátása szempontjából egészségkárosodott személy, aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy aki vakok személyi járadékában részesül, vagy aki fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 33. § 1. bekezdés a-c. pont).

29 Az Ft. itt pontatlan, ugyanis a terhességi gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj nem az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról – a továbbiakban: Cst. – elnevezési jogszabályban van szabályozva, hanem az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól – a továbbiakban Ebtv. – elnevezésű jogszabályban. Lásd bővebben a 135-138. oldalakon.

30 A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - különösen bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény hatálya alá tartozó óvodában, iskolai napköziben (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt. - 41. § 3. bekezdés).

Az Ft. 2010. január 1-jével megszüntette a vállalkozói járadékot, mint ellátást, ezzel egyidőben megszüntette a különbséget abban is, hogy valaki vállalkozóként, vagy alkalmazottként szerez ellátásra jogosultságot. Egy új fogalmat vezet be, a jogosultsági időt. Álláskeresési támogatások közül az álláskeresési járadékra, valamint az álláskeresési segély egyik fajtájára jogosultságot, jogosultsági idő megszerzésével lehet.

Jogosultsági idő az, amely alatt az álláskereső az álláskeresővé válását megelőző négy év alatt munkaviszonyban töltött, vagy egyéni, illetőleg társas vállalkozói tevékenységet folytatott, feltéve ez utóbbi esetben, hogy vállalkozói tevékenysége alatt járulékfizetési kötelezettségének eleget tett (Ft. 27. § 1. bekezdés).

A munkavállaló álláskeresési támogatásának biztosítására 1,5 százalék, az egyéni vállalkozó 1 százalék **munkaerő-piaci járulékot fizet** (Ft. 8. § 7. bekezdés c. pont, 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj. - 19. § 1, 3. bekezdés)

A 2010. január 1-jét megelőzően benyújtott kérelmek alapján a 2009. december 31-ét követően megállapított ellátások tekintetében a kérelem benyújtásának időpontjában hatályos szabályokat kell alkalmazni (2009. évi LXXVII. törvény a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról - a továbbiakban: 2009. évi LXXVII. Tv. - 225. § 2. bekezdés).

Álláskeresési járadék

Álláskeresési járadékra **jogosult** az az **álláskereső**, aki álláskeresővé válását megelőző **négy éven belül** legalább **háromszázhatvanöt nap jogosultsági idővel** rendelkezik, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül, munkát akar vállalni, de önálló álláskeresése nem vezetett eredményre és számára állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet³¹ felajánlani (Ft. 25. § 1. bekezdés).

A **jogosultsági idő tartamába** nem számítható be a munkaviszonynak az az időtartama, amely alatt az álláskereső álláskeresési járadékban, vagy vállalkozói járadékban részesült (Ft. 27. § 1. bekezdés), valamint a fizetés nélküli szabadság harminc napot meghaladó időtartama, **kivéve**, ha annak igénybevételére az alábbiak miatt került sor:

- a gyermek harmadik életévének betöltéséig, a gyermek otthoni gondozása céljából; a gyermek tizennegyedik életévének betöltéséig, ha a munkavállaló a gyermek gondozása céljából gyermekgondozási segélyben részesül; a gyermek tizenkettedik életévének betöltéséig a gyermek betegsége esetén, az otthoni ápolás érdekében (Ft. 25. § 4. bekezdés a. pont, 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről - a továbbiakban: Mt. - 138. § 5. bekezdés);
- közeli hozzátartozó legfeljebb két évig történő otthoni ápolása (Ft. 25. § 4. bekezdés b. pont, Mt. 139. § 1. bekezdés);

³¹ A megfelelő munkahely definícióját lásd a 85-86. oldalon.

- saját részre³² történő magánérs lakás építésére legfeljebb egy évig (Flt. 25. § 4. bekezdés c. pont, Mt. 140. § 1. bekezdés).

A négyéves időtartam meghosszabbodik következő időtartamokkal, vagy azok egy részével, ha ezen időtartamok alatt munkaviszony nem állt fenn, vagy az álláskereső jogosultsági időnek minősülő vállalkozói tevékenységet nem folytatott:

- sor-, valamint tartalékos katonai szolgálat, továbbá a polgári szolgálat,
- keresőképtelenséggel járó betegség,
- beteg gyermek ápolására táppénzes állomány,
- terhességi-gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozási segély,
- rehabilitációs járadék, rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugdíj, az átmeneti és rendszeres szociális járadék, bányászok egészségkárosodási járadékának, folyósításának
- az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés, és az elzárás büntetés,
- az ápolási díj és a gyermeknevelési támogatás folyósításának,
- nappali tagozaton történő tanulmányok folytatásának időtartamával (Flt. 27. § 1. bekezdés).

Az álláskeresői járadék iránti kérelemhez célszerű csatolni a fenti időtartamokról szóló igazolásokat.

Az álláskeresői járadékban részesülőnek az álláskeresői járadék folyósításának időtartama alatt legalább havonta kell jelentkeznie a munkaügyi központ kirendeltségénél (FMM R. 5. § 2. bekezdés a. pont).

Az álláskeresői járadék **összegét** az álláskeresőnek az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben elért, a Tbj. 19. §-ának 3 bekezdésében meghatározott munkaerő-piaci járulék alapja (a továbbiakban: járulékalap) havi átlagos összegének alapulvételével kell kiszámítani. Ha az álláskereső az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben több munkaadóval állt munkaviszonyban, vagy több vállalkozói tevékenységet is folytatott, vagy munkaviszonyban állt és vállalkozói tevékenységet is folytatott, az álláskeresői járadék összegét valamennyi munkaadónál, illetőleg vállalkozói tevékenysége során elért járulékalap alapulvételével kell kiszámítani. Megelőző négy naptári negyedévi járulékalap hiányában a járadék számításának alapja a négy naptári negyedévnél rövidebb időszakban elért járulékalap havi átlagos összege. Ha a megelőző négy naptári negyedévben egyáltalán nincs az álláskeresőnek járulékalapja, akkor az álláskeresői járadék megállapításának alapja a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér 130 százaléka. Az egy napra járó álláskeresői járadék számításának alapja a fentiekben meghatározott összeg harmincad része.

³² A munkavállalónak - kérelmére - egy évig terjedő fizetés nélküli szabadságot kell engedélyezni, ha a munkavállaló magánérsből a saját részére lakást épít. A fizetés nélküli szabadságot az építési engedélyben megnevezett személy vagy helyette a vele együtt élő házastárs (élettárs) igényelheti. (Mt. 140. § 1. bekezdés)

Az álláskeresői járadék napi összege a folyósítás első szakaszában - amely a folyósítási időtartam feléig, de legfeljebb 91 napig terjed - a járadékalap 60 százaléka, de legalább az álláskeresői járadékra való jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér napi összegének 60 százaléka, de legfeljebb a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér napi összegének 120 százaléka. A második szakaszában az álláskeresői járadékra való jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér napi összegének 60 százaléka. Ha a járadék számításánál figyelembe vett összeg nem éri el a minimálbért, akkor mindkét szakaszban az álláskeresői járadék napi összege a járadékalap 60 százaléka. (Flt. 26. §)

A 2010. január 1-jét megelőzően hatályos Flt. alapján a 2005. november 1-jétől 2009. december 31-éig benyújtott kérelmek esetén az álláskeresői járadék összegét az első szakaszban az álláskeresőnek az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben elért átlagkeresete alapulvételével (továbbiakban járadékalap) kell megállapítani. A második szakaszban az összege a jogosultság kezdő napján hatályos a kötelező minimálbér 60%-a. Amennyiben az átlagkereset az álláskeresői járadék alsó határánál alacsonyabb, összege mindkét szakaszban az átlagkeresettel megegyező összeg. (2009. december 31-éig hatályos Flt. 26. § 2009. évi LXXVII. törvény a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról - a továbbiakban: 2009. évi LXXVII. Tv. - 225. § 1. bekezdés)

Az álláskeresői járadék **folyósításának kezdő napja** az álláskeresőnek az állami foglalkoztatási szervnél (illetőleg annak kirendeltségénél) történő jelentkezésének napja (Flt. 27. § 4. bekezdés). Ha a munkaviszonyt az álláskeresővé válást megelőző 90 napon belül a munkavállaló rendes felmondással,³³ továbbá a munkáltató rendkívüli felmondással³⁴ szüntette meg, az álláskereső részére álláskeresői járadék a munkaviszony megszűnését követő 90 nap elteltével folyósítható, tekintet nélkül arra, hogy egyébként a folyósításhoz szüksége feltételekkel rendelkezik (Flt. 27. § 5. bekezdés). A fenti időtartam a folyósítási időbe nem számít bele (Flt. 27. § 7. bekezdés).

A **folyósítás időtartamának** számításánál öt nap jogosultsági idő egy járadékfolyósítási napnak felel meg, töredéknapi esetén a kerekítés szabályait kell alkalmazni (Flt. 27. § 2. bekezdés). A álláskeresői járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap (Flt. 27. § 3. bekezdés).

A folyósítási idő számításánál a jogosultsági idő csak egyszer vehető figyelembe. Az ismételt folyósítás időtartamát az igénybe vett járadékfolyósítási napok számával csökkenteni kell. (Flt. 27. § 6. bekezdés)

Ha az álláskeresői járadékban részesülő személy a járadék folyósítási idejének kimerítését megelőzően határozatlan időtartamú, teljes vagy legalább napi négy óra munkaidejű, részmunkaidős **munkaviszonyt létesít**, kérelmére, a folyósítási időből még **fennmaradó** időtartamra járó juttatás

33 A munkavállaló rendes felmondását jelenti a köztisztviselő, a közalkalmazott, valamint a fegyveres erők, a fegyveres testületek és rendészeti szervek hivatalos állományú tagjainak lemondása is (Flt. 58. § 6. bekezdés a. pont).

34 A munkaviszonynak a munkáltató részéről rendkívüli felmondással történő megszüntetésén kell érteni többek között a közszolgálati jogviszony hivatalvesztéssel, a közalkalmazotti jogviszony elbocsátással történő megszüntetését (Flt. 58. § 6. bekezdés b. pont).

összegének egy részét egy összegben ki kell fizetni. A kifizetendő juttatás mértéke a munkaviszonynak a folyósítási idő első szakaszában történő létesítése esetén a még hátralévő időtartamra járó juttatás összegének 80 százaléka, a folyósítási idő második szakaszában történő létesítése esetén a még hátralévő időtartamra járó juttatás összegének 30 százaléka. A kifizetés további feltétele, hogy az álláskereső járadékban részesült személy a járadék megszüntetésétől a kifizetés előzőekben meghatározott napjáig folyamatosan munkaviszonyban álljon. A munkaviszony fennállását a munkaadó igazolja. A kérelmet az álláskereső járadék folyósítási idejének lejártát követő 30 napon belül kell benyújtani, és a juttatást a kérelem benyújtásától számított 45 napon belül kell kifizetni. (Flt. 27. § 8-9. bekezdés, 26. § 5-6. bekezdés) A juttatás nem állapítható meg, illetve nem fizethető ki, ha az álláskereső az álláskereső járadék folyósítása alatt ugyanazzal a munkaadóval létesít munkaviszonyt, amellyel az álláskereső járadék megállapítását megelőzően utoljára munkaviszonyban állt (Flt. 27. 10. bekezdés).

Ha az álláskereső részére az állami foglalkoztatási szerv a fenti összeget kifizette, úgy kell tekinteni, hogy az álláskereső az álláskereső járadék folyósítási idejét kimerítette (Flt. 27. § 11. bekezdés).

Szüneteltetni kell az álláskereső járadék folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, az **ellátás folyósításának időtartamára**; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg (Flt. 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Szüneteltetni kell az ellátás folyósítását, ha az álláskereső keresetpótló juttatásban részesül. A keresetpótló juttatás összege nem lehet alacsonyabb a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér 60 százalékánál, és nem haladhatja meg a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér összegét. (Flt. 29. § 1. bekezdés e. pont, 14. § 6. bekezdés) Szünetel az ellátás folyósítása, ha az álláskereső **rövid időtartamú**, legfeljebb 90 napig tartó **kereső tevékenységet folytat** - feltéve, hogy bejelentési kötelezettségének eleget tett (Flt. 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közhasznú** munkát végez (Flt. 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). A munkavégzés napjaira szünetel a járadék folyósítása, ha az álláskereső alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszony keretében munkát végez.³⁵ Ebben az esetben az állami foglalkoztatási szerv az álláskereső járadékot - erről szóló külön határozat nélkül - a munkavégzés napjaira járó összeggel csökkentett összegben folyósítja. (Flt. 29. § 3. bekezdés)

Ha a folyósítás szünetelésének oka megszűnik, és a kérelmező továbbra is álláskereső, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül, és munkát akar vállalni, de számára az állami foglalkoztatási szerv nem tud megfelelő munkahelyet felajánlani, a járadékot **tovább kell folyósítani** (Flt. 29. § 2. bekezdés, 25. § 1. bekezdés).

³⁵ Az alkalmi foglalkoztatás definícióját lásd a 83. oldalon.

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését **kéri** (Flt. 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha álláskeresősi járadékban részesül és **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 28. § 1. bekezdés b. pont). Ha rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 28. § 1. bekezdés c. pont). Ha 90 napot meghaladó **kereső tevékenységet folytat** (Flt. 28. § 1. bekezdés d. pont, 29. § 1. bekezdés d. pont, 58. § 5. bekezdés I. pont). Ha olyan képzési **lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 28. § 1. bekezdés e. pont). Ha **oktatási** intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Flt. 28. § 1. bekezdés f. pont). Ha az álláskereső meghalt (Flt. 28. § 1. bekezdés g. pont). Ha az álláskeresősi járadék **folyósítási idejét kimerítette** (Flt. 28. § 1. bekezdés h. pont).

Amennyiben az ellátás folyósítása azért szűnt meg, mert az álláskeresőt törölték a nyilvántartásból, vagy munkahely létesítése során bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, a folyósítás megszüntetését követő **90 nap elteltével** folyósítható ismételten a járadék, akkor is, ha a jogosultsági feltételekkel egyébként rendelkezik (Flt. 28. § 2. bekezdés, 1. bekezdés b. pont, 36. § 1. bekezdés).

Az **álláskeresősi járadék** iránti kérelemhez csatolni kell a 2010. január 1-jét megszünt munkaviszonyok esetén a 2009. 12. 31-ig hatályos 4/1997. (I. 28.) MüM rendelet a munkanélküli járadék megállapításához szükséges igazolólapról - a továbbiakban: 4/1997. MüM R. - 1. § 1. bekezdése és a rendelet melléklete alapján a munkáltatók által kitöltött **„Igazolólap a munkanélküli járadék megállapításához”** című nyomtatványt, az ezt követően megszünt munkaviszonyok esetén a 34/2009. (XII. 30.) SZMM rendelet az álláskeresősi járadék és álláskeresősi segély megállapításához szükséges igazolólapról - a továbbiakban: 34/2009. SZMM R. - elnevezésű jogszabály melléklete szerinti adattartalommal rendelkező igazolást (**„Igazolólap az álláskeresősi járadék és az álláskeresősi segély megállapításához”**). Csatolni kell még az **„Adatlap a bírósági végzéssel meghatározott tartási kötelezettségről”** elnevezésű nyomtatványt. A nyomtatványokat a munkáltatónak az utolsó munkanapon kell kiadnia, a második példányt öt évig meg kell őriznie. 2010. április 1-jét megelőzően hatályos 1997. évi LXXIV. Tv. alapján kiállított Alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatás esetén elegendő annak bemutatása, ezt követően, az egyszerűsített foglalkoztatás keretében végzett munka esetén a 2009. CLII. Tv. 1. számú mellékletében szereplő szerződés, illetve ennek hiányában a 2. számú melléklet szerinti jelenléti ív. (Flt. 36/A. §, a 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról 19. § 9. bekezdés) Az állami adóhatóság az ellátásra való jogosultság igazolása céljából kérelemre igazolást ad ki az egyéni és társas vállalkozó részére a munkaerő-piaci járulék alapjáról és a járulék befizetéséről, megjelölve a járulékfizetési kötelezettség alól mentes időszakokat is (Flt. 36/B. §).

Álláskeresősi segély

E törvény három fajta jogosultságot különböztet meg álláskeresősi segélyre, de ezeknek nem ad különböző elnevezéseket. Így az általunk adott elnevezések bár önkényesek, viszont a törvényben leírtakból következnek. A „200 nap jogosultsági idővel rendelkezők álláskeresősi segélye” a korábbi munkanélküli járadékhoz annyiban hasonlít, hogy a jogosultság alapját szintén „jogosultsági idő”

(korábban munkaviszony) határozza meg. Az „álláskeresői járadékban részesültek álláskeresői segélye”, a korábbi álláskeresőt ösztönző juttatás utódjának tekinthető. Az „öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélye”, a korábbi nyugdíj előtti munkanélküli segélyhez hasonló.

„200 nap jogosultsági idővel rendelkezők álláskeresői segélye”

Álláskeresői segélyre **jogosult** az az **álláskereső**, aki álláskeresővé válását megelőző **négy éven belül** legalább **kétszáz jogosultsági idővel** rendelkezik, és álláskeresői járadékra nem szerzett jogosultságot (Flt. 30. § 1. bekezdés b. pont).

A **jogosultsági időbe** nem számítható be a fizetés nélküli szabadság harminc napot meghaladó időtartama, **kivéve**, ha annak igénybevételére az alábbiak miatt került sor:

- a gyermek harmadik életéve betöltéséig, a gyermek otthoni gondozása céljából; a gyermek tizennegyedik életéve betöltéséig, ha a munkavállaló a gyermek gondozása céljából gyermekgondozási segélyben részesül; a gyermek tizenkettedik életéve betöltéséig a gyermek betegsége esetén, az otthoni ápolás érdekében (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 4. bekezdés a. pont, Mt. 138. § 5. bekezdés);
- közeli hozzátartozó legfeljebb két évig történő otthoni ápolása (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 4. bekezdés b. pont, Mt. 139. § 1. bekezdés);
- saját részre történő magánérs lakás építésére legfeljebb egy évig (Flt. 30. § 1. bekezdés, 25. § 4. bekezdés c. pont, Mt. 140. § 1. bekezdés).

A segély **folyósításának időtartama** 90 nap (Flt. 30. § 4. bekezdés b. pont).

Az álláskeresői segélyben részesülőnek az álláskeresői segély folyósításának időtartama alatt legalább kéthavonta kell jelentkeznie az állami foglalkoztatási szervnél (FMM R. 5. § 2. bekezdés b. pont, Flt. 30. § 1. bekezdés b. pont).

Az **álláskeresői segély** iránti kérelemhez ugyanazokat az igazolásokat kell csatolni, mint az álláskeresői járadékhoz (Flt. 36/A. §, 2005. évi LXX. Tv. 19. § 9. bekezdés).³⁶

„Álláskeresői járadékban részesültek álláskeresői segélye”

Álláskeresői segélyre **jogosult** az az álláskereső, akinek az álláskeresői járadékát legalább 180 nap időtartamra állapították meg, és annak folyósítását a járadék folyósítási idejének kimerítése miatt szüntették meg, és a kérelmet a járadék folyósításának megszűnésétől számított 30 napon belül benyújtotta (Flt. 30. § 1. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés h. pont).

Az álláskeresői segély **folyósításának időtartama** 90 nap, ha az álláskereső a kérelem benyújtásának időpontjában az 50. életévét betöltötte, 180 nap (Flt. 30. § 4. bekezdés a. pont).

³⁶ A szükséges igazolásokat lásd a 92. oldalon.

Az álláskeresői segélyben részesülőnek az álláskeresői segély folyósításának időtartama alatt legalább kéthavonta kell jelentkeznie az állami foglalkoztatási szervnél (FMM R. 5. § 2. bekezdés b. pont, Ft. 30. § 1. bekezdés a. pont).

„Öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélye”

Álláskeresői segélyre **jogosult**, az alábbi feltételek együttes fennállása esetén az az **álláskereső**,

- akinek a reá irányadó **öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez legfeljebb öt éve hiányzik** (a jogosultsághoz szükséges életkor),
- aki rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel,³⁷
- aki legalább **140 napon át álláskeresői járadékban részesült**³⁸, és járadék folyósításának időtartamát kimerítette,
- akinek az álláskeresői járadék folyósítási időtartamának lejártát követő **három éven belül a jogosultsághoz szükséges életkort betölteni** (Ft. 30. § 1. bekezdés c. pont, 2. bekezdés).

A segély **folyósításának időtartama** az álláskereső öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíj jogosultságának megszerzéséig tart (Ft. 30. § 4. bekezdés c. pont).

Az álláskeresői segélyben részesülőnek az álláskeresői segély folyósításának időtartama alatt legalább háromhavonta kell jelentkeznie a munkaügyi központ kirendeltségénél (FMM R. 5. § 2. bekezdés b. pont).

Az álláskeresői segély iránti kérelemhez célszerű csatolni az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatóság igazolását arról, hogy a kérelmező rendelkezik az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati idővel. Az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatósághoz szolgálati idő elismertetési kérelmet kell benyújtani, ha a kérelmező még nem rendelkezik semmilyen olyan korábbi nyugdíjhatározattal, mely tartalmazza a szolgálati idejét.

Az álláskeresői segélyek közös szabályai

A **kérelmező** rokkantsági, valamint baleseti rokkantsági nyugdíjra **nem lehet jogosult**, táppénzben **nem részesülhet**. Az az álláskereső kérheti az ellátás megállapítását, aki munkát akar vállalni, de önálló álláskeresője nem vezetett eredményre, és számára az illetékes az állami foglalkoztatási szerv sem tud megfelelő munkahelyet³⁹ felajánlani (Ft. 30. § 1. bekezdés, 25. § 1. bekezdés c-d. pont).

³⁷ Öregségi nyugdíjkorhatár: a személyre irányadó öregségi nyugdíjkorhatár, a társadalombiztosítási jogszabályok által egyes munkakörökben biztosított keredvezmény figyelembevételével (Ft. 58. § 5. bekezdés h. pont). Lásd a Kézikönyv 32. oldalán "Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások" című fejezetében az öregségi nyugdíjkorhatárt és az ahhoz szükséges szolgálati időt.

³⁸ Korábban a nyugdíj előtti munkanélküli segély megállapításához 140 nap munkanélküli járadékfolyósítási idő volt szükséges. Az Ft. szó szerinti értelmezésében „öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélyére” csak az álláskeresői járadék alapján lehet jogosultságot szerezni. Feltételezhető azonban, hogy a korábban folyósított munkanélküli járadék is jogosultságot teremt, mivel a törvényalkotó szándéka szerint a munkanélküli járadékot váltotta fel az álláskeresői járadék. Ebből következően azonban a „munkaviszonnal rendelkezők álláskeresői segélyének” folyósítási ideje nem számítható be a 140 napba.

³⁹ A megfelelő munkahely meghatározását lásd a 85-86. oldalon.

Az ellátás **összege** a kérelem benyújtásának időpontjában hatályos minimálbér 40%-a, töredék hónap esetén az egy napra járó segély összege a fenti összeg 30-ad része. Ha az álláskereső járadékalapja ennél alacsonyabb, akkor ez az összeg a járadékalappal megegyező. Ha az álláskereső az álláskeresővé válását megelőző négy naptári negyedévben több munkaadóval állt munkaviszonyban, vagy több vállalkozói tevékenységet is folytatott, vagy munkaviszonyban állt és vállalkozói tevékenységet is folytatott, az álláskereső járadék összegét valamennyi munkaadónál, illetőleg vállalkozói tevékenysége során elért járulékalap alapulvételével kell kiszámítani. Megelőző négy naptári negyedévi járulékalap hiányában a járadék számításának alapja a négy naptári negyedévnél rövidebb időszakban elért járulékalap havi átlagos összege. Ha a megelőző négy naptári negyedévben egyáltalán nincs az álláskeresőnek járulékalapja, akkor az álláskereső járadék megállapításának alapja a jogosultság kezdő napján hatályos kötelező legkisebb munkabér 130 százaléka. (Flt. 30. § 3, 6. bekezdés, 26. § 1-3. bekezdés)

Az álláskereső segély folyósításának kezdő napja az álláskereső segély iránti kérelem benyújtását követő nap (Flt. 30. § 6. bekezdés).

2010. december 31-éig beadott kérelmek esetén az ellátás összegének megállapításánál az átlagkeresetet veszik figyelembe (2010. december 31-ig hatályos Flt. 30. § 3. bekezdés, 2009. évi LXXVII. Tv. 225. § 1. bekezdés).

Szüneteltetni kell az álláskereső segély folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, az **ellátás folyósításának időtartamára**; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt állapították meg (Flt. 30. § 10. bekezdés, 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Ha az álláskereső a támogatás megállapításakor keresetpótló juttatásban részesül, melynek összege nem lehet kevesebb a kötelező legkisebb munkabér 60%-nál és nem haladhatja meg annak 100%-át (Flt. 30. § 10. bekezdés, 29. § 1. bekezdés e. pont, 14. § 6. bekezdés). Ha az álláskereső **rövid időtartamú**, legfeljebb 90 napig tartó **kereső tevékenységet folytat** - feltéve, hogy bejelentési kötelezettségének eleget tett (Flt. 30. § 10. bekezdés, 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közhasznú munkát** végez (Flt. 30. § 10. bekezdés, 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). A **kereső tevékenység időtartamára** - függetlenül annak mértékétől - szünetel az ellátás folyósítása annak, aki az „**öregségi nyugdíj előtt állók álláskeresői segélyében**” részesül (Flt. 30. § 11. bekezdés a. pont). Ha úgy folytat keresőtevékenységet, hogy bejelentési kötelezettségét elmulasztotta, akkor 90 napra szünetel az ellátás folyósítása (Flt. 30. § 11. bekezdés b. pont, 36. § 1. bekezdés).

Ha az öregségi nyugdíj előtt álló segélyezett a folyósítás szünetelése alatt folytatott kereső tevékenység eredményeként álláskereső járadékra szerzett jogosultságot, az álláskereső járadék folyósítási idejének kimerítését követően az álláskereső segélyt részére tovább kell folyósítani (Flt. 30. § 11. bekezdés c. pont).

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését **kéri** (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha az álláskeresőt **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés b. pont). Ha öregségi, rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés c. pont). Ha olyan **képzési lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés e. pont). Ha **oktatási** intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés f. pont). Ha az álláskereső meghalt (Flt. 30. § 7. bekezdés a. pont, 28. § 1. bekezdés g. pont). Ha az ellátás **folyósítási idejét kimerítette** (Flt. 30. § 7. bekezdés b. pont). Akkor is meg kell szüntetni a segély folyósítását, ha az álláskereső **kereső tevékenységet folytat, kivéve** az alkalmi munkavállalói könyvel folytatott kereső tevékenységet (Flt. 30. § 8. bekezdés).

Ha az álláskeresői segély folyósítását azért szünetetik meg, mert törölték az álláskeresőt a nyilvántartásból, vagy mert úgy folytatott keresőtevékenységet, hogy azt nem jelentette be, akkor számára az ellátás csak folyósítás megszüntetésének kezdő napjától számított 90 nap elteltével folyósítható még akkor is, ha a jogosultsághoz szükséges feltételekkel egyébként rendelkezik (Flt. 30.§. 9. bekezdés, 28. § 2. bekezdés, 1. bekezdés b. pont, 36. § 1. bekezdés).

Költségtérítés

Az álláskereső részére járó járadék vagy segély megállapításával, valamint a munkahelykereséssel kapcsolatos (ideértve a lakóhelyétől az állami foglalkoztatási szervhez történő oda- és visszautazást, valamint az állami foglalkoztatási szerv által kezdeményezett foglalkozás-egészségügyi szakvélemény beszerzéséhez szükséges utazást is), a tömegközlekedési eszköz igénybevételével felmerült indokolt helyközi utazási költséget meg kell téríteni. Az álláskereső részére indokolt esetben helyi utazási költségek is megtéríthetők. (Flt. 31. §)

Vállalkozói járadék (2009. 12. 31-én hatályos jogszabályok alapján)

Vállalkozói járadékot az a személy kaphat, aki 2010. január elseje előtt beadta a kérelmét. A ellátás megállapítása, szüneteltetése, megszüntetése és folyósítása a 2009. december 31-én hatályos Flt. 44-46/A paragrafusai alapján történik.

Vállalkozói járadékra jogosult az az álláskereső, aki álláskeresővé válását megelőző négy éven belül legalább háromszázhatvanöt napig egyéni vagy társas vállalkozóként folytatott tevékenységet, és vállalkozói járulékfizetési kötelezettségének eleget tett; rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül; valamint munkát akar vállalni, de számára az állami foglalkoztatási szerv nem tud megfelelő munkahelyet felajánlani (Flt. 44. § 1. bekezdés).

A négyéves időtartam meghosszabbodik a következő időtartamokkal, vagy azok egy részével, ha ezen idő alatt a munkanélküli nem állt munkaviszonyban, és egyéni vagy társas vállalkozói tevékenységet sem folytatott (Flt. 46. § 1. bekezdés):

- sor-, valamint tartalékos katonai szolgálat, továbbá a polgári szolgálat,

- keresőképzelenséggel járó betegség,
- beteg gyermek ápolására táppénzes állomány,
- terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj, gyermekgondozási segély folyósításának,
- rokkantsági és a baleseti rokkantsági nyugdíj, a rendszeres szociális járadék, az átmeneti járadék, továbbá a bányászok egészségkárosodási járadéka folyósításának,
- az előzetes letartóztatás, a szabadságvesztés, és az elzárás büntetés,
- az ápolási díj és a gyermeknevelési támogatás folyósításának időtartamával.

A vállalkozói járadék **összegét** a vállalkozói járulék alapját képező jövedelem összegének alapulvételével kell kiszámítani. A kiszámítás során az álláskereső álláskeresővé válását megelőző négy naptári éven belül annak az utolsó naptári évnek a jövedelmét kell figyelembe venni, amelyben az álláskereső legalább hat hónapon keresztül vállalkozói járulékot fizetett, ennek hiányában a vállalkozói járadék összegének alapjaként az álláskeresővé válást megelőző naptári évben hatályos kötelező legkisebb munkabért kell figyelembe venni. (Ft. 45. § 1. bekezdés)

A vállalkozói járadék kiszámításának alapja a jövedelem havi átlagának 65 százaléka, egy napra eső összege ennek harmincad része (Ft. 45. § 2-3. bekezdés). A vállalkozói járadék havi összegének alsó határa megegyezik az öregségi nyugdíj - a vállalkozói járadékra való jogosultság kezdő napján hatályos - legkisebb összegének 90 százalékaival, felső határa, pedig az így megállapított összeg kétszerese (Ft. 45. § 4. bekezdés). A vállalkozói járadék a szünetelését követően történő folyósítása esetén - ha a szünetelés 540 napnál hosszabb ideig tartott - a vállalkozói járadék alsó határának számításánál az öregségi nyugdíjnak az ismételt folyósítás kezdő napján hatályos összegét kell figyelembe venni (Ft. 45. § 5. bekezdés).

A vállalkozói járadék **folyósításának kezdő napja** az álláskeresőnek az állami foglalkoztatási szervnél történő jelentkezését követő naptári nap (Ft. 46. § 4. bekezdés).

A **folyósítás időtartamának** számításánál öt nap járulékfizetési idő egy nap járadékfolyósítási időnek felel meg. Ha a kiszámítás során töredéknapp keletkezik, a kerekítés szabályait kell alkalmazni. (Ft. 46. § 2. bekezdés) A vállalkozói járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap (Ft. 46. § 3. bekezdés). Aki az állami foglalkoztatási szerv által támogatott képzést a vállalkozói járadék folyósításának ideje alatt, annak kezdő időpontjától számított 180 napon belül elkezd, és a képzés időtartama alatt a vállalkozói járadék folyósítási idejét kimeríti, annak a vállalkozói járadékot a képzés hátralévő időtartamára - legfeljebb azonban a képzés megkezdésétől számított 365 napig - tovább kell folyósítani (Ft. 46. § 5. bekezdés). Az alkalmi munkavállalói könyvvel rendelkező álláskereső vállalja, hogy az alkalmi munkakönyvét a munkaügyi központ által megjelölt időpontban bemutatja (Ft. 46. § 5. bekezdés, 14. § 8. bekezdés).

A vállalkozói járulék befizetéséről, valamint a **vállalkozói járadék** alapját képező naptári év jövedelméről az állami adóhatóság igazolást állít ki (Ft. 45. § 1. bekezdés).

Szüneteltetni kell a vállalkozói járadék folyósítását, ha az álláskereső terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, az **ellátás folyósításának időtartamára**; illetve ha előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, elzárás **büntetését tölti**, kivéve, ha a szabadságvesztés-büntetést pénzbüntetés átváltoztatása miatt

állapították meg (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés a-b. pont). Ha az álláskereső a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabérnek megfelelő összegű keresetpótló juttatásban részesül (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés e. pont 14. § 6. bekezdés). Ha az álláskereső **rövid időtartamú, legfeljebb 90 napig tartó kereső tevékenységet folytat** - feltéve, hogy bejelentési kötelezettségének eleget tett (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés d. pont, 36. § 1. bekezdés) -, vagy rövid időtartamú, 90 napot meg nem haladó **közhasznú munkát** végez (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 1. bekezdés c. pont, 25. § 5. bekezdés, 58. § 5. bekezdés I. pont). A munkavégzés napjaira szünetel a járadék folyósítása, ha a munkanélküli **alkalmi foglalkoztatásnak** minősülő jogviszonyt létesít (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 29. § 3. bekezdés, 36. § 2. bekezdés).

Az ellátás folyósítását **meg kell szüntetni**, ha az álláskereső a megszüntetését kéri (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés a. pont). Ha az álláskeresőt **törlik** a nyilvántartásból (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés b. pont). Rokkantsági, baleseti rokkantsági **nyugdíjra szerez jogosultságot** (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés c. pont). 90 napot meghaladó **kereső tevékenységet folytat** (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés d. pont, 29. § 1. bekezdés d. pont). Olyan **képzési lehetőséget fogad el**, amelynek során a kötelező legkisebb munkabér összegét elérő rendszeres támogatásban részesül (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés e. pont). **Oktatási intézmény nappali tagozatán folytat tanulmányokat** (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés f. pont). Az álláskereső meghalt (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés g. pont). Az álláskeresői járadék **folyósítási idejét kimerítette** (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 1. bekezdés h. pont).

Amennyiben az ellátás folyósítása azért szűnt meg, mert az álláskereső az álláskeresői megállapodásban foglaltakat neki felróható okból nem teljesítette, vagy munkahely létesítése során bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, a folyósítás megszüntetését követő **90 nap elteltével** folyósítható ismételten a járadék, akkor is, ha a jogosultsági feltételekkel egyébként rendelkezik (Flt. 46/A. § 1. bekezdés, 28. § 2. bekezdés).

Az álláskeresői támogatások közös szabályai

Aki álláskeresői támogatásban részesül, **köteles bejelenteni** az általa folytatott kereső tevékenységet, valamint az őt foglalkoztató munkaadó nevét, címét és adószámát - az alkalmi foglalkoztatást nélkülöző munkaviszonyt kivéve - legkésőbb a munkakezdést megelőző napon, a kereső tevékenység megszűnését, az azt követő napon. Az álláskeresői járadékban részesülő személynek az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyát legkésőbb a foglalkoztatás megkezdését követő harmadik munkanapon kell bejelentenie. (Flt. 36. § 1-2. bekezdés, 2005. évi LXX. Tv. 19. § 9. bekezdés)

Az **álláskeresői támogatásból nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek számít (Tbj. 26. § 2. bekezdés).

Az **álláskeresői támogatásban** részesülők biztosítottak, és így egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 5. § 1. bekezdés d. pont, 16. § 1. bekezdés).

Foglalkoztatást elősegítő támogatások

A törvény III. fejezete szabályozza a munkaerő-piaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatás elősegítő támogatásokat. Foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások keretében támogatja egyrészt a munkaadókat másrészt az álláskeresőket. (Flt. 13/A-22. §) A munkaerő-piaci szolgáltatások: a munkaerő-piaci és foglalkoztatási információ nyújtása, a munka-, pálya-, álláskeresési, rehabilitációs, helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás és a munkaközvetítés (Flt. 13/A. § 2. bekezdés). A fenti szolgáltatások közül az álláskeresési tanácsadás egyik fajtáját, az álláskereső klubot részletezzük. (Flt. 13/A. § 2. bekezdés b. pont, 30/2000. (IX. 15.) GM rendelet a munkaerő-piaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról - a továbbiakban: 30/2000. GM R. - 4. § c. pont, 7. § 2. bekezdés c. pont).

Az álláskereső klub

Az álláskereső klub az álláskeresők részvételével tartott csoportos foglalkozás, melynek célja, azon álláskeresők elhelyezkedésének elősegítése, akik munkát akarnak vállalni, de nem rendelkeznek az álláskereséshez szükséges ismeretekkel (Flt. 13/A. § 2. bekezdés b. pont, 30/2000. GM R. 4. § c. pont, 7. § 2. bekezdés c. pont). Az álláskereső kérelmére **keresetpótló juttatás állapítható meg** - egy naptári évben legfeljebb 90 napra - a kirendeltség által a részére felajánlott, csoportos foglalkozáson (álláskereső klub) történő részvétel időtartamára, ha a szolgáltatás időtartama legalább a 15 napot eléri, és a szolgáltatást a munkaügyi központ nyújtja, vagy nyújtásához támogatást állapított meg. A keresetpótló juttatás összege megegyezik a munkaügyi központ által támogatott képzésben részt vevők részére nyújtható keresetpótló juttatás összegével, azaz megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabérrel, melynek folyósítására a szolgáltatás igénybevételének igazolását követően kerülhet sor. A keresetpótló juttatás megállapításáról a kirendeltség a szolgáltatást igénybe vevő álláskeresővel hatósági szerződést köt. (30/2000. GM R 26-28. §, Flt. 14. § 6. bekezdés)

A munkaadóknak nyújtott, a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatások

A munkaadóknak nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások közül azokat emeljük ki, amelyeknek célja egy-egy munkavállalói csoportot támogatása. A támogatás vonatkozhat a munkabérre, vagy az azzal kapcsolatos járulékok részben vagy egészben történő átvállalására. (Flt. 16-16/B, 18-19, 19/C. §)

A munkaadó részére hátrányos helyzetű személy munkaviszony keretében történő foglalkoztatásához a munkabér és járuléka legfeljebb ötven százalékának, megváltozott munkaképességű személy esetében legfeljebb hatvan százalékának megfelelő összegű támogatás nyújtható egyévi időtartamra (Flt. 16. §). Hátrányos helyzetű személynek kell tekinteni azt a személyt, aki álláskereső, és legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, vagy a foglalkoztatás megkezdésekor az ötvenedik életévét betöltötte, vagy a 25. életévét be nem töltött pályakezdő, vagy

aki a nyilvántartásba vételt megelőző hat hónapban nem folytatott rendszeres kereső tevékenységet,⁴⁰ vagy akit a munkaügyi központ legalább huszonnégy hónapja álláskeresőként tart nyilván. Hátrányos helyzetűnek tekinthető az az álláskereső is, aki egyedülállóként 18 évesnél fiatalabb gyermeket nevel. Hátrányos helyzetű az a személy is, aki a foglalkoztatás megkezdését megelőzően 12 hónapon belül börtönben volt. Továbbá az is, aki a foglalkoztatás megkezdését megelőzően 12 hónapon belül gyermekgondozási segélyben (a továbbiakban: gyes), gyermeknevelési támogatásban (a továbbiakban: gyet), illetőleg terhességi-gyermekágyi segélyben (a továbbiakban: gyás), gyermekgondozási díjban (a továbbiakban: gyed), vagy ápolási díjban részesült. Hátrányos helyzetűnek számít a munkavállaló, akit munkahelyének elvesztése fenyeget, ha az ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra tekintet nélkül legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik. Megváltozott munkaképességű személynek kell tekinteni azt a személyt, aki rehabilitációs járadékban részesül, továbbá azt az álláskeresőt, akinek munkaképesség-csökkenésének mértéke - az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szerint - legalább a 50 százalékot eléri, vagy akinek egészségkárosodásának mértéke legalább a 40 százalékot eléri, vagy fogyatékosági támogatásban részesül, siket vagy nagyot halló, vagy súlyos mozgáskorlátozottak minősül. (6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról - a továbbiakban: 6/1996. MüM R. - 11. §)

A pályakezdő fiatalok **Start kártyát** igényelhetnek (2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról - a továbbiakban: Pftv. - 1. § 2. bekezdés 2. pont). A munkaerőpiactól tartósan távollévő személyek: a gyes, a gyet, a gyed, a gyás az ápolási díj folyósításának megszűnését követően foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt létesítők, és a gyermek egy éves korának betöltését követően gyes folyósítása mellett munkát vállalók, **Start Plusz kártyát** igényelhetnek (Pftv. 1. § 2. bekezdés 1. pont b. pont, 4. § 1. bekezdés). **Start Extra** kártya kiváltására jogosult a tartósan álláskereső,⁴¹ ha az ötvenedik életévét betöltötte, vagy életkorra való tekintet nélkül legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik vagy a rendelkezésre állási támogatásra jogosult (Pftv. 6. § 1. § 2. bekezdés 1. pont c. pont).

Start kártyára az a pályakezdő fiatal⁴² jogosult, aki a huszonötödik életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a harmincadik életévét nem töltötte be, és tanulmányait befejezte, vagy megszakította, és ezt követően első ízben létesít foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt vagy ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyt, és e jogviszony létesítését megelőzően megbízási szerződés,

40 Keresőtevékenységről lásd a 26. lábjegyzetet.

41 A Pftv. alkalmazásában tartósan álláskereső: az a személy, akit az állami foglalkoztatási szerv a Start-kártya igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12, pályakezdő álláskereső esetében 8 hónapon belül legalább 6 hónapig álláskeresőként nyilvántartott (Pftv. 1. § 2. bekezdés 9. pont).

42 Pályakezdő álláskereső: a 25. életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén 30. életévét - be nem töltött, a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkező, az állami foglalkoztatási szerv által nyilvántartott álláskereső, feltéve, ha munkanélküli járadékra a tanulmányainak befejezését követően nem szerzett jogosultságot. Nem tekinthető pályakezdő álláskeresőnek, aki terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, illetve elzárás büntetését tölti, sor- vagy tartalékos katonai szolgálatot, továbbá polgári szolgálatot teljesít. (Flt. 58. § 5. bekezdés k. pont)

vállalkozási szerződés alapján vagy egyéni vállalkozóként sem végzett munkát. A foglalkoztatásra irányuló jogviszony első ízben történő létesítésének megítélése szempontjából figyelmen kívül kell hagyni a tanulói és a hallgatói jogviszony mellett fennálló, illetve az iskolai szünet időtartama alatt létesített foglalkoztatásra irányuló jogviszonyokat, továbbá a tanulói és a hallgatói jogviszony megszűnése után alkalmi munkavállalói könyvvel létesített jogviszonyt. (Pftv. 3. § 1-3. bekezdés)

Start Plusz kártya a gyés, a gyet, a gyed, gyás valamint az ápolási díj folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz annyiszor váltható ki, ahányszor különböző személyekre tekintettel az ellátás megállapítására sor került. A gyés melletti foglalkoztatáshoz igénybe vett Start Plusz kártya érvényességi idejének lejártát követően a gyermekgondozási segély folyósításának megszűnését követő foglalkoztatáshoz újabb Start Plusz kártya nem váltható ki. Ha a Start Plusz kártya érvényességi ideje alatt újabb gyermek születik, a következő kártya kiváltására a legfiatalabb gyermekre tekintettel kerülhet sor. (Pftv. 4. § 3-5. bekezdés)

A munkáltatót, ha Start kártyával, Start Extra kártyával, illetve Start Plusz kártyával rendelkezőt foglalkoztat, járulékkedvezmény illeti meg (Pftv. 4/A-5, 7. §).

A magánszemély állandó, ennek hiányában ideiglenes lakóhelye, mindezek hiányában utolsó ismert belföldi lakóhelye szerinti **adóhatóság** regionális igazgatóságánál **kérheti** a Start-kártya kiállítását (273/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról - a továbbiakban: 273/2006. Korm. R. - 13. § a. pont). A Start-kártyát nyomtatványon kell igényelni a szükséges igazolások csatolásával (31/2005. (IX. 29.) PM rendelet a START-kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályairól - a továbbiakban: 31/2005. PM. R. - 2. §).⁴³

A kártya első alkalommal történő kiadása díjmentes. Díjmentesen kell kiadni a kártyát akkor is, ha a korábban kiadott kártyán szereplő adat megváltozott vagy téves, továbbá ha a középfokú végzettséggel rendelkező közben felsőfokú végzettséget szerzett, és a felsőfokú végzettséget szerzett munkavállaló arra tekintettel kéri, hogy a részére korábban kiadott Start-kártya érvényessége két évnél azért rövidebb, mert az érvényesség a kártyatulajdonos munkavállaló huszonötödik életéve betöltésével lejár. Ugyancsak díjmentesen kell kiadni a kártyát minden olyan törvényben előírt esetben, amikor az igénylő új kártyára válik jogosulttá. Egyéb esetben 2200Ft igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. (31/2005. PM. R. 4. § 2-3. bekezdés)

A Start-kártyák érvényességi ideje két év, pályakezdő esetén azonban legfeljebb az igénylő huszonötödik életévének, felsőfokú végzettséggel rendelkező esetén a harmincadik életévének betöltéséig; Start extra kártya esetén az legfeljebb igénylő öregségi nyugdíj jogosultságának eléréséig érvényes (2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről 20/A. § 2. bekezdés d. pont).

43 A [10T34START](#) adattlap letölthető a www.apeh.hu honlapról.

Ösztöndíjasként foglalkoztatható az a pályakezdő, aki az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszony létesítésének időpontjában a 30. életévét még nem töltötte be, és akinek a diplomája a jogviszony létesítését megelőző két éven belül került kiadásra, és munkaviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban, közszolgálati jogviszonyban, szolgálati jogviszonyban (a továbbiakban együtt: munkaviszony) nem áll (Pftv. 1. § 2. bekezdés 6. pont). A foglalkoztatót a kedvezmények csak akkor illetik meg, ha az ösztöndíjas Start-kártyával rendelkezik (Pftv. 16. §). Az ösztöndíjas önálló munkakör ellátásával nem bízható meg, csak olyan feladatot láthat el, amelyek a munkatapasztalat szerzést szolgálják (Pftv. 10. § 2. bekezdés).

Az álláskeresőnek nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások

Az álláskeresőknél juttatott támogatások a képzések támogatása, az önfoglalkoztatás, valamint ezen belül vállalkozás indítása, vagy vállalkozáshoz való csatlakozás (Flt. 14, 17. §). Az alábbiakban a képzések támogatását részletezzük.

Képzések elősegítése

Támogatható az állami foglalkoztatási szerv által felajánlott, vagy elfogadott képzése annak, aki **álláskereső**, vagy aki a 25. életévét - felsőfokú végzettségű személy esetén a 30. életévét - nem töltötte be, és a tanulói, hallgatói jogviszonya megszűnését követően álláskeresői járadékra, álláskeresői segélyre nem szerzett jogosultságot (Flt. 14. § 1. bekezdés a-b. pont).

Támogatható annak is a képzése, aki **gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban**, illetőleg **terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban**⁴⁴ vagy **ápolási díjban** részesül. A képzés időtartama ebben az esetben hetente nem haladhatja meg a húsz órát. A gyermekgondozási segélyben részesülő személy képzése a gyermek egy éves, gyermekgondozási díjban részesülő személy képzése a gyermek másfél éves korának betöltését követően kezdődhet meg. A gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesülő személy a képzés ideje alatt kereső tevékenységet nem folytathat.⁴⁵ (Flt. 14. § 1. bekezdés c. pont, 2. bekezdés)

Kérheti a képzésének támogatását az is, akinek **munkaviszonya várhatóan egy éven belül megszűnik**, és ezt a munkaadó a munkavállalóval és a telephely szerint illetékes munkaügyi központtal előzetesen írásban közölte, illetve aki **közhasznú munkavégzésben vesz részt**, ha vállalja a képzésben való részvételt (Flt. 14. § 1. bekezdés e-f. pont). Az a munkaviszonyban álló személy is kérheti képzésének támogatását, akinek **rendszeres foglalkoztatása** képzés nélkül nem biztosítható (Flt. 14. § 1. bekezdés g. pont). A munkaadónak írásban vállalnia kell, hogy a munkavállalót a

⁴⁴ A terhességi-gyermekágyi segélyben, vagy gyermekgondozási díjban részesülő szülő nem folytathat kereső tevékenységet. Lásd a „Családtámogatási rendszerek és anyasági ellátások” című fejezetben a 135-128. oldalakon.

⁴⁵ A gyermekgondozási segélyben részesülő szülő a gyermek egy éves korától korlátlanul, a gyermekgondozási támogatásban részesülő szülő napi négy órában folytathat kereső tevékenységet. Lásd a „Családtámogatási rendszerek és anyasági ellátások” című fejezetben 126-127. oldalakon.

képzése befejezését követően legalább a képzés idejével azonos ideig foglalkoztatja, és a képzése költségeihez hozzájárul, vagy saját maga vagy képző intézmény bevonásával biztosítja a képzés lebonyolításához szükséges szakmai, tárgyi, technikai és személyi feltételeket. A munkaadót terhelő képzési költségekhez történő hozzájárulástól el kell tekinteni, ha a képzésben részt vevő munkavállaló a támogatás iránti kérelem benyújtásakor a 45. életévét betöltötte. (6/1996. MüM R. - 9. §)

Támogatható annak is a képzése, aki rehabilitációs járadékban részesül (Flt. 14. § 1. bekezdés d. pont).

Képzési támogatás adható az állam által elismert szakképesítés megszerzésére, munkakör betöltéséhez, foglalkozás, tevékenység gyakorlásához szükséges képesítés megszerzésére, a szakmai tevékenység magasabb szintű gyakorlásához, a mestervizsgához szükséges ismeretek elsajátítására, a hátrányos helyzetben lévő társadalmi csoportok számára szervezett képzésre; a megváltozott munkaképességűeket érintő rehabilitációs képzésre, továbbá az elhelyezkedést, a vállalkozást segítő képzésre (6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés a. pont, 1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről 1. § b-c, e-h. pont). Támogatható a szakképzés megkezdéséhez szükséges alapismereteket nyújtó oktatás, a pályaorientáló és álláskeresési ismeretek oktatása, a szakképesítéssel rendelkező személyek számára nyújtandó államilag elismert nyelvvizsga megszerzésére irányuló képzés (6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés b-d. pont.). Támogatható a képzés a közúti járművek vezetésére jogosító vezetői engedély (C, D, E kategóriára) mezőgazdasági vontató vezetésére jogosító járművezetői igazolvány, továbbá járművezetői engedély (II. kategóriára és trolibuszra érvényesítve), a belföldi és a nemzetközi árufuvarozási engedély, a veszélyes áruk szállításához szükséges engedély (ADR) kiadásához előírt képzés, továbbá az autóbusszal díj ellenében végzett személyszállításához szükséges képzés, és az építőgép-kezelő engedély kiadásához szükséges képzés (6/1996. MüM R. 1. § 1. bekezdés e. pont.).

A képzési támogatás abban az esetben adható, ha a képzést a munkaügyi központ ajánlotta fel, vagy az abban történő részvétellel a képzés megkezdése előtt egyetértett. Álláskeresési támogatásban részesülő személy részére képzési támogatás intenzív képzésben történő részvétel esetén nyújtható, azaz abban az esetben, ha az elméleti és gyakorlati képzés időtartama a heti húsz órát eléri. A képzési támogatást a képzés (amely a képzést lezáró első vizsgával zárul) és a képzéshez szükséges, munkáltatónál eltöltött szakmai gyakorlat időtartamára kell biztosítani (6/1996. MüM R. 6. § 2-4. bekezdés.).

Nem adható képzési támogatás az egyetemi, főiskolai továbbtanulásra felkészítő képzésre, kivéve, ha a képzésben történő részvételt a cigány kisebbségi önkormányzat, cigány kisebbségi önkormányzati társulás vagy bíróság által nyilvántartásba vett cigány érdek-képviselői szervezet szervezi, vagy szervezésében közreműködik (6/1996. MüM R. 1. § 3. bekezdés a. pont, 4. bekezdés.). Nem adható képzési támogatás, olyan iskolarendszerű képzésre, amelyre az éves költségvetési törvény normatív állami hozzájárulást állapít meg (6/1996. MüM R. 1. § 3. bekezdés b. pont). Ettől eltérni csak akkor lehet, ha a szakképzést megalapozó felzárkóztató képzés keretében általános iskolai végzettségének megszerzését biztosító képzés, valamint a szakképzési törvény alapján a fent részletezett képzés történik. Ez esetben a képzés részben vagy egészben történő megvalósítója költségvetési szerv, egyesület, alapítvány, közalapítvány, köztestület, közhasznú társaság, és a

program szervezésében (vagy a programban részt vevő célcsoportba tartozók kiválasztásában) a cigány kisebbségi önkormányzat, cigány kisebbségi önkormányzati társulás vagy bíróság által nyilvántartásba vett cigány érdekképviseleti szervezet közreműködik. (6/1996. MüM R. 26/B. § 2. bekezdés.) A képzés időtartamára a képzésben részt vevő személy részére képzési támogatásként keresetpótló juttatás állapítható meg, valamint az utazás, étkezés, szállás költsége részben vagy egészben megtéríthető (6/1996. MüM R. 26/B. § 3. bekezdés.).

Képzési támogatásként adható **kereset-kiegészítés, keresetpótló juttatás és a képzéssel kapcsolatos költségek** részben vagy teljes egészében történő megtérítése (Flt. 14. § 4. bekezdés a. pont, 11. bekezdés). A gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, illetőleg terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesülő személy, valamint a rehabilitációs járadékban részesülő személy és a rendelkezésre állási támogatásra jogosult álláskereső részére az általános iskolai végzettség megszerzéséhez, vagy a szakképzés megkezdéséhez, a bemeneti kompetenciák megszerzéséhez szükséges képzésben történő részvételhez is támogatásként csak a képzéssel kapcsolatos költségek megtérítését kérheti (Flt. 14. § 4. bekezdés b. pont, 1. bekezdés c-d. pont).

Képzési támogatás a képzés befejezését követően, **ismételten** legalább a képzés időtartama kétszeresének megfelelő időtartam eltelte után nyújtható. Ha a támogatásban részesülő személy több egymásra épülő képzésben vett részt, e rendelkezés alkalmazása szempontjából a képzés befejezése időpontjának az utolsó képzés befejezésének időpontját kell tekinteni. (6/1996. MüM R. 7. § 3. bekezdés)

A **keresetkiegészítés** a képzést megelőzően elért átlagkereset és a képzés alatt elért kereset különbözetéig terjedhet (Flt. 14. § 5. bekezdés).

A **keresetpótló juttatás összege** nem lehet alacsonyabb a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér 60 százalékánál, és nem haladhatja meg a megállapításakor hatályos kötelező legkisebb munkabér összegét. (Flt. 14. § 6. bekezdés),⁴⁶ Keresetpótló juttatás a képzésben részt vevő személy részére akkor állapítható meg, ha az elméleti képzés vagy az egyidejűleg folytatott elméleti és gyakorlati képzés időtartama hetente legalább a húsz órát eléri, azaz intenzív képzésben vesz részt (6/1996. MüM R. 6. § 2. bekezdés).

Az **alkalmi foglalkoztatásnak minősülő munkaviszonyt** létesített álláskereső személy részére keresetpótló juttatás akkor állapítható meg, ha kötelezettséget vállal arra, hogy az egyszerűsített foglalkoztatását az állami foglalkoztatási szervnek a foglalkoztatást követő legkésőbb harmadik munkanapon bejelenti (Flt. 14. § 8. bekezdés).

Nem folyósítható a keresetpótló juttatás azokra a napokra sem, amikor a képzésben részt vevő személy neki felróható okból óralátogatási kötelezettségének nem tett eleget, vagy alkalmi munkát végzett (Flt. 14. § 9. bekezdés). A munkavégzés, illetve a mulasztás idejére járó keresetpótló támogatás összegével csökkentett összegben kell folyósítani az ellátást (Flt. 14. § 10. bekezdés).

46 Ezen bruttó összeget kell érteni, mivel az adótörvény szempontjából adóköteles jövedelemnek számít (Szjtv. 3. § 21/d. pont.).

A munkaügyi központ a **keresetpótló juttatást valamint a költségtérítésnek** a szállás és az ételmezés költségeit tartalmazó részét a képzésben részt vevő személy részére havonta utólag folyósítja. Ha képzési támogatásként a képzéssel kapcsolatos helyi, illetőleg helyközi utazás költségeit részben vagy egészben megtéríti, ezt a képzésben résztvevő részére megelőlegezheti. (6/1996. MüM R. 7. § 1. bekezdés)

A keresetpótló juttatásból **nyugdíjjarulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek számít (Tbj. 26. § 2. bekezdés).

A keresetpótló juttatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés 4. § a/4. pont).

A foglalkoztatást elősegítő támogatások közös szabályai

Az Ft. alapján nyújtott foglalkoztatást elősegítő támogatások esetén a támogatásban részesülővel hatósági szerződést kell kötni (Ft. 21. § 1. bekezdés). Az álláskeresővel kötött hatósági szerződés tartalmazza a szerződést kötő közigazgatási szerv nevét, székhelyét, az ügy számát, a támogatásban részesülő természetes személy esetében a nevét, lakó-, tartózkodási- vagy szálláshelyét, anyja nevét, TAJ számát, adószámát, adóazonosító jelét, nem magyar állampolgár esetében állampolgárságát, az érvényes úti okmány számát is. A szerződés meghatározza a közigazgatási szerv által nyújtott támogatás formáját, mértékét, folyósításának időtartamát, módját, a folyósítás egyéb feltételeit, jogszabályi rendelkezések megjelölését, a szerződésszegés jogkövetkezményeit, a jogszabály által meghatározott, valamint a felek által szükségesnek tartott jognyilatkozatokat, a szerződéssel kapcsolatban felmerülő vitás kérdésekben közigazgatási perben eljáró bíróság megnevezését. (Ft. 21. § 2. bekezdés) Az állami foglalkoztatási szerv szervezeti egysége a foglalkoztatást elősegítő támogatással kapcsolatos ügyekben a támogatásban részesülővel a hatósági szerződést az állami foglalkoztatási szerv nevében köti meg, módosítja, illetőleg szünteti meg (Ft. 55. § 2. bekezdés).

Ha a támogatásban részesülő a hatósági szerződésben foglaltakat megszegi, a támogatás további folyósítását meg kell szüntetni, és a támogatásban részesülő köteles a támogatást a kötelezettségszegés napjától a visszakövetelésről rendelkező határozat meghozatalának napjáig késedelmi pótlékkal növelt összegben visszafizetni (Ft. 21. § 3-4. bekezdés).

A támogatást nyújtó szerv vezetője - erre irányuló kérelem esetén - különös méltánylást érdemlő esetben eltekinthet a késedelmi pótlék felszámításától, illetve dönthet a már felszámított késedelmi pótlék részben vagy egészben történő elengedéséről, a visszakövetelt támogatás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről (Ft. 21. § 5. bekezdés). A méltányosság szempontjából figyelembe vehető a kérelmező kedvezőtlen szociális helyzete, valamint az, hogy a támogatás visszafizetése a kötelezett és a háztartásában élők megélhetését súlyosan veszélyeztetné (Ft. 21. § 6. bekezdés).

Aki foglalkoztatást elősegítő támogatásban részesül, köteles a támogatást megállapító szervnek haladéktalanul bejelenteni, ha a támogatást megalapozó körülményeiben változás következik be (Ft. 21. § 7. bekezdés).

A munkaügyi központ által nyújtott ellátások és támogatások eljárási szabályai

Állami foglalkoztatási szerv a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal, valamint a regionális munkaügyi központok (a továbbiakban: Állami Foglalkoztatási Szolgálatok). Az állami foglalkoztatási szerv hatáskörébe tartozó közigazgatási hatósági ügyekben, első fokon a regionális munkaügyi központok járnak el. (291/2006. Korm. R. 1. §) A munkaügyi központ központi szervezetből valamint kirendeltségekből áll (291/2006. Korm. R. 6. § 2. bekezdés). A kirendeltség az illetékességi területén ellátja az álláskereső nyilvántartásba vételével, valamint az álláskereső járadék, álláskereső segély, a vállalkozói járadék megállapításával, megszüntetésével és visszakövetelésével kapcsolatos, továbbá egyes foglalkoztatást elősegítő támogatásokkal kapcsolatos feladatokat (291/2006. Korm. R. 8. § 1. bekezdés).

A közösségi jogszabályok szerinti migráns munkavállaló munkanélküli ellátásával, vállalkozói járadékával kapcsolatos ügyben az érdemi határozatot negyvenöt munkanapon belül kell meghozni (Flt. 54. § 4. bekezdés).

A kérelemre indult közigazgatási eljárásban az ismert ügyfelet az eljárás megindításáról nem kell értesíteni, hivatalból folytatott közigazgatási eljárásban az ügyfélnek az eljáró hatóság felhívására közölnie kell az érdemi döntéshez szükséges adatokat, valamint a természetes személyazonosító adatait (Flt. 54. § 5. bekezdés).

Az e törvényben, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályban meghatározott közigazgatási hatósági ügyben a hiánypótlási felhívást a kérelem beérkezésétől számított tíz munkanapon belül kell kibocsátani, a végrehajtás foganatosításáról az önkéntes teljesítés elmaradásának megállapításától számított tíz munkanapon belül kell döntenie (Flt. 54. § 6. bekezdés)

A kirendeltség által hozott első fokú határozat elleni **fellebbezést** a munkaügyi központ bírálja el (291/2006. Korm. R. 9. §).

A másodfokú határozat ellen 30 napon belül a bírósághoz jogszabálysértésre hivatkozva lehet fellebbezni. A bíróság a határozatot megváltoztathatja. (Flt. 57. §, Ket. 109. § 1. bekezdés)

A fel nem vett ellátást az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni. Az igény elévülése az esedékessé válás napján kezdődik. Ha a jogosult igényét menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított hat hónapon belül megteheti, akkor is, ha már az elévülési idő eltelt. (Flt. 54/A. § 2-4. bekezdés) A munkanélküli ellátást, vállalkozói járadékot, valamint foglalkoztatást elősegítő támogatást megállapító, illetve folyósító szerv az e törvényen, valamint a felhatalmazása alapján kiadott jogszabályon alapuló igényét öt év alatt érvényesítheti (Flt. 54/A. § 1. bekezdés).

A jogalap nélkül felvett álláskereső támogatást a felvételtől számított hat hónapon belül történt írásbeli felszólításra vissza kell fizetni. Hat hónap elteltével akkor lehet visszakövetelni, ha a kifizetést a jogosult vétkes magatartása idézte elő. (Flt. 37. § 1-2. bekezdés)

Az állami foglalkoztatási szolgálat vezetője - erre irányuló kérelem esetén - különös méltánylást érdemlő esetben dönthet a jogalap nélkül felvett és visszakövetelt munkanélküli-ellátás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről (Flt. 37. § 5. bekezdés).

A közigazgatási hatóság eljárása során 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. - rendelkezéseit kell alkalmazni (Ket. 12. § 1-2 bekezdés).

II. AZ ÖNKORMÁNYZAT ÁLTAL NYÚJTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁS

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt.

-, valamint a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának valamint folyósításának részletes szabályairól, - a továbbiakban:

Korm. R. - alapján)

Az aktív korúak ellátását a Magyarországon élő magyar állampolgárok, bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkező vagy a magyar hatóság által menekültként elismert személyek, hontalanok, továbbá a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek vehetik igénybe, akik az ellátás igénylésének időpontjában a három hónapot meghaladó tartózkodási jogot a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek (Szt. 3. § 1, 3. bekezdés).

Az ellátás a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű személyeket illeti meg, és **elsődleges célja a foglalkoztatás elősegítése**. Pénzbeli juttatás keretében az önkormányzatok **rendelkezésre állási támogatást**, illetve **rendszeres szociális segélyt** állapítanak meg.

Aktív korúak ellátása⁴⁷

Jogosult, akinek álláskeresői járadéka, ill. segélye, vállalkozói járadéka (együtt: álláskeresői támogatása) **folyósítási ideje lejárt** – az álláskeresői támogatás időtartamának kimerítésétől. Jogosult, akinek **az álláskeresői támogatását keresőtevékenység folytatása miatt**, a folyósítási idő lejárt előtt **szüntették meg**, de újabb álláskeresői ellátást nem kaphat – a keresőtevékenység megszüntetésétől. Kérheti az ellátást, aki a kérelem benyújtását megelőző két évben az állami foglalkoztatási szervvel **legalább egy év időtartamig együttműködött**. Jogosultságot teremt továbbá, ha a kérelmező ápolási díj, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, rendszeres szociális járadék, bányász dolgozók egészségkárosodási járadéka, átmeneti járadék, rehabilitációs járadék, rokkantsági nyugdíj, baleseti rokkantsági nyugdíj, ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósítása megszűnt, és közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően az állami foglalkoztatási szervvel **legalább három hónapig együttműködött**. Ez esetben az ellátás a rendszeres pénzellátás folyósításának megszűnésétől igényelhető. Az egy év, illetve a három hónap időtartamú

⁴⁷ Aktív korú az, aki a 18. életévét betöltötte, de a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt illetve a 62. életévét nem töltötte be (Szt. 4. § 1. bekezdés k. pont). Az öregségi nyugdíjkorhatárt lásd a „Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások” című fejezet 32. oldalán.

együttműködés számításánál a kérelmező által elvállalt munka időtartamát is figyelembe kell venni. A kérelem a fenti jogosultságok megnyílásától számított **tizenkettő hónapon belül** nyújtható be. Az ellátásra jogosultak továbbá az aktív korú egészségkárosodott⁴⁸ személyek. (Szt. 33. § 1, 3, 4. bekezdés) Aktív korúak ellátására egy családban **egyidejűleg csak egy személy jogosult**. Egy családban egyidejűleg két személy abban az esetben jogosult az aktív korúak ellátására, ha az egyik személy a rendelkezésre állási támogatás, míg a másik személy a rendszeres szociális segély feltételeinek felel meg. (Szt. 33. § 5-6. bekezdés)

Az ellátás annak jár, akinek illetve családjának⁴⁹ **megélhetése** más módon **nem biztosított**, és keresőtevékenységet nem folytat. A kérelmezőnek akkor nem biztosított a megélhetése, ha a családnak az egy fogyasztási egységre jutó havi jövedelme⁵⁰ nem haladja meg öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át, és vagyona⁵¹ nincs. (Szt. 33. § 2. bekezdés)

A **fogyasztási egység** a családtagoknak a családon belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol az első nagykorú családtag arányszáma 1,0 azzal, hogy a gyermekét egyedülállóként nevelő szülő arányszáma 0,2-vel növekszik. A házas- vagy élettárs arányszáma 0,9. Az első és második gyermek arányszáma gyermekenként 0,8, és minden további gyermek arányszáma gyermekenként 0,7. A fogyatékos gyermek arányszáma 1,0, azonban ha az igénylő illetve a házas- vagy élettársa részesül fogyatékosági támogatásban, akkor a rájuk vonatkozó arányszám 0,2-vel növekszik, így az arányszám 1-ről 1,2-re, illetve 0,9-ről 1,1-re módosul. (Szt. 4. § 1. bekezdés n. pont) Az egy főre jutó jövedelem számításánál irányadó időszak a rendszeres jövedelmek esetében a kérelem benyújtását megelőző hónap, a nem rendszeres jövedelmeknél a kérelem benyújtását megelőző 12 hónap (Szt. 10. § 2. bekezdés). A jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a kérelem benyújtását megelőzően megszűnt havi rendszeres jövedelmet, a vállalkozásból származó jövedelmet, feltéve, hogy a vállalkozási tevékenység megszűnt, a közfoglalkoztatásból származó havi jövedelemnek a minimálnyugdíj összegét meghaladó részét (Szt. 10. § 4. bekezdés).

48 Azok az aktív korúak, akik legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedtek, munkaképességüket legalább 67%-ban elveszítették, vagy fogyatékosági támogatásban, illetve vakok személyi járadékában részesülnek, feltéve, hogy megélhetésük más módon nem biztosított, rendszeres szociális segélyben részesülnek. Bővebben lásd az „Önkormányzati szociális ellátások” című fejezetben a 163-166 oldalakon.

49 A család az egy lakásban, vagy személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális, gyermekvédelmi intézményben együtt élő, ott bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező közeli hozzátartozók közössége (Szt. 4. § 1. bekezdés c. pont). Közeli hozzátartozó: a házastárs, az élettárs; a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező; a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató; a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek; korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetve a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermek (a továbbiakban: fogyatékos gyermek); a 18. életévét be nem töltött gyermek vonatkozásában a vér szerinti és az örökbe fogadó szülő, illetve a szülő házastársa vagy élettársa (Szt. 4. § 1. bekezdés d. pont).

50 A jövedelemről lásd a 20. lábjegyzetet.

51 Vagyon az a hasznosítható ingatlan, jármű, gépi meghajtású termelő- és munkaeszköz, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek a külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát, vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát meghaladja. Nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű. (Szt. 4. § 1. bekezdés b. pont)

Nem állapítható meg az ellátásra való jogosultság, annak, aki (Szt. 34. §):

- előzetes letartóztatásban van, elzárás, illetve szabadságvesztés büntetését tölti,
- katonai szolgálatot teljesít,
- az álláskereső támogatás megállapításához szükséges munkaviszonnal rendelkezik,
- közoktatási, felsőoktatási intézményben nappali tagozaton tanul, vagy keresetpótló juttatásban részesül,
- EGT állampolgár, és tartózkodási joga megszűnt, vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott,
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesül,
- gyermekgondozási segélyre jogosult, a gyermek egyéves korának betöltéséig.

Akinek a **jogosultságát megállapították**, a foglalkoztatási szervnél kéri az álláskeresőként történő **nyilvántartásba vételét**, teljesíti az álláskereső megállapodásban foglaltakat, illetve **közfoglalkoztatásban** vesz részt. Az álláskereső megállapodásban a foglalkoztatási szerv előírhatja a **családsegítő szolgálattal** való együttműködést. (Szt. 35. § 1, 9. bekezdés) A kérelmező akkor **köteles** a felajánlott munkát **elfogadni**, ha a munka a szakképzettségének, illetőleg iskolai végzettségének vagy annál eggyel alacsonyabb szintű végzettségnek, vagy az általa utoljára legalább 6 hónapig betöltött munkakör képzettségi szintjének megfelel, egészségi állapota szerint a munka elvégzésére alkalmas. Teljes munkaidőben való foglalkoztatás esetén a munkahelyre oda- és visszautazás időtartama a három órát (10 éven aluli gyermeket egyedül nevelő személy esetén a két órát) nem haladja meg valamint, a várható havi kereset eléri a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét. Részmunkaidős foglalkoztatás esetén a közlekedés időtartama a teljes munkaidőben foglalkoztatottnál írt időtartam felét nem haladhatja meg, illetve a kereset annak időarányos részét érje el. (Szt. 35. § 2. bekezdés) Ha a kérelmező a **35. életévét** nem töltötte be, és általános iskolai végzettséggel nem rendelkezik, olyan képzést köteles elfogadni, amely az **általános iskolai** végzettség megszerzésére irányul. Ha beiskolázásig 30 napot meghaladó időtartam várható, erre az időre közfoglalkoztatásban kell részt venni. (Szt. 35. § 4-5. bekezdés) Ha a foglalkoztatási szerv az a rendelkezésre állási támogatásra jogosult személyt egyéni vállalkozóhoz vagy gazdasági társasághoz közvetíti ki, vagy képzésbe, vonja be, akkor az önkormányzat az érintett személyt - a képzésben történő részvétel időtartama alatt, illetve ameddig a közvetítés eredményéről nem szerez tudomást - közcélú munkára nem kötelezheti (Szt. 35. § 6. bekezdés).

A **közfoglalkoztatásban** történő munkavégzésre legalább hatórás napi munkaidővel és legalább évi **kilencven nap** időtartammal határozott idejű munkaviszonyt kell létesíteni (Szt. 36. § 4. bekezdés). Aki a rendelkezésre állási támogatásra év közben válik jogosulttá, annak a kilencven nap foglalkoztatás időarányos részét kell teljesítenie (Korm. R. 18. § 1. bekezdés).

Az aktív korúak ellátására jogosult személyt arra az időtartamra, amikor a közfoglalkoztatásban neki fel nem róható okból nem vesz részt, illetve olyan képzésben részesül, amelyhez keresetpótló

juttatást nem állapítottak meg, **rendelkezésre állási támogatás** illeti meg. A támogatás **összege** az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege. (Szt. 37. § 1, 3. bekezdés)

Rendszeres szociális segélyre jogosult az az aktív korúak ellátására jogosult személy, aki:

- egészségkárosodott, vagy
- az 55. életévét betöltötte, vagy
- 14éven aluli gyermeket nevel, feltéve, hogy a családban más személy nem részesül gyermekgondozási támogatásban, gyermekgondozási díjban, terhességi gyermekágyi segélyben, és a gyermek ellátása napközbeni ellátást biztosító intézményben nem megoldható (Szt. 37/B. § 1. bekezdés).

Az önkormányzat rendeletében további mentesítési feltételeket állapíthat meg az aktív korúak ellátására jogosult személyeknek a közfoglalkoztatásban történő részvételt akadályozó vagy kizáró családi körülményeire, egészségi vagy mentális állapotára tekintettel (Szt. 37/B. § 3. bekezdés).

Amennyiben a feltételek valamelyike az aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítását követően következik be, a rendszeres segélyt az ezt követő hónap első napjától kell folyósítani. A feltétel megszűnése esetén az ezt követő hónap első napjától együttműködési kötelezettséget kell előírni. (Szt. 37/B. § 2, 4. bekezdés)

A segély megállapításának és folyósításának **feltétele** (kivéve az egészségkárosodott személyeket), hogy a kérelmező az együttműködésre kijelölt szervnél nyilvántartásba veteti magát, és együttműködési kötelezettségét vállalja (Szt. 37/C. § 1. bekezdés). Ennek keretében írásban **megállapodik az együttműködésre kijelölt szervvel**, továbbá teljesíti a beilleszkedését segítő programban foglaltakat. A beilleszkedést segítő program az együttműködésre kijelölt szervvel való kapcsolattartásra, az egyéni képességeket fejlesztő vagy az életmódot formáló foglalkozáson, tanácsadáson, illetőleg a munkavégzésre történő felkészülési programban való részvételre terjed ki. A program magában foglalja a felajánlott és az iskolai végzettségének megfelelő oktatásban, képzésben történő részvételt, különösen az általános iskolai végzettség és az első szakképesítés megszerzését. (Szt. 37/D. § 1-2. bekezdés) Az önkormányzat rendeletben szabályozza az együttműködés eljárási szabályait, továbbá a beilleszkedést segítő programok típusait és az együttműködési kötelezettség megszegésének eseteit (Szt. 37/D. § 3. bekezdés).

Az együttműködés intézményi feltételeiről az önkormányzat elsősorban a **családsegítő szolgálat** útján gondoskodik (Szt.37/D. § 4. bekezdés).

A rendszeres szociális segély havi **összege** a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja tényleges havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg a nettó minimálbért. A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 90%-ának

szorzatával.⁵² Ha a számított összeg a havi ezer forintot nem éri el, a jogosult részére havi ezer forintot kell megállapítani. (Szt. 37/C. § 2-3. bekezdés) A rendszeres szociális segély **legmagasabb összege** 2010. évben 60236Ft (Korm. R. 17/B. § 2. bekezdés).

Megszűnik az aktív korúak ellátására való **jogosultsága**, annak, aki (Szt. 34 §, 37/F. § 1. bekezdés):

- előzetes letartóztatásban van, elzárás, illetve **szabadságvesztés** büntetését tölti,
- katonai szolgálatot teljesít,
- az **álláskeresői támogatás** megállapításához szükséges munkaviszonnal rendelkezik,
- közoktatási, felsőoktatási intézményben nappali tagozaton tanul, vagy keresetpótló juttatásban részesül,
- EGT állampolgár, és tartózkodási joga megszűnt, vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott,
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban részesül,
- gyermekgondozási segélyre jogosult, a gyermek egyéves korának betöltéséig,
- a jogosultság feltételeinek vagy összegének **felülvizsgálatára** vonatkozó kötelezettségeinek (pl. írásbeli felszólításnak, hiánypótlási felhívásnak) **nem tesz eleget**,
- **keresőtevékenységet folytat**, ide nem értve a közfoglalkoztatást, valamint az egyszerűsített foglalkoztatás keretében harmincegy napra létesített munkaviszonyt,
- a felajánlott és megfelelő **munkát nem fogadja el**, közfoglalkoztatási munkaviszonyát saját maga jogellenesen, vagy a munkáltatója rendkívüli felmondással szünteti meg,
- a foglalkoztatási szervnél a jogosultságát megállapító határozatban megjelölt **határidőig** nem kéri álláskeresőként nyilvántartását, illetve az álláskeresői megállapodást nem köti meg,
- a rendszeres szociális segély folyósításának időtartam alatt **együttműködési kötelezettségét** két éven belül ismételten megszegi, továbbá
- akire vonatkozóan az aktív korúak ellátására való jogosultság fennállása alatt a munkaügyi hatóság a **jogellenes munkavégzés** tényét két éven belül ismételten jogerősen megállapította,
- akit a foglalkoztatási szerv - neki felróható okból - **törölt** a nyilvántartásból.

Az ellátásra való **jogosultság** a megszüntetéstől számított harminchat hónapon belül, az előzetes együttműködés teljesítése nélkül - amennyiben a jogosultsági feltételek fennállnak - **ismételten megállapítható** (Szt. 37/F. § 2. bekezdés).

Nem állapítható meg a jogosultsága ismételten annak, akinek ellátását azért szüntették meg, mert (Szt. 37/F. § 1-2. bekezdés):

- a jogosultság feltételeinek vagy összegének **felülvizsgálatára** vonatkozó kötelezettségeinek **nem tett eleget**,

52 Pl. az egy gyermekét egyedül nevelő szülő 2 fogyasztási egységnek számít (1+0,2+0,8), ezért a minimálnyugdíj 90%-ának kétszeresével számolva 51300Ft-ra lenne jogosult, azonban a gyermek után kapott családi pótlék összegével (13700Ft) csökkentett ellátást, 37600Ft-ot kap segélyként.

- a felajánlott és megfelelő **munkát nem fogadta el**, közfoglalkoztatási munkaviszonyát saját maga jogellenesen, vagy a munkáltatója rendkívüli felmondással szüntette meg,
- a foglalkoztatási szerv - neki felróható okból - **törölte** a nyilvántartásból,
- a foglalkoztatási szervnél a jogosultságát megállapító **határozatban megjelölt határidőig** nem kérte álláskeresőként nyilvántartását, illetve az álláskeresői megállapodást nem kötötte meg,
- az aktív korúak ellátására való jogosultság fennállása alatt a munkaügyi hatóság a **jogellenes munkavégzés** tényét két éven belül ismételtelen jogerősen megállapította,
- a rendszeres szociális segély folyósításának időtartam alatt **együttműködési kötelezettségét** két éven belül ismételtelen megszegte.

Az ellátás iránti **kérelmet** a lakcím szerinti önkormányzathoz a Korm. R. 3. számú melléklete szerinti **formanyomtatványon** kell benyújtani. A kérelmet az a szerv bírálja el, amelynek illetékességi területén a kérelmező lakcíme van. A kérelmező lakcíme az a **lakó vagy tartózkodási hely**, ahol életvitelszerűen lakik. (Szt. 32. § 1. bekezdés, 32/A. § 1. bekezdés, Korm. R. 15. § 1. bekezdés)

A kérelemhez **csatolni kell**:

- a Korm. R. 1. számú mellékletében szereplő vagyonyilatkozatot,
- a közös háztartásban élő gyermekek tartós betegségéről, fogyatékoságáról szóló igazolásokat,
- a tanköteles kort betöltött, közös háztartásban élő gyermekek tanulói jogviszonyról szóló igazolását,
- a munkaügyi központ igazolását az álláskeresői megállapodásról, a munkanélküli járadék, álláskeresői támogatás folyósítása időtartamának lejártáról, valamint arról, hogy álláskeresői ösztönző juttatásban⁵³ nem részesül, illetve az együttműködésre kijelölt szerv igazolását a kérelmezőnek az elmúlt két évből legalább egy évig, illetve a gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, az ápolási díj, nyugdíj és nyugdíjszerű ellátások megszűnését (megszüntető határozattal igazolva) követő három hónapig történő együttműködéséről,
- az iskolai végzettséget igazoló okirat másolatát, az alapfokú vagy annál alacsonyabb végzettségről - 35. életévét betöltött kérelmező esetében - nyilatkozat is elfogadható,
- a munkaügyi központ igazolását arról, hogy kérelmező álláskeresői támogatásra nem jogosult, továbbá igazolását a munkaviszonyban eltöltött azon napok számáról, amelyeket az álláskeresői támogatás megállapításánál figyelembe kell venni (Korm. R. 15. § 1-3, 7. bekezdés).

Ha a kérelmező úgy nyilatkozik, hogy 14 éven aluli gyermekének napközbeni ellátása nem megoldható, csatolni kell az erről szóló intézményi igazolást is (Korm. R. 15. § 4. bekezdés).

Az aktív korúak ellátásának megállapításáról szóló **határozatban** rendelkezni kell az arról, hogy a kérelmező **rendelkezésre állási támogatásra vagy rendszeres szociális segélyre jogosult**, az ellátás összegéről, az álláskeresői megállapodással, az együttműködéssel kapcsolatos

kötelezettségekről, az együttműködés hiányának következményeiről (Korm. R. 17. § 1. bekezdés).

A felajánlott megfelelő **munkalehetőségről** a jogosultat a munkakezdés időpontjától legalább öt munkanappal korábban tájékoztatni kell (Korm. R. 17. § 4. bekezdés).

Az ellátást megállapító határozatot a jegyző megküldi az együttműködésre kijelölt szervnek (Korm. R. 17. § 6, 9. bekezdés).

Az **együttműködésre kijelölt szerv** a segélyezettet **nyilvántartásba** veszi, hatvan napon belül a munkaügyi központ közreműködésével kidolgozza az egyéni élethelyzetéhez igazodó beilleszkedést segítő programot, és arról vele írásban megállapodást köt. Legalább **háromhavonta** személyes találkozás útján figyelemmel kíséri a beilleszkedést segítő programban foglaltak betartását. Évente írásos értékelést készít a beilleszkedést elősegítő program végrehajtásáról, és amennyiben szükséges, módosítja a programot. Jelzi a jegyzőnek, ha a nem foglalkoztatott személy együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget, valamint az éves értékelésben tájékoztatja a jegyzőt a beilleszkedést segítő program végrehajtásáról. (Korm. R. 17. § 12-13. bekezdés) Az együttműködésre kijelölt szerv a rendszeres szociális segélyre jogosult személlyel történő kapcsolattartásról a családsegítésre meghatározott esetenaplót vezeti (Korm. R. 17. § 14. bekezdés). Ha a munkaügyi központ az álláskeresési megállapodásban előírja az aktív korúak ellátására jogosult személy részére a **családsegítő szolgálattal** történő együttműködését, a munkaügyi központot a szolgálat az együttműködés teljesítéséről tájékoztatja (Korm. R. 17. § 16. bekezdés).

A szociális ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról 15 napon belül köteles értesíteni az ellátást megállapító szervet (Szt. 9. §).

A rendszeres szociális segélyre, illetve a rendelkezésre állási támogatásra való jogosultság feltételeit a jogosultságot megállapító önkormányzat jegyzője két évente legalább egyszer **felülvizsgálja**. Ha a feltételek továbbra is fennállnak, akkor az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább kell folyósítani. (Szt. 25. § 4. bekezdés)

Ha a jogosult **lakcíme** az ellátás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, a változás hónapjára járó ellátást a korábban folyósító szerv teljes összegben folyósítja. Lakcímváltozás esetén a jogosult kérésére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb **5 munkanapon belül** meg kell küldeni az új lakcím szerint illetékes jegyzőnek, aki hivatalból eljárást indít az aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítása iránt. Ha a jogosultság az új lakcímen is változatlanul fennáll, akkor az új lakcím szerint illetékes jegyző az ellátást a lakóhelyváltozást követő hónap 1. napjától folyósítja, feltéve, hogy a kérelmet a lakcímváltozást követő 30 napon belül benyújtották. (Korm. R. 9. §)

A szociális hatáskört gyakorló szerv a jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vett ellátás megtérítését az igénybevételről való tudomásszerzésétől számított három hónapon belül rendelheti el. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetőleg folyamatos ellátás esetén az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Ha a jegyző vagy képviselő-testület a hatáskörébe tartozó szociális ellátás megtérítését rendeli el, a megtérítés összegét, illetve pénzgyenértékét, és a kamat összegét

53 Lásd az álláskeresést ösztönző juttatást a kézikönyv 87. oldalán.

méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti vagy részletfizetést engedélyezhet. (Szt. 17. § 3-5. bekezdés)

A rendelkezésre állási támogatás 80%-át, a rendszeres szociális segély összegének 90%-át a központi költségvetés megtéríti (Szt. 124. § 1. bekezdés). A szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokról szóló határozatot a bíróság nem változtathatja meg (Szt. 32. § 2. bekezdés). A szociális igazgatási eljárás **költség- és illetékmentes** (Szt. 16. §).

Az ellátás a kérelem **benyújtásától** jár (Szt. 13. § 2. bekezdés).

Ha az ellátás nem teljes hónapra jár, összege az ellátás havi összege 30-ad részének és az ellátási napok számának a szorzata (Korm. R. 6. § 4. bekezdés). Ha az öregségi nyugdíj legkisebb összege változik, az ellátást ennek megfelelően kell tovább folyósítani, erről határozatot külön nem kell hozni (Korm. R. 7. § 2. bekezdés). A rendelkezésre állási támogatást, illetve a rendszeres szociális segélyt a tárgyhónapot követő **hónap 5. napjáig** kell folyósítani (Korm. R. 6. § 3. bekezdés).

A rendszeres szociális segélyre, a rendelkezésre állási támogatásra **jogosult halála esetén** a fel nem vett ellátást a vele közös háztartásban együtt élt házastárs vagy élettárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben veheti fel a halál hónapját követő hónap utolsó napjáig (Korm. R. 9. § 7. bekezdés).

A rendszeres szociális segélyben és rendelkezésre állási támogatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés h. pont).

A helyi tömegközlekedés teljes hálózatára érvényes kedvezményes bérlet igénybevételére jogosult a helyi önkormányzat által aktív korúak ellátásában részesülő személy, ha munkaviszonyban nem áll, az illetékes önkormányzati szerv igazolása szerint (lásd még a 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 5. § b. pont, 1. sz. melléklet.).

A **hajléktalan**⁵⁴ személyek ügyében szociális igazgatási eljárásra az a szociális hatáskört gyakorló szerv illetékes, amelynek illetékességi területét a hajléktalan személy az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyeként megjelölte (Szt. 6. §).

A hajléktalan személy részére megállapított rendszeres szociális segély esetén az erről rendelkező határozat egy példányát meg kell küldeni a főjegyzőnek. Ha az ellátást hajléktalan személy igényli, a kérelmében nyilatkoznia kell arról, hogy az ellátás folyósítását milyen címre (fizetési számlára) kéri. Ha a segélyt három hónapi időtartamon keresztül nem veszi át, folyósítását a főjegyző szünetelteti és erről a tényről a segélyt megállapító önkormányzat jegyzőjét tájékoztatja, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről. (Szt. 37/G. § 1-3. bekezdés, Korm. R. 1. § 2. bekezdés) Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több önkormányzat jegyzője döntése szerint egyidejűleg kellene az ellátást folyósítani, csak az utóbb megállapított segély folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző tájékoztatja a segélyt korábban megállapító jegyzőt az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetéséről. (Szt. 37/G. § 4. bekezdés)

⁵⁴ A hajléktalan definícióját lásd az „Önkormányzati szociális ellátások” című fejezet „A szociális igazgatási eljárások speciális illetékességi szabályai” című témakörében a 153-154. oldalakon.

A **fővárosban** a hajléktalan aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítása a főjegyző feladata (Szt. 37/G. § 5. bekezdés). A jogosult számára az az önkormányzat szervez közfoglalkoztatást, melynek jegyzője a jogosultságot határozatban megállapította, ez esetben együttműködni a jegyző székhelye szerint illetékes foglalkoztatási szervvel kell (Szt. 37/G. § 6. bekezdés). A rendszeres szociális segélyre jogosult hajléktalan személy együttműködési kötelezettsége azzal az önkormányzat által kijelölt szervvel áll fenn, amely jegyzőjének határozata alapján a főjegyző a segélyt folyósítja (Szt. 37/G. § 7. bekezdés).

Ha a jogosultságot a főjegyző állapította meg, a hajléktalanok részére a fővárosi önkormányzat szervezi meg a közfoglalkoztatást, együttműködési kötelezettségük az általuk megjelölt tartózkodási hely szerint illetékes foglalkoztatási szervvel áll fenn. Ha a főjegyző rendszeres szociális segélyre való jogosultságot állapított meg, együttműködni a fővárosi önkormányzat által kijelölt szervvel kell. (Szt. 37/G. § 8. bekezdés)

A főjegyző által folyósított rendelkezésre állási támogatás, rendszeres szociális segély összegét a helyi önkormányzatokért felelős minisztérium megtéríti a fővárosi önkormányzat részére (Szt. 37/G. § 9. bekezdés).

CSALÁDTÁMOGATÁSI RENDSZEREK ÉS ANYASÁGI ELLÁTÁSOK

A gyermeket nevelő családok különféle támogatásokban részesülhetnek, az alábbi fejezetekben ezek közül dolgoztunk fel néhányat.

Az 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, és a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a **jövedelmi helyzetétől független**, minden, gyermeket nevelő család számára igényelhető ellátások jogosultsági feltételeit szabályozza, melyeket az I. fejezetben ismertetünk.

Biztosítási jogviszonya alapján a szülő egészségbiztosítási ellátást kaphat, melyek közül a terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj jogosultsági feltételeit dolgoztuk fel a II. fejezetben az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól és a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet alapján.

Szociális rászorultságtól függően a családok gyermekük neveléséhez az önkormányzathoz fordulhatnak segítségért - ennek feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról és a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szabályozza -, melyek közül a pénzügyi és természetbeni ellátásokat ismertetjük a III. fejezetben.

A IV. fejezetben foglalkozunk a **normatív kedvezményekkel**, melyek közvetlenül a gyermekeket részesítik támogatásban az oktatási, nevelési intézményeken keresztül. A kedvezmények megállapításának feltételeit az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról, a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről, és az 1159/2002. (IX. 26.) Korm. határozat az ingyenes tankönyvellátás meghatározott körben történő bevezetéséről szabályozza.

I. JÖVEDELMI HELYZETTŐL FÜGGETLEN CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról - a továbbiakban: Cst.-, valamint a 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló törvény végrehajtásáról - a továbbiakban: Korm. R. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

E törvény hatálya kiterjed - amennyiben nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik - a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárra; bevándorolt vagy letelepedett jogállású, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személyre (Cst. 2. § a-b. pont). Továbbá a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény -a továbbiakban: Szmvtv. - szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról című jogszabály szerint bejelentett lakóhellyel

rendelkezik.⁵⁵ Az anyasági támogatás kivételével az 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott személyekre, amennyiben a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (Cst. 2. § c-d. pont, 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény - a továbbiakban: Szmtv. - 6-8. §)

Családi pótlék

A gyermek nevelési, iskoláztatási költségeihez az állam havi rendszerességgel járó családi pótlékot nyújt. Az ellátás összegének legfeljebb 50%-a a gyermek védelembe vétele esetén részben **természetbeni** formában is nyújtható legfeljebb egyéves időtartamra, mely indokolt esetben ismételt elrendelhető. A családi pótlék természetben történő nyújtásáról a védelembe vételről határozatot hozó gyámhatóság dönt.⁵⁶ (Cst. 6. §)

Családi pótlékra **jogosult** a vér szerinti, örökbe fogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, (a továbbiakban: **szülő**), a nevelőszülő,⁵⁷ a hivatásos nevelőszülő,⁵⁸ a gyám, ha a saját háztartásában gyermeket nevel.⁵⁹ Az is jogosult az ellátásra, aki a saját háztartásában nevelt gyereket **örökbe kívánja fogadni**, és az erre irányuló kérelme folyamatban van. Kérheti az is az ellátás megállapítását, akinél a gyermeket az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról -

55 A családtag definíciójáról, valamint a tartózkodási jog érvényesítéséről lásd a 21. lábjegyzetet.

56 Ha a gyermek veszélyeztetettsége elsősorban elhanyagolása miatt áll fenn, és a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy a családi pótlék célzott felhasználásával a gyermek fejlődése a családi környezetben biztosítható, a települési önkormányzat jegyzője - a védelembe vétellel egyidejűleg vagy a gyermek védelembe vételének fennállása során a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásáról határozhat. A települési önkormányzat jegyzője megkeresi a gyermekjóléti szolgálatot. A gyermekjóléti szolgálat a megkereséstől számított 10 munkanapon belül tájékoztatja a települési önkormányzat jegyzőjét vizsgálatának eredményéről, és szükség szerint javaslatot tesz a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtására. Nem kell megkeresni a gyermekjóléti szolgálatot, ha a gyermekjóléti szolgálat kezdeményezte a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtását. A gyermekjóléti szolgálat gondoskodik a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásához kapcsolódó pénzfelhasználási terv elkészítéséről. A települési önkormányzat jegyzője dönt a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtásának mértékéről, időtartamáról és módjáról, így a természetben nyújtott családi pótlék meghatározott összegének a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtását elrendelő települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára (a továbbiakban: családtámogatási folyószámla) utalásáról és ezzel egyidejűleg eseti gondnok kirendeléséről. (1997. évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt. - 68/A §)

57 A nevelőszülő az a személy, aki nevelőszülői jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § g. pont).

58 A hivatásos nevelőszülő, az a személy, aki speciális foglalkoztatási jogviszonya keretében saját háztartásában gondozza a gyámhivatal jogerős határozatával nála elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttet (Cst. 4. § h. pont).

59 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelmi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 133. oldalon.

a továbbiakban: Gyvt. - 72. § 1. bekezdés alapján **ideiglenes hatállyal elhelyezték**⁶⁰ (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont). A szülő részére a családi pótlék akkor is meg kell állapítani, ha előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés-büntetését tölti (Korm. R. 10/A. § 1. bekezdés). Ha a kiskorú szülő gyermekének nincs gyámja, vagy ha **16. életévét betöltött kiskorú szülő** a saját háztartásban nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban, a családi pótlékot a kiskorú szülőnek kell megállapítani. (Cst. 7. § 5. bekezdés).

Jogosult a vagyonekezelői joggal felruházott **gyám** és eseti gondnok is a gyermekotthonban, javítóintézetben, vagy büntetés-végrehajtási intézetben elhelyezett gyermek után (Cst. 7. § 1. bekezdés b. pont). A javítóintézetben vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő gyermek (személy) után járó családi pótlék teljes összegét, a gyermekotthonban elhelyezett gyermek (személy) esetén az 50%-át kell gyámhatósági fenntartásos betétben vagy folyószámlán elhelyezni. A gyermekotthon vezetője a családi pótlék összegének 50%-át az intézmény költségvetésétől elkülönítetten kezeli és a gyermek teljes körű ellátásának kiegészítésére biztosítja a személyre szóló felhasználást. (Cst. 7. § 3. bekezdés). Ha az intézményben elhelyezett gyermek⁶¹ egybefüggően 30 napon túl családjánál tartózkodik, a családi pótlék időarányos részét a szülő, illetve a saját jogán jogosult, az intézménytől megkapja (Korm. R. 11. § 3. bekezdés).

Jogosult továbbá Magyarország területén működő **szociális intézmény**⁶² vezetője az intézményben elhelyezett gyermek után (Cst. 7. § 1. bekezdés c. pont). A családi pótlékot az intézmény vezetője az intézményi költségvetéstől elkülönítetten kezeli, és biztosítja a személyre szóló felhasználást: a személyi térítési díjra, költőpénzre, valamint személyes szükségletekre (Cst. 7. § 3. bekezdés, Korm. R. 11. § 4. bekezdés).

A gyermekotthonban, valamint a szociális intézményben elhelyezett átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek után járó családi pótlék felhasználása a 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt. - című jogszabály szerint történik (Korm. R. 11. § 4. bekezdés).

60 A gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezheti az önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal, valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága (a továbbiakban: beutaló szerv), ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges. A gyermek elhelyezhető a nevelésére alkalmas, azt vállaló különélő szülőnél, más hozzátartozónál, illetve személynél. Ha erre nincs lehetőség, a legközelebbi ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek ellátását is biztosító nevelőszülőnél, vagy ha erre nincs lehetőség, az ideiglenes hatályú elhelyezés biztosítására is kijelölt gyermekotthonban helyezi el. A gyermek elhelyezéséről értesíteni kell az illetékes gyámhivatalt, illetve a külföldi állampolgárságú gyermek esetében - ide nem értve az EGT állampolgárt - Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatalát. (Gyvt. 72. § 1. bekezdés, 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről 12. §)

61 A gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben vagy szociális intézményben elhelyezett gyermek (Cst. 7. § 1. bekezdés b. pont).

62 Szociális intézmény: ápolást-gondozást, rehabilitációt, valamint átmeneti elhelyezést nyújtó bentlakásos intézmény (Cst. 4. § e. pont).

Ha az intézményben elhelyezett gyermek⁶³ egybefüggően 30 napon túl családjánál tartózkodik, a családi pótlék időarányos részét a szülő, illetve a saját jogán jogosult, az intézménytől készpénzben megkapja (Korm. R. 11. § 3. bekezdés).

Családi pótléket arra a **gyermekre lehet igényelni**, aki még nem tanköteles, illetve a tankötelesre is a tankötelezettség megszűnéséig (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont aa-ab. alpont).⁶⁴ Tankötelesnek minősül az a gyermek is, aki tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, így képzési kötelezettség alá esik (Korm. R. 9. § 4. bekezdés). Az után a gyermek után is jár a családi pótlék, aki már nem tanköteles, de általános iskolai, középiskolai vagy szakiskolai (továbbiakban: közoktatási intézmény) tanulmányokat folytat (Cst. 7. § 1. bekezdés a. pont ac. alpont).

Családi pótlékre **saját jogán jogosult** a közoktatási intézményben tanulmányokat folytató nagykorú (Cst. 8. § 3. bekezdés b. pont):

- akinek mindkét szülője elhunyt, vagy
- akinek a vele egy háztartásában élő hajadon, nőtlen, elvált, házastársától külön élő szülője elhunyt, vagy
- aki kikerült az átmeneti vagy tartós nevelésből, vagy
- akinek gyámsága nagykorúvá válásával szűnt meg.

Saját jogán jogosult a **18. életévét betöltött tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos személy⁶⁵ is, feltéve, ha utána 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótléket folyósítottak (Cst. 8. § 3. bekezdés a. pont, 7. § 1. bekezdés d. pont).

Saját jogán jogosult a **16. életévét betöltött gyermek** is - amennyiben tanköteles, vagy a tankötelezettség megszűnését követően közoktatási intézményben tanul -, ha a gyámhivatal a szülői ház elhagyását határozatban engedélyezte (Cst. 7. § 1 bekezdés e. pont; 1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 77. § 2. bekezdés). A nagykorúságát követően is saját jogán kapja az ellátást (Cst. 8. § 3. bekezdés be. pont).

Saját jogán jogosult az a **nagykorú** is, aki a szülővel nem él egy háztartásban (Cst. 8. § 3. bekezdés bf. alpont). Különélőnek az tekinthető, akinek lakcíme különböző. Lakcím az a bejelentett

63 Lásd az intézményben elhelyezett gyermekről a 61. lábjegyzetet.

64 A gyermek, ha eléri az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget, tankötelessé válik: legkorábban abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét május 31-éig betölti, legkésőbb amelyben a nyolcadik életévét augusztus 31. után tölti be. A tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló tizenharmadik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a huszadik életévét betölti. A gyermek tankötelezettségéről az iskola igazgatója dönt. Tizenhatodik életévének betöltése után kérelmére megszűnik annak a tankötelezettsége, aki érettségi vizsgát tett, vagy államilag elismert szakképesítést szerzett, illetve házasságkötés révén nagykorúvá vált, vagy gyermekének eltartásáról gondoskodik. A kérelmet a tanuló és - a nagykorúvá vált tanuló kivételével - a szülő közösen nyújthatja be. A kérelmet az iskola igazgatója írásban tudomásul veszi. (1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról - a továbbiakban: 1993. évi LXXIX. Tv. - 6. §) Annak a gyermeknek, aki tanulmányait az általános iskola első évfolyamán az 1997/98. tanévben, illetve azt megelőzően kezdte meg, tankötelezettsége annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tizenhatodik életévét betölti. A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amelyben a tizenharmadik életévét betölti. (1993. évi LXXIX. Tv. 129. § 1. bekezdés.)

65 Az a tizenharmadik évesnél idősebb személy, aki az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézetének (a továbbiakban: ORSZI) szakvéleménye szerint tizenharmadik életévének a betöltése előtt munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, és ez az állapot egy éve tart, vagy előreláthatólag legalább egy évig fennáll (Cst. 4. § fb. pont, 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról - a továbbiakban: 5/2003. ESzCsM R. - 4/A. § 1. bekezdés). Az igénylő kérelmére vagy hivatalból indult eljárásban az igényelbíráló szerv beszerzi a szakvéleményt, és ennek alapján dönt a jogosultságról (5/2003. ESzCsM R. 4/A. § 2. bekezdés).

lakóhely vagy tartózkodási hely, ahol a személy életvitelszerűen él. A kérelemhez csatolni kell a szülő lakcímgazolványának másolatát, és a szülő arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy az igénylő életvitelszerűen nem él a háztartásában. A szülő nyilatkozata hiányában a jogosult a szülő lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől hatósági bizonyítvány kiállítását kérheti arra vonatkozóan, hogy életvitelszerűen nem a szülő háztartásában él. (Korm. R. 5/A. §)

2010. augusztus 30-áig közoktatási intézményben tanuló gyermeke után, illetve, ha a jogosult - mint közoktatási intézmény tanulója - saját jogán kéri a családi pótlékot, az annak a tanévnek a végéig jár, amely alatt **betölti a 23. életévét** (Cst. 7. § 2. bekezdés, 8. § 3. bekezdés b. pont).

A családtámogatási kifizetőhely a tanulói jogviszony fennállásának igazolására szolgáló a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványt augusztus 31-éig megküldi a jogosultnak. Az igazolást szeptember 30-áig kell benyújtani a családtámogatási kifizetőhelyhez. Amennyiben a gyermek, aki után vagy részére augusztus 31-éig családi pótlékot folyósítottak, a tanulmányokat folytatók Oktatási Hivatal által közölt állományában nem szerepel, a Magyar Államkincstárnak a kérelmező, illetve a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága (a továbbiakban: **Igazgatóság**), szintén a Cst. 9. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványnak a jogosult részére történő megküldésével hiánypótlási felhívást bocsát ki a tanulmányok folytatásának igazolására. (Korm. R. 7. §)

2010. augusztus 31-ét követően

A középiskolában tanulmányokat folytató tanuló után a családi pótlék annak a tanévnek az utolsó napjáig jár, amely évben a huszadik életévét betölti. Ez alól kivételt képez az a sajátos nevelési igényű tanuló,⁶⁶ aki az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról című jogszabály alapján fogyatékosági támogatásra nem jogosult. Ebben az esetben a családi pótlék annak a tanévnek az utolsó napjáig jár, amelyben a tanuló a huszonharmadik életévét betölti. (2010. augusztus 31-étől hatályos Cst. 7. § 2. bekezdés)

A sajátos nevelési igényű tanuló esetében a családi pótléknak a huszonharmadik életévének való folyósításához a tanulói jogviszony fennállásának igazolása mellett a jogosult írásban bejelenti az ellátást folyósító szervnek a sajátos nevelési igény tényét megállapító, pedagógiai szakszolgálatként működő tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vagy az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző bizottság megnevezését és címét, valamint a szakértői vélemény számát. A bejelentést - feltéve, hogy a tanuló a középiskolai tanulmányokat az adott tanév végén nem fejezi be - először annak a tanévnek a végéig kell az megtenni, amelyben a sajátos nevelési igényű tanuló a 20. életévét betölti, ezt követően minden tanévnek a végéig, ha a tanulói jogviszony a következő tanévben is fennáll. Amennyiben a tanulói jogviszony megszűnt és a családi pótlékra való jogosultság megszüntetésre került, de a 20. életévének betöltését követően a sajátos

⁶⁶ Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, vagy a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd (1993. évi LXXIX. Tv. 121. § 29. pont).

nevelési igényű tanuló ismét tanulói jogviszonyt létesít, akkor a fenti bejelentést a családi pótlék iránti kérelemmel egyidejűleg meg kell tenni. (2010. augusztus 31-étől hatályos Korm. R. 7/A. §., Cst. 7. § 2. bekezdés)

Ugyanazon gyermek (személy) után járó családi pótlék csak **egy jogosultat** illet meg (Cst. 10. § 1. bekezdés). Ha a gyermek együtt élő szülők háztartásában él, a családi pótlékot nyilatkozatuk alapján bármelyik szülő igényelheti gyermekenként, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt az igénylő személyéről (Cst. 10. § 3. bekezdés).

A családi pótlék **összege**:

- egygyermekes család esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés a. pont),	12200Ft
- egy gyermeket nevelő egyedülálló esetén (Cst. 11. § 1. bekezdés b. pont),	13700Ft
- kétgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés c. pont),	13300Ft
- két gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés d. pont),	14800Ft
- három- vagy többgyermekes család esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés e. pont),	16000Ft
- három vagy több gyermeket nevelő egyedülálló esetén gyermekenként (Cst. 11. § 1. bekezdés f. pont),	17000Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket nevelő család, nevelőszülő, hivatásos nevelőszülő, valamint a gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, ⁶⁷ a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés g. pont, 7. § 1. bekezdés b-c. pont, 8. § 4. bekezdés),	23300Ft
- tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermeket egyedülállóként nevelő esetén, a tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, a gyermek 18. életévét betöltését követően is, ha közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés h. pont, 8. § 4. bekezdés),	25900Ft
- a saját jogán jogosult tizennyolcadik életévét betöltött tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos személy, kivéve, azt, aki közoktatási intézményben tanul (Cst. 11. § 1. bekezdés i. pont, 7. § 1. bekezdés d. pont, 8. § 4. bekezdés),	20300Ft

⁶⁷ Tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos az a tizennyolc évesnél fiatalabb gyermek, aki betegsége, illetve fogyatékosága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre, gondozásra szorul (Cst. 4. § fa. pont). A betegség vagy fogyatékoság fennállásáról, illetve annak hiányáról szóló igazolást a gyermekklinika, gyermek-szakkórház, kórházi gyermekosztály, szakambulancia, szakrendelő vagy szakgondozó intézmény szakorvosa adja ki (5/2003. ESzCsM R. 1. § 2. bekezdés).

- nevelőszülőnél; vagy gyámnál, aki egyben a nevelőszülő is; hivatásos nevelőszülőnél - feltéve, hogy a gyermeket nem egyedül neveli -; gyermekotthonban, javítóintézetben, büntetés-végrehajtási intézetben, szociális intézményben elhelyezett gyermek, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 7. § 1. bekezdés b-c. pont, Korm. R. 6. § 3. bekezdés), 14800Ft
- az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek után, feltéve, hogy akire tekintettel a családi pótlékot folyósítják nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, Gyvt. 72. § 1. bekezdés), 14800Ft
- saját jogán igénylő esetén, amennyiben közoktatási intézményben tanul, feltéve, hogy nem tartós beteg, illetve súlyosan fogyatékos (Cst. 11. § 1. bekezdés g-h, j. pont, 8. § 3. bekezdés b. pont). 14800Ft

Az ellátást **teljes hónapra kell megállapítani és folyósítani** (Cst. 11. § 3. bekezdés). Arra a hónapra, amelyben a családi pótlékra való jogosultság megszűnik, még az ellátást folyósítani kell (Korm. R. 6. § 1. bekezdés). Ha ugyanabban a hónapban a gyermek után **más válik jogosulttá**, az új jogosult az ellátást a következő hónaptól kaphatja (Korm. R. 6. § 2. bekezdés).

Az ellátás **összegének megállapításánál egyedülálló** az:

- aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, vagy házastársától külön él, és nincs élettársa (Cst. 4. § a. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa közoktatási intézmény tanulója vagy felsőfokú oktatási intézmény első oklevelet szerző hallgatója, és jövedelme⁶⁸ nincs (Cst. 13. § ba. pont) - az oktatási intézmény igazolásával, a tanulói jogviszonyt minden év szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 31-éig be kell nyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés b. pont, 3. bekezdés), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa vakok személyi járadékában, vagy fogyatékosági támogatásban részesül (Cst. 13. § bb. pont),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa nyugellátásban - ideértve a rokkantsági nyugdíjakat és a rehabilitációs járadékot is -, átmeneti járadékban részesül, feltéve, ha az ellátása nem haladja meg a rokkantsági csoportonként megállapított legkisebb rokkantsági nyugdíj, illetve a legkisebb öregségi nyugdíj összegét, és egyéb jövedelme nincs (Cst. 13. § bc-bd. pont) - a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság minden év február 28-áig kiállított igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés d. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki saját maga, illetve házastársa, élettársa időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, rendszeres szociális járadékban, rokkantsági járadékban részesül, és egyéb

⁶⁸ Jövedelem: az a személyi jövedelemadóról szóló törvényben adóköteles jövedelemként meghatározott - belföldről vagy külföldről származó - vagyoni érték, bevétel, amelynek havi összege meghaladja a mindenkori legkisebb munkabér összegét (Cst. 4. § 1. bekezdés i. pont).

- jövedelme nincs (Cst. 13. § be. pont) - a folyósító szerv igazolásával (Korm. R. 14. § 1. bekezdés e. pont), valamint jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés),
- aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nincs (Cst. 13. § bf. pont)
- jövedelemnyilatkozattal kell igazolni (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

A családi pótlék összegének megállapításakor **a gyermekek számánál figyelembe kell venni** azt a vér szerinti, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeket, aki az igénylő háztartásában él, és akire tekintettel családi pótlékot kap; aki saját jogán jogosult; és aki közoktatási intézmény tanulója vagy akkreditált felsőoktatási intézmény első akkreditált felsőfokú iskolai rendszerű szakképzésben, első egyetemi vagy főiskolai alapképzésben részt vevő hallgatója,⁶⁹ feltéve, hogy rendszeres jövedelme⁷⁰ nincs (Cst. 12. § a. pont). Ez utóbbi esetben az ellátás igénylésekor, továbbá az ellátás folyósításának időtartama alatt - az igényelbíráló szerv felhívására -, minden évben, a tanulói jogviszonyt szeptember 30-áig, a hallgatói jogviszonyt október 15-éig kell igazolni (Korm. R. 8. § 1. bekezdés). A tanulói hallgatói jogviszony igazolására történő felhívást az Igazgatóság szeptember 15-éig, a családtámogatási kifizetőhely augusztus 31-éig, küldi meg a jogosultaknak a 9. számú melléklet szerinti formanyomtatványt. Amennyiben a jogosult nyilatkozata szerint a gyermek tanulói, illetve hallgatói jogviszonya fennáll, de az igazolást nem csatolja, a hatóság adatszolgáltatási kérelemmel fordul az Oktatási Hivatalhoz. A beszámított gyermekek után járó családi pótlék-különbözetet a hatóság az október hónapra járó családi pótlékkal egyidejűleg folyósítja. (Korm. R. 8. § 1, 4. bekezdés)

Ha a nem tanköteles gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új képzési időszakra hallgatói jogviszonyt létesít, akkor a tanulói jogviszony megszűnése és a hallgatói jogviszony keletkezése közötti időre, legfeljebb azonban két hónapra utólag a családi pótlék összegének számításánál figyelembe kell venni (Korm. R. 13. § 2. bekezdés).

Az a gyermek is beleszámít a gyerekszamba, aki fogyatékos és szociális intézményi ellátásban részesül, feltéve, hogy a gyámhivatal nem vette átmeneti vagy tartós nevelésbe, és a családi pótlékot igénylő vele kapcsolatot tart (Cst. 12. § b. pont). **Kapcsolattartásnak** a rendszeres találkozás minősül. Nem tekinthető rendszeres kapcsolattartásnak az évenkénti egy-egy látogatás, levélírás, telefonálás. (Korm. R. 8. § 2. bekezdés) A kapcsolattartás teljesítését a szociális intézmény vezetője az ellátás igénylésekor, a továbbiakban évente egy alkalommal írásban igazolja (Korm. R. 8. § 3. bekezdés).

A **tartós beteg**, illetve súlyosan fogyatékos gyermek után, vagy személy részére járó magasabb összegű családi pótlék annak a hónapnak a végéig jár, ameddig a betegséget, súlyos fogyatékoságot igazolták (Cst. 8. § 2. bekezdés). Ha állapotjavulás miatt a magasabb összegű családi pótlék már nem jár, a magasabb összegű ellátásra való jogosultság megszűnését követő hónaptól az ellátást az új összeggel kell **folyósítani**, feltéve, hogy az ellátásra való jogosultság fennáll (Korm. R. 12. §). Aki után 18. életévének betöltéséig magasabb összegű családi pótlékot folyósítanak,

69 Például, ha az igénylőnek három gyermeke van, egyikük felsőoktatási intézmény hallgatója, ez esetben a nevelési ellátást a két gyermek után kapja, de a három gyermek után járó összegben, azaz gyermekenként 13300Ft helyett 16000Ft-ot.

70 Rendszeres jövedelem a három egymást követő hónapban keletkezett, a minimálbér összegét meghaladó jövedelem (Cst. 4. § i-j. pont).

az ezt követően folyósított ellátás megegyezik a korábban folyósított családi pótlék összegével. Az így folyósított ellátás más jogszabály alkalmazásában magasabb összegű családi pótléknak minősül. (Cst. 8. § 4. bekezdés, 11. § 1. bekezdés g-h. pont).

A magasabb összegű családi pótlékban részesülőnek - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék megállapításra került - az Igazgatóság **utazási kedvezmény** igénybevétele céljából a magasabb összegű családi pótléket megállapító határozattal egyidejűleg hatósági bizonyítványt ad ki. 2007. június 1-jét megelőzően megállapított ellátások esetén a hatósági bizonyítványt kérelemre állítják ki. (Korm. R. 9. § 2. bekezdés, lásd még 394/2007. (XII. 27.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról rendelkező 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet módosításáról 18. § 2. bekezdés) A hatósági bizonyítványnak tartalmaznia kell a magasabb összegű családi pótlékban részesülő személy - illetve annak, aki után magasabb összegű családi pótlék került megállapításra - nevét, lakcímét, a magasabb összegű családi pótlék megállapításának tényét, a hatósági bizonyítvány kiállításának célját és az érvényesség időtartamát is. Az érvényesség időtartama a szakvéleményben meghatározott felülvizsgálat időpontjáig, de legfeljebb 5 évig tart. (Korm. R. 9. § 3. bekezdés) Az utazási kedvezmény **mértéke**: korlátlan számban megváltható 90%-os kedvezményes menetjegy, vagy bármely viszonylatban megváltható, viszonylathoz kötött 90%-os kedvezményes bérlet a jogosult, illetve a vele együtt utazó személy részére 90%-os korlátlan számú menetjegy. A hatósági bizonyítvánnyal rendelkezők a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendeletében rendszeresített kedvezményes bérletre is jogosultak. (85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 8. § 1. bekezdés c, e. pont, 10. §)⁷¹

Ha a **nem tanköteles** gyermek tanulói jogviszonya az első vizsgaidőszak utolsó napján megszűnik, de az új tanítási évre tanulói jogviszonyt létesít, akkor utána arra az időre, amely alatt nem állt tanulói jogviszonyban, legfeljebb azonban 2 hónap időtartamra, utólag családi pótléket kell megállapítani (Korm. R. 13. § 1. bekezdés). Amennyiben a **18. életévét betöltött** személynek rendszeres jövedelme van, a reá tekintettel, illetve a részére folyósított ellátását a negyedik hónaptól szüneteltetni kell, mindaddig, amíg rendszeres jövedelemmel⁷² rendelkezik (Cst. 14. § 12. § a. pont).

Gyermekgondozási támogatások

A gyermeket nevelő szülő, nevelőszülő, illetve gyám gyermekgondozási támogatásra jogosult, melynek fajtái a gyermekgondozási segély és a gyermeknevelési támogatás. A nagyszülő a gyermekgondozási segélyre a szülő jogán szerezhethet jogosultságot. (Cst. 19. §)

⁷¹ Az utazási kedvezményt lásd bővebben a 199. oldalon.

⁷² A rendszeres jövedelemről lásd a 70. lábjegyzetet.

Gyermekgondozási segély

Gyermekgondozási segélyre **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, a 16. életévét betöltött kiskorú szülő is, ha saját háztartásában⁷³ gyermeket nevel, a gyermek második életévének betöltéséig, ikergyermek esetén a tankötelessé válás évének a végéig, tartósan beteg illetve fogyatékos gyermek⁷⁴ tízedik életévének betöltéséig. A kiskorú szülő akkor kérheti az ellátást, ha a gyermekének nincsen gyámja vagy a saját háztartásában nevelt gyermekének gyámjával nem él egy háztartásban. (Cst. 20. § 1. bekezdés, 7. § 5. bekezdés)

2010. május 1-jét megelőzően folyamatban lévő illetve megállapított ellátás esetén, valamint ezen időpont előtt született gyermekek esetén a 2010. április 30-án hatályos szabályokat kell alkalmazni. A 2010. április 30-án hatályos Cst. 20. § 1. bekezdésének a. pontja alapján gyermekgondozási támogatásra a gyermek harmadik életévének a betöltéséig jogosult a szülő (2009. évi LXXIX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, valamint egyes szociális tárgyú törvények módosításáról 50. § 6. bekezdés, 55. § 3. bekezdés, 51. § 6. bekezdés)

Tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetén, amennyiben rá tekintettel még családi pótlékot nem igényeltek, a kérelemhez csatolni kell az 5/2003. ESzCsM R. 3. számú melléklete szerinti orvosi igazolást (Korm. R. 19. § 7. bekezdés) Amennyiben ikergyermek esetén a tankötelessé válás éve nem egyezik meg, úgy a legkésőbb tankötelessé váló gyermeket kell figyelembe venni az ellátásra való jogosultságnál (Cst. 20. § 2. bekezdés), legfeljebb 10. életévének betöltésének napjáig (Korm. R. 19. § 9. bekezdés a. pont). A jogosult ez esetben köteles csatolni az iskola igazgatójának döntésének másolatát, arról, amelyben a gyermek tankötelezettségét meghatározta (Korm. R. 19. § 9. bekezdés b. pont).⁷⁵

A gyermekgondozási segélyt a szülő jogán a **nagyszülő** is kérheti (Cst. 19. §). Nagyszülőnek kell tekinteni a gyermek szülőjének vér szerinti, örökbefogadó szülőjét, továbbá annak együtt élő házastársát. A nagyszülő akkor jogosult az ellátásra, ha a gyermek az első életévét betöltötte, nevelése a szülőnél történik, továbbá a szülők írásban nyilatkoznak a gyermekgondozási segély lemondásáról és egyetértenek a segély nagyszülő részéről történő igénylésével. A gyermekkel nem közös háztartásban élő szülő nyilatkozatát a gyámhatóság pótolhatja. Ha a szülő az egyetértő nyilatkozatát visszavonja, és azt a gyámhivatal nem pótolhatja, a nagyszülő jogosultsága megszűnik. Az ellátást a visszavonó nyilatkozat igényelbíráló szervhez történő benyújtását követő hónap utolsó napjától meg kell szüntetni. A nagyszülő részére a gyermekgondozási segélyre való jogosultság akkor állapítható meg, ha ő maga megfelel az ellátásra való jogosultság feltételeinek, és a szülő esetében is fennállnak a jogosultsági feltételek.

73 A háztartásban nevelt gyermek definícióját lásd a Jövedelemi helyzettel független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 130. oldalon.

74 A tartós beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd a 67. lábjegyzetet.

75 A tankötelezettségről lásd a 64. lábjegyzetet.

A nagyszülő gyermekgondozási segélyre való jogosultságát akkor is meg kell szüntetni, ha olyan kizáró körülmény áll be, amely a szülő az ellátásnak saját maga általi igénybevétele esetén a gyermekgondozási segélyre való jogosultságának elvesztését vonná maga után. Ha a szülő a gyermek után gyermekápolási táppénzt vesz igénybe, ez a körülmény a nagyszülő gyermekgondozási segélyre vonatkozó jogosultságát nem érinti. (Cst. 20/A. §)

Gyermekgondozási segély folyósítása mellett a jogosult **keresőtevékenységet** a gyermek egyéves koráig nem folytathat, kivéve a kiskorú szülő gyerekének a gyámját. A gyermek egyéves kora után azonban a szülő időkorlátozás nélkül dolgozhat. (Cst. 21. §) A nagyszülő keresőtevékenységet a gyermek három éves kora után folytathat napi négy órát meg nem haladó időtartamban, vagy időkorlátozás nélkül, ha a munkát otthonában végzi. A napi 4 órát meg nem haladó időtartamban folytatott kereső tevékenységnek kell tekinteni, ha a gyermekgondozási segélyben részesülő nagyszülőt rendes munkaidőben kizárólag szombaton és vasárnap részmunkaidőben foglalkoztatják oly módon, hogy a rendes és rendkívüli munkaidejének együttes mértéke egy naptári héten a 20 órát nem haladja meg. (Cst. 21/A. § 1-2. bekezdés)

A gyermekgondozási segélyre való jogosultságot nem érinti, ha a napközbeni ellátást biztosító intézményben⁷⁶ elhelyezett gyermek egyévesnél idősebb; illetőleg ha a nagyszülő kapja az ellátást, a gyermek háromévesnél idősebb, és nagyszülő esetén a gyermek intézményi elhelyezése a napi 5 órás időtartamot nem haladja meg (Cst. 20. § 1. bekezdés, 20/A. § 1. bekezdés, 21/A. § 3. bekezdés, Korm. R. 22. § 2. bekezdés). Annak sem érinti az ellátásra való jogosultságát, aki a gyermekét napközbeni ellátást biztosító intézményben helyezi el, feltéve, hogy a gyermekgondozási segélyre jogosult közoktatási intézményben a nappali oktatás munkarendje szerint tanul, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója (Korm. R. 22. § 1. bekezdés). Egyéb esetben szünetel az ellátás folyósítása (Korm. R. 22. § 5. bekezdés).

A Magyar Államkincstár elnöke **méltányossági** jogkörében jogosultságot⁷⁷ állapíthat meg a gyermeket nevelő személynek, ha a gyermek szülei három hónapot meghaladóan a gyermek nevelésében akadályoztatva vannak (Cst. 22. § a. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont). Méltányossági alapon jogosultságot állapíthat, illetve hosszabbíthat meg a gyermek általános iskolai tanulmányainak megkezdéséig, legfeljebb azonban a gyermek nyolcadik életévének betöltéséig, ha a gyermek betegsége miatt a gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézményben nem gondozható (Cst. 22. § b. pont, Korm. R. 4/B. § 1. bekezdés a. pont).

A méltányossági kérelmet a Cst. 2. számú melléklet szerinti adattartalommal rendelkező formanyomtatványon kell benyújtani Igazgatóságához. A kérelemhez csatolni kell szülők nyilatkozatát arról, hogy a gyermekük nevelésében akadályoztatva vannak; illetve csatolni kell az szakorvos igazolását arról, hogy a gyermek napközbeni ellátás keretében nem gondozható; nevelhető.⁷⁸ Az Igazgatóság közreműködő hatóságként jár el. Ha a kérelmező az eljárásban az Igazgatóság

⁷⁶ A gyermekek napközbeni ellátása megszervezhető - a gyermekek életkorának megfelelően - bölcsődében, hetes bölcsődében, családi napköziben, házi gyermekfelügyelet keretében, nyári napközis otthonban vagy napközis táborban, valamint óvodában, iskolai napköziben (Gyvt. 41. § 3. bekezdés).

⁷⁷ Az igény elbírálásakor figyelembe veszik a gyermekgondozási támogatás megállapítását kizáró feltételeket (Cst. 22.. §), melyeket lásd a Gyermekgondozási támogatások közös szabályainál a 127-128. oldalon.

hiánypótlási felhívásának az abban megállapított határidőben nem tesz eleget és a megállapított határidő módosítását sem kérte, az eljárást az Igazgatóság jogosult megszüntetni. Amennyiben a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására vagy az eljárás megszüntetésére nem kerül sor, az Igazgatóság a méltányossági döntésre az iratanyagot megfelelően előkészíti és azt megküldi a Magyar Államkincstár elnökének. A Magyar Államkincstár elnöke által hozott határozatot a kérelmezővel az Igazgatóság közli. A méltányossági alapon megállapított gyermekgondozási segély feltételeit az Igazgatóság évente felülvizsgálja. (Korm. R. 23. §)

Gyermeknevelési támogatás

A gyermeknevelési támogatásra **jogosult** a szülő, nevelőszülő, gyám, ha a saját háztartásában⁷⁹ három vagy több kiskorú gyermeket nevel, a legfiatalabb gyermek második életévének betöltésétől nyolcadik életévének betöltéséig (Cst. 23. §). A jogosult napi négy órát meg nem haladó **kereső tevékenységet** folytathat, illetve időkorlátozás nélkül dolgozhat otthonában. A napi 4 órát meg nem haladó időtartamban folytatott kereső tevékenységnek kell tekinteni, ha a gyermekgondozási támogatásban részesülő személyt rendes munkaidőben kizárólag szombaton és vasárnap részmunkaidőben foglalkoztatják oly módon, hogy a rendes és rendkívüli munkaidejének együttes mértéke egy naptári héten a 20 órát nem haladja meg. (Cst. 24. § 1-2. bekezdés).

2010. május 1-jét megelőzően folyamatban lévő, illetve megállapított ellátás esetén, valamint ezen időpont előtt született gyermekek esetén a 2010. április 30-án hatályos szabályokat kell alkalmazni. A 2010. április 30-án hatályos Cst. 23 § 1. bekezdése alapján gyermekgondozási támogatásra a gyermek harmadik életévének betöltésétől nyolcadik életévének betöltéséig jogosult a szülő (2009. évi LXXIX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, valamint egyes szociális tárgyú törvények módosításáról 50. § 6. bekezdés, 55. § 3. bekezdés, 51. § 6. bekezdés)

A gyermekgondozási támogatások közös szabályai

A gyermekgondozási támogatást a gyermekkel közös háztartásban élő **szülők bármelyike igénybe veheti**, megállapodás hiányában a gyámhatóság dönt. Ha a szülők egyidejűleg több gyermek után lennének jogosultak a gyermekgondozási támogatás egyik vagy mindkét formájára, úgy a támogatást csak egy jogcímen és csak az egyik szülő részére lehet megállapítani. (Cst. 25. §)

Nem jár a gyermekgondozási támogatás annak:

⁷⁸ A tartós beteg, illetve fogyatékos gyermekről lásd 67. lábjegyzetet.

⁷⁹ A háztartásban nevelt gyermek meghatározását lásd a Jövedelemi helyzettől független családtámogatási ellátások közös szabályainál a 130 oldalon.

- aki rendszeres pénzellátásban⁸⁰ részesül, **kivéve** a gyermekgondozási támogatás folyósítása mellett végzett kereső tevékenység után járó táppénzt, valamint a gyermekgondozási segélyre való jogosultság esetében a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény alapján járó nyugellátást, illetve annak minősülő nyugellátást, továbbá a rehabilitációs járadékot, a rokkantsági járadékot, az átmeneti járadékot, a rendszeres szociális járadékot és a bányász dolgozók egészségkárosodási járadékát, súlyosan fogyatékos személy ápolását végző személy részösszegű ápolási díját (Cst. 27. § 1. bekezdés a. pont, 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - 43/A. §, 44. § 2. bekezdés),
- akinek gyermekét ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették,⁸¹ vagy 30 napot meghaladóan szociális intézményben helyezték el (Cst. 27. § 1. bekezdés b. pont), **kivéve** a gyermek napközbeni intézményi rehabilitációs, habilitációs célú foglalkoztatását (Korm. R. 22. § 4. bekezdés),
- aki előzetes letartóztatásban van, illetve szabadságvesztés büntetését tölti (Cst. 27. § 1. bekezdés d. pont).

A gyermekgondozási támogatások **összege** - függetlenül a gyermekek számától - megegyezik az öregségi nyugdíj mindenkor legkisebb összegével. Töredékhónapban egy naptári napra a havi összeg harmincad része jár. **Ikergyermek** esetén – függetlenül a gyermekek számától - a gyermekgondozási segély összege ennek a kétszerese. (Cst. 26. §) Akinek gyermeke, ikergyermekének egyike meghal, annak a támogatás folyósítását a halálesetet követő hónap első napjától számított három hónap elteltével kell megszüntetni (Cst. 28. §).

Ha a kérelmező a gyermekgondozási támogatások helyett az 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv. - 39. §-a, valamint a 69. §-a alapján biztosítási jogviszony alapján járó ellátást választ,⁸² azaz táppénzt, terhességi-gyermekágyi segélyt, vagy gyermekgondozási díjat, úgy a választott ellátás iránti kérelmet - a folyósítás alatt álló ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelemmel együtt a Magyar Államkincstárhoz vagy a családtámogatási kifizetőhelyhez kell benyújtani. A választott újabb ellátás, a kérelem írásban történő benyújtásának napjától folyósítható.

80 Rendszeres pénzellátás: a táppénz, a terhességi-gyermekágyi segély, a gyermekgondozási díj, az öregségi nyugdíj, a rokkantsági nyugdíj, a rehabilitációs járadék, az öregségi járadék, a munkaképtelenségi járadék, az özvegyi járadék, a növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadék, az özvegyi nyugdíj - kivéve az ideiglenes özvegyi nyugdíjat, továbbá a házastársa jogán árvaellátásra jogosult fogyatékkal élő, illetve tartósan beteg vagy legalább két árvaellátásra jogosult gyermek eltartásáról gondoskodó személy özvegyi nyugdíját -, a baleseti táppénz, a baleseti rokkantsági nyugdíj, a hozzátartozói baleseti nyugellátás, az Ft. alapján folyósított pénzbeli ellátás, az átmeneti járadék, a rendszeres szociális járadék, a bányászok egészségkárosodási járadéka, a rokkantsági járadék, a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzbeli ellátásai, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, az időskorúak járadéka, a rendelkezésre állási támogatás, a rendszeres szociális segély, az ápolási díj, a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlék, valamint a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendelet alapján külföldi szerv által folyósított egyéb azonos típusú ellátás (Szt. 4. § 1. bekezdés i. pont).

81 Az ideiglenes hatályú elhelyezés, átmeneti vagy tartós nevelésbe vétel a gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések, melyek a szülő felügyeleti jogát különböző mértékben érintik (Gyvt. 72-81. §).

82 A biztosítási jogviszony alapján járó ellátások közül a terhességi-gyermekágyi segélyről, valamint gyermekgondozási díjról bővebben lásd a 135-138. oldalakon.

Ha a megszüntetni kért ellátás, illetőleg a választott ellátás folyósítására más szerv illetékes, az ellátás megszüntetésére vonatkozó kérelmet a választott ellátásra irányuló igény elbírálásával egyidejűleg három munkanapon belül a hatáskörrel rendelkező, illetékes szervhez kell továbbítani. (Korm. R. 22/A. §)

Az **ellátásból nyugdíjjárulékot vonnak**, így a folyósítás időtartama szolgálati időnek minősül (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - a továbbiakban: Tbj.- 26. § 1. bekezdés).

A gyermekgondozási támogatásban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (Tbj. 16. § 1. bekezdés f, h. pont).

Anyasági támogatás

Anyasági támogatásra **jogosult** a szülést követően az a **nő**, aki terhessége alatt legalább négyszer - koraszülés esetén legalább egyszer - **terhesgondozáson részt vett** (Cst. 29. § 1. bekezdés a. pont), az erről szóló orvosi igazolásának másolatát csatolni kell a kérelemhez (Korm. R. 24. § 2. bekezdés a. pont). Amennyiben az anya igazolja, hogy a terhesség időtartama alatt legalább 5 hónapig egybefüggően külföldön volt, úgy ezt az igazolást nem kell benyújtani (Korm. R. 24. § 3. bekezdés). A gyermek halva születése esetén is jár a támogatás a szülő nőnek (Cst. 29. § 2. bekezdés), ez esetben csatolni kell az erről szóló okirat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés a. pont). Az anya halála esetén a támogatást az anyával egy háztartásban élő apának, illetve a gyermek gondozását ellátó más személynek kell kifizetni (Cst. 30. §). A kérelemhez be kell nyújtani az anya halotti anyakönyvi kivonat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés b. pont).

Jogosult az anyasági támogatásra az **örökbefogadó szülő** is, ha a szülést követő 6 hónapon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték (Cst. 29. § 1. bekezdés b. pont), a kérelemhez csatolni kell az erről szóló jogerős határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés b. pont).

Kérheti a támogatás megállapítását a **gyám** is, ha a gyermek a születését követően 6 hónapon belül, jogerős gyámrendelő határozat alapján került gondozásába (Cst. 29. § 1. bekezdés c. pont), igénybejelentéskor be kell nyújtani az erről szóló határozat másolatát (Korm. R. 24. § 2. bekezdés c. pont).

Nem jogosult anyasági támogatásra a szülő, ha a szülők a gyermek megszületését megelőzően nyilatkozatban hozzájárultak a gyermek örökbefogadásához, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül nyilatkozatukat visszavonták (Cst. 33. § 1. bekezdés a. pont, 2. bekezdés a. pont). A kérelemhez csatolni kell az örökbefogadáshoz való hozzájárulás visszavonásáról szóló nyilatkozat másolatát (Korm. R. 24. § 4. bekezdés c. pont). Akkor sem jogosult a szülő a támogatásra, ha a megszületett gyermek a gyámhatóság jogerős határozata alapján a családból kikerülést eredményező gyermekvédelmi gondoskodásban részesül, **kivéve**, ha a szülést követő 6 hónapon belül a gyermekvédelmi gondoskodást megszüntetik, és a gyermekről továbbiakban az anya gondoskodik. (Cst. 33. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés b. pont). Az igénybejelentéshez be kell nyújtani a gyermekvédelmi gondoskodás megszűnéséről szóló gyámhatósági határozatot (Korm. R. 24. § 4. bekezdés d. pont).

A **kérelmet**, a szülést követő 6 hónapon belül kell benyújtani (Cst. 32. §).

Az anyasági támogatás **összege** gyermekenként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 225%-a, ikergyermekek esetén 300%-a (Cst. 31. §).

Jövedelmi helyzetől független családtámogatási ellátások közös szabályai

Saját háztartásban nevelt az a gyermek, aki a szülővel, nevelőszülővel, örökbe fogadó szülővel, gyámmal, életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. Továbbá az a gyermek is, akit a Gyvt. 72. § 1. bekezdése alapján, akit ideiglenes hatállyal helyeztek el⁸³ más személynél és vele életvitelszerűen együtt él, gondozásából rendszeres jelleggel legfeljebb csak napközbeni időszakra kerül ki. (Cst. 4. § k. pont, 7. § 1. bekezdés a. pont). A családi pótlékra való jogosultságnál és annak összegénél, valamint a gyermekgondozási támogatások elbírálásánál saját háztartásban nevelt gyermeknek kell tekinteni azt is, aki:

- átmeneti jelleggel tartózkodik a háztartáson kívül (kül- vagy belföldi tanulmányok ideje alatt, vagy gyógykezelés alatt áll),
- 30 napot meg nem haladóan tartózkodik szociális intézményben,⁸⁴
- a szülő kérésére átmeneti gondozásban részesül,⁸⁵ vagy szülőjével együtt családok átmeneti otthonában tartózkodik (Cst. 7. § 4. bekezdés, 12. §, 20. §, 23. §).

A családtámogatás iránti kérelmet a Magyar Államkincstárnak az igénylő lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága (a továbbiakban: Igazgatóság) **bírálja el** (Cst. 35. § 1. bekezdés a. pont, Korm. R. 4/B. § c. pont). Az előzetes letartóztatásban lévő vagy szabadságvesztés-büntetését töltő szülő családi pótlékra jogosultságának megállapítására a büntetés-végrehajtási intézet székhelye szerinti Igazgatóság az illetékes, mely a jogosultság megállapítása esetén haladéktalanul tájékoztatja az igénylő lakóhelye szerint illetékes Igazgatóságot (Korm. R. 10/A. §). Ha a munkaadónál **családtámogatási kifizetőhely**⁸⁶ működik, a családi pótlék, a szülő által igényelt gyermekgondozási segély, valamint az anyasági támogatás iránti kérelmet, a munkaadó bírálja el (Cst. 35. § 1. bekezdés b. pont).

Családtámogatás iránti **kérelmet** írásban és a kormányrendelet mellékleteiben szereplő formanyomtatványokon vagy az annak megfelelő adattartalommal rendelkező elektronikus úrlapon kell benyújtani,⁸⁷ csatolva az elbíráláshoz szükséges tények adatok igazolását (Cst. 34. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. § 1. bekezdés).

83 Az ideiglenes elhelyezésről lásd a 60. lábjegyzetet.

84 A szociális intézményről lásd a 62. lábjegyzetet.

85 Átmeneti gondozásba vétel akkor kérhető, ha a szülők átmenetileg vannak akadályoztatva a gyermek nevelésében (pl. tartós kórházi kezelés). Az átmeneti gondozásba vétel időtartama legfeljebb 12 hónap, mely 6 hónappal, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható. A gyermek átmeneti gondozása megszervezhető a működtető által kijelölt helyettes szülőnél, gyermekek átmeneti otthonában vagy családok átmeneti otthonában. (Gyvt. 45-51. §)

86 Családtámogatási kifizetőhely a Honvédelmi Minisztérium, az Információs Hivatal, a Nemzetbiztonsági Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ, az Országgyűlés Hivatala (Korm. R. 4/B. § 4. bekezdés).

87 A nyomtatványok letölthetők a <http://www.allamkincstar.gov.hu> honlapról.

Családi pótlék iránti kérelmet az 1. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Családi pótlék iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 5. §. 1. bekezdés).

Gyermekgondozási segély igényléséhez a 2. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Gyermekgondozási segély iránti kérelem adattartalma”), amennyiben nagyszülő kéri az ellátást, úgy a nagyszülő úgy a 3. számú melléklet szerinti („Gyermekgondozási segély nagyszülő részére történő megállapítására irányuló kérelem adattartalma”) adattartalomnak megfelelően kell benyújtani (Korm. R. 19. § 1-2. bekezdés).

Gyermeknevelési támogatás igénylésénél, 4. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Gyermeknevelési támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell kitölteni (Korm. R. 21. § 1. bekezdés).

Anyasági támogatás iránti kérelmet 5. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványon („Anyasági támogatás iránti kérelem adattartalma”) kell benyújtani (Korm. R. 24. § 1. bekezdés).

A családtámogatási ellátást igénylő valamint a gyermek természetes személyazonosító adatait érvényes személyazonosító igazolvány, vagy a személyazonosság igazolására alkalmas más hatósági igazolvány bemutatásával; a lakcímadatokat a lakcímet igazoló hatósági igazolvány bemutatásával, vagy azok másolatának csatolásával kell igazolni. A Társadalombiztosítási Azonosító Jel hatósági bizonyítvánnyal, hatósági igazolvány bemutatásával, vagy annak másolatának csatolásával igazolható. Azokról a körülményekről, amelyekről nem kell igazolást benyújtani, az igénylő írásban nyilatkozik. A családtámogatási ellátásra való jogosultságot szülővel együtt élő házastárs a házassági anyakönyvi kivonat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja. A nevelőszülő, a hivatásos nevelőszülő a gyermek nála történő elhelyezéséről rendelkező határozat; a gyám a gyámrendelő határozat bemutatásával vagy másolatának csatolásával igazolja jogosultságát. Az ügyfél írásban kérheti az igényelbíráló szervtől, hogy a fenti iratokat szerezzé be a gyámhatóságtól. (Korm. R. 1. § 3-5. bekezdés)

Az EGT állampolgár és családtagjai, valamint 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott személyek esetén a 8. számú mellékletben meghatározott adattartalommal rendelkező formanyomtatványt („Az 1408/71/EGK Tanácsi rendelet hatálya alá tartozó személyek családtámogatási ellátásra”) is ki kell tölteni (Korm. R. 1. § 8. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Csatolnia kell az ellátás iránti kérelemhez a fentiekén túl, az igazolást a jogosultság és a gyermekszám megállapítása szempontjából figyelembe veendő külföldön élő családtagokról, és azt minden év szeptember 30-áig ismételtelen be kell nyújtani (Korm. R. 27/F. § 1-2. bekezdés, Cst. 2. § c-d. pont). Amennyiben tartós betegségről, illetve súlyosan fogyatékoságról az igazolást külföldi szerv állította ki, a Regionális Igazgatóság a betegség, illetve fogyatékoság jellege szerinti orvosszakértő véleménye alapján dönt a külföldi igazolás elismeréséről (Korm. R. 27/F. § 3. bekezdés, Korm. R. 9. § 1. bekezdés). A Regionális Igazgatóság a kérelem benyújtásától számított 3 hónapon belül határozattal dönt a kérelemről. Ezt a határidőt a Regionális Igazgatóság vezetője legfeljebb egy alkalommal 3 hónappal meghosszabbíthatja. (Korm. R. 27/F. § 4. bekezdés)

Amennyiben a kérelmező **több családtámogatási ellátás** megállapítása iránt egyidejűleg nyújt be kérelmet, akkor a kérelem elbírálásához szükséges adatokat csak egy alkalommal kell feltüntetnie és azon iratokat, amelyek az e rendeletben foglaltak szerint több kérelem elbírálásához is szükségesek, csak az egyik kérelemhez kell csatolnia (Korm. R. 1. § 6. bekezdés).

A családtámogatási ellátások megállapítására a 16. életévét betöltött kiskorú szülő a saját nevében nyújthat be kérelmet. A 16. életévét be nem töltött kiskorú szülő nevében a kérelmet a törvényes képviselőtét ellátó személy nyújtja be. (Korm. R. 1. § 7. bekezdés)

A hatóság az anyasági támogatás igénylésekor írásban **tájékoztatja** az igénylőt a gyermekkel kapcsolatos családi, illetve biztosítási alapú ellátások legfontosabb jogosultsági feltételeiről (Korm. R. 24. § 5. bekezdés).

Ha a családtámogatási ellátás iránti kérelem olyan gyermekre tekintettel történik, aki után más személynek más Igazgatóság folyósított ellátást úgy az új igényelbíráló szerv megkeresi az előző igényelbíráló szervet a jogosultságot megalapozó iratok megküldése érdekében. Az eljárás során az új igényelbíráló szerv a családtámogatási ellátásra való jogosultságát csak a megkeresett igényelbíráló szerv ellátás megszüntetéséről hozott határozatának jogerőre emelkedését követően állapíthatja meg. (Korm. R. 5. § 3-4. bekezdés, 19. § 4-5. bekezdés, 21. § 3-4. bekezdés)

Ha az Igazgatóság által folyósított ellátás továbbfolyósítására más szerv válik illetékessé, a családi pótlékot korábban folyósító Igazgatóság az ügyben keletkezett iratokat - az ügyfél egyidejű értesítése mellett - haladéktalanul, de legkésőbb az áttételre irányuló kérelem beérkezésétől, illetve az illetékesség hiányának megállapításától számított öt munkanapon belül átteszi az illetékessé vált szervhez (Korm. R. 5. § 2. bekezdés, 19. § 3. bekezdés, 21. § 2. bekezdés).

Az ellátás a kérelem benyújtásának időpontjától jár, feltéve, hogy a benyújtáskor a jogosultsági feltételek fennállnak. Amennyiben a kérelmet később nyújtják be, az ellátást legkorábban a kérelem előterjesztését megelőző 2. hónap 1. napjától kell megállapítani, feltéve, ha a jogosultsági feltételek ezen időponttól fennállnak. (Cst. 37. § 1. bekezdés)

A családtámogatási ellátást - ide nem értve a természetben folyósított családi pótlékot - a Magyar Államkincstárnak a jogosult lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes Regionális Igazgatósága a jogosult, vagy - amennyiben a jogosult nevében az ellátás megállapítása iránti kérelmet a törvényes képviselőtét ellátó személy nyújtotta be - a jogosult 16. életévének betöltéséig a törvényes képviselő pénzforgalmi szolgáltatójánál vezetett fizetési számlájára utalja, vagy postai utalványon **folyósítja** (Korm. R. 4. § 1. bekezdés).

Ha a gyámhatóság a családi pótlék természetbeni nyújtását rendeli el, a kincstár a gyámhatóság határozatában foglaltak szerint intézkedik a természetben nyújtott résznek a családi pótlék természetbeni formában történő nyújtását elrendelő települési önkormányzat részére a kincstárban megnyitott családtámogatási folyószámlára (a továbbiakban: családtámogatási folyószámla) utalásáról. A családi pótlék meghatározott mértékét az elrendelést, illetve a megszüntetést követő második hónaptól kell természetben biztosítani, illetve pénzbeli formában folyósítani. (Cst. 37. § 5-6. bekezdés)

Az ellátást az igényelbíráló szerv utólag folyósítja, a tárgy hónapot követő hónap 10. napjáig, fizetési számlára utalás esetén 3. napjáig. (Cst. 37. § 2-3. bekezdés). Az anyasági támogatást - a

többi ellátástól eltérően - az igényelbíráló szerv a benyújtást követő 5 munkanapon belül elbírálja, ha az ellátás megállapításra kerül, fizetési számlára vagy kifizetési utalványon kiutalja (Cst. 37. § 4. bekezdés). A megállapított ellátás folyósítása belföldre forintban, külföldre az ellátás kifizetésének napján érvényes, a Magyar Nemzeti Bank által közzétett hivatalos devizaárfolyamon, a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében történik. A kifizetés napja alatt a fizetési számlára utalás, illetve a postai utalvány feladásának napját kell érteni. (Korm. R. 27/E. § 1-2. bekezdés)

Ha az igényt elutasító határozat jogszabályt sértett, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, a jogszabálysértés megállapításától három évre **visszamenőleg** az ellátást ki kell fizetni (Cst. 38. § 1. bekezdés).

A jogosult halála esetén - az anyasági támogatás kivételével - az ellátás azt a személyt illeti meg, aki az elhalálozást követően a gyermeket saját háztartásában neveli (Cst. 38. 2. bekezdés).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** - az anyasági támogatás kivételével - az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Cst. 38. § 3. bekezdés). Az esedékesség napja annak a hónapnak az utolsó napja, amikor a családtámogatási ellátást ki kellett volna fizetni, át kellett volna utalni (Korm. R. 2. §).

Az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül írásban **köteles** bejelenteni minden olyan tény, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti (Cst. 39. §, Korm. R. 3. §).

Ha a jogosult **három hónapot meghaladó időtartamra távozik** az Európai Unió tagállamának vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államnak, illetve annak az államnak a területére, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, az ellátás részére a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben foglaltakra figyelemmel, külön jogszabályban meghatározottak szerint kerül továbbfolyósításra. Amennyiben a jogosult az előbbi körbe nem tartozó államba távozik három hónapot meghaladó időtartamra, távolléte alatt, az ellátás szünetel. A külszolgálatot vagy külföldi szolgálatot teljesítő személy részére az e törvény alapján ellátásra jogosító gyermekre tekintettel külön jogszabály alapján egyéb ellátást folyósítanak, a folyósítás ideje alatt az ellátás szünetel. (Cst. 35. § 3. bekezdés)

Aki gyermekgondozási támogatásra, valamint **biztosítási jogviszonytól függő** családtámogatásra (terhességi-gyermekágyi segélyre, illetőleg gyermekgondozási díjra) is jogosult, csak az egyik ellátást veheti igénybe (1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól 39. § 1-2. bekezdés).

Ha az ellátást igénylő a döntéssel, vagy határozat hozatal mellőzése esetében az intézkedéssel nem ért egyet, a kézhezvételtől, illetve az intézkedés tudomásszerzésétől számított 10 munkanapon belül **fellebbezhet** (Cst. 44. § 1. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást**⁸⁸ vissza kell fizetni, ha arra az igénylőt a felvételtől számított 22 munkanapon belül határozattal kötelezték. Ezen túlmenően az ellátás a felvételtől, illetve a folyamatos ellátás megszüntetésétől számított három éven belül akkor is visszakövetelhető, ha a jogosult tudta, illetve a saját gondatlanságából fakadóan nem tudta, hogy az ellátás őt megilleti, de a körülményekből az következik, hogy ezt tudnia kellett volna. (Cst. 41. § 2-4. bekezdés) A jogalap nélkül felvett ellátást elsősorban a még folyósított ellátásból kell levonni. Ha már nem történik folyósítás, úgy a jogalap nélkül felvett ellátás összege bármely folyósított ellátás összegéből levonható. A levonás a folyósított ellátás harminchárom százalékát nem haladhatja meg. (Cst. 43. § 2. bekezdés) A levonást a határozat jogerőre emelkedését követően lehet megkezdeni. A levonással meg nem térült, illetve 12 naptári hónap alatt meg nem térülő követelés összegét az ellátást igénybe vevő keresetéből is le lehet vonni. (Cst. 43. § 3. bekezdés, Korm. R. 26. § 2. bekezdés) Ha a fizetésre kötelezett a határozat jogerőre emelkedésétől számított 10 munkanapon belül fizetési kötelezettségét nem teljesíti, úgy a határozatot hozó, illetőleg fizetési meghagyást kibocsátó Igazgatóság a követelést adók módjára behajthatja (Cst. 43. § 4. bekezdés Korm. R. 4/B. § d. pont). Ha a családtámogatási kifizetőhely a tartozást nem tudja behajtani, úgy a visszafizetést elrendelő határozatot - a jogerőre emelkedést követő 10 munkanapon belül visszafizetési határidőt követően azonnal - megküldi az Igazgatóságnak (Korm. R. 26. § 3. bekezdés, Cst. 43. § 4. bekezdés). Az igényelbíráló szerv a követelést a jogalap nélkül felvett ellátás utolsó kifizetésétől számított három éven belül érvényesítheti. Ha a követelésre alapot adó magatartás a bíróság jogerős ítélete szerint bűncselekmény, úgy a követelés három éven túl is érvényesíthető mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül. (Cst. 42. § 2. bekezdés)

A jogalap nélkül kifizetett és jogerős határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély kérelmére a Magyar Államkincstár elnöke kivételes **méltányosságából elengedheti** vagy mérsékelheti, ha annak megfizetése az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozó megélhetését súlyosan veszélyezteti és behajtási eljárás eredménytelen volt (Cst. 43. § 5. bekezdés, Korm. R. 4/B. § a. pont). Az ellátás visszafizetése különösen akkor veszélyezteti súlyosan a megélhetést, ha a közös háztartásban élő családban:

- az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének kétszeresét, vagy
- magasabb összegű családi pótlékra jogosító gyermek, illetve magasabb összegű családi pótlékra vagy fogyatékosági támogatásra jogosult személy él,
- három vagy több gyermek eltartásáról kell gondoskodni (Korm. R. 26. § 4. bekezdés).

A kincstár vezetője akkor is elengedheti a visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély részére, ha a visszafizetésre kötelezett az ellátás teljes összegét az arra jogosult személynek átadta, a felvett ellátás összege nem haladja meg a jogosultat megillető összeget és a jogosult nem részesült egyidejűleg az ellátásban (Cst. 43. § 6. bekezdés).

Az ellátás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás illeték- és költségmentes (Cst. 40. §).

⁸⁸ Akkor jogalap nélküli az ellátás, ha az igénylő arra nem jogosult, vagy alacsonyabb összegre jogosult, mint amennyit számára folyósítottak (Cst. 41. § 1. bekezdés).

II. BIZTOSÍTÁSI JOGVISZONYTÓL FÜGGŐ CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - a továbbiakban: Ebtv.-, valamint a végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Vhr. – alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük)

Terhességi-gyermekágyi segély

Terhességi-gyermekágyi segélyre **jogosult**, aki a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított⁸⁹ volt, és a biztosítás tartama alatt, vagy a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napon belül szül, továbbá aki a biztosítás megszűnését követő negyvenkét napot meghaladó táppénz, baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt, vagy a folyósítás megszűnését követő huszonnyolc napon belül szül (Ebtv. 40. § 1. bekezdés). A segély annak a nőnek is jár, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, feltéve, hogy rendelkezik a szükséges biztosítási idővel (Ebtv. 40. § 4. bekezdés).

A **biztosítási idő**be be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási díj folyósításának idejét (Ebtv. 40. § 2. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha ezeket az ellátásokat méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). A közép- és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok időtartamából 180 nap, valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is beszámít a biztosítási időbe (Ebtv. 40. § 2. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti terhességi-gyermekágyi segély folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a terhességi-gyermekágyi segély a szülési szabadságnak arra a tartamára, amelyre a biztosított a teljes keresetét megkapja. Annak, aki a keresetét részben kapja meg, csak az elmaradt keresete után jár terhességi-gyermekágyi segély. Akkor sem jár az ellátás, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás ellenében munkát végez - kivéve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást és a személyi jövedelemadó-mentes tiszteletdíjat -, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységet folytat. (Ebtv. 41. §)

A terhességi-gyermekágyi segély **összege** a napi átlagkereset 70%-a (Ebtv. 42. § 1. bekezdés). Az ellátás a szülési szabadságnak megfelelően **24 hétig jár**. A szülési szabadságot a szülés várható időpontjánál négy héttel korábban kell kiadni. (Ebtv. 40. § 3. bekezdés, lásd még az 1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről 138. § 1. bekezdés)

⁸⁹ A biztosítottak körébe tartoznak az álláskeresői támogatásban részesülők is (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 5. § d. pont).

Gyermekgondozási díj

Gyermekgondozási díjra **jogosult** a saját háztartásában nevelt gyermek után a biztosított vér szerinti szülő, gyám, örökbefogadó szülő,⁹⁰ továbbá a szülővel együtt élő házastárs, ha a gyermekgondozási díj igénylését - a gyermeket szülő anyja esetén a szülést - megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt. Jogosult továbbá a terhességi-gyermekágyi segélyben részesült anyja, akinek a biztosítási jogviszonya a segély igénybevételének időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy jogosultsága a biztosítási jogviszonyának fennállása alatt keletkezett és a szülést megelőzően két éven belül 365 napon át biztosított volt. (Ebtv. 42/A. § 1-2. bekezdés)

A **biztosítási idő**be be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz, terhességi-gyermekágyi segély idejét (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés a. pont), **kivéve**, ha ezeket az ellátásokat méltányosságból engedélyezték (Vhr. 31/E. §). A közép- és felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán egy évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok időtartamából 180 nap, valamint a rehabilitációs járadék folyósítási ideje is beszámít a biztosítási időbe (Ebtv. 42/A. § 4. bekezdés b-c. pont).

Az egészségbiztosítási szerv **méltányossági** jogkörében a biztosított részére akkor is engedélyezheti a gyermekgondozási díj folyósítását, ha a biztosított az ahhoz szükséges biztosítási idővel nem rendelkezik és körülményei, jövedelmi viszonyai a megállapítását indokolják (Ebtv. 50. § 1. bekezdés, Vhr. 31/A. §).

Nem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult bármilyen jogviszonyban díjazás - ide nem értve a szerzői jog védelme alatt álló alkotásért járó díjazást - ellenében munkát végez, vagy hatósági engedélyhez kötött keresőtevékenységét folytatja. Annak sem jár az ellátás, aki munkavégzés nélkül megkapja a teljes keresetét; amennyiben részben kapja meg, csak az elmaradt kereset után jár. Akkor sem jár a gyermekgondozási díj, ha a jogosult egyéb rendszeres pénzellátásban⁹¹ részesül, kivéve a munkanélküli ellátásokat.

Szintén nem jár az ellátás, ha a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, továbbá, ha harminc napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben, vagy napközbeni ellátást biztosító intézményben (bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet) helyezték el - ide nem értve a rehabilitációs, habilitációs foglalkozást nyújtó intézményi elhelyezést.

Nem kérheti az ellátást az sem, aki előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés, elzárás büntetését tölti. (Ebtv. 42/C. §)

A gyermekgondozási díj **összege** a napi átlagkereset 70%-a, de legfeljebb havonta a mindenkori minimálbér kétszeresének 70 százaléka (Ebtv. 42/D. § 1. bekezdés). Az ellátás maximális összegét minden év január 15-éig felül kell vizsgálni, és január elsejétől visszamenőleg e szerint kell folyósítani. Ha a gyermekgondozási díjat ugyanazon gyermek után és ugyanazon személy számára ismételt

90 Szülőnek kell tekinteni azt a személyt is, aki a saját háztartásában élő gyermeket örökbe kívánja fogadni és az erre irányuló eljárás folyamatban van (Ebtv. 42/A. § 2. bekezdés b. pont).

91 A rendszeres pénzellátásról lásd 80. lábjegyzetet.

állapítják meg, úgy a díj összege azonos lesz az első ízben megállapítottal, de figyelembe kell venni az adott évben érvényes gyermekgondozási díj maximális összegét. (Ebtv. 42/D. § 4-5. bekezdés)

A gyermekgondozási díj a terhességi-gyermekágyi segély lejártát követő naptól a gyermek második életévének betöltéséig jár (Ebtv. 42/B. §). Ha a gyermekgondozási díjra jogosult terhességi-gyermekágyi segélyt nem vett igénybe, akkor a gyermekgondozási díjat a gyermek születése napjától lehet kérni (Vhr. 26/A. § 1. bekezdés).

A biztosítási jogviszonytól függő családtámogatási ellátások közös szabályai

A **kérelmet** a biztosítottnak a biztosítás fennállása alatt (Ebtv. 62. § 1. bekezdés) és megszűnése után is a foglalkoztatónál kell benyújtani (Ebtv. 39/A. § 2. bekezdés, Vhr. 41/A. §). Az ellátás iránti igényt a kifizetőhellyel rendelkező munkáltató esetében a kifizetőhely, egyéb esetben az egészségbiztosító bírálja el és folyósítja (Ebtv. 62. § 2. bekezdés). A méltányosságból megállapított ellátásokat az illetékes regionális egészségbiztosítási pénztár, a továbbiakban REP folyósítja (Vhr. 31/E. §).

A terhességi-gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj iránti kérelemnél, ha a **munkáltató nem TB-kifizető hely**, akkor "Foglalkoztatói igazolás"-t állít ki, csatolva a biztosított által benyújtott igazolásokat, és három munkanapon belül a székhelye szerint illetékes REP-nek megküldi (Vhr. 37. § 1. bekezdés).

A kérelmezőnek, függetlenül attól, hogy a munkáltató TB-kifizető hely-e, **csatolnia kell** a következő dokumentumokat: ha a biztosított a szülést, illetve a kérelem benyújtását megelőző két éven belül máshol is biztosítási jogviszonyban állt, úgy be kell nyújtania az igazolásokat az előző jogviszonyáról: az „Igazolvány a biztosítási jogviszonyról és az egészségbiztosítási ellátásokról” és a „Jövedelemigazolás egészségbiztosítási ellátás megállapításához” elnevezésű nyomtatványokat (Vhr. 37. § 3. bekezdés). Gyermekgondozási díj iránti kérelem esetén az „Igénybejelentés gyermekgondozási díjhoz” elnevezésű nyomtatványt is ki kell töltenie a kérelmezőnek (Vhr. 41/A. §), továbbá be kell mutatni a gyermek személyazonosító igazolványát, ennek hiányában születési anyakönyvi kivonatát (Vhr. 39/A. §). Terhességi-gyermekágyi segély esetében a jogosultságot orvosi igazolással vagy terhességgondozási könyvvel, a szülés bekövetkezésének tényét születési anyakönyvi kivonattal kell igazolni (Vhr. 41. § 2. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátásokat **szóban vagy írásban** lehet igényelni. Az igény **visszamenőleg** legfeljebb hat hónapra érvényesíthető, azaz legkorábban az igénybejelentést megelőző hatodik hónap 1. napjától. Az **igénybejelentés időpontja** az igény átvételének vagy postára adásának napja. (Ebtv. 61. § 2-3. bekezdés)

Az, aki ugyanazon biztosítási jogviszony alapján egyidejűleg jogosult terhességi-gyermekágyi segélyre, gyermekgondozási díjra, illetve más egészségbiztosítási ellátásra is, csak az egyik ellátást veheti igénybe. Amennyiben gyermekgondozási segélyre, vagy gyermeknevelési támogatásra (továbbiakban: gyermekgondozási támogatás) is jogosult lenne az egészségbiztosítási ellátások mellett, választania kell az ellátások közül, kivéve, ha a gyermekgondozási támogatás mellett végzett munka miatt keresőképtelenné vált és táppénzre, baleseti táppénzre szerzett jogosultságot. (Ebtv. 39.

§ 1-2. bekezdés) Amennyiben a biztosítási idő alapján járó ellátást választja, úgy az új kérelmet, valamint a folyósítás alatt lévő gyermekgondozási támogatás beszüntetése iránti kérelmet ahhoz a szervhez kell beküldeni, ahonnan jelenleg az ellátást kapja. Ha az új ellátás folyósítására más az illetékes, úgy kötelesek 3 munkanapon belül továbbítani a kérelmeket. A választott új ellátás attól a naptól kérhető mikor kérelmet írásban benyújtották.⁹² (1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról, a végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet, Vhr. 22/A. §) Annak, aki az álláskeresési támogatás vagy a vállalkozói járadék folyósításának szünetelése alatt, vagy az ellátás megszűnését követő 42 napon belül szül, és tényleges jövedelemmel nem rendelkezik, a terhességi-gyermekágyi segély, illetőleg a gyermekgondozási díj összegének megállapításakor az ellátás alapja nem haladhatja meg a fenti ellátások alapját képező átlagkereset harmincad részét (Vhr. 26. § 2. bekezdés).

Az ellátást havonta **utólag kell folyósítani** a bérfizetési napon, illetve a tárgyhót követő hónap 10. napjáig (Ebtv. 62. § 6. bekezdés).

Ha az illetékes egészségbiztosítási igazgatási szerv a pénzbeli ellátások folyósítását az előírt határidőn belül nem teljesíti, úgy **kamatot** köteles fizetni a jogosult részére, kivéve, ha az az 1000Ft-ot nem éri el (Ebtv. 69. §).

Az esedékessé vált és **fel nem vett ellátást** az esedékességtől számított egy éven belül lehet felvenni (Ebtv. 61. § 8. bekezdés). Ha az igényt jogszabálysértő módon elutasították, vagy alacsonyabb összegű ellátást állapítottak meg, illetve folyósítottak, úgy a jogszabálysértés felfedésétől számított öt éven belül járó összeget késedelmi pótlékkal együtt ki kell fizetni (Ebtv. 61. § 7. bekezdés).

A **jogalap nélkül felvett ellátást** az köteles visszafizetni, akit erre a felvételtől számított harminc napon belül írásban köteleztek. Ezt követően a jogalap nélkül felvett egészségbiztosítási ellátást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható. (Ebtv. 66. § 1-2. bekezdés) A jogalap nélkül felvett ellátás, illetve annak kamatainak megtérítését az egészségbiztosító méltányos esetben mérsékelheti, elengedheti vagy részletfizetést engedélyezhet (Ebtv. 72. §).

Ha az ellátást igénylő a határozattal nem ért egyet, a kézhezvételtől számított 15 napon belül lehet **fellebbezni** (2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól 99. § 1. bekezdés).

Az egészségbiztosítási ellátások iránti igények érvényesítésével kapcsolatos valamennyi **eljárás illeték- és költségmentes** (Ebtv. 75/A. §).

A terhességi-gyermekágyi segélyben és gyermekgondozási díjban részesülők egészségügyi szolgáltatásra jogosultak (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről 16. § 1. bekezdés a. pont).

⁹² A biztosítási időtől függő családtámogatási ellátásokat 6 hónapra visszamenőleg lehet igényelni (Ebtv. 61. § 2. bekezdés). Tehát, ha a kérelmező a már folyósított gyermekgondozási támogatás ideje alatt szerez arról tudomást, hogy jogosult lehet esetleg egy kedvezőbb összegű, biztosítási jogviszonytól függő ellátásra, úgy igényét nem érvényesítheti visszamenőleg hat hónapra, csak a kérelem időpontjától.

III. SZOCIÁLIS RÁSZORULTSÁGTÓL FÜGGŐ ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - a továbbiakban: Gyvt.-, valamint a 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról - a továbbiakban: Korm. R.- alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

E törvény hatálya kiterjed a Magyar Köztársaság területén tartózkodó magyar állampolgárságú, valamint - ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik - a letelepedési vagy bevándorlási engedéllyel rendelkező, befogadott jogállású, továbbá a magyar hatóságok által menekültként, hontalanként elismert gyermekre, fiatal felnőttre és szüleire. Az Európai Gazdasági Térség munkavállalóira és családtagjaira, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában érvényes lakóhellyel rendelkeznek. A rendkívüli gyermekvédelmi támogatást az Európai Szociális Kartát megerősítő országok állampolgárai is kérhetik, amennyiben jogszerűen tartózkodnak Magyarországon. E törvényt kell alkalmazni az ország területén tartózkodó nem magyar állampolgárságú gyermek védelmében, ha az ideiglenes hatósági intézkedés elmulasztása a gyermek veszélyeztetettségével járna. (Gyvt. 4. § 1-3. bekezdés)

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapításának célja annak igazolása, hogy a gyermek szociális helyzete alapján jogosult a gyermekétkeztetés normatív kedvezményének, az ingyenes tankönyvellátásnak, pénzügyi támogatásnak, egyéb kedvezményeknek az igénybevételére (Gyvt. 19. § 1. bekezdés, lásd még a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont).

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre **jogosult** a gyermek, ha az őt gondozó családban az egy főre jutó havi jövedelem⁹³ összege nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének a 140%-át. Amennyiben azonban a gyermeket egyedülálló szülő,⁹⁴ illetve más törvényes képviselő gondozza, vagy a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos, vagy aki nagykorúvá válását követően nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, legfeljebb 23. évének, ha felsőfokú iskola nappali tagozatán tanul, legfeljebb 25. évének betöltéséig az öregségi nyugdíj

93 A Gyvt 5. §-ának qb pontja az Szt. a jövedelem definíciójára hivatkozik, melyről lásd a 20. lábjegyzetet.

94 A rendszeres kedvezmény igénylése szempontjából egyedülálló az a személy, aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, házastársától külön él és nincs élettársa (Korm. R. 65. § 3. bekezdés).

legkisebb összegének 130%-át. A jogosultság további feltétele, hogy vagyoni helyzet⁹⁵ vizsgálata során az egy főre jutó vagyon értéke nem haladja meg a meghatározott mértéket. A vagyoni helyzet vizsgálata kiterjed az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók vagyonára is. (Gyvt. 19. § 2. 6. bekezdés, 20. § 3. bekezdés) A jövedelemszámításnál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél a kérelem benyújtását megelőző három hónap jövedelmét, egyéb jövedelmeknél pedig a kérelem benyújtását megelőző 12 hónap átlagát kell figyelembe venni, ettől eltérni akkor lehet, ha a jövedelmi viszonyokban tartós romlás vélelmezhető (Gyvt. 19. § 3. bekezdés, 131. § 2. bekezdés). Az egy főre jutó havi jövedelem számításánál a közös háztartásban élő közeli hozzátartozók tényleges nettó összjövedelmét csökkenteni kell a támogatást kérő és házastársa által, bírósági határozat alapján eltartott rokon részére teljesített tartásdíj összegével (Korm. R. 65. § 4. bekezdés).

A jogosultság elbírálásához a kérelmező kötelezhető arra, hogy családjá vagyoni, jövedelmi viszonyairól nyilatkozzék, illetve azokat igazolja (Gyvt. 129. § 2. bekezdés). Ha az eljáró szerv a kérelmező vagyoni, szociális, egészségügyi, kulturális, lakás- vagy egyéb körülményeinek tisztázására helyszíni szemlét tart, az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat és a megállapításokat jegyzőkönyvben (a továbbiakban: környezettanulmány) rögzíti. Az eljárás során felhasználható más hatóság, illetőleg családvédelemmel foglalkozó más szerv vagy személy által készített környezettanulmány is, feltéve, hogy annak elkészítése óta 6 hónap még nem telt el. (Gyvt. 130. § 1-2. bekezdés) Ha az önkormányzat hivatalos tudomása vagy környezettanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel a jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és vele közös háztartásban élő közeli hozzátartozója tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására. Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 70%-át, a valós jövedelem az igazolt fenntartási költségek figyelembevételével kerül megállapításra. Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága 10 munkanapon belül köteles közölni a pénzbeli ellátást igénylő szülő vagy más törvényes képviselő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő, az egy háztartásban élő közeli hozzátartozók személyi jövedelemadójának alapját. (Gyvt. 131. § 4-5. bekezdés) A vagyoni helyzet vizsgálata során nem tekinthető hasznosítható ingatlanok a forgalomképtelen, az elidegenítési tilalom alatt álló és a haszonélvezeti joggal terhelt ingatlan (Korm. R. 65. § 6. bekezdés).

A kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 19. § 4. bekezdés, Korm. R. 66. § 1-2. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,

⁹⁵ Vagyon alatt azt a hasznosítható ingatlant, járművet, vagyoni értékű jogot kell érteni, amelynek egy főre jutó értéke a gyermeket gondozó családban külön-külön számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének húszszorosát, vagy együtt számítva az öregségi nyugdíj legkisebb összegének hetvenszörösét meghaladja, azzal, hogy nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben a szülő vagy a tartásra köteles más törvényes képviselő életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általuk lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű (Gyvt. 19. § 7. bekezdés).

- a támogatást kérő szülővel közös háztartásában élő valamennyi vér szerinti és örökbe fogadott gyermeket, valamint a házastárs gyermekeit,
- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki átmenetileg tartózkodik háztartáson kívül, így különösen diákotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül.

A családba fogadott vagy harmadik személynél elhelyezett gyámság alatt álló gyermek a jövedelemszámítás szempontjából nem tekinthető a támogatást kérővel közös háztartásban élő közeli hozzátartozónak. A reá nézve igényelt támogatás megállapításánál a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat⁹⁶ kell figyelembe venni. (Korm. R. 66. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak részére **gyermekétkeztetés** esetén a bölcsődés, az óvodás, az 1-7. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermek intézményi térítési díja 100%-át, ezt követően a tanuló után a nappali rendszerű oktatásban való részvétele befejezéséig az intézményi térítési díj 50%-át kell **kedvezményként** biztosítani (Gyvt. 148. § 5. bekezdés a-b. pont, 9. bekezdés). A kedvezményben részesülők számára **óvodáztatási támogatás** állapítható meg,⁹⁷ továbbá a **tankönyvek ingyenesen** állnak rendelkezésre (lásd még a 2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4. bekezdés f. pont). Az önkormányzat jegyzője annak részére, akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultsága a tárgyév július 1-jén fennáll, a tárgyév július hónapjában, ha a jogosultsága tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában pénzbeli támogatást folyósít. A támogatás összege 2010-ben gyermekenként 5800 forint. A pénzbeli támogatás összegének emeléséről az Országgyűlés a költségvetésről szóló törvény elfogadásával egyidejűleg dönt. (Gyvt. 20/A. § 1-2. bekezdés, lásd még a 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 74. § 3. bekezdés)

A gyermek lakóhelye szerint illetékes önkormányzat, illetve - ha a gyermek közoktatási intézményben részesül étkezésben - a nevelési-oktatási intézmény vezetője - a fenntartó által megállapított szabályok keretei között - a gyermek egyéni rászorultsága alapján további gyermekenkénti kedvezményt állapíthat meg (Gyvt. 148. § 7. bekezdés).

A feltételek fennállása esetén az önkormányzat jegyzője **1 év időtartamra** megállapítja a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát (Gyvt. 20. § 2. bekezdés). A kedvezményre való jogosultság **ismételt** megállapításához a szülőnek vagy más törvényes

⁹⁶ A gyám működéséért díjazást nem követelhet, a gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat (tartásdíj, gondozási díj, árvaellátás stb.) azonban az ő kezébe kell folyósítani (1952. évi IV. törvény a házasságról, a családról és a gyámságról 104. § 1. bekezdés).

⁹⁷ Az óvodáztatási támogatás feltételeit lásd a 144-145. oldalon.

képviselőnek, illetve a nagykorú jogosultnak új kérelmet kell előterjesztenie (Korm. R. 66/A. § 2. bekezdés). A rendszeres kedvezményre való jogosultság ismételt megállapítása iránti kérelem a korábbi jogosultság időtartama alatt, annak megszűnését megelőző három hónapban is benyújtható. Ebben az esetben az új jogosultságot a korábbi jogosultság megszűnését követő naptól kell megállapítani. (Korm. R. 66/A. § 3. bekezdés)

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő,⁹⁸ illetve a nagykorú jogosult a **lakcíme** szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál terjeszti elő (Gyvt. 20. § 1. bekezdés). Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a **lakóhelye** található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a **tartózkodási hely** határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala **illetékes**. (331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

A kérelemhez **csatolni kell** (Korm. R. 65. § 1. bekezdés):

- a R. 3. számú melléklet szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal együtt,
- a gyámkielölő határozatot,
- egyedülálló kérelmező esetén az egyedülállóság tényére vonatkozó nyilatkozatot,
- a tartósan beteg, illetőleg súlyosan fogyatékos gyermek egészségi állapotára vonatkozó igazolást,
- az oktatási intézmény igazolását a nappali oktatás munkarendje szerint fennálló tanulói vagy hallgatói jogviszonyról.

Amennyiben a rendszeres kedvezményre vonatkozó igényt nem formanyomtatványon nyújtják be, úgy a kérelem benyújtása napjának az írásbeli kérelem benyújtásának igazolt napját kell tekinteni, feltéve, hogy a formanyomtatványon történő utólagos bejelentés megtörténik. (Korm. R. 65. § 2. bekezdés) A rendszeres kedvezményre való jogosultság kezdő időpontja a kérelem benyújtásának napja (Korm. R. 66/A. § 1. bekezdés).

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény alapján folyósított pénzbeli támogatás teljes összegét az önkormányzat részére a központi költségvetés megtéríti (Korm. R. 68. § és a 4. számú melléklet).

⁹⁸ A szülőn kívül a gyám és a gondnok (Korm. R. 2. § b. pont).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés). Lakcímváltozás esetén a szülőnek vagy más törvényes képviselőnek, illetve a nagykorú jogosultnak a kérésére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat a korábbi lakcím szerint illetékes jegyző haladéktalanul, de legkésőbb 5 munkanapon belül megküldi a jogosult új lakcíme szerint illetékes jegyzőnek. A rendszeres kedvezményhez kapcsolódó pénzbeli támogatást - a feltételek fennállása esetén - az új lakcím szerint illetékes jegyző folyósítja. (Korm. R. 66/A. § 4. bekezdés)

A rendszeres kedvezményre való jogosultság bármely okból történő megszüntetése esetén a jogosultság a megszüntető határozat meghozatalát követő második hónap első napján szűnik meg (Korm. R. 67. § 4. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás

Kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek **gyámjával** rendelt hozzátartozó **jogosult**, aki a gyermek tartására köteles, és nyugellátásban, vagy baleseti nyugellátásban, vagy nyugdíjszerű rendszeres szociális pénzellátásban, vagy időskorúak járadékában részesül (Gyvt. 20/B. § 1. bekezdés).

A kérelmet a gyám lakóhelye szerint illetékes polgármesteri hivatalnál kell előterjeszteni (Korm. R. 68/A. § 1. bekezdés). A kérelemhez igazolást kell csatolni arról, hogy az igénylő a jogosultsági feltételként meghatározott ellátások valamelyikében részesül (Korm. R. 68/A. § 2. bekezdés). A jogosultságot a gyám lakóhelye szerint illetékes önkormányzat jegyzője határozatlan időre állapítja meg (Gyvt. 20/B. § 2. bekezdés). A kiegészítő gyermekvédelmi támogatás kizárólag pénzbeli ellátásként állapítható meg. A tárgyhónapra esedékes kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összegét a jegyző a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig utólag folyósítja. (Korm. R. 68/B. § 2-3. bekezdés)

A támogatás havi **összege** - gyermekeként - az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 22 százaléka (Gyvt. 20/B. § 3. bekezdés).

A jegyző annak, akinek kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultsága a tárgyév július 1-jén fennáll, a tárgyév július hónapjában - a július hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett -, ha a jogosultság a tárgyév november 1-jén fennáll, a tárgyév november hónapjában - a november hónapra járó kiegészítő gyermekvédelmi támogatás összege mellett - pótlékot folyósít, melynek összege 2010-ben gyermekeként 8400Ft (Gyvt. 20/B. § 4-5. bekezdés, 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 74. § 4. bekezdés).

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatást jogerősen megállapították, az a kérelem benyújtásától esedékes azzal, hogy ha a kérelmet a tárgyhónap tizenötödikéig nyújtották be, a támogatás teljes összegét, a tárgyhónap tizenötödikét követően nyújtották be, a támogatás ötven százalékát kell kifizetni (Gyvt. 20/B. § 6. bekezdés).

A jogosultság feltételeit a jegyző évente legalább egyszer felülvizsgálja. Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra való jogosultság megszűnik, az a jogosultság megszűnésének hónapjáig esedékes azzal, hogy ha a megszűnés a tárgyhónap tizenötödikéig következik be, a támogatás ötven százalékát, ha a tárgyhónap tizenötödikét követően következik be, a támogatás teljes összegét kell kifizetni. (Gyvt. 20/B. § 7. bekezdés)

Ha a kiegészítő gyermekvédelmi támogatásra jogosult személy lakóhelye a támogatás folyósításának időtartama alatt megváltozik, a változás hónapjára járó támogatást a korábban folyósító jegyző teljes összegben folyósítja (Korm. R. 68/C. § 1. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

A jogosulatlanul felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A támogatást a jegyző a központi költségvetés terhére folyósítja (Korm. R. 68/D. § és az 5. számú melléklet).

Óvodáztatási támogatás

Az önkormányzat jegyzője annak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermeknek a szülője részére, aki a három-, illetve négyéves gyermekét beíratta az óvodába, továbbá gondoskodik gyermeke rendszeres óvodába járatásáról, a gyermek óvodai beiratását követően első alkalommal gyermekenként 20000Ft, a gyermek beiratását követően második és további alkalommal esetenként és gyermekenként 10000Ft **pénzbeli ellátást** folyósít.⁹⁹ A támogatás folyósításának további feltétele, hogy a szülő nyilatkozzon arról, hogy gyermekének hároméves koráig legfeljebb az általános iskola nyolcadik évfolyamát fejezte be. Az önkormányzat rendeletben előírhatja, hogy az első alkalommal folyósításra kerülő pénzbeli támogatás helyett a szülőnek gyermeke részére természetbeni támogatás nyújtható. A **természetbeni támogatást** a gyermek beiratását követő tizenöt munkanapon belül kell a szülő rendelkezésére bocsátani. (Gyvt. 20/C. §)

⁹⁹ Első alkalommal: ha a gyermek óvodai beírása az év első felében történik, és a beiratás óta legalább három hónap eltelt, a beiratás évének júniusában; ha az év első felében történik, de júniusig nem telt el három hónap, a beiratás évének decemberében; ha az év második felében történik és legalább három hónap eltelt, a beiratás évének decemberében; az év második felében történik, de a beiratás évében decemberig nem telt el három hónap, a következő év júniusában jár a támogatás. A beiratást követően második és további alkalommal a tárgyév júniusában és decemberében jár a támogatás. (Gyvt. 20/C. § 1. bekezdés)

A kérelmet a Korm. R. 11. számú mellékletén, a szülő lakcíme szerint illetékes polgármesteri hivatalnál kell benyújtani. A támogatásra való jogosultságot akkor lehet megállapítani, ha a szülő a gyermekét annak az évnek az utolsó napjáig beírta az óvodába, amelyben a gyermek a negyedik életévét betöltötte. (Korm. R. 68/F. § 3-4. bekezdés)

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban **részesülhet** a gyermek, ha a család időszakosan létfenntartási gondokkal küzd, vagy létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került. Elsősorban azokat a gyermekeket, illetve családokat kell alkalmanként rendkívüli támogatásban részesíteni, akiknek az ellátásáról más módon nem lehet gondoskodni, illetve az alkalmanként jelentkező többletkiadások - különösen a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartása, a gyermek fogadásának előkészítéséhez kapcsolódó kiadások, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásának, illetve a gyermek családba való visszakerülésének elősegítése, betegség vagy iskoláztatás - miatt anyagi segítségre szorulnak. (Gyvt. 21. § 1-2. bekezdés)

A rendkívüli támogatás iránti kérelmet a szülő vagy más törvényes képviselő a **lakcíme** szerint illetékes önkormányzat polgármesteri hivatalánál vagy az önkormányzat rendeletében meghatározott szervnél terjeszti elő (Gyvt. 21. § 3. bekezdés). A kérelem továbbá benyújtható bármely település önkormányzatánál, ha a kérelem a gyermek életét, testi épségét veszélyezteti. Ez esetben a támogatást biztosító önkormányzat követelheti az illetékes önkormányzattól a kifizetett támogatás megtérítését. (Gyvt. 125. § 1. bekezdés)

Gyermektartásdíj megelőlegezése

Gyermektartásdíj megelőlegezésére **jogosult**, aki részére a tartásdíjat a bíróság jogerős határozatában már megállapította (Gyvt. 22. § 1. bekezdés a. pont), feltéve, hogy az legalább hat hónapja behajthatatlan, és a kérelmező igazolja, hogy kérte a bírósági végrehajtási eljárás megindítását, és a kötelezett munkabérére, más rendszeres jövedelmére, illetve egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménytelen volt, vagy a végrehajtás szünetel. Részösszegű megfizetés vagy behajtás esetén annak mértéke nem haladta meg a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át. (Korm. R. 70. § 1-2. bekezdés)

További feltétele az ellátás megállapításának hogy a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi **átlagjövedelem** nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét (Gyvt. 22. § 1. bekezdés c. pont). A jövedelem számításánál a havonta rendszeresen mérhető jövedelmeknél 3 hónapot, egyéb jövedelmeknél 1 évet kell figyelembe venni (Gyvt. 131. § 2. bekezdés).

A jövedelem számításánál a kérelmezővel **közös háztartásban** élő közeli hozzátartozóként kell figyelembe venni (Gyvt. 22. § 4. bekezdés, 19. § 4. bekezdés):

- a szülőt, házastársát vagy élettársát,

- a 20 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező gyermeket,
- a 23 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, a nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató gyermeket,
- a 25 évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali tagozaton egyetemi, főiskolai tanulmányokat folytató gyermeket,
- korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetőleg fogyatékos gyermeket,
- az eltartott rokont, továbbá
- azt a gyermeket, aki, átmenetileg tartózkodik a háztartáson kívül, így különösen diákotthonban, kollégiumban, kórházban, hetes otthonban, valamint aki 30 napot meg nem haladóan átmeneti gondozásban részesül (Korm. R. 66. § 2. bekezdés).

A gyermektartásdíj megelőlegezését a gyermek **nagykorúvá** válása után is meg lehet állapítani, illetve a már megállapított gyermektartásdíj továbbfolyósítható addig az időpontig, ameddig a középfokú nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, de legfeljebb huszadik évének betöltéséig (Gyvt. 22. § 7. bekezdés).

Nem állapítható meg a gyermektartásdíj megelőlegezése, ha a kötelezett (Gyvt. 22. § 5. bekezdés):

- külföldi tartózkodási helye ismeretlen, vagy
- lakóhelye olyan államban van, ahol a tartásdíj nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján nem érvényesíthető, vagy
- a jogosulttal közös háztartásban él.

Nincs helye a gyermektartásdíj megelőlegezésének a részösszegű megfizetés vagy részösszegű behajthatóság esetén, ha ennek mértéke a bíróság által megállapított gyermektartásdíj alapösszegének 50%-át meghaladja, illetve ha a gyermektartásdíj lejárt (Gyvt. 22. § 6. bekezdés).

A megelőlegezett tartásdíj **összege** a bírósági határozatban megállapított összeg, százalékos marasztalás esetén az alapösszeg, illetve annak legalább 50%-a, ha a gyermek tartását a gondozó szülő részben tudja biztosítani (Gyvt. 23. § 1-2. bekezdés).

A megállapított gyermektartásdíj megelőlegezése a **kérelem benyújtásától** esedékes (Gyvt. 24. § 1. bekezdés). A támogatás teljes összege jár, ha a kérelmet a tárgyhónap 15-éig, 50%-a, ha a kérelmet a tárgyhónap 15-ét követően nyújtották be. Ha a jogosultság a tárgyhónap 15-éig szűnik meg, az ellátás 50%-a, 15-ét követően az ellátás teljes összege jár. (Gyvt. 24. § 2, 7. bekezdés)

A megelőlegezett gyermektartásdíjat, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig kell **folyósítani** (Korm. R. 74. § 1. bekezdés).

Az ellátást megállapító határozat a fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajtható (Gyvt. 23. § 3. bekezdés).

A **folyósítás időtartama** legfeljebb 3 év. Indokolt esetben a megelőlegezés egy alkalommal, legfeljebb további 3 évre ismét elrendelhető. Nem előlegezhető ismételt meg a gyermektartásdíj, ha az előzőleg folyósított összeget a kötelezettől 3 éven át nem sikerült behajtani. (Gyvt. 24. § 1. bekezdés, Korm. R. 70. § 4. bekezdés)

Az ellátás folyósítását **fel kell függeszteni**, ha a kérelmezőnek jövedelmében változás következett be, illetve a kötelezett a kérelmező részére közvetlenül fizet tartásdíjat, vagy a kötelezett rendszeres jövedelmére, illetve az egyéb vagyonára vezetett végrehajtás eredménnyel jár. Abban az esetben is fel kell függeszteni az ellátás folyósítását, ha a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését rendelték el. Az ellátás folyósítása legfeljebb 6 hónapra függeszthető fel. A gyámhivatal a felfüggesztést követő vizsgálat eredményeképpen elrendelheti a megelőlegezett tartásdíj továbbfolyósítását vagy megszüntetését. (Gyvt. 24. § 3-4. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermektartásdíj megelőlegezését megszünteti, ha a gyermek - a gyámhivatal, illetve a bíróság végrehajtható határozata alapján - a külön élő másik szülő vagy más személy gondozásába kerül, vagy a gyermek nagykorúvá vált, és nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat nem folytat, illetve a gyermeket a gyámhivatal átmeneti vagy tartós nevelésbe vette, vagy a kötelezett meghalt (Gyvt. 24. § 5. bekezdés).

Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a lakóhelye található. Ha a szülői felügyeletet együttesen gyakorló szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területen található, a gyámhatóság illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található. Lakóhely hiányában a gyámhatóság illetékességét a tartózkodási hely határozza meg. Belföldi lakó- vagy tartózkodási hely hiányában, a gyámhatóság illetékességét az utolsó ismert hazai lakó- vagy tartózkodási hely határozza meg, ennek hiányában a Budapest Főváros V. Kerület Önkormányzat Jegyzője, illetve a Budapest Főváros V. Kerület Gyámhivatala illetékes. (331/2006. (XII. 31.) Korm. R. 21. §)

Gyermektartásdíj megelőlegezése iránti eljárás a jogosult nagykorú gyermek kérelmére is indulhat (Korm. R. 69. § 2. bekezdés). A kérelemben nyilatkozni kell arról, hogy a jogosultságot kizáró ok nem áll fenn, meg kell jelölni azokat az okokat, tényeket, amelyek a kérelmet megalapozzák (Korm. R. 69. § 3. bekezdés, Gyvt. 22. § 5-6. bekezdés).

A kérelemhez **csatolni kell**:

- a rendelet 7. sz. melléklete szerinti nyilatkozatot a megfelelő igazolásokkal,
- a gyermektartásdíjat megállapító jogerős bírósági határozatot,
- nagykorú jogosult esetén a középfokú nappali oktatási intézményben folytatott tanulmányokról szóló igazolást,
- a gyermektartásdíj eredménytelen végrehajtását igazoló, illetve a végrehajtás szünetelését kimondó 6 hónapnál nem régebbi foglalási jegyzőkönyvet, vagy a gyermektartásdíj behajtása iránti eljárás megindítását igazoló okiratot (Korm. R. 69. § 4. bekezdés).

Az ellátás a kérelem benyújtásától esedékes (Gyvt. 131. § 3. bekezdés).

Az ellátás továbbfolyósítása esetén az erre vonatkozó kérelmet a gyermektartásdíj megelőlegezésének lejártát megelőzően kell benyújtani (Korm. R. 69. § 5. bekezdés).

Amennyiben a gyermektartásdíj megelőlegezésének időtartama alatt a gyámhivatal illetékessége megváltozik, a megelőlegezett gyermektartásdíjat a jogosult új lakóhelye szerint illetékes gyámhivatal székhelye szerinti jegyző folyósítja tovább (Korm. R. 74. § 3. bekezdés).

Az ellátásban részesülő az ellátásra való jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül értesíti az eljáró szervet (Gyvt. 130. § 5. bekezdés).

Ha a jogosult a gyermektartásdíj előlegezésének ideje alatt kétszeres tartásdíjat vett fel, az előlegezett tartásdíjat köteles **visszafizetni**. A kötelezett, illetve a jogosult az előlegezés ideje alatt a közvetlenül adott, illetve kapott tartásdíjat az előlegezés elrendelése előtt keletkezett hátralékba nem számíthatja be. (Korm. R. 75. § 1-2. bekezdés)

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett gyermektartásdíjat a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 23. § 4. bekezdés).

A megelőlegezett gyermektartásdíjat a **kötelezett** a Polgári Törvénykönyvben meghatározott kamattal az államnak **megtéríti**. A megelőlegezett gyermektartásdíjnak meg nem térült összegét adók módjára kell behajtani az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezései szerint. (Gyvt. 24. § 8. bekezdés).

Otthonteremtési támogatás

Az otthonteremtési támogatást az kérheti, aki a 18. életévét 1997. október 31-ét követően töltötte be. Aki 1997. november 1-jét megelőzően töltötte be a 18. életévét, arra a 21/1989. (VII. 25.) SZEM rendeletben foglaltak érvényesek. (Gyvt. 160. § 2. bekezdés) Az 1997. november 1-je és 2003. január 1-je között nagykorúvá vált azon fiatal felnőtt otthonteremtési támogatás iránti kérelmét, akinek a kétéves időtartamú nevelésbe vétele a nagykorúvá válással szűnt meg, a 2002. december 31-éig hatályos Gyvt. rendelkezései szerint kell elbírálni (2002. évi IX. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény módosításáról 106. § 3. bekezdés).

Otthonteremtési támogatásra **jogosult**, akinek legalább hároméves időtartamú megszakítás nélküli nevelésbe vétele a nagykorúvá válásával szűnt meg (Gyvt. 25. § 2. bekezdés a. pont). Ennél lehet rövidebb az időtartam, ha a nevelésbe vétel a szülők felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, vagy a szülő elhalálozott, és a gyermeknek nincs felügyeletet gyakorló szülője, illetve a gyermek ismeretlen szülőktől származik (Gyvt. 25. § 4. bekezdés, 80. § 1. bekezdés a-c. pont). A nevelésbe vétel időtartamába az ideiglenes hatályú elhelyezés időtartamát is be kell számítani, feltéve, ha a gyermeket ideiglenesen nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban helyezték el (Gyvt. 25. § 3. bekezdés).

Csak az kérheti a támogatást, akinek a készpénz¹⁰⁰ és ingatlan **vagyonának**¹⁰¹ értéke nem haladja meg a legkisebb öregségi nyugdíj 60-szorosát. Az öregségi nyugdíj legkisebb összegeként az

100 A gyámügyi fenntartásos betétben elhelyezett családi pótlék összege is készpénz vagyonnak számít.

101 A vagyonról lásd 95. lábjegyzetet.

otthonteremtési támogatás megállapítása időpontjában érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegét kell figyelembe venni. A készpénz vagyonba a keresményből, valamint az árvaellátásból származó megtakarítás nem számítható be. (Gyvt. 25. § 2. bekezdés b. pont, 3. bekezdés)

A gyámhivatal a gyermeket nagykorúságának elérése előtt 6 hónappal írásban tájékoztatja az otthonteremtési támogatás lehetőségéről (Gyvt. 27. § 1. bekezdés).

A támogatás **összege** a 4 évnél rövidebb időtartamú nevelésbe vételnél a támogatás megállapításakor érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 40-szerese. A 4 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 50-szerese. Az 5 évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 60-szorosa. Ha a jogosult vagyonnal rendelkezik, a támogatást a fenti összeghatárokig kell kiegészíteni. (Gyvt. 26. § 1. bekezdés)

A kérelmet az igénylő a nagykorúvá válását követően, de legkésőbb 30. életévének betöltéséig nyújthatja be. E határidő elmulasztása jogvesztő. (Gyvt. 27. § 2. bekezdés)

A kérelmezőnek **nyilatkozni kell** (Gyvt. 25. § 2-4, 6. bekezdés, Korm. R. 77. §):

- a jogosultsági feltételek meglétéről, illetve az utógondozóval való együttműködésről,
- a pénzfelhasználási tervről (ingatlanvásárlás, felújítás, bérleti díj, lakáscélú előtakarékoság, stb.).

A gyámhivatal beszerzi (Korm. R. 78. § 1. bekezdés):

- a nagykorúvá vált vagyonáról szóló értesítést,
- a volt vagyonkezelő végszámadását,
- a nevelésbe vett gyermek tulajdonában álló ingatlanra vonatkozó adó- és értékbizonyítványt,
- a területi gyermekvédelmi szakszolgálattól a nevelésbe vétel időtartamáról szóló igazolást,
- az otthonteremtési támogatással megszerezni kívánt ingatlan adó- és értékbizonyítványát.

A gyámhivatal szükség esetén környezettanulmányt szerez be, és a kérelmező utógondozójától javaslatot kér az otthonteremtési támogatás céljának és a pénzfelhasználási tervnek a megvalósíthatóságáról, az együttműködés feltételeiről, a támogatás összegének felhasználási, valamint elszámolási módjáról és várható időpontjáról (Korm. R. 78. § 2. bekezdés).

A gyámhivatal a támogatás megállapításával egyidejűleg az utógondozás vagy utógondozói ellátás alatt nem álló kérelmező részére a lakcíme szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat utógondozóját rendeli ki. Az utógondozó a támogatás céljának megvalósulásához a támogatásról való elszámolásig segítséget nyújt. (Gyvt. 25. § 7. bekezdés, Korm. R. 78. § 3. bekezdés)

A támogatás felhasználható részben vagy egészben a fiatal felnőtt tulajdonába kerülő építési telek, életvitelszerű lakhatásra alkalmas lakás, családi ház, tanya vásárlására, illetve építésére, lakhatóvá tételére, tulajdon vagy tulajdonrész szerzéssel járó felújítására vagy bővítésére, bérlakás bérleti díjának kifizetésére, önkormányzati bérlakásának felújítására, bérleti jogviszony megvásárlására, államilag támogatott lakásprogramban vagy lakás-előtakarékosági programban való részvételre, valamint otthonteremtést elősegítő hitelintézeti kölcsön egyösszegű törlesztésére. Indokolt esetben az otthonteremtési támogatás felhasználható a tartósan beteg vagy fogyatékos fiatal felnőtt megfelelő ellátását biztosító, bentlakásos szociális intézménybe fizetendő egyszeri hozzájárulásra is (Gyvt. 25. § 5. bekezdés). Ha a fiatal felnőtt az otthonteremtési támogatást bérlakás bérleti díjának kifizetésére

vagy államilag támogatott lakás-előtakarékossági programban való részvételre használja fel, a gyámhivatal az otthonteremtési támogatás összegének részletekben történő kifizetéséről dönthet (Gyvt. 26. § 2. bekezdés).

A gyámhivatal jogosult 5 évig az ingatlan **elidegenítési tilalmát** bejegyeztetni. A jogosult kérelmére, körülményeinek lényeges változása esetén, a gyámhivatal a tilalmat feloldhatja. (Gyvt. 26. § 5-6. bekezdés, Korm. R. 80. § 2. bekezdés)

A gyámhivatal székhelye szerinti jegyző a határozat jogerőre emelkedését követő hónap utolsó napjáig intézkedik az otthonteremtési támogatás összegének, részösszegének kifizetése iránt (Korm. R. 81. § 1. bekezdés).

A támogatás felhasználásáról legkésőbb annak megállapítását követő 1 éven belül **el kell számolni** kivéve, ha a jogosult az otthonteremtési támogatást bérlakás bérleti díjának kifizetésére vagy államilag támogatott lakás-előtakarékossági programban való részvételre használja fel. Ebben az esetben az otthonteremtési támogatás felhasználásáról az utolsó részlet kiegyenlítését követő hónap utolsó napjáig kell elszámolni. (Gyvt. 26. § 3. bekezdés)

A **jogosulatlanul** felvett ellátás megtérítését legfeljebb egy évre visszamenőlegesen lehet elrendelni. Az ellátás megtérítését az igénybevétel jogosulatlanságáról való tudomásszerzéstől számított 3 hónapon belül lehet követelni. Nem lehet a megtérítést elrendelni, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év már eltelt. Az eljáró szerv a megtérítést méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti. (Gyvt. 133. § 2-5. bekezdés)

A gyámhivatal határozata alapján az önkormányzat jegyzője a megelőlegezett otthonteremtési támogatást a központi költségvetés terhére folyósítja (Gyvt. 26. § 4. bekezdés).

IV. NORMATÍV KEDVEZMÉNYEK

Ingyenes tankönyvellátás

Normatív kedvezményként az iskolának biztosítania kell az ingyenes tankönyvellátást a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tartósan beteg vagy fogyatékos, sajátos nevelést igénylő,¹⁰² a három- vagy többgyermekes családban nevelkedő, valamint a nagykorúvá vált és saját jogán családi pótlékra jogosult tanulók részére. A felsoroltakon túl ingyenes a tankönyv a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő tanulók részére. Az ingyenes tankönyvellátás biztosítható az iskolától történő kölcsönzéssel; a napköziben, tanulószobán elhelyezett tankönyvek igénybevételével; vagy a megvásárláshoz nyújtott támogatással. (2001. évi XXXVII. törvény a tankönyvpiac rendjéről 8. § 4-5. bekezdés)

Intézményi és étkeztetési térítési díj kedvezménye

50%-os mértékű normatív kedvezményt kell biztosítani az intézmény vezetőjének a nappali rendszerű oktatásban részt vevő tartósan beteg vagy fogyatékos, a három- vagy többgyermekes családban nevelkedő, valamint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek étkeztetésére. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő bölcsődések és óvodások, az 1-7. évfolyamon nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő gyermekek 100%-os normatív kedvezményt kapnak az intézményi térítési díjból. A térítési díjat az intézmény vezetőjének a kedvezmények figyelembevételével kell megállapítani. A normatív kedvezmény csak egy jogcímen vehető igénybe. A normatív kedvezményt a tanuló után a nappali rendszerű oktatásban való részvétele befejezéséig kell biztosítani.

A kedvezmény megállapításánál közös háztartásban élőknek kell tekinteni a 18 éven aluli; a 25 évesnél fiatalabb, közép- vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanuló; valamint az életkortól függetlenül a tartósan beteg vagy a súlyos fogyatékos gyermeket. A gyermek lakóhelye szerint illetékes önkormányzat, illetve - ha a gyermek közoktatási intézményben részesül étkezésben - az intézmény vezetője a gyermek egyéni rászorultsága alapján további kedvezményt állapíthat meg. (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 148. §)

¹⁰² Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista; több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos; pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott, pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar (1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról 121. § 1. bekezdés 29. pont).

ÖNKORMÁNYZATI SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

I. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ILLETÉKESSÉGI SZABÁLYAI

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. -, a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. -, az 1992. évi LXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról - a továbbiakban: Nytv. -, valamint a 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet alapján)

Az önkormányzatok az ellátásokat **szociális igazgatási eljárások** során állapítják meg. Az Szt. értelmében **szociális ellátásokra** a magyar állampolgárok, a bevándoroltak, a letelepedettek, a hontalanok és a magyar hatóság által menekültként elismert személyek **jogosultak**. Ugyancsak jogosultak szociális ellátásra az Európai Gazdasági Közösség munkavállalói és családtagjaik,¹⁰³ továbbá a magyar állampolgárok családtagjai, ha a három hónapot meghaladó tartózkodás jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek. Emellett a települési önkormányzatok kötelesek szállást, étkezést és átmeneti segínyt biztosítani az Európai Szociális Kartát megerősítő országok¹⁰⁴ jogszerűen Magyarországon tartózkodó állampolgárai számára is, amennyiben ezek hiánya életet vagy testi épséget veszélyeztet. (Szt. 3. § 1-2. bekezdés, 3. bekezdés a. pont)

A szociális igazgatási eljárások lefolytatására a Ket. **rendelkezéseit kell alkalmazni** (Szt. 5. § 1. bekezdés).

A Ket. szerint, ha jogszabály másként nem rendelkezik, az a hatóság az **illetékes**, amelynek területén az ügyfél lakó- vagy tartózkodási helye, ennek hiányában szálláshelye van (Ket. 21. § 1. bekezdés a. pont).

Az Szt. azonban az illetékességgel kapcsolatban, 2007. január 1-jétől úgy rendelkezik, hogy: „A kérelmet - ha e törvény másként nem rendelkezik - az a szociális hatáskört gyakorló szerv bírálja el, amelynek illetékességi területén a kérelmező lakcíme van. Ha a kérelmezőnek több lakcíme van, az illetékességet az a lakóhely vagy tartózkodási hely alapozza meg, ahol életvitelszerűen lakik.” (Szt. 32/A. § 1. bekezdés)

103 Családtag: a munkavállaló házastársa, azok a lemenő egyenesági rokonok, akik 21 évnél fiatalabbak, vagy a munkavállaló eltartottjai, továbbá a munkavállaló és házastársa felmenő egyenesági, eltartott rokonai (1612/68 EGK rendelet).

104 Az Európai Szociális Kartát megerősítő országok: Ausztria, Belgium, Ciprus, Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Izland, Írország, Lengyelország, Luxemburg, Magyarország, Málta, Nagy-Britannia, Norvégia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Törökország.

Korábban hasonló rendelkezés 63/2006. Korm. R. 2. §-ában szerepelt, és gyakorlati alkalmazása már akkor is szinte megoldhatatlan problémákat okozott, hiszen a szabály nem vesz arról tudomást, hogy a kérelmezők jelentős része (a KSH adatai szerint 500.000 ember) olyan helyen lakik, ahol semmilyen címmel nem rendelkezik. A hatályos szabályozás szerint azoknak az esetében, akik több lakcímmel rendelkeznek, és azok egyikén sem laknak, nincs olyan önkormányzat, amely köteles lenne a szociális ellátás iránti kérelmeiket elbírálni. Esetükben arra való hivatkozással, hogy a kérelmező nem lakik életvitelszerűen a lakcímén, bármelyik önkormányzat jogszerűen elutasító határozatot hozhat, míg az az önkormányzat, melynek területén ténylegesen lakik, semmiképpen nem lehet illetékes, hiszen ott nincsen címe. A problémát általánosságban és konkrét ügyekhez kapcsolódva is folyamatosan jelezzük a Szociális és Munkaügyi Minisztériumnak, de eddig a rendezés érdekében érdemi lépés nem történt.

Annak érdekében, hogy az ügyfelek meglévő jogosultságait mégis érvényesíteni tudjuk, a konkrét ügyekhez kapcsolódó gyakorlati lépéseket érdemes tenni. Amennyiben a kérelmező be tud jelentkezni oda, ahol ténylegesen lakik, ezt érdemes még a kérelem benyújtását megelőzően megtenni, és az új lakcím szerinti önkormányzattól kérni az ellátás megállapítását. Amennyiben ez nem lehetséges (pl. a szállásadó vagy az önkormányzati lakás esetében az önkormányzat nem jelenti be, vagy esetleg az ügyfél közterületen lakik), a korábbi szabályozásnak megfelelően a lakóhely (állandó lakcím) szerinti önkormányzattól érdemes kérni az ellátást. A kérelmekbe minden esetben részletesen bele kell írni minden lakcímmel kapcsolatos adatot (lakóhely - korábban állandó lakcím; tartózkodási hely - korábban ideiglenes lakcím), és nyilatkozni kell, hogy az ügyfél ténylegesen hol is lakik.¹⁰⁵ Ezek az adatok azért alapvető fontosságúak, mert amennyiben az önkormányzat rendelkezésére állnak, nem zárhatja le elutasító határozattal a szociális igazgatási eljárást, hanem a Ket. 22. § 2. bekezdésének megfelelően köteles azt haladéktalanul áttenni az illetékes szervhez.¹⁰⁶ Amennyiben a második önkormányzat is azt állapítja meg, hogy nem illetékes, úgy az önkormányzatok kötelesek egymás között öt munkanapon belül megkísérelni a vita eldöntését, illetve, ha ez nem vezet eredményre, az illetékest a vita eldöntését kérő önkormányzat szerinti államigazgatási hivatal vezetője jelöli ki. Amennyiben esetleg az önkormányzatok nem fordulnak az államigazgatási hivatalhoz, ezt érdemes a kérelmezőnek megtenni, mert ezt követően az ellátást általában meg szokták állapítani, hiszen az államigazgatási hivatal határozatát az önkormányzatoknak kötelező végrehajtani.¹⁰⁷ (Ket. 23-24. §)

A fenti szabályoktól eltérő módon rendelkezik az Szt. hajléktalan személyek esetében, akiknek ügyében az az önkormányzat illetékes, amelynek területét a **hajléktalan személy** az ellátás igénybevételekor nyilatkozatában tartózkodási helyként megjelöli (Szt. 6. §). Hajléktalan a bejelentett

¹⁰⁵ Amennyiben a kérelmező közterületen lakik, arról érdemes nyilatkozni, hogy melyik településen, kerületben. A kérelem elbírálását ezekben az esetekben segítheti, ha a nyilatkozatban megjelölt településen, kerületben lakcíme is van.

¹⁰⁶ Ha mégis elutasító határozat születik, az jogszerűtlen, a Ket.-re való hivatkozással meg kell fellebbezni.

¹⁰⁷ Általában tehát hosszú, több hónapos „vándorlás” után, ha az ügyfél elég kitartó és türelmes, ezeket a jogosultságokat lehet érvényesíteni. Az ügyintézés során érdemes odafigyelni arra, hogy a megállapított ellátást a kérelem benyújtásától kell folyósítani, akármilyen hosszán tartott is az eljárás. Ezért az eljárás során kerülni kell, hogy új kérelmet nyújtsunk be, ragaszkodni kell ahhoz, hogy az eredeti kérelmet helyezzék át. Megoldhatatlan esetek, akár évekig elhúzódó eljárások akkor fordulnak elő, ha a államigazgatási hivatal nem dönt, vagy az ügyfél lakcíme, illetve tényleges tartózkodási helye az elhúzódó eljárás alatt megváltozik.

lakóhellyel nem rendelkező személy, illetve akinek bejelentett lakóhelye hajléktalan szállás (Szt. 4. § 2. bekezdés).

Az Nytv. viszont nem ismeri a lakcímnélküliség fogalmát, rendelkezései értelmében a lakóhellyel nem rendelkező hajléktalan embereket a szállásadóknak - amennyiben 10 napot meghaladóan hajléktalanszállón tartózkodnak - az intézményekbe be kell jelenteniük, Az ideiglenes szálláshellyel sem rendelkező hajléktalan személynek pedig lakóhelyeként azt a települést (fővárosi kerületet) kell bejelentenie, ahol szokásosan megtalálható (146/1993. Korm. rendelet 36. § 3-4. bekezdés). A **közterületre való bejelentés** azonban komoly problémákat okozhat az ügyfél jogosultságainak érvényesítésében, hiszen például a Szt. szövege alapján az ilyen címmel rendelkező nem tekinthető hajléktalannak, illetve egyéb jogszabályok sem ismerik ezt a fogalmat.

További nehézségeket okoz, hogy a Szt. nem ismeri az Nytv.-ben szereplő **fiktívált lakcím** fogalmat sem (146/1993. Korm. rendelet 34. § 3. bekezdés), az ügyintézők során gyakori, hogy egyes önkormányzatok azért vitatják illetékességüket, mert az ügyfél lakcíme már fiktívált. Azonban nincs olyan jogszabály, amelyik kimondaná, hogy a fiktívált lakcím nem teremt illetékességet, ezért érdemes az erre hivatkozó elutasító határozatokat megfellebbezni.

Ez a viszonylag bonyolult, és egymásnak ellentmondó szabályozás a gyakorlatban igen sok nehézséget okoz, a hajléktalan (lakóhely nélküli, vagy menhelyre bejelentett) emberek **illetékességi problémák** miatt jellemzően nem jutnak hozzá az Szt.-ben meghatározott ellátásokhoz.¹⁰⁸

Összefoglalva, a lakóhellyel nem rendelkezők, vagy hajléktalan szállásra bejelentettek annál az önkormányzatnál illetékesek, amelynek területét nyilatkozatukban tartózkodási helyükként megjelölik. (Ez nem azonos a lakcímnnyilvántartásban használt tartózkodási hely - korábban ideiglenes lakcím - fogalmával.) A lakcímnélküliek ügyében tehát szociális igazgatási eljárásra az a szociális igazgatási szerv az illetékes, amelynek illetékességi területén a kérelmező tartózkodik.

Kivételt képeznek ez alól **a fővárosban tartózkodó hajléktalan** emberek (lakcímnélküliek vagy hajléktalan szállásra bejelentettek) időskorúak járadéka, rendszeres és átmeneti szociális segély ügyei, amelyek az Szt. 1996-1997-es módosítása után a Fővárosi Önkormányzathoz kerültek (Szt. 32/E. §, Szt. 37/G. § 7. bekezdés, Szt. 45. § 5. bekezdés). Ezen ellátásokat a Fővárosi Szociális Rendelet (Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről) szabályozza, melyet az önkormányzati szociális ellátásokról szóló anyagunk negyedik fejezetében ismertetünk.

A Szt. 7. §-a értelmében minden önkormányzat, tekintet nélkül hatáskörére és illetékességére, köteles a rászorulóknak átmeneti segélyt, étkezést és szállást biztosítani, amennyiben ezek hiánya életet vagy testi épséget veszélyeztet. Az ily módon kifizetett átmeneti segély összege a hatáskörrel

108 Az elmúlt évek tapasztalatai szerint a hajléktalanok szociális ellátására vonatkozó szabályok a Szt. minden módosítása után egyre bonyolultabbá, alkalmazhatatlanabbá válnak. Meggyőződésünk, hogy a hajléktalanokra ugyanolyan jogok és kötelezettségek kellene, hogy vonatkozzanak, mint minden magyar állampolgárra, szociális igazgatási eljárásokban való megkülönböztetésük kifejezetten káros. Indokolt lehet a lakcímnélküliek illetékességének meghatározására vonatkozó jogi szabályozás, de egyrészt semmiképpen sem lenne szabad a lakcímnélküliség államigazgatási fogalmát összemosni a hajléktalanság szociológiai fogalmával, másrészt a lakcímnélküliekre vonatkozó illetékességi szabályozást is célszerűnek látszana nem a Szt.-ben, hanem az Ket.-ben szerepeltetni. Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy a Ket. új elemként emeli be az illetékesség meghatározásába a szálláshely fogalmát, miközben ezt a Szt. nem használja, ennek gyakorlati alkalmazásáról még nincsenek tapasztalatok.

és illetékességgel rendelkező (a segélyezett lakóhelye - állandó lakcíme - szerinti önkormányzattól) visszaigényelhető.

Sajnos az önkormányzatok - tapasztalataink szerint - nem tartják be a fenti szabályokat, amennyiben illetékességi problémák adódnak, a szóban előadott kérelmekre el sem indítják a szociális igazgatási eljárást, vagy elindítják ugyan, de illetékesség hiányában lezárják azt. Ezért az eljárás minden szakaszában kiemelten figyelni kell arra, hogy a Ket. rendelkezéseit betartsák, és ha jogszabálysértést tapasztalunk, fellebbezést kell benyújtani, illetve az államigazgatási hivatalhoz fordulni.

II. A SZOCIÁLIS IGAZGATÁSI ELJÁRÁSOK SPECIÁLIS ELJÁRÁSI SZABÁLYAI

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. -, a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. -; a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól - a továbbiakban: 63/2006. Korm. R. - alapján)

A szociális igazgatási eljárások **költség és illetékmentesek** (Szt. 16. §).

A szociális hatáskört gyakorló szerv **tájékoztatást nyújt** a törvény szerinti pénzbeli és természetbeni ellátások igénybevételi feltételeiről és az igényléshez szükséges iratokról (Szt. 5. § 2. bekezdés a. pont).

Ha a törvény másként nem rendelkezik, a szociális rászorultságtól függő **pénzbeli ellátások iránti kérelmet** a jegyző hatáskörébe tartozó ellátás esetén (időskorúak járadéka, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj) a kérelmező lakcíme szerint illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál kell előterjeszteni. A települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozó ellátás esetén (lakásfenntartási támogatás, a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolására megállapított ápolási díj, átmeneti segély, temetési segély) az önkormányzat rendeletében meghatározott önkormányzati szervnél kell a kérelmet előterjeszteni. (Szt. 32. § 1. bekezdés)

A pénzbeli és természetbeni szociális ellátások megállapítása iránti kérelemnek tartalmaznia kell a jogosult természetes személyazonosító adatait; a jogosult állampolgárságát, illetőleg bevándorolt, letelepedett vagy menekült jogállását, belföldi lakó-, illetőleg tartózkodási helyét; a jogosult Társadalombiztosítási Azonosító Jelét (TAJ szám) és az igényelt szociális ellátás jogosultsági feltételeire vonatkozó adatokat, nyilatkozatokat. A jogosultság megállapításához szükséges adatok igazolására a nyilvános, illetve hatósági, bírósági nyilvántartásban vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamara nyilvántartásában szereplő adatokat nem igazolja, a hatóság a kérelem elbírálásához szükséges adatok szolgáltatása iránti kérelemmel fordul az adatokról nyilvántartást vezető hatósághoz, bírósághoz vagy a Magyar Országos Közjegyzői Kamarához. (Szt. 18. § a, c, h. pont, Ket. 36. § 2-3. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 1. § 1, 3. bekezdés)

A **lakcím megállapítása** szempontjából a személyi adat- és lakcímnyilvántartás adatai irányadóak (63/2006. Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Ha az ellátást hajléktalan személy igényli, nyilatkoznia kell arról, hogy az ellátás folyósítását milyen címre (fizetési számlára) kéri (63/2006. Korm. R. 1. § 2. bekezdés).

Ha a **kérelem elbírálásához** az Európai Unió tagállama vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes **más állam**, illetve olyan állam, amelynek állampolgára az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, hatáskörrel és illetékességgel rendelkező **hatóságának igazolása szükséges**, akkor közvetítő szervként a Magyar Államkincstár Közép Magyarországi Regionális Igazgatósága jár el. A kincstár közvetítói eljárásához a megkereső szervnek meg kell adnia a megkeresendő külföldi hatóság nevét, postacímét, és a pontos kérdést, amelyre választ kíván kapni. A kincstár a **megkeresésnek három hónapon belül** köteles eleget tenni. (Szt. 10. § 8-9. bekezdés, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 3. bekezdés b. pont)

A Magyar Államkincstár Közép-Magyarországi Regionális Igazgatósága eljárásának időtartamára a szociális hatáskört gyakorló szerv az eljárást felfüggeszti. A megkeresés idegen nyelvű fordításáról, valamint a beszerzett igazolás magyar nyelvre történő fordításáról a kincstár gondoskodik. Ha a jövedelemszámításnál nem forintban megszerzett jövedelmet is figyelembe kell venni, az átszámítás a kérelem benyújtása napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon történik. (63/2006. Korm. rendelet 12-13. §)

Szociális ellátásra jogosult **külföldi állampolgárnak** a kérelem benyújtásakor **igazolnia kell** magyarországi **lakcímét**. (63/2006. Korm. rendelet 11. §).

A kérelmező kötelezhető arra, hogy családja vagyoni, **jövedelmi helyzetéről nyilatkozzék**, illetve azokat igazolja. A pénzbeli és természetbeni ellátásoknál - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a nyilatkozat és az igazolás tartalmának, illetve benyújtásának részletes szabályait a települési önkormányzatok képviselőtestületei rendeletben szabályozzák.

A **jogosultság megállapításakor** a havi rendszerességgel járó - nem vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetén a kérelem benyújtását **megelőző hónap** jövedelmét, a **nem havi rendszerességgel szerzett**, illetve vállalkozásból származó jövedelem esetén a kérelem benyújtásának hónapját közvetlenül megelőző **tizenkét hónap** alatt szerzett jövedelem egyhavi átlagát kell figyelembe venni. Vállalkozásból, illetve őstermelői tevékenységből származó - jövedelem esetében azon hónapoknál, amelyek adóbevallással már lezárt időszakra esnek, a jövedelmet a bevallott éves jövedelemnek e hónapokkal arányos összegében kell beszámítani. Ha a vállalkozási tevékenység megkezdésétől eltelt időtartam nem éri el a 12 hónapot, akkor az egyhavi átlagos jövedelmet a vállalkozási tevékenység időtartama alapján kell kiszámítani. A jövedelemszámításnál figyelmen kívül kell hagyni a közmunkából, közhasznú munkából vagy közcélú munkából (a továbbiakban együtt: közfoglalkoztatás) származó havi jövedelemnek az öregségi nyugdíj legkisebb összegét meghaladó részét, valamint a kérelem benyújtását megelőzően megszűnt havi rendszeres jövedelmet, és a vállalkozásból származó jövedelmet, amennyiben a vállalkozási tevékenység megszűnt. A vállalkozási tevékenység akkor tekinthető megszűntnek, ha a vállalkozói

engedélyt, illetve az őstermelői igazolványt visszaadták vagy visszavonták, illetőleg a társas vállalkozást vagy egyéni céget törölték a cégjegyzékből. (Szt. 10. § 1-5. bekezdés)

A családi pótlékot, az árvaellátást és a tartásdíj címén kapott összeget annak a személynek a jövedelmeként kell figyelembe venni, akire tekintettel azt folyósítják (Szt. 4. § 5. bekezdés).

Ha az **önkormányzat** hivatalos tudomása, vagy környezetanulmány lefolytatása alapján a kérelmező életkörülményeire tekintettel **a jövedelemnyilatkozatban foglaltakat vitatja**, felhívhatja a kérelmezőt az általa lakott lakás, illetve saját és a családja tulajdonában álló vagyon fenntartási költségeit igazoló dokumentumok benyújtására. Abban az esetben, ha a fenntartási költségek meghaladják a jövedelemnyilatkozatban szereplő jövedelem 50%-át, a jövedelem a fenntartási költségek figyelembevételével vélelmezhető. (Szt. 10. § 6. bekezdés)

A jövedelemtől függő szociális ellátások esetében a **jövedelem** típusának megfelelő **igazolás** vagy annak fénymásolata a jövedelemről tett nyilatkozat melléklete.

Ha az önkormányzat a **jövedelmet vélelmezi**, akkor az egy főre jutó együttes havi fenntartási költség számításánál csak a saját jövedelemmel rendelkező személyeket lehet figyelembe venni, ide nem értve:

- a húszévesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező;
- a huszonhárom évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, nappali oktatás munkarendje szerint tanulmányokat folytató;
- a huszonöt évesnél fiatalabb, önálló keresettel nem rendelkező, felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató;
- és korhatárra való tekintet nélkül a tartósan beteg, illetve a testi, érzékszervi, értelmi, beszéd- vagy más fogyatékos vér szerinti, örökbe fogadott, illetve nevelt gyermekeket, amennyiben ez az állapot 25 éves kora előtt is fennállt.

A **vélelmezett havi jövedelem** nem haladhatja meg a család (háztartás) által lakott lakás és a tulajdonában álló vagyontárgyak egy főre jutó együttes havi fenntartási költségének háromszorosát. Fenntartási költségnek minősülnek a közüzemi díjak, a lakbér, a közös költség, a telefondíj, a kötelező és önkéntes biztosítás díjai, az adó- és adójellegű befizetések, valamint a hiteltörlesztés. (63/2006. Korm. R. 3. §)

Ha a törvény másként nem rendelkezik, **vagyonnak minősül** az a hasznosítható ingatlan, jármű, továbbá vagyoni értékű jog, amelynek külön-külön számított forgalmi értéke, illetőleg összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a harmincszorosát, vagy együttes forgalmi értéke az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a nyolcvanszorosát meghaladja. A szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások jogosultsági feltételeinek vizsgálatánál nem minősül vagyonnak az az ingatlan, amelyben az érintett személy életvitelszerűen lakik, az a vagyoni értékű jog, amely az általa lakott ingatlanon áll fenn, továbbá a mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjármű. (Szt. 4. § 1. bekezdés b. pont)

A vagyon meghatározásakor azt az ingatlant kell a személy által lakottnak tekinteni, amelyben a személy lakóhelyként vagy tartózkodási helyként életvitelszerűen tartózkodik. A vagyoni helyzet vizsgálatakor egy ingatlant lehet lakottként figyelembe venni. Mozgáskorlátozottságra tekintettel akkor fenntartott a gépjármű, ha a kérelmező vagy háztartásának tagja a súlyos mozgáskorlátozott

személyek közlekedési kedvezményeiről szóló kormányrendelet szerint mozgáskorlátozottak vagy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény szerint mozgásszervi fogyatékosnak minősül, és a gépjárművet rendeltetésszerűen személyszállításra használják. Háztartásonként egy személygépjárművet lehet mozgáskorlátozottságra tekintettel fenntartott gépjárműnek tekinteni.

Ha az önkormányzat **a vagyonyilatkozatban foglaltakat vitatja**, ingatlan esetén az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal ingatlan fekvése szerint illetékes Regionális Igazgatósága vagy az ingatlan fekvése szerinti önkormányzati adóhatóság megkeresésével, vagyoni értékű jog esetén az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal illetékes Regionális Igazgatósága megkeresésével, egyéb vagyontárgyak vonatkozásában a vám- és pénzügyőrség vagy független szakértő bevonásával állapítja meg a forgalmi értéket. A vagyoni helyzet vizsgálata során a lízingelt dologon fennálló használati jogot meghatározott időre szóló vagyoni értékű jogként kell figyelembe venni. (63/2006. Korm. R. 4-5. §)

Az önkormányzat megkeresésére az állami adóhatóság illetékes igazgatósága 10 munkanapon belül köteles közölni a szociális ellátást igénylő, valamint - írásbeli felhatalmazás alapján - az egy főre jutó havi jövedelem kiszámításánál figyelembe veendő személy személyi jövedelemadójának alapját (Szt. 10. § 7. bekezdés).

Az eljárási **határidő** 22 munkanap, kivételt képez, ha az ellátás megállapításáról az önkormányzat képviselő-testülete dönt (az átmeneti segély, a 18. évet betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolására megállapított ápolási díj, a temetési segély és a méltányosságból megállapított közgyógyellátás), ez esetben a kérelmet a benyújtást követő testületi ülésen, legkésőbb 45 munkanapon belül kell elbírálni. A határidőt a szociális hatáskört gyakorló szerv vezetője indokolt esetben egy alkalommal 10 munkanappal **meghosszabbíthatja**. (Ket. 33. § 1, 4. bekezdés, Szt. 8. § 1. bekezdés)

A jogosult a jogerős határozatból származó **igényét** a határozat kézhezvételétől számított 6 hónapon belül **érvényesítheti** (Szt. 13. § 1. bekezdés).

Ha az igényt jogerősen megállapítják, az ellátás - ha a törvény másképp nem rendelkezik - a **kérelem benyújtásától esedékes** (Szt. 13. § 2. bekezdés).

Az első fokon a **jegyző** hatáskörébe utalt hatósági ügyekben (időskorúak járadéka, rendelkezésre állási támogatás, rendszeres szociális segély, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozására megállapított ápolási díj, közgyógyellátás) a **szociális és gyámhivatal** jár el felettes szervként (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés).

A **bíróság** a szociális igazgatási eljárás keretében hozott érdemi határozatot¹⁰⁹ megváltoztathatja, illetve ennek megtörténtéig ideiglenes intézkedést rendelhet el, az ellátást átmenetileg megállapíthatja. **Kivételt képeznek** ez alól a szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások, az ezzel kapcsolatos határozatot a bíróság nem változtathatja meg.¹¹⁰ (Szt. 11-12. §, 32. § 2. bekezdés)

109 Érdemi határozatnak az minősül, ha a hatáskörrel rendelkező illetékes közigazgatási szerv az ügy lényegében hoz döntést.

110 Kivéve, ha jogszabálysértés történt (1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról 11. § 1. bekezdés).

Kötelezettséget megállapító (pl. visszafizetés) határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven túl nincs helye **végrehajtásnak** (Szt. 14. §).

A megállapított pénzbeli és természetbeni szociális ellátások folyósításáról a települési, a fővárosban a fővárosi kerületi önkormányzat jegyzője (a továbbiakban: jegyző) gondoskodik.

A **hajléktalan személyek** rendszeres szociális segélyének, rendelkezésre állási támogatásának, valamint időskorúak járadékának folyósításáról a fővárosi főjegyző gondoskodik.

Az időskorúak járadékát, a rendszeres szociális segélyt, az ápolási díjat (a továbbiakban együtt: havi rendszeres szociális ellátás), a rendelkezésre állási támogatást, a havi rendszerességgel adott lakásfenntartási támogatást, adósságcsökkentési támogatást és átmeneti segélyt **utólag**, minden hónap 5-éig **kell folyósítani**.

Ha a havi rendszeres szociális ellátás, a rendelkezésre állási támogatás és a havi rendszerességgel adott átmeneti segély **nem a teljes hónapra jár**, az ellátás összege az ellátás havi összege harmincad részének és az ellátási napok számának szorzata (63/2006. Korm. R. 6. § 1-4. bekezdés).

A rendszeres szociális ellátásokra (időskorúak járadéka, a rendszeres szociális segély, ápolási díj) valamint a rendelkezésre állási támogatásra való jogosultságot az önkormányzat **kétévente** legalább egyszer **felülvizsgálja**. Ha a felülvizsgálat során megállapítást nyer, hogy a feltételek továbbra is fennállnak, akkor az ellátást a felülvizsgálatnak megfelelő összegben tovább kell folyósítani. (Szt. 25. § 4. bekezdés)

Ha az **öregségi nyugdíj legkisebb összege változik**, a rendszeres szociális ellátás összegét a változás időpontjától számított **3 hónapon belül felül kell vizsgálni**. A felülvizsgálat során az emelt összegű rendszeres pénzellátást, a családi pótlékot és az árvaellátást kell figyelembe venni. Ha az ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontjára visszamenőlegesen, ha csökken, akkor az új összeget az öregségi nyugdíj legkisebb összege emelkedésének időpontját követő harmadik hónap első napjától kell folyósítani. (Szt. 25. § 5. bekezdés)

Az ellátásban részesülő a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, körülmények megváltozásáról **15 napon belül köteles értesíteni** az ellátást megállapító szervet (Szt. 9. §).

A havi rendszeres szociális ellátás összegét, valamint a rendelkezésre állási támogatásra való jogosultság jövedelmi feltételének **fennállását felül kell vizsgálni**, ha az ellátás megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben tartós változás történt, vagy az ellátás megállapításánál figyelembe vett, egy háztartásban élő családtagok létszáma megváltozott. Tartós jövedelemváltozásnak kell tekinteni az újonnan megállapított, illetve megszüntetett rendszeres pénzellátást, továbbá családi pótlékot, árvaellátást, tartásdíjat, a keresőtevékenység alapjául szolgáló jogviszony létesítését, feltéve, hogy a jogviszony három egymást követő hónapban fennáll, a keresőtevékenység megszűnését, illetve ha a jogosultság megállapításának alapjául szolgáló jövedelemben egyéb okból három egymást követő hónapban 10%-nál nagyobb mértékű változás következik be. Ha a rendszeres szociális ellátás összege a felülvizsgálat eredményeként emelkedik, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság feltételeiben bekövetkező változás bejelentésének, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontjától, ha csökken, akkor az új összeget az ellátásra való jogosultság

feltételeiben bekövetkező változásra vonatkozó bejelentési kötelezettség határidejének lejártát, illetve a hivatalos tudomásszerzésnek az időpontját követő hónap első napjától kell folyósítani. Ha a felülvizsgálat eredményeként a havi rendszeres szociális ellátásra vagy a rendelkezésre állási támogatásra való jogosultság megszűnik, akkor az ellátás folyósítását a határozat meghozatala hónapjának utolsó napjával meg kell szüntetni. (Szt. 25. § 6-7, 9-10. bekezdés)

Nem kell határozatot hozni, ha az időskorúak járadéka, az ápolási díj, továbbá a családi jövedelemszámításnál figyelembe veendő közeli hozzátartozó nélküli személy számára folyósított rendszeres szociális segély összege kizárólag az öregségi nyugdíj legkisebb összegének emelkedése miatt változik, és az ellátásban részesülő személynek egyéb jövedelme nincs (63/2006. Korm. R. 7. § 2. bekezdés).

A havi rendszeres szociális ellátás az öregségi nyugdíj legkisebb összegének változása miatt sorra kerülő **felülvizsgálatához** csak a támogatás összegének meghatározásához szükséges jövedelmi adatok kérhetőek be (63/2006. Korm. R. 7. § 4. bekezdés).

Az időskorúak járadékában, rendszeres szociális segélyben, ápolási díjban, rendelkezésre állási támogatásban részesülő személy az ellátása terhére **előleg kifizetését kérelmezheti** a jegyzőtől. A kérelem a jogosultság időtartama alatt a hónap 5. napjától 25. napjáig nyújtható be. Előlegként a folyósított ellátás havi összegének legfeljebb 50%-a kérelmezhető. Az előleget a jegyző a kérelem benyújtásának időpontjától számított három munkanapon belül - a kérelmezett összeg 100 Ft-ra történő felfelé kerekítésével - egyszerűsített határozattal állapítja meg.

Az előleget a folyósításra kerülő ellátás - közfoglalkoztatás esetén a közfoglalkoztatásból származó havi kereset összege - terhére, **hat egyenlő részletben kell levonni**. A levonás az előleg kifizetését közvetlenül követő folyósítással kezdődik. Az előleg teljes összegének levonásáig újabb előleg nem állapítható meg.

Amennyiben a szociális ellátásra való **jogosultság az előleg teljes levonását megelőzően szűnik meg**, az ellátásban részesült személy még fennálló tartozásának **visszafizetése** a jogosultság megszűnésének napjával egy összegben válik esedékessé. Ha az ellátásban részesült személy a tartozás elengedését, vagy részletekben történő visszafizetését kéri, a jegyző a megtérítés összegét, illetve pénzgyenértékét és a kamat összegét - amennyiben annak megfizetése a kötelezett megélhetését súlyosan veszélyeztetné - **méltányosságból csökkentheti vagy elengedheti**, ha a visszafizetésre kötelezett személy családjának egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének két és félszeresét, egyéb esetekben részletekben fizetetheti meg. Ha az ellátásra való jogosultság a jogosult, továbbá ápolási díj esetén az ápolat halála miatt szűnik meg, a tartozást nem kell visszafizetni. (Szt. 26/A. §)

Ha az időskorúak járadékára, az ápolási díjra vagy az aktív korúak ellátására jogosult személy **lakcíme** az ellátás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, a változás hónapjára járó ellátást a korábban folyósító szerv teljes összegben folyósítja. Az időskorúak járadékára, az ápolási díjra vagy az aktív korúak ellátására jogosult személy kérelmére vagy az új lakcím szerint illetékes jegyző megkeresésére az ügyben keletkezett iratokat haladéktalanul, de legkésőbb 5 munkanapon belül meg kell küldeni a jogosult új lakcíme szerint illetékes jegyzőnek. Ha a jogosultság az új lakcímen is változatlanul fennáll, akkor az új lakcím szerint illetékes jegyző az időskorúak járadékát vagy az

ápolási díjat a lakcímváltozást követő hónap első napjától folyósítja, feltéve, hogy az ellátás iránti kérelmet a lakcímváltozást követő 30 napon belül benyújtják.

Aktív korúak esetében, ha a lakcímváltozás miatt a közcélú munkavégzésre irányuló munkaszerződés nem szűnik meg, akkor a korábban illetékes jegyző az ügyben keletkezett iratokat a lakcímváltozást követő 5 munkanapon belül megküldi az új lakcím szerint illetékes jegyzőnek, aki hivatalból eljárást indít az aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítása iránt.

Az új lakcím szerint illetékes jegyző a havi rendszeres szociális ellátást és a rendelkezésre állási támogatást az Szt. szerinti összegben, illetőleg az önkormányzat rendeletében meghatározott összegben folyósítja.

A havi rendszeres szociális ellátásra, a rendelkezésre állási támogatásra és a lakásfenntartási támogatásra **jogosult halála esetén** a fel nem vett ellátást a vele közös háztartásban együtt élt házastárs vagy élettárs, gyermek, unoka, szülő, nagyszülő és testvér egymást követő sorrendben veheti fel a halál hónapját követő hónap utolsó napjáig. (63/2006. Korm. R. 9. §)

A Szt.-ben meghatározott feltételek hiányában, vagy törvénysértésen alapuló szociális ellátást meg kell szüntetni, az ellátást jogosulatlanul és rosszhiszeműen igénybe vevőt pedig kötelezni kell a pénzbeli szociális ellátás **visszafizetésére**, a természetben nyújtott szociális ellátás esetén a dolog visszaszolgáltatására, vagy a szolgáltatásnak megfelelő pénzgyenérték megfizetésére. A jogosulatlanul felvett ellátást jegybanki alapkamattal növelt összegben kell visszafizetni. Kamat csak a szociális ellátás jogosulatlan és rosszhiszemű igénybevétele és az erről való tudomásszerzés közötti időtartamra számítható fel. A megtérítést a tudomásszerzést követő három hónapon belül lehet elrendelni, feltéve, ha az igénybevételtől, illetve az ellátás megszűnésétől egy év még nem telt el. (Szt. 17. § 1-3. bekezdés)

Ha a helyi önkormányzat képviselő-testülete a hatáskörébe tartozó szociális **ellátás megtérítését rendeli el**, a megtérítés összegét és a kamat összegét méltányosságból elengedheti, illetve csökkentheti vagy részletekben fizettetheti meg, ebből következően a visszafizetést elrendelő határozat ellen **fellebbezésnek** helye van (Szt. 17. § 5. bekezdés).

III. ÖNKORMÁNYZATOK ÁLTAL FOLYÓSÍTOTT SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK

(A hatályos 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - valamint a 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet - a továbbiakban: Korm. R. - alapján, ahol más jogszabályra hivatkozunk, azt külön feltüntetjük.)

A települési önkormányzatok szociális igazgatási eljárás keretében pénzbeli ellátásként időskorúak járadékát, rendelkezésre állási támogatást, rendszeres szociális segélyt, lakásfenntartási támogatást, ápolási díjat, átmeneti segélyt, temetési segélyt állapítanak meg a rászorulóknak számára (Szt. 25. § 1, 3.

bekezdés). Ezek közül természetbeni ellátásként is nyújtható a temetési segély, az átmeneti segély, a lakásfenntartási támogatás és bizonyos feltételek fennállása esetén a rendszeres szociális segély,¹¹¹ Szt. 47. § 1. bekezdés). Természetbeni szociális ellátások a köztemetés, közgyógyellátás, egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság és adósságkezelési szolgáltatás, valamint az élelmiszer, tankönyv, a tüzelő segély, a közüzemi díjak, illetve a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése (Szt. 47 § 3. bekezdés, 48-55. §). Helyi rendeletükben meghatározott módon és feltételek szerint kiegészíthetik a pénzbeli ellátásokat, illetve egyéb, a törvényben nem szereplő ellátásokat is megállapíthatnak (Szt. 26. §).

Szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátások

Időskorúak járadéka

Az időskorúak járadéka a megélhetést biztosító jövedelemmel¹¹² nem rendelkező időskorú személyek részére nyújtott támogatás.¹¹³

2007. január 1-jétől a jegyző időskorúak járadékában részesíti azt a **62. életévét**, illetőleg a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött személyt,¹¹⁴ akinek havi jövedelme, valamint a saját és vele együttlakó házastársa, élettársa jövedelme alapján számított egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-át (jelenleg 22800Ft), egyedülálló 75 évesnél fiatalabb személy esetén 95%-át (jelenleg 27075Ft), valamint azt az egyedülálló, 75. életévét betöltött személyt, akinek havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130%-át (37050Ft) (Szt. 32/B. § 1-2. bekezdés).

Nem állapítható meg az időskorúak járadéka, illetve **a folyósítást meg kell szüntetni**, ha a személy előzetes letartóztatásban van, illetőleg szabadságvesztés büntetését tölti, vagy három hónapot meghaladó időtartamban külföldön tartózkodik. Ugyancsak nem állapítható meg az ellátás, illetve azt meg kell szüntetni az Európai Gazdasági Közösség tagállamának tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgára esetében - a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - ha a tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott. (Szt. 32/B. § 4. bekezdés)

¹¹¹ Rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában akkor nyújtható, ha a családban védelemben vett gyermek él. A rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában történő nyújtásának eljárási szabályait, a természetbeni juttatás formáit a települési önkormányzat rendeletben szabályozza, azzal, hogy védelemben vett gyermekeként a rendszeres szociális segély megállapított összegének 20%-a, de összesen legfeljebb 60%-a nyújtható természetben. (Szt.47.§ 2.bekezdés)

¹¹² Lásd 20. lábjegyzetet a jövedelemről.

¹¹³ A Szt. hatálya kiterjed az időskorúak járadéka tekintetében a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról szóló törvényben (Szmtv.) meghatározottak szerint a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik (Szt. 3. § 3. bekezdés b. pont, 1408/71/EGK rendelet).

¹¹⁴ Az öregségi nyugdíjkorhatárt lásd a „Nyugellátások és nyugdíjszerű ellátások” című fejezet 32. oldalán.

Az időskorúak járadékának megállapítása iránti kérelmet a 63/2006. Korm. rendelet 2. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani (Korm. R. 14. § 1. bekezdés).

Az időskorúak járadékának **havi összege** az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a (jelenleg 22800Ft), egyedülálló 75 évesnél fiatalabb személy esetében 95%-a (jelenleg 27075Ft), egyedülálló 75. életévét betöltött jogosult esetén 130%-a (37050Ft) (Szt. 32/C. § 1. bekezdés a. pont).

A segély összege jövedelemmel rendelkezők esetében a havi jövedelem és a fenti összegek különbözete, ha a különbözet összege az 1000Ft-ot nem éri el, a jogosult részére akkor is legalább 1000Ft járadékot kell megállapítani (Szt. 32/C. § 1. bekezdés b. pont, 2. bekezdés).

A **hajléktalan** (lakcímnélküli vagy hajléktalan szállásra bejelentett) **személyek** számára megállapított időskorúak járadéka megállapításáról szóló határozatot közölni kell a fővárosi főjegyzővel. A főjegyző az időskorúak járadékában részesülő hajléktalanról nyilvántartást vezet, és gondoskodik az időskorúak járadékának a hajléktalan személy által meghatározott, határozatban foglalt címre történő folyósításáról. Ezt az összeget utólagos elszámolással a helyi önkormányzatokért felelős miniszter megtéríti a fővárosi önkormányzat részére. Ha a hajléktalan személy időskorúak járadékát 3 hónap időtartamon keresztül nem veszi át, a támogatás folyósítását a főjegyző szünetelteti, és erről szóló végzését közli járadékot megállapító jegyzővel, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről. Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több önkormányzat jegyzőinek döntése szerint egyidejűleg kellene járadékot folyósítani, csak az utóbb megállapított járadék folyósítható. Ilyen esetben a főjegyző közli a járadékot korábban megállapító jegyzővel az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetését. (Szt. 32/D. §)

A fővárosban - ha a főjegyző és a kerületi önkormányzat jegyzője másként nem állapodik meg - a hajléktalanok számára nyújtott időskorúak járadékának megállapítása a főjegyző feladata (Szt. 32/E. §).

Aktív korúak ellátása¹¹⁵

Az aktív korúak ellátása a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű aktív korú személyek és családjuk részére nyújtott támogatás. A települési önkormányzat aktív korúak ellátását állapít meg annak az aktív korú személynek, aki egészségkárosodott vagy akinek az álláskeresési támogatás folyósítási időtartama lejárt, vagy akinek esetében az álláskeresési támogatás folyósítását keresőtevékenység folytatása miatt a folyósítási idő lejártát megelőzően szünetelték meg, és a keresőtevékenységet követően álláskeresési támogatásra nem szerez jogosultságot, vagy aki az aktív korúak ellátása iránti kérelem benyújtását megelőző két évben az állami foglalkoztatási szervvel legalább egy év időtartamig együttműködött, vagy egyéb ellátása (ápolási díj, gyermekgondozási segély, gyermeknevelési támogatás, rendszeres szociális járadék, a bányász dolgozók egészségkárosodási

¹¹⁵ Az aktív korú nem foglalkoztatott személyek rendelkezésre állási támogatását és rendszeres szociális segélyezését lásd a „Munkanélküliek ellátásai” című fejezetben az önkormányzat által nyújtott ellátásoknál a 107-115. oldalakon.

járadéka, az átmeneti járadék, a rehabilitációs járadék, a rokkantsági nyugdíj, a baleseti rokkantsági nyugdíj, az ideiglenes özvegyi nyugdíj folyósítása, illetve az özvegyi nyugdíj folyósítása) megszűnik, és közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően az állami foglalkoztatási szervvel legalább három hónapig együttműködött, feltéve, hogy saját maga és családja megélhetése más módon nem biztosított (Szt. 33. § 1. bekezdés).

Rendszeres szociális segélyre jogosult az az aktív korúak ellátására jogosult személy, aki az ellátásra való jogosultság kezdő napján egészségkárosodott személynek minősül, vagy az 55. életévét betöltötte, vagy 14 éven aluli kiskorú gyermeket nevel - feltéve, hogy a családban élő gyermekek valamelyikére tekintettel más személy nem részesül gyermekgondozási támogatásban, gyermekgondozási díjban, terhességi gyermekágyi segélyben - és a gyermek ellátását napközbeni ellátást biztosító intézményben nem tudják biztosítani vagy a települési önkormányzat rendeletében meghatározott további mentesítési feltételeknek megfelel (Szt. 37/B. § 1. bekezdés).

Egészségkárosodott személynek minősül az, aki

- munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, illetve legalább 50%-os mértékű egészségkárosodást szenvedett, vagy
- vakok személyi járadékában, vagy
- fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 33. § 1. bekezdés a-c. pont).

Az egészségkárosodott személy megélhetése akkor nem biztosított, ha a családnak az egy fogyasztási egységre¹¹⁶ jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 90%-át (25650Ft) és vagyona¹¹⁷ nincs (Szt. 33. § 2. bekezdés).

Az aktív korúak ellátására való jogosultság **nem állapítható meg** annak a személynek, aki az Európai Gazdasági Közösség tagállamának tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgára esetében – a határ menti ingázó munkavállalókat kivéve - ha a tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott, aki előzetes letartóztatásban van, elzárás illetve szabadságvesztés büntetését tölti, gyermekgondozási segélyben, illetve gyermeknevelési támogatásban részesül, gyermekgondozási segélyre jogosult, a gyermek egyéves korának betöltéséig, az álláskereső támogatás megállapításához szükséges munkaviszonnyal rendelkezik, katonai szolgálatot teljesít, közoktatási, illetőleg felsőoktatási intézményben nappali oktatás

116 Fogyasztási egység: a családtagoknak a családon belüli fogyasztási szerkezetet kifejező arányszáma, ahol

a) az első nagykorú családtag arányszáma 1,0, azzal, hogy a gyermekét egyedülállóként nevelő szülő arányszáma 0,2-vel növekszik,

b) a házas- vagy élettárs arányszáma 0,9,

c) az első és második gyermek arányszáma gyermekenként 0,8,

d) minden további gyermek arányszáma gyermekenként 0,7,

e) a fogyatékos gyermek arányszáma 1,0, azzal, hogy a fogyatékos gyermeket c-d pontok alkalmazásánál figyelmen kívül kell hagyni,

f) az a-b pontok szerinti arányszám további 0,2-vel növekszik, ha a személy fogyatékosági támogatásban részesül (Szt. 4. § 1. bekezdés n. pont).

117 Lásd a vagyronról az 51. l. lábjegyzetet.

munkarendje szerint tanulmányokat folytat, vagy képzési támogatásként keresetpótló juttatásban részesül. (Szt. 34. §).

Az aktív korúak ellátása iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. rendelet 3. számú melléklet szerinti formanyomtatványon kell benyújtani.

A kérelem elbírálásához szükséges:

- a 63/2006. Korm. rendelet 1. számú melléklet szerinti vagyonnyilatkozat, továbbá
- a közös háztartásban élő gyermek(ek)re vonatkozóan, ha a tankötelezett korhatárt már betöltötték, a tanulói, hallgatói jogviszony fennállásáról szóló igazolás, valamint a tartósan beteg, az autista, illetve a testi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos állapotot igazoló irat,
- egészségkárosodott személy esetében az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértői Intézet szakértői bizottságának a munkaképesség legalább 67%-os mértékű csökkenéséről, illetve a legalább 50%-os mértékű egészségkárosodásról készült szakvéleménye, amennyiben ezt nem csatolta, a hatóság a munkaképesség legalább 67%-os mértékű csökkenése, illetve a legalább 50%-os mértékű egészségkárosodás fennállása kérdésében - szakhatósági állásfoglalás kiadása céljából - megkeresi a szakértői bizottságot,
- súlyosan fogyatékos vagy vak személy esetében a Magyar Államkincstár illetékes Regionális Igazgatóságának igazolása arról, hogy a kérelmező vakok személyi járadékában, illetve fogyatékosági támogatásban részesül (Korm. R. 15. § 1-2. bekezdés, 3. bekezdés a.pont).

A rendszeres szociális segély havi összege a családi jövedelemhatár összegének és a jogosult családja havi összjövedelmének különbözete, de nem haladhatja meg a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alapbér mindenkori kötelező legkisebb összegének személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulessal csökkentett összegét. A családi jövedelemhatár összege megegyezik a család fogyasztási egységeihez tartozó arányszámok összegének és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 90%-ának szorzatával. Ha a rendszeres szociális segély összege a havi ezer forintot nem éri el, a jogosult részére ezer forint összegű ellátást kell megállapítani (Szt. 37/C 1-2. bekezdés).

A **hajléktalan** (lakcímnélküli vagy hajléktalan szállásra bejelentett) személyek számára megállapított aktív korúak ellátására való jogosultságról rendelkező határozatot közölni kell a fővárosi főjegyzővel. A főjegyző nyilvántartást vezet az aktív korúak ellátására jogosult hajléktalanokról és gondoskodik a hajléktalan által meghatározott, határozatban foglalt címre történő folyósításáról. A rendszeres szociális segély összegét utólagos elszámolással a helyi önkormányzatokért felelős miniszter a fővárosi önkormányzat számára megtéríti. (Szt. 37/G. § 1-2, 9. bekezdés)

Ha a hajléktalan személy a rendszeres szociális segélyt három hónapi időtartamon keresztül nem veszi át, a segély folyósítását a főjegyző szünetelteti, és erről szóló végzését közli az ellátást megállapító jegyzővel, aki dönt az ellátás fenntartásáról, illetve megszüntetéséről.

Ha ugyanazon hajléktalan személy részére két vagy több jegyző döntése szerint egyidejűleg kellene rendszeres szociális segélyt folyósítani, csak az utóbb megállapított segély folyósítható. Ilyen

esetben a főjegyző közli a korábban megállapító jegyzővel az általa megállapított ellátás folyósításának megszüntetéséről szóló határozatát (Szt. 37/G. 3-4. bekezdés).

A fővárosban az aktív korúak ellátására való jogosultság megállapítása a hajléktalan személyek vonatkozásában a főjegyző feladata (Szt. 37/G. § 5. bekezdés).

A Fogyasztói árkiegészítésről szóló 2003. évi LXXXVII. törvény mellékletében meghatározott mértékű utazási kedvezmény igénybevételére az illetékes jegyző igazolása szerint a helyi személyszállításban, jogosult az aktív korúak ellátására jogosult személy, aki nem áll munkaviszonyban (85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről 5. § b. pont, 1. sz. melléklet).

Lakásfenntartási támogatás

A lakásfenntartási támogatás szociálisan rászorult személyeknek, családoknak az általuk lakott lakás, vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség fenntartásához nyújtott hozzájárulás. A lakásfenntartási támogatás **fajtái a normatív, az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő számára nyújtott és a helyi lakásfenntartási támogatás** (Szt. 38. § 1. bekezdés).

Lakásfenntartási támogatásra **normatív** alapon **jogosultak**, akiknek háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-át (jelenleg 42750Ft), feltéve, hogy a lakásfenntartás elismert havi költsége a háztartás összjövedelmének 20%-át meghaladja. A **lakásfenntartás elismert havi költsége** az elismert lakásnagyság és az egy négyzetméterre eső elismert költség szorzata. 2010-ben az egy négyzetméterre eső elismert költség 450Ft. (Szt. 38. § 2-3. bekezdés, lásd még a 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 74. § 5. bekezdés)

A normatív lakásfenntartási támogatás esetében **elismert lakásnagyság**; ha a háztartásban egy személy lakik, 35 nm, ha két személy lakik, 45 nm, ha három személy lakik, 55 nm, ha négy személy lakik, 65 nm, ha négy személynél több személy lakik, minden további személy után további 5-5 nm, de legfeljebb a jogosult személy által lakott lakás nagysága (Szt. 38. § 4. bekezdés).

A normatív lakásfenntartási támogatás egy hónapra jutó **összege** a lakásfenntartás elismert havi költségének 30%-a, ha a jogosult háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-át (jelenleg 14250Ft). Amennyiben az egy főre jutó havi jövedelem ezt az összeghatárt meghaladja, a lakásfenntartási támogatás havi összege lakásfenntartás elismert havi költségének és a támogatás mértékének szorzata, de nem kevesebb, mint havi 2500Ft. A támogatás összegét 100 forintra kell kerekíteni. A támogatás mértékét úgy kell kiszámítani, hogy 0,3-ból (vagyis a 30%-ból) kivonjuk az egy főre jutó havi jövedelem és az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a közötti különbséget és öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege hányadosának tizenöt század részét. A támogatás mértékét századra kerekítve

kell meghatározni.¹¹⁸ A normatív lakásfenntartási támogatást **egy évre kell megállapítani**. (Szt. 38. § 6-8. bekezdés)

Az **adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy** az adósságkezelési szolgáltatás időtartama alatt lakásfenntartási támogatásra jogosult. Az ennek alapján lakásfenntartási támogatásban részesülő személy egyidejűleg normatív lakásfenntartási támogatásra nem jogosult. A támogatás **összegének** kiszámítására a normatív lakásfenntartási támogatásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. (Szt. 38. § 5. bekezdés)

A települési önkormányzat rendeletében határozza meg a **helyi lakásfenntartási támogatás** jogosultsági feltételeit, eljárási szabályait és a támogatás összegét. Az önkormányzat a támogatást a normatív lakásfenntartási támogatás, illetve az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy támogatásának kiegészítéseként és/vagy önálló ellátásként nyújthatja.

Az önálló ellátásként nyújtott helyi lakásfenntartási támogatás esetében:

- a jogosultság egy főre számított **havi jövedelmi határát** úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 200%-ánál (jelenleg 57000Ft) alacsonyabb jövedelmet jogosultsági feltételként nem írhat elő,
- a **lakásfenntartás havi költségének** a háztartás havi összjövedelméhez viszonyított arányát úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete a jövedelem 30%-át meghaladó költséghányadot jogosultsági feltételként nem írhat elő,
- a támogatás összegét úgy kell szabályozni, hogy annak az egy hónapra jutó **összege** nem lehet kevesebb 2500 forintnál,
- az **igénylés menetét** úgy kell szabályozni, hogy a kérelem évente legalább két alkalommal benyújtható legyen,
- a lakásfenntartási támogatás megállapításánál figyelembe vett **költséget** úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat vagy az egy négyzetméterre jutó helyben elismert havi költség összegét határozza meg a lakbér vagy albérleti díj, a lakáscélú pénzüintézeti kölcsön törlesztő részlete, a távhő-szolgáltatási díja, a közös költség, a csatornahasználati díj, a szemétszállítás költségei, a villanyáram, a víz- és gázfogyasztás és a tüzelőanyag költségei figyelembevételével; vagy tételesen kell meghatározni a költségtípusokat, melynek során legalább az előzőekben felsorolt költségeket figyelembe kell venni. (Szt. 38. § 9-10. bekezdés)

118 A fentiek alapján a normatív lakásfenntartási támogatás havi összege egy 60 nm-es lakásban lakó, háromtagú, havi 21000Ft egy főre jutó jövedelemmel rendelkező család esetében: az elismert lakásnagyság 55 nm, az elismert havi költség 24750Ft. A támogatás mértéke 21000Ft (jövedelem) mínusz 14250Ft (az öregségi nyugdíjminimum fele), vagyis 6750Ft osztva 28500Ft (az öregségi nyugdíjminimum), azaz 0,237 szorozva 0,15, azaz 0,0355 %, amit ki kell vonni a 30%-ból, vagyis a támogatás mértéke 29,96 %. A támogatás összege az elismert havi költség és a támogatás mértékének szorzata, vagyis 24750Ft x 0,2996, vagyis 7415,1Ft, amit 100 forintra kell kerekíteni, tehát a támogatás összege 7400Ft.

A lakásfenntartási támogatások megállapításának közös szabályai

A lakásfenntartási támogatás egy lakásban csak **egy jogosult** számára állapítható meg, de **külön lakásnak kell tekinteni** a társbérletet, az albérletet és a jogerős bírósági határozattal megosztott lakást (Szt. 39. § 1-2. bekezdés).

A támogatás megállapításakor **nyilatkozni kell** arról, hogy a kérelmező milyen jogcímen lakik a lakásban, a kérelmezővel közös háztartásban élők számáról, valamint annak a lakásnak a nagyságáról, amelyre tekintettel a támogatást igényli és arról, hogy háztartásában előrefizetős gáz- vagy áramfogyasztást mérő készülék került felszerelésre (Korm. R. 20. § 1. bekezdés).

A megállapításához **szükséges** továbbá a háztartás tagjainak jövedelmére vonatkozó, az önkormányzat rendeletében meghatározott jövedelemnyilatkozat, jövedelemigazolás, továbbá a lakás nagyságának hitelt érdemlő módon történő igazolása. Az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő számára a lakásfenntartási támogatás megállapítása iránt kérelmet nem kell benyújtani. (Korm. R. 20. § 2-3. bekezdés)

Ha a lakásfenntartási támogatás megállapítására **természetbeni juttatásként** kerül sor, akkor a folyósítás a szolgáltató részére történik. Ebben az esetben a jogosultságot megállapító határozatban arról is rendelkezni kell, hogy a támogatást mely lakásfenntartási kiadás(ok)hoz nyújtják. (Korm. R. 21. §)

A nem havi rendszerességgel adott lakásfenntartási támogatást a jogosultnak a lakásfenntartási kiadásokkal, illetve az adósságtörlesztéssel kapcsolatos fizetési kötelezettsége felmerülésének időpontjában kell folyósítani (Korm. R. 6. § 6. bekezdés).

Ha a lakásfenntartási támogatásban részesülő személy **lakcíme** a támogatás folyósításának időtartama alatt **megváltozik**, vagy a jogosult meghal, a változás, illetve a haláleset hónapjára járó támogatást a korábban illetékes folyósító szerv teljes összegben folyósítja, de a támogatás további folyósítását meg kell szüntetni (Korm. R. 24. §).

Az állami költségvetés a normatív lakásfenntartási támogatásban részesülő és az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy számára kifizetett lakásfenntartási támogatás összegének 90%-át az önkormányzat számára megtéríti (Szt. 125. § c. pont, 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről 8. számú melléklet II. fejezet 1. pont).

Ápolási díj

Az ápolási díj a tartósan gondozásra szoruló személy otthoni ápolását ellátó nagykorú hozzátartozó részére biztosított anyagi hozzájárulás (Szt. 40. §).

Ápolási díjra **jogosult** - a jegyes kivételével - a hozzátartozó, ha állandó és tartós gondozásra szoruló **súlyosan fogyatékos, fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos** vagy **tartósan beteg 18 év alatti személy** gondozását, ápolását végzi. Az ápolási díjat az ápolást végző személy lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat, jegyzője állapítja meg (Szt. 41. § 1-2. bekezdés).

A települési önkormányzat képviselő-testülete - az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek fennállása esetén - ápolási díjat állapíthat meg annak a hozzátartozónak, aki **18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását** végzi. A jogosultság megállapítása szempontjából figyelembe vehető egy főre számított havi családi jövedelemhatárt úgy kell szabályozni, hogy az önkormányzat rendelete az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (42750Ft) alacsonyabb jövedelmi jogosultsági feltételt nem írhat elő. (Szt. 43/B. § 1. bekezdés)

Súlyosan fogyatékos személy az, akinek:

- segédeszközzel vagy műtéti úton nem korrigálható módon látóképessége teljesen hiányzik, vagy aliglátóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik, és ezért kizárólag tapintó - halló - életmód folytatására képes,
- hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére és spontán elsajátítására segédeszközzel sem képes és halláskárosodása miatt a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad,
- értelmi akadályozottsága genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében, továbbá tizennegyedik életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt középsúlyos vagy annál nagyobb mértékű, továbbá, aki IQ értékétől függetlenül a személyiség egészét érintő (pervazív) fejlődési zavarban szenved, és az autonómiai tesztek alapján állapota súlyosnak vagy középsúlyosnak minősíthető,
- mozgásszervi károsodása, illetőleg funkciózavara olyan mértékű, hogy helyváltoztatása a külön jogszabályban meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy állapota miatt helyváltoztatásra még segédeszközzel sem képes, vagy végtaghiánya miatt önmaga ellátására nem képes,

és állandó ápolásra, gondozásra szorul (Szt. 41. § 3. bekezdés a. pont).

Tartósan beteg az a személy, aki előreláthatólag 3 hónapnál hosszabb időtartamban állandó ápolást, gondozást igényel (Szt. 41. § 3. bekezdés b. pont).

Az ápolási díjat kérelmező személy, illetve az ápolási díjat megállapító szerv súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg ápolott esetében kiállított **igazolás felülvizsgálatát** az egészségügyi államigazgatási szerv által kijelölt, az ápolást indokló diagnózis szerinti szakorvostól vagy szervtől, állandó és tartós gondozásra szoruló ápolott esetében az ápolott személy tartózkodási helye szerint illetékes módszertani intézmény által kijelölt szakértőtől kérheti (Szt. 43. § 4. bekezdés).

Fokozott ápolást igénylő az a személy, aki mások személyes segítsége nélkül önállóan nem képes étkezni, vagy tisztálkodni, vagy öltözködni, vagy illemhelyet használni, vagy lakáson belül - segédeszköz igénybevételével sem - közlekedni, feltéve, hogy esetében a fentiek közül legalább három egyidejűleg fennáll (Szt. 43/A. § 2. bekezdés).

A települési önkormányzat jegyzője, a fokozott ápolás feltételeinek fennállásáról az ápolott személy tartózkodási helye szerint illetékes **módszertani intézmény által kijelölt szakértő szakvéleménye**

alapján dönt. A szakvéleményben meg kell jelölni az érvényesség időtartamát, amely nem haladhatja meg a tíz évet (Szt. 43/A. § 3. bekezdés).

Nem jogosult ápolási díjra a hozzátartozó, ha:

- Az ápolat személy két hónapot meghaladóan fekvőbeteg-gyógyintézeti, valamint nappali ellátást nyújtó, vagy bentlakásos szociális intézményi ellátásban, illetőleg óvodai, gyermekvédelmi szakellátást nyújtó bentlakásos intézményi elhelyezésben részesül, vagy közoktatási intézmény tanulója, illetőleg felsőoktatási intézmény nappali tagozatos hallgatója **kivéve**, ha:
 - a közoktatási intézményben eltöltött idő a kötelező tanórai foglalkozások időtartamát nem haladja meg, vagy az óvoda, a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevételének, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatási kötelezettségének időtartama átlagosan a napi 5 órát nem haladja meg, vagy
 - az óvoda, a közoktatási, illetőleg a felsőoktatási intézmény látogatása, vagy a nappali ellátást nyújtó szociális intézmény igénybevétele csak az ápolást végző személy rendszeres közreműködésével valósítható meg,
- rendszeres pénzellátásban¹¹⁹ részesül és annak összege meghaladja az ápolási díj összegét, ide nem értve azt a táppénzt, amelyet az ápolási díj folyósításának időtartama alatt végzett keresőtevékenységéből adódó biztosítási jogviszony alapján - keresőképtelenné válása esetén - folyósítanak, valamint ide nem értve azt az esetet, ha az ápolási díjban részesülő személy számára saját jogú nyugdíjnak minősülő ellátást állapítanak meg, feltéve, hogy az ápolási díjat a nyugdíj megállapításának időpontjában több mint tíz éve folyósítják,
- szakiskola, középiskola, illetve felsőoktatási intézmény nappali tagozatos tanulója, hallgatója,
- keresőtevékenységet folytat, és munkaideje - az otthon történő munkavégzés kivételével - a napi 4 órát meghaladja (Szt. 42. § 1, 4. bekezdés).

Megszűnik az ápolási díjra való jogosultság, ha az ápolat személy állapota az állandó ápolást már nem teszi szükségessé, vagy az ápolást végző személy a kötelezettségét nem teljesíti, vagy az ápolat személy meghal, vagy az előbbieken felsorolt, az ápolási díj megállapítását kizáró körülmény következik be. Az ápolat személy halála esetén az ápolási díj folyósítását a halál időpontját követő második hónap utolsó napjával kell megszüntetni. Ugyancsak megszűnik az ápolási díjra való jogosultság, ha az ápolást végző vagy az ápolat személy tartózkodási joga megszűnt vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott. (Szt. 42. § 2-3. bekezdés)

Az ápolási díj megállapítása iránti **kérelmet** a 63/2006. Korm. R. 4. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. **A kérelemhez csatolni kell** a házi orvos 63/2006. Korm. R. 5. számú mellékletében szereplő igazolását arra vonatkozóan, hogy az ápolat súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg, és szakvéleményét arra vonatkozóan, hogy állandó és tartós gondozásra szorul. A házi orvos az igazolását az orvosszakértői szerv szakvéleménye, vagy a megyei gyermek-szakfőorvos igazolása, vagy a fekvőbeteg-szakellátást nyújtó intézmény vagy a területileg illetékes szakrendelő

¹¹⁹ A rendszeres pénzellátásról lásd a 80. lábjegyzetet.

intézet szakorvosa által kiadott zárójelentés, igazolás alapján állítja ki. (Szt. 43. § 1-2. bekezdés, Korm. R. 25. § 1. bekezdés a. pont)

Az ápolási díj havi **összege** az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 100%-a (28500Ft), ha a hozzátartozó állandó és tartós gondozásra szoruló súlyosan fogyatékos, vagy tartósan beteg 18 év alatti személy gondozását, ápolását végzi; 130%-a (37050Ft), ha fokozott ápolást igénylő súlyosan fogyatékos személy gondozását, ápolását végzi; 80%-a (22800Ft), ha a 18. életévét betöltött tartósan beteg személy ápolását, gondozását végzi (Szt. 44. § 1. bekezdés).

Az ápolási díj havi összege a más rendszeres pénzellátásban részesülő jogosult esetén az ápolási díj és a jogosult részére folyósított más rendszeres pénzellátás havi összegének a különbözete. Ha a különbözet az ezer forintot nem éri el, a jogosult részére ezer forint összegű ápolási díjat kell megállapítani. (Szt. 44. § 2. bekezdés)

Az ápolási díj folyósításának időtartama **szolgálati időre** jogosít. Az ápolási díjban részesülő személy az ellátás után nyugdíjjárulék és magán-nyugdíjpénztári tagság esetén magánnyugdíjpénztári tagdíj fizetésére kötelezett. A települési önkormányzat az ápolási díj folyósításának időtartamára a társadalombiztosítási járulék nyugdíjbiztosítási ágazatára jutó járulék fizetésére kötelezett. (Szt. 44. § 3. bekezdés)

Átmeneti segély

Az átmeneti segély **folyósításának feltételeit** az önkormányzatok helyi rendeleteikben szabályozzák, az ellátást az önkormányzat képviselőtestülete állapítja meg. Az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi **jövedelemhatárt** az önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (jelenleg 28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (jelenleg 42750Ft) alacsonyabb nem lehet. Átmeneti segély kamatmentes kölcsön formájában is nyújtható. (Szt. 45. § 1-2. bekezdés)

Alkalmanként és **havi rendszerességgel** is adható rendkívüli élethelyzetbe került, valamint időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küszködő személyek részére. Az alkalmankénti segély gyógyszer támogatásként, illetve az egészségbiztosítás által nem, vagy csak részben támogatott egészségügyi szolgáltatás díjaként is megítélhető. A havi rendszerességgel adott átmeneti segély jövedelem-kiegészítő támogatásként és az önkormányzat rendeletében meghatározott más ellátási formaként is nyújtható. (Szt. 45. § 3. bekezdés)

A **fővárosban a hajléktalanok** átmeneti segélyezése a Fővárosi Önkormányzat feladata (Szt. 45. § 5. bekezdés).

Abban az esetben, ha az átmeneti segély iránti kérelem elbírálása során az eljáró szerv megítélése szerint egy adott időszakon belül több alkalommal is indokolt átmeneti segély folyósítása, akkor a határozatban - a konkrét időpontok és összegek megjelölésével - az adott év folyamán többszöri kifizetésről is lehet rendelkezni. Amennyiben az átmeneti segély iránti kérelem rendkívüli gyógyszersegély megállapítására irányul, a kérelmet haladéktalanul el kell bírálni. (Korm. R. 31. §)

Temetési segély

A települési önkormányzat állapítja meg annak a személynek a részére, aki a meghalt személy eltemetéséről gondoskodott, annak ellenére, hogy erre nem volt köteles, illetve köteles volt ugyan, de a temetés költségei saját, illetve családja létfenntartását veszélyeztetik. Az ellátás megállapításánál figyelembe vehető egy főre számított havi családi **jövedelemhatárt** az önkormányzat rendeletében úgy kell szabályozni, hogy az az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegénél (jelenleg 28500Ft), egyedülálló esetén annak 150%-ánál (jelenleg 42750Ft) alacsonyabb nem lehet.

A temetési segély **összege** nem lehet kevesebb a helyben szokásos legolcsóbb temetés 10%-ánál, de indokolt esetben elérheti annak teljes összegét is.

Temetési segély **nem állapítható meg** annak, aki a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény 16. §-a alapján temetési hozzájárulásban részesült. (Szt. 46. §)

A temetési segély iránti **kérelemhez csatolni kell** a segélyt kérő, vagy a vele azonos lakcímen élő közeli hozzátartozó nevére kiállított temetési számlák eredeti példányát. A kérelem elbírálása után a számlákat vissza kell adni. Ha a kérelmező szociális körülményei indokoltá teszik, a temetési segély a temetés költségeinek kifizetésére előre is adható. Ilyen esetben a határozatban meg kell jelölni azt a határidőt, ameddig a kérelmező köteles a temetés igazoló számláit bemutatni. (Korm. R. 32-33. §)

Természetben nyújtott szociális ellátások

A települési önkormányzatok egyes szociális rászorultságtól függő pénzbeli ellátásokat egészben vagy részben **természetbeni szociális ellátás** formájában is nyújthatják. Természetbeni szociális ellátásként nyújtható a rendszeres szociális segély, a lakásfenntartási támogatás, az átmeneti segély, a temetési segély.

Rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában akkor nyújtható, ha a családban veszélyeztetettség miatt védelembe vett gyermek(ek) él(nek). A rendszeres szociális segély természetbeni szociális ellátás formájában történő nyújtásának eljárási szabályait, a természetbeni juttatás formáit az önkormányzat rendeletben szabályozza, azzal, hogy védelembe vett gyermekeként a rendszeres szociális segély megállapított összegének 20%-a, de összesen legfeljebb 60%-a nyújtható természetben.

Egyéb természetbeni ellátás különösen az élelmiszer, a tankönyv, a tüzelő segély, a közüzemi díjak, illetve a gyermekintézmények térítési díjának kifizetése, valamint a családi szükségletek kielégítését szolgáló, gazdálkodást segítő támogatás.

Gazdálkodást segítő támogatásnak minősül különösen a földhasználati lehetőség, a mezőgazdasági szolgáltatások és juttatások, a munkaeszközök és a munkavégzéshez szükséges forgóeszközök, a szaktanácsadás, a szakképzés biztosítása. Gazdálkodást segítő támogatás nyújtására akkor van mód, ha a települési önkormányzat rendeletben szabályozza a támogatás eljárási szabályait, a támogatás formáit és értékét, a támogatott jogait és kötelezettségeit, illetve a kötelezettségek megszegésének következményeit. (Szt. 47. §)

Köztemetés

A haláleset helye szerinti önkormányzat polgármestere önkormányzati hatáskörben gondoskodik - a halálesetről való tudomásszerzést követő 22 munkanapon belül - azon elhunyt személy **közköltségen történő eltemettetéséről**, ha nincs, vagy nem lelhető fel az eltemettetésre köteles személy vagy az eltemettetésre köteles személy az eltemettetésről nem gondoskodik. Az elhunyt személy elhalálozása időpontjában fennálló lakóhelye szerinti önkormányzat a köztemetés költségét a haláleset helye szerinti önkormányzatnak megtéríti. A megtérítés iránti igényt a köztemetés elrendelésétől számított 2 hónapon belül kell bejelenteni.

Az elhunyt személy utolsó lakóhelye szerinti önkormányzat a költségeket hagyatéki teherként az illetékes közjegyzőnél bejelenti, vagy az eltemettetésre köteles személyt a köztemetés költségeinek megtérítésére kötelezi. A temetési költséget viselő önkormányzat ugyanígy jár el abban az esetben is, ha az elhunyt személynek utolsó lakóhelye nem volt vagy az nem ismert.

A települési önkormányzat a rendeletében szabályozottak szerint, a megtérítési kötelezettség alól részben vagy egészben - különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén - mentesítheti az eltemettetésre köteles személyt. (Szt. 48. §)

Közgyógyellátás

A közgyógyellátás a szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapota megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentése érdekében biztosított hozzájárulás.

A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező személy **térítésmentesen jogosult** a társadalombiztosítási támogatásba befogadott

- járóbeteg-ellátás keretében rendelhető gyógyszerekre - ideértve a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszereket is - gyógyszerkerete erejéig,
- egyes, külön jogszabályban meghatározott gyógyászati segédeszközökre, ideértve a protetikai és fogszabályozó eszközöket is, valamint azok javítására és kölcsönzésére, továbbá
- az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokra (a fentiek a továbbiakban együtt: gyógyító ellátás).

A gyógyászati segédeszközökre és a gyógyászati ellátásokra a közfinanszírozás alapjául elfogadott ár erejéig vehető igénybe térítésmentesen az ellátás.

A **gyógyszerkeret** a rendszeres gyógyszeres szükséglet támogatását szolgáló **egyéni gyógyszerkeretből**, és az akut megbetegedésből eredő gyógyszeres szükséglet támogatását szolgáló **eseti keretből** tevődik össze. (Szt. 49. §)

Közgyógyellátásra jogosultságot lehet szerezni alanyi jogon, méltányosságból és normatív alapon.

A közgyógyellátásra való jogosultságról a jegyző dönt. A jogosultság alanyi jogon **két évre**, méltányosságból és normatív alapon **egy évre kerül megállapításra**, melynek kezdő időpontja a jogosultságot megállapító határozat meghozatalát követő 15. nap.

A közgyógyellátás iránti **kérelem** a jogosultság időtartama alatt, annak lejártát megelőző három hónapban is **benyújtható**. Amennyiben az eljárás a jogosultság lejárta előtt legalább 15 nappal

korábban befejeződik, az új jogosultság kezdő időpontjaként a korábbi jogosultság lejártát követő napot kell megállapítani. (Szt. 50. § 4-5. bekezdés)

Közgyógyellátásra **alanyi jogon** jogosultak:

- az átmeneti gondozottak, az átmeneti és tartós nevelésbe vett kiskorúak,
- a rendszeres szociális segélyben részesülő egészségkárosodott személyek,
- a pénzellátásban részesülő hadigondozottak és nemzeti gondozottak,
- a központi szociális segélyben részesülők,
- a rokkantsági járadékosok,
- akik I. és II. csoportos rokkantságuk alapján részesülnek nyugellátásban (munkaképesség-csökkenésük 100%-os vagy ösztervezeti egészségkárosodásuk 79%-ot meghaladja), baleseti nyugellátásban,
- az aki, vagy aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül (Szt. 50. § 1. bekezdés).

A központi költségvetés terhére kell biztosítani az alanyi jogon és a normatív elven kiállított közgyógyellátási igazolvány után fizetendő térítésnek a fedezetét (Szt. 123. §).

Közgyógyellátásra **normatív elven** az a személy **jogosult**, akinek a havi rendszeres gyógyító ellátásnak az egészségbiztosítási szerv által elismert térítési díja (a továbbiakban: **rendszeres gyógyító ellátás költsége**) az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a 10%-át (2850Ft) meghaladja, feltéve, hogy a családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (28500Ft), egyedül élő esetén 150%-át (42750Ft) (Szt. 50. § 2. bekezdés).

Az a szociálisan rászorult személy is **jogosult méltányosságból** közgyógyellátásra, akinek esetében az önkormányzat rendeletében meghatározott feltételek fennállnak. Az önkormányzat rendeletében az egy főre számított havi családi jövedelemhatárt úgy kell szabályozni, hogy az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-ánál (jelenleg 42750Ft), egyedül élő esetén annak 200%-ánál (57000Ft) alacsonyabb jövedelmet, továbbá a havi rendszeres gyógyító ellátás költségének mértékeként az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-át (7125Ft) meghaladó összeget jogosultsági feltételként nem lehet előírni; a szociális rászorultság további feltételeit az önkormányzat a helyi viszonyoknak megfelelően szabályozza. (Szt. 50. § 3. bekezdés)

A méltányosságból kiállított igazolvány után az **önkormányzat térítést fizet**. A térítés az igazolvány kiállítását követő egyéves időtartamra szól. A térítés összege a megállapított gyógyszerkeret éves összegének 30%-a, amelyet a jogosultság kezdetétől számított három munkanapon belül az egészségbiztosítási szervnek át kell utalni. Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata során a félévénél hosszabb időtartamra megállapított magasabb gyógyszerkeret esetén a különbözet 6 havi összegének 30%-át is át kell utalni az egészségbiztosítási szerv részére.

A települési önkormányzatnak **nem kell térítést fizetnie**, ha a közgyógyellátást igénylő személy az új jogosultság kezdetének időpontja előtt meghal.

Amennyiben a közgyógyellátásra jogosult az igazolvány kiállítását követő fél éven belül meghal vagy elveszíti jogosultságát, az önkormányzat **visszaigényelheti** a befizetett térítési díj felét.

Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata során, ha fél évnél hosszabb időtartamra alacsonyabb gyógyszerkeret kerül megállapításra, az önkormányzat **visszaigényelheti** az egészségbiztosítási szervtől a különbözet 6 havi összegének 30%-át. (Szt. 53. § 1-3. bekezdés)

A közgyógyellátás megállapításának általános szabályai

A jogosult számára kizárólag a **személyes** szükségletének kielégítéséhez szükséges gyógyító ellátás rendelhető. A **havi rendszeres** gyógyító ellátási **szükségletet a háziorvos**, illetve - személyes gondoskodást nyújtó átmeneti és bentlakásos szociális intézményben vagy gyermek- és ifjúságvédő intézetben, nevelőotthonban elhelyezett jogosult esetén - az intézmény orvosa **igazolja**. Az igazolás tartalmazza a kérelmező személyazonosító adatait, lakóhelyét és tartózkodási helyét, társadalombiztosítási azonosító jelét, a tartósan fennálló betegségének a betegségek nemzetközi osztályozása szerinti kódját (BNO kód), illetőleg az alkalmazandó terápiához szükséges gyógyító ellátások megnevezését, mennyiségét, gyógyszerek esetében a gyógyszer megnevezését és a külön jogszabályban meghatározott azonosító adatait, a gyógyszer formáját, mennyiségét, valamint a kívánt terápiás hatás eléréséhez szükséges napi mennyiségét és az adagolást. A csak szakorvos által vagy csak szakorvosi javaslatra rendelhető gyógyszereket az igazoláson a szakorvos nevének, pecsétszámának feltüntetésével külön meg kell jelölni. A szakorvos - a kérelmező igénye esetén - az általa rendelt havi rendszeres gyógyító ellátásokról a háziorvost tájékoztatja.

A háziorvos igazolását a jegyző három munkanapon belül továbbítja az egészségbiztosítási szervnek. A normatív elven és méltányosságból közgyógyellátást kérelmező személy esetében az igazolást a jegyző csak akkor továbbítja, ha a kérelmező megfelel az előírt jövedelmi feltételeknek. (Szt. 50/A. § 1-4. bekezdés)

Az **egyéni gyógyszerkeret összege** a jogosult egyéni havi rendszeres gyógyszerköltsége, de 2010. évben legfeljebb havi 12000 Ft lehet. Az egyéni gyógyszerkeret legmagasabb havi összegét az éves központi költségvetésről szóló törvény határozza meg. Amennyiben az egyéni rendszeres gyógyszerköltség a havi 1000 Ft-ot nem éri el, egyéni gyógyszerkeret nem kerül megállapításra. (Szt. 50/A. § 8. bekezdés, 2009. évi CXXX. Törvény a Magyar Köztársaság 2010 évi költségvetéséről - a továbbiakban: 2009. évi CXXX. Tv. - 77. § 1. bekezdés)

Az **eseti keret éves összege** 2010. évben 6000 Ft. Az eseti keret összegét az éves központi költségvetésről szóló törvény határozza meg. Amennyiben a közgyógyellátásra jogosult személy részére egyéni gyógyszerkeret nem kerül megállapításra, a gyógyszerkeret megegyezik az eseti kerettel. (Szt. 50/A. § 9. bekezdés 2009. évi CXXX. Tv. 77. § 2. bekezdés)

A **jegyző 5 munkanapon** belül határozattal **dönt** a közgyógyellátásra való jogosultságról, a jogosultság kezdő időpontjáról és a jogosult gyógyszerkeretéről, külön megjelölve az egyéni gyógyszerkeret összegét (Szt. 50/A. § 10. bekezdés).

Ha a normatív alapon és méltányosságból benyújtott közgyógyellátás iránti kérelmet jogerősen elutasították, és az **újabb kérelem** benyújtásáig a gyógykezelést szolgáló terápiában, illetőleg a

gyógyszerek térítési díjában nem következett be olyan változás, amelynek következtében a havi rendszeres gyógyító ellátás költsége megnőtt, és a kérelmező jövedelme nem változott, a jegyző a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja (Szt. 50. § 6. bekezdés).

Az egyéni gyógyszerkeret és az eseti keret a jogosultság időtartamára kerül megállapításra. A normatív alapon valamint a méltányosságból való jogosultságot és a gyógyszerkeretet 18 hónapnál nem régebben kiadott szakhatósági állásfoglalás alapján lehet megállapítani.

Amennyiben az ellátásban részesülő személy egészségi állapotában, a gyógykezelését szolgáló terápiában, illetőleg a keret megállapításakor figyelembe vett gyógyszerek térítési díjában olyan **változás következik be**, amelynek következtében havi rendszeres kiadása a gyógyszerkeret megállapításakor figyelembe vett gyógyszerköltséghez képest ténylegesen, legalább 1000 forinttal megváltozik, az ellátásban részesülő személy kérelmére lehetőség van az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálatára (Szt. 50/B. § 1-2. bekezdés).

A felülvizsgálat során az egyéni gyógyszerkeret újbóli megállapítására abban az esetben kerül sor, ha a gyógyszerköltség havi változásának összege az 1000 forintot eléri. A felülvizsgálat során megállapított magasabb egyéni gyógyszerkeret a határozat meghozatalát követő 15. naptól jár. A felülvizsgálat során megállapított alacsonyabb egyéni gyógyszerkeret a határozat meghozatalát követő 30. naptól jár. Ha a felülvizsgálat eredményeképpen a jogosultság megszüntetésére kerül sor, annak időpontja a határozat meghozatalát követő 30. nap (Szt. 50/B. § 3-4. bekezdés).

A jogosultság lejártát megelőző három hónapban az egyéni gyógyszerkeret **felülvizsgálatát nem lehet kérni.** (Szt. 50/B. § 5. bekezdés)

Az egészségbiztosítási szerv az elszámolási-nyilvántartási rendszerében az egyéni **gyógyszerkeretet háromhavonta**, egyenlő részletekben - első alkalommal a jogosultság kezdő időpontjával - **nyitja meg**. Az egyéni gyógyszerkeret év közbeni felülvizsgálata esetén az egészségbiztosítási szerv a módosított egyéni gyógyszerkeretnek az időarányos, a jogosultság időtartamából hátra levő időtartamra eső részét nyitja meg háromhavonta. Az **eseti keret** összegét az egészségbiztosítási szerv a jogosultság kezdő időpontjával nyitja meg. Két évre megállapított jogosultság esetén az eseti keretet évente, a jogosultság kezdő időpontjával, illetve az attól számított egy év elteltével kell megnyitni. A gyógyszerkeret az igazolvány hatályosságának ideje alatt használható fel. (Szt. 50/E. §)

A **gyógyszertár** a közgyógyellátás keretében történő gyógyszerkiadást megelőzően **ellenőrzi**, hogy a vényen feltüntetett személy szerepel-e a hatósági nyilvántartásban, továbbá tájékoztatást ad a jogosult részére még rendelkezésre álló gyógyszerkeret összegéről (Szt. 51. § 1. bekezdés).

A gyógyszer térítési díját nem lehet részben gyógyszerkeretből, részben a jogosult saját költségéből fedezni. Amennyiben a gyógyszer térítési díját az egészségbiztosítási szerv által a három hónapos tárgyidőszakra megnyitott gyógyszerkeret **nem fedezi**, azt a közgyógyellátott fizeti meg. A három hónapos tárgyidőszakban így megmaradt összeg - a jogosultsági éven belül - a következő három hónapos tárgyidőszakban megnyitott gyógyszerkeret összegét növeli.

Az éves gyógyszerkeret kimerülése előtt a gyógyszerkeretből még rendelkezésre álló, a jogosult részére rendelt gyógyszer térítési díját el nem érő **maradványösszeg** a gyógyszer térítési díjának

kiegészítésére is felhasználható, azzal, hogy a maradványösszeg és a gyógyszer térítési díja közötti különbözetet a közgyógyellátott fizeti meg. (Szt. 51. § 3-4. bekezdés)

A közgyógyellátásra való jogosultság megállapítása iránti **kérelmet** a Korm. R. 9. számú melléklete szerinti formanyomtatványon kell benyújtani. A kérelemnek tartalmaznia kell a kérelmező nyilatkozatát a közgyógyellátás iránti igény megalapozottságát alátámasztó tényekről. A kérelemhez **csatolni kell** a havi rendszeres gyógyító ellátásról a Korm. R. 10. számú melléklete szerinti háziiorvosi igazolást. (Korm. R. 35. § 1-2. bekezdés)

Az **alanyi jogon** jogosultnak, amennyiben rendszeres gyógyszerköltség hiányában egyéni gyógyszerkeret megállapítását nem igényli, és erről írásban nyilatkozik, a háziiorvos igazolását nem kell csatolnia (Szt. 50/A. § 11. bekezdés, Korm. R. 35. § 3. bekezdés b. pont).

A **kérelem elbírálásához** a fentiekén túl **szükséges** az alanyi jogon jogosult esetén a jogosultsági feltételek fennállását igazoló irat.¹²⁰ Normatív elven igényelt igazolvány esetén a jövedelemnyilatkozatban foglalt megalapozottságát igazoló irat. Méltányosságából kiállított igazolvány esetében az önkormányzat rendeletében foglalt feltételek fennállását igazoló irat. (Korm. R. 35. § 2. bekezdés)

A normatív elven és méltányosságából előterjesztett kérelem esetén a jegyző megvizsgálja, hogy a kérelmező esetében fennállnak-e az előírt **jövedelmi feltételek**. Ha ennek eredményeként a jegyző azt állapítja meg, hogy a jövedelmi feltételek teljesülnek, akkor a szakhatósági állásfoglalás beszerzése végett 3 munkanapon belül megkeresi az illetékes regionális egészségbiztosítási pénztárt (a továbbiakban: REP); ha nem teljesülnek, akkor a kérelmet további érdemi vizsgálat nélkül elutasítja. Ebben az esetben a jegyző az elutasító határozat közlésével együtt, a zárt borítékban lévő háziiorvosi igazolást felbontatlanul visszaküldi a kérelmezőnek. A közgyógyellátással kapcsolatos eljárásban a kormány az eljáró jegyző székhelye szerinti illetékes REP-et szakhatóságként jelöli ki. (Korm. R. 36. §).

A REP szakhatósági állásfoglalásban nyilatkozik a kérelmező esetében elismert havi rendszeres gyógyító ellátás térítési díjáról, külön megjelölve a gyógyszerek térítési díját. (Korm. R. 37. § 1. bekezdés)

A közgyógyellátásra való jogosultság tárgyában hozott jogerős vagy végrehajtható határozatot közölni kell a REP-pel. Ha a jogosult az igazolvány kézbesítését nem postai úton kéri, akkor ezt a határozatban jelezni kell. (Korm. R. 38. § 1-2. bekezdés)

A REP a közgyógyellátásra jogosultak számára közgyógyellátási igazolványt állít ki. A REP az igazolványt a jogosultság kezdő időpontjáig kézbesíti a jogosult részére. (Korm. R. 40. § 1. bekezdés)

A gyógyszerkeret év közbeni módosítása esetén új igazolvány kiadására nem kerül sor, az igazolvány hatályának lejártáig használható (Korm. R. 40. § 4. bekezdés).

¹²⁰ Az alanyi jogosultság feltételeit lásd a 174. oldalon.

Közgyógyellátás keretében gyógyító ellátás csak hatályos igazolvánnyal vehető igénybe.

A közgyógyellátás keretében:

- gyógyszert a jogosult részére a háziorvosa, illetve azon gyógyszerek esetében, melyeket a vonatkozó jogszabályok alapján csak szakorvos írhat fel, a kezelést végző szakorvos, sürgős szükség esetén a tartózkodási hely szerint illetékes kezelőorvos statim jelzéssel legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban, a fekvőbeteg-gyógyintézet orvosa a beteg elbocsátásakor legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban, a járóbeteg-szakellátás szakorvosa vizsgálatra, kezelésre megjelent betegnek legfeljebb egy, eredeti legkisebb gyári csomagolásban,
- gyógyászati segédeszközt a kezelőorvos,
- az orvosi rehabilitáció céljából igénybe vehető gyógyászati ellátásokat a kezelőorvos rendelhet. (Korm. R. 41. § 1-2. bekezdés)

Az OEP folyamatos elektronikus adatkapcsolat keretében biztosítja a gyógyszerár számára a közgyógyellátásra való jogosultság és a rendelkezésre álló gyógyszerkeret megállapítása céljából a nyilvántartásba történő betekintést. A 2006. július 1-jét követően hatályos rendelkezések alapján az a gyógyszerár szolgáltathat ki közgyógyellátás keretében gyógyszert, ahol az OEP biztosítja a nyilvántartáshoz elektronikus úton történő folyamatos hozzáférés távközlési műszaki feltételeit és a gyógyszerár tulajdonosa az OEP által biztosított távközlési rendszert a szolgálati idő alatt folyamatosan üzemelteti. (Korm. R. 43. § 1-2. bekezdés)

Az **igazolvány** a megállapított jogosultsági időtartam lejárta **előtt hatályát veszti**, ha a közgyógyellátásra való jogosultságot megszüntették, vagy az igazolványt a közgyógyellátásra való jogosultság igazolására alkalmatlanná nyilvánították, visszavonták, vagy a jogosult meghalt. Meg kell **szüntetni** a közgyógyellátásra való jogosultságot, ha az igazolvány kiállítására jogosultság hiányában került sor, vagy a jogosultság az igazolvány kiállítását követően megszűnt, vagy a jogosult az igazolványt rosszhiszeműen, a jogszabályokkal ellentétesen használta fel. (Korm. R. 44. § 1-2. bekezdés)

Ha a jegyző a közgyógyellátásra való jogosultságot **jogosulatlan** és rosszhiszemű igénybevétel miatt szüntette meg, akkor intézkedik közgyógyellátás keretében igénybe vett ellátás megtérítéséről. Megtérítés címén a jogosulatlan és rosszhiszemű igénybevétel időpontjától felhasznált gyógyszerkeret összegének visszafizetését kell elrendelni. A megtérítés összegét a REP költségvetési elszámolási számlájának javára kell teljesíteni. (Korm. R. 46. § 1-2. bekezdés)

Ha az igazolvány hatályát veszti, és a közgyógyellátásra való jogosultság továbbra is fennáll, akkor a jogosult részére a bejelentést követő 10 munkanapon belül új igazolványt kell kiállítani. Az új igazolvány hatályosságának időtartama megegyezik a közgyógyellátásra való jogosultság időtartamával. (Korm. R. 44. § 7. bekezdés)

A REP közgyógyellátásra való jogosultság igazolására alkalmatlanná nyilvánítja az igazolványt, ha az elveszett, vagy megsemmisült, vagy a jogosultság igazolására alkalmatlanná vált (Korm. R. 44. § 4. bekezdés).

A közgyógyellátásra jogosult személynek a jegyzőnél **be kell jelentenie** a közgyógyellátásra való jogosultságát valamint a személyes adatait érintő változást. Ha a jogosultnak az igazolványon szereplő személyes adataiban változás következik be, akkor a jegyző kezdeményezésére a REP az igazolvány bevonásával egyidejűleg új igazolványt állít ki a jogosult részére. Az új igazolvány hatályának időtartama megegyezik a közgyógyellátásra való jogosultság időtartamával. (Korm. R. 45. § 1-2. bekezdés)

Egészségügyi ellátásokra való jogosultság

A települési önkormányzat jegyzője az egészségügyi szolgáltatások igénybe vétele céljából egészségügyi ellátásokra való jogosultságot **állapíthat meg** annak a szociálisan rászoruló személynek, akinek családjában az egy főre jutó havi jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 120%-át (jelenleg 34200Ft), aki egyedül élő, és jövedelme az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 150%-át (jelenleg 42750Ft) nem haladja meg, és családjának vagyona nincs. A szociális rászorultság igazolásáról a jegyző hatósági bizonyítványt állít ki. A bizonyítvány hatályossága **1 év**. A szociálisan rászorult személyekről a jegyző nyilvántartást vezet és a külön jogszabály szerint bejelentési kötelezettséget teljesít az egészségbiztosítási szerv felé. (Szt. 54. §)

A szociális rászorultság megállapításához **mellékelni kell** a Korm. R. 1. számú melléklete szerinti vagyonnyilatkozatot, és a Korm. R. 2. számú melléklet II. pontja szerinti jövedelemről tett nyilatkozatot (Korm. R. 50. § 1. bekezdés).

A kérelem elbírálása során meg kell vizsgálni, hogy a kérelmező az egészségügyi szolgáltatás igénybevételére más jogcímen valóban nem jogosult (Korm. R. 50. § 2. bekezdés).

Egészségügyi szolgáltatásra jogosult a biztosított, és aki:

- táppénzben, terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, baleseti táppénzben, baleseti járadékban részesül,
- saját jogú nyugdíjban, hozzátartozói nyugellátásban, rehabilitációs járadékban részesül,
- mezőgazdasági járadékban (öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban, növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi, özvegyi járadékban), átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, egészségkárosodási járadékban, fogyatékosági támogatásban, rokkantsági járadékban, házastársi pótlékban, házastársi jövedelempótlékban részesül,
- nemzeti gondozási díjban, hadigondozotti ellátásban részesül,
- bányászati keresetkiegészítésben részesül,
- gyermekgondozási segélyben részesül,
- Magyarországon nyilvántartásba vett egyháztól, felekezettől nyugdíjban, a Magyar Alkotóművészeti Közalapítványtól öregségi nyugdíjban vagy rendszeres rokkantsági segélyben részesül,
- rendszeres szociális segélyben, időskorúak járadékában, ápolási díjban, gyermeknevelési támogatásban részesül,

- közoktatásról szóló törvény hatálya alá tartozó alapfokú, középfokú nevelési-oktatási vagy felsőoktatási intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytató nagykorú magyar állampolgár, valamint az a külföldi állampolgár, aki nemzetközi szerződés vagy az oktatásért felelős miniszter által adományozott ösztöndíj alapján létesített tanulói, hallgatói jogviszonyban áll,
- megváltozott munkaképességű illetve egészségkárosodást szenvedett, és munkaképesség-változásának mértéke az 50 százalékot illetve egészségkárosodásának mértéke a 40%-ot eléri, valamint az illetékes hatóság erre vonatkozó igazolásával rendelkezik,
- a reá irányadó nyugdíjkorhatárt betöltötte és jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát,
- a Magyar Köztársaság területén lakóhellyel, illetve magyar állampolgár esetén lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkező kiskorú személy,
- személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos szociális intézményben elhelyezett személy (ide nem értve a külföldi állampolgárt), a gyermekvédelmi rendszerben utógondozási ellátásban részesülő 18-24 éves fiatal felnőtt, továbbá az illetékes magyar hatóság által ideiglenes hatállyal elhelyezett, otthont nyújtó ellátás keretében átmeneti és tartós nevelésbe vett külföldi kiskorú személy,
- fogvatartott,
- **az Szt. 54. §-a alapján szociálisan rászorult személy,**
- egészségügyi szolgáltatás megszerzése érdekében kötött megállapodás alapján jogosult,
- egészségügyi szolgáltatási járulék fizetésére kötelezett,
- nevelőszülői tevékenységet folytat, és az e tevékenységből származó tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme nem éri el a minimálbér 30 százalékát, naptári napokra annak harmincad részét,
- **hajléktalan**¹²¹ (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről a továbbiakban: Tbj. - 16. § 1. bekezdés).

Biztosított:

- a munkaviszonyban álló személy,¹²² tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatása teljes vagy részmunkaidőben történik,
- a szövetkezet tagja - ide nem értve az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját -, ha a szövetkezet tevékenységében munkaviszony vagy vállalkozási vagy megbízási jogviszony keretében személyesen közreműködik,

121 Hajléktalan: a bejelentett lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgár, ide értve azt a személyt is, akinek bejelentett lakóhelye hajléktalan szállás (Tbj. 4. § zs. pont).

122 Munkaviszonyban állónak kell tekinteni az országgyűlési képviselőt, a közalkalmazotti, illetőleg közszolgálati jogviszonyban, ügyészségi szolgálati jogviszonyban, bírósági jogviszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, hivatásos nevelőszülői jogviszonyban álló személyt, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagját, a Magyar Honvédség szerződéses állományú tagját, a katonai szolgálatot teljesítő önkéntes tartalékos katonát, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyban álló személyt tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatása teljes vagy részmunkaidőben történik (Tbj. 5. § 1. a. pont).

- a tanulószerveződés alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanuló,
- az álláskereső támogatásban részesülő személy,
- a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő egyéni vállalkozó,
- a kiegészítő tevékenységet folytató nem minősülő társas vállalkozó,
- a díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozó, megbízási szerződés alapján, egyéni vállalkozónak nem minősülő vállalkozási jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személy - a külön törvényben meghatározott közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy kivételével - amennyiben az e tevékenységből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelme eléri a minimálbér összegének harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét,
- az egyházi szolgálatot teljesítő egyházi személy, szerzetesrend tagja, kivéve a saját jogú nyugdíjast,
- a mezőgazdasági őstermelő, ha a reá irányadó nyugdíjkorhatárig hátralévő idő és a már megszerzett szolgálati idő együttesen legalább 20 év, kivéve a közös őstermelői igazolvány alapján őstermelő kiskorú személyt és a gazdálkodó család kiskorú tagját, az egyéb jogcímen biztosítottat, a saját jogú nyugdíjast, valamint az özvegyi nyugdíjban részesülő személyt, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte,
- aki alapítvány, társadalmi szervezet, társadalmi szervezetek szövetsége, társasház közösség, egyesület, köztestület, kamara, gazdálkodó szervezet választott tisztségviselője, szövetkezet vezető tisztségviselője; továbbá a Munkavállalói Résztulajdonosi Program szervezeteinek, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak, a magánnyugdíjpénztárak választott tisztségviselője, a helyi (települési) önkormányzat választott képviselője (tisztségviselője), társadalmi megbízatású polgármester, amennyiben járulékalapot képező jövedelemnek minősülő tiszteletdíja (díjazása) eléri a minimálbér havi összegének harminc százalékát, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét (Tbj. 5. § 1-2. bekezdés).

Adósságkezelési szolgáltatás

Az adósságkezelési szolgáltatás a szociálisan rászorult személyek részére nyújtott, lakhatást segítő ellátás (Szt. 55. § 1. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatás keretében a jogosult **adósságkezelési tanácsadásban**, és **adósságcsökkentési támogatásban** részesül (Szt. 55/A. § 1. bekezdés).

A **települési önkormányzat** adósságkezelési szolgáltatást akkor nyújthat, ha az adósságkezelési szolgáltatás működtetéséről önkormányzati rendeletet alkot, adósságkezelési tanácsadást működtet, az adósságcsökkentési támogatás és a lakásfenntartási támogatás nyújtásához saját forrást különít el. A fővárosi kerületi önkormányzat, valamint az a települési önkormányzat, amelyiknek területén negyvenezernél több állandó lakos él, köteles adósságkezelési szolgáltatást nyújtani. A települési önkormányzat a külön jogszabályban meghatározott feltételek szerint az adósságkezelési tanácsadást saját intézménye vagy más szerv útján biztosíthatja.

Az önkormányzat **rendeletében szabályozza** az adósságkezelési szolgáltatás részletes szabályait, így különösen:

- a helyben elismerhető lakásnagyságot és minőséget,
- az adósságkezelési szolgáltatásba bevont adósságtípusok körét és összegük felső határát,
- az adósságcsökkentési támogatás folyósításának módját,
- az adósságkezelési szolgáltatásra vonatkozó jövedelmi és vagyoni jogosultsági feltételeket,
- a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének megállapítási módját,
- az eljárási szabályokat,
- az adósságkezelési tanácsadást végző intézmény által ellátandó feladatokat,
- az adósságkezelési tanácsadáson való részvétel módját. (Szt. 55/C. §)

Az adósságkezelési szolgáltatásra irányuló **kérelmet** az önkormányzat rendeletében foglaltaknak megfelelően év közben folyamatosan, vagy évente több alkalommal lehet benyújtani. Az adósságkezelési szolgáltatás iránti kérelemnek **tartalmaznia kell** a támogatást kérő nyilatkozatát a lakásban tartózkodásának jogcíméről, a kérelmezővel közös háztartásban élők számáról, azon adósságának jogcíméről és összegéről, amelynek kezelését kéri, arról, hogy vállalja az adósságkezelési programba bevont adósság és a települési önkormányzat által megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének megfizetését, arról, hogy vállalja az adósságkezelési tanácsadáson való részvételt, arról, hogy amennyiben részére gáz- vagy áramfogyasztás mérő készüléket biztosítanak, vállalja a készülék legalább egyéves időtartamban történő rendeltetésszerű használatát.

Az adósságkezelési szolgáltatás iránti kérelemhez **csatolni kell**:

- a háztartás tagjainak jövedelméről tett nyilatkozatot,
- a hitelező által kiállított iratot az adósság jogcíméről és összegéről, vagy a közüzemi szolgáltatás kikapcsolásának tényéről,
- az adósságkezelési tanácsadó javaslatát a kérelmező adósságkezelési szolgáltatásba történő bevonására. (Korm. R. 51. § 1-3. bekezdés)

A települési önkormányzat **adósságkezelési szolgáltatásban** részesítheti azt a családot vagy személyt:

- akinek az adóssága meghaladja az ötvenezer forintot, és akinek tartozása (vezetékes gáz-, áram-, távhőszolgáltatási, víz- és csatornahasználati, valamint szemétszállítási díjtartozása, több lakást tartalmazó lakóépületeknél, háztömböknél központi fűtési díjtartozás),
- a társasházi lakások esetén fizetendő közös költség-hátraléka, lakbérhátraléka, a hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből illetve abból átváltott szabad felhasználású kölcsönszerződésből fennálló hátraléka) legalább hat havi, vagy
- a közüzemi díjtartozása miatt a szolgáltatást kikapcsolták, továbbá
- aki a településen elismert minimális lakásnagyságot és minőséget meg nem haladó lakásban lakik, valamint
- akinek a háztartásában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az önkormányzat rendeletében meghatározott jövedelemhatárt, melyet úgy kell meghatározni, hogy az az

öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 150%-ánál (jelenleg 42750Ft), egyedül élő esetén annak 200%-ánál (jelenleg 57000Ft) alacsonyabb nem lehet, feltéve, hogy vállalja az adósság és a települési önkormányzat által megállapított adósságcsökkentési támogatás különbözetének megfizetését, továbbá az adósságkezelési tanácsadáson való részvételt. (Szt. 55. § 1-3. bekezdés)

Adósságkezelési szolgáltatás **ugyanazon lakásra** csak egy jogosultnak állapítható meg, függetlenül a lakásban élő személyek és háztartások számától. Külön lakásnak kell tekinteni a társbérletet, az albérletet és a jogerős bírói határozattal megosztott lakás lakrészeit. (Szt. 55. § 9-10. bekezdés)

Az adósságkezelés **időtartama** legfeljebb tizennyolc hónap, amely indokolt esetben egy alkalommal hat hónappal meghosszabbítható. A hitelintézzettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből fennálló hátralék esetén, ha ezen idő alatt az adósság nem kezelhető, az adósságkezelési szolgáltatás időtartama legalább huszonnégy, de legfeljebb hatvan hónap. További feltétel, hogy az adósság összege meghaladja a kettőszázezer forintot, a tartozás meghaladja a hitellel terhelt ingatlan forgalmi értékének 50%-át, és az adós hozzájárul az adósságkezelés időtartamára a támogatás összegét biztosító jelzálogjognak, valamint elidegenítési és terhelési tilalomnak ingatlanára történő bejegyzéséhez, illetőleg feljegyzéséhez. (Szt. 55. § 5-6. bekezdés)

Adósságkezelési tanácsadás

Az adósságkezelési tanácsadás keretében a **tanácsadó**:

- tájékoztatja az adóst az adósságkezelés formáiról, feltételeiről,
- az adós hozzájárulásával megvizsgálja az adós háztartásának gazdálkodását, fizetési kapacitását és készségét, és ennek alapján javaslatot tesz az adósságkezelési szolgáltatásba való bevonásra,
- az adósság rendezésének feltételeiről az adóssal írásos adósságkezelési megállapodást köt,
- az adósságkezelés időtartama alatt az adóssal kapcsolatot tart, és legalább havonta egy személyes találkozás útján folyamatosan figyelemmel kíséri adósságkezelési megállapodásban foglaltak betartását,
- szükség esetén kezdeményezi az adósságcsökkentési támogatásra vonatkozó döntés módosítását (Korm. R. 53. § 3. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatás időtartama alatt az adós együttműködik a tanácsadóval. Az együttműködés során az **adós köteles** hozzájárulni az adósságra vonatkozó adatok és információk tanácsadó általi megismeréséhez, és nyilvántartásához, aktívan közreműködni az adósságkezelési megállapodás kidolgozásában, havonta legalább egy alkalommal a tanácsadóval személyesen találkozni, és tájékoztatni az adósságkezelési megállapodásban foglaltak végrehajtásáról. (Korm. R. 53. § 4. bekezdés)

Adósságcsökkentési támogatás

Az adósságcsökkentés címén nyújtott támogatás **viszsa nem térítendő** szociális támogatásnak minősül (Szt. 55/A. § 4. bekezdés).

Ha az adós egyidejűleg többféle adósság kezelését kéri, akkor az adósságcsökkentési támogatást a kezelt adósságok arányának figyelembevételével kell meghatározni. Ekkor arról is rendelkezni kell, hogy a támogatást mely típusú adósságok csökkentéséhez és milyen összegben nyújtják. (Korm. R. 52. § 3. bekezdés)

Az adósságcsökkentési támogatásban részesülő személy az adósságcsökkentési támogatásról szóló jogerős határozat birtokában **a hitelezővel szerződést köt** a tartozása megfizetéséről (Korm. R. 52. § 5. bekezdés).

Az adósságkezelési szolgáltatásban részesülő személy nem kötelezhető azon adósságtípusba tartozó adósság visszafizetésére, amelyhez kapcsolódóan adósságcsökkentési támogatásban nem részesül (Korm. R. 52. § 4. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatást közvetlenül annak kell **folyósítani**, aki felé az adósság fennáll (Szt. 55/A. § 1. bekezdés), a folyósításáról a jegyző gondoskodik (Korm. R. 55. § 1. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatást a jogosultnak a lakásfenntartási kiadásokkal, illetve az adósságtörlesztéssel kapcsolatos fizetési kötelezettsége felmerülésének időpontjában kell folyósítani (Korm. R. 6. § 6. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás **mértéke** nem haladhatja meg az adósság 75%-át, felső határa legfeljebb háromszázezer forint lehet, kivéve a hitelintézettel kötött lakáscélú kölcsönszerződésből fennálló hátralék esetén, amikor legfeljebb hatszázezer forint lehet. A támogatás nyújtható egy összegben, vagy havi részletekben, az adós vállalásától függően. (Szt. 55/A. § 2. bekezdés)

Az adósságcsökkentési támogatás **tovább nem folyósítható**, és a kifizetett összeget **viszsa kell téríteni**, ha a jogosult az adósságkezelési tanácsadást nem veszi igénybe, vagy az általa vállalt adósságtörlesztés 3 havi részletét nem teljesíti, vagy az adósságkezelési szolgáltatás igénybevételének időtartama alatt a lakásfenntartási kiadásokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségének három hónapig nem tesz eleget. Ezekben az esetekben, a támogatás a megszüntetésétől számított 24 hónapon belül **ismételten nem állapítható meg**. (Szt. 55/B. § 1-2. bekezdés)

Ugyanazon személy vagy háztartásának tagja az adósságkezelési szolgáltatás lezárásától számított 6 hónapon belül nem részesülhet adósságkezelési szolgáltatásban (Szt. 55/B. § 3. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás **visszafizetését** legfeljebb olyan összegű részletekben lehet elrendelni, mint amilyen összegekben a támogatást adták (Korm. R. 56. § 2. bekezdés).

Ha az adósságcsökkentési támogatásban részesülő személy lakcíme a támogatás folyósításának időtartama alatt a jegyző illetékességét érintően megváltozik vagy a jogosult meghal, a változás, illetve a haláleset hónapjára járó támogatást a korábban illetékes folyósító szerv teljes összegben folyósítja, de a támogatás további folyósítását **meg kell szüntetni** (Korm. R. 55. § 2. bekezdés).

Az adósságcsökkentési támogatás 90 %-át a központi költségvetés megtéríti (Szt. 125. § c. pont, 2009. évi CXXX. Tv. 8. sz. melléklet II. fejezet 1. pont).

IV. A FŐVÁROSI SZOCIÁLIS RENDELET

(A hatályos 40/2009. (VII. 9.) Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről - a továbbiakban: Fr. -, az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - a továbbiakban: Szt. - és a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - a továbbiakban: Ket. - alapján)

A Fővárosi Önkormányzat 2009. nyarán újjáalkotta a hajléktalan emberek segélyezéséről szóló rendeletét, így az ellátások megállapításáról szóló korábbi, 24/2007. Főv. Közgy. rendelet hatályon kívül került. Anyagunkban igyekszünk a konkrét rendelkezések ismertetése mellett a gyakorlati tapasztalatokat, értelmezéseket is bemutatni. A fővárosi hajléktalanok rendszeres és átmeneti segélyezése az Szt. 1996-os módosításával (1996. évi CXXVIII. törvény) került a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe. Az azóta eltelt 13 évben az eredeti rendelet többször módosították, ezt egységesítette az új rendelet, illetve néhány fontos új rendelkezést is tartalmaz, elsősorban annak érdekében, hogy a segélyekhez a valóban rászoruló, a hajléktalanellátó intézményrendszerrel kapcsolatban álló hajléktalan emberek jussanak hozzá.

Illetékesség

A Fővárosi Önkormányzat **azoknak** a hajléktalan embereknek **állapít meg** időskorúak járadékát, aktív korúak ellátását és átmeneti **szociális segélyt**, akik Budapest közigazgatási területén tartózkodnak és bejelentett lakóhellyel nem rendelkeznek, vagy bejelentett lakóhelyük a főváros területén lévő hajléktalanszállás, vagy olyan rászoruló, akiknek a Fővárosi Önkormányzat hatáskörére és illetékességére tekintet nélkül, köteles étkeztést, szállást, illetve átmeneti segélyt biztosítani, ha ennek hiánya a rászoruló életét, testi épségét veszélyezteti, így:

- akik - függetlenül attól, hogy van-e vagy nincs bejelentett lakóhelyük - éjszakáikat a főváros közterületein, vagy a főváros területén lévő nem lakás céljára szolgáló helyiségben, vagy a főváros területén lévő hajléktalanszálláson töltik, vagy
- akik egyéb okból (elemi kár, baleset, bűncselekmény stb.) kerültek életüket, testi épségüket veszélyeztető helyzetbe. (Szt. 7. § 1. bekezdés, 32/E. §, 37/G. § 5. bekezdés, 45. § 5. bekezdés, Fr. 1. §)

Azt, hogy az ügyfél nem rendelkezik lakóhellyel, a lakcímkártya igazolja, ebben az esetben az illetékesség megállapításához további igazolásra nincs szükség. Azoknak, akiknek lakóhelye hajléktalanszállás, a szállóvezető, vagy szociális munkás 8 napnál nem régebbi **igazolását kell bemutatni** arról, hogy a bejelentés még nem szűnt meg. Azoknak, akik éjszakáikat a főváros

közterületein, vagy a főváros területén lévő nem lakás céljára szolgáló helyiségben, vagy a főváros területén lévő hajléktalanszálláson töltik, és rendelkeznek lakóhellyel, ami nem hajléktalanszálló, vagy egyéb okból (elemi kár, baleset, bűncselekmény stb.) kerültek életüket, testi épségüket veszélyeztető helyzetbe, ugyancsak szociális munkás vagy szállóvezető 8 napnál nem régebbi, erről szóló igazolását kell bemutatniuk. (Fr. 3. § c. pont)¹²³

Az ellátások megállapításának általános szabályai

A pénzbeli szociális ellátásra való jogosultság megállapítása **kérelemre indul**. A kérelmet a Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal Hajléktalanok Információs Irodáján (Budapest VIII., Könyves Kálmán krt. 84.), ügyfélfogadási időben lehet **benyújtani**, vagy postai úton megküldeni. (Fr. 2. § 2. bekezdés)

A szociálisan rászoruló személynek egy alkalommal csak **egy jogcímen állapítható meg segély**. A krízissegély kivételével¹²⁴ nem állapítható meg átmeneti segély a rendszeres szociális segélyben, rendelkezésre állási támogatásban vagy időskorúak járadékában részesülő kérelmező részére. (Fr. 2. § 1. bekezdés)

A kérelemhez **igazolásokat kell csatolni**:

- a **személyazonosságot** a személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolvánnyal, a lakcímet a lakcímet is tartalmazó személyazonosító igazolvánnyal vagy a lakcímről szóló hatósági igazolvánnyal kell igazolni,
- a **jövedelemről** jövedelemnyilatkozatot kell tenni. (Fr. 3. § a-b. pont)

Az Ügyfélszolgálati Irodának a kérelmekről **határozatot** kell hozni (Ket. 71. § 1. bekezdés).¹²⁵

Az Ügyfélszolgálati Iroda által meghozott határozatok ellen időskorúak járadéka és rendszeres szociális segély esetében a Közép-magyarországi Szociális és Gyámhivatalhoz, átmeneti segélyek esetében a Fővárosi Önkormányzat Közgyűléséhez címzett **fellebbezéssel** lehet élni (Szt. 25. § 3. bekezdés a. pont, 63/2006. Korm. R. 6/A. § 2. bekezdés, Ket. 107. § 1. bekezdés).

123 Az illetékesség szempontjából az új rendelet sokkal rugalmasabb a réginél, lehetővé teszi azoknak a vidéki lakóhellyel rendelkezőknek a segélyezését is, akik nincsenek fővárosi menhelyre bejelentve, sőt a fővárosi lakóhellyel rendelkezők segélyezését is, abban az esetben, ha a szükséges igazolást be tudják mutatni. Ezt az illetékességi rendelkezést azonban a Hajléktalanok Információs Irodája csak az átmeneti segélyekre alkalmazza, az időskorúak járadékára és a rendszeres szociális segélyekre nem, ezen segélyfajták esetében az Szt-re való hivatkozással a továbbiakban is csak a lakóhellyel nem rendelkezők és a menhelyen lakóhellyel rendelkezők számára állapítja meg az ellátást.

124 Lásd az átmeneti (krízis) segélyt a 192. oldalon.

125 Ez a gyakorlatban sajnos nem így van, gyakran el sem indítják a szociális igazgatási eljárást, hanem elküldik a kérelmezőt azzal, hogy nem ők illetékesek. Ezekben az esetekben érdemes a kérelmeket postán beküldeni. Részletesen lásd a Közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai című fejezetben a 11-13. oldalakon.

Rendszeres szociális segélyek

Az új Fr. nem rendelkezik az időskorúak járadékáról és az aktív korúak ellátásáról, miközben ezeket az ellátásokat az Szt. egyértelműen a Fővárosi Önkormányzathoz rendeli.¹²⁶ Eltérő rendelkezés hiányában az aktív korúak ellátása esetében a Hajléktalanok Információs Irodája a jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyénél meghatározott eljárásmodot alkalmazza. A kérelmezőnek az Állami Foglalkoztatási Szolgálat Regionális Munkaügyi Központ Kirendeltsége vagy a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (a továbbiakban: BMSZKI) által kiállított igazolást kell benyújtania az együttműködésről. A kérelmező a fenti szervek bármelyikével nyilvántartásba veteti magát, írásban megállapodik a beilleszkedést segítő programról, továbbá teljesíti a beilleszkedést segítő programban foglaltakat.

A beilleszkedést segítő programok **típusai**:

- munkaerőpiacra történő visszatérést segítő,
- megváltozott helyzethez való alkalmazkodást segítő,
- tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák, a hátrányos helyzetből adódó nehézségek leküzdését segítő.

A kérelmező által teljesített együttműködési időtartamba a fenti szervek bármelyikével történő együttműködést be kell számítani. (Fr. 3. § d. pont, 4. § 1-2. bekezdés)

Átmeneti szociális segélyek

Átmeneti szociális segélyt - a hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély kivételével - **az a hajléktalan személy kaphat**, akinek megélhetése más módon nem biztosított, mert nincs **jövedelme**, vagy havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (jelenleg 28500Ft), egyedül élő esetében annak 150 %-át (jelenleg 42750Ft) (Fr. 7. §).

Az átmeneti szociális segélyt az Információs Irodán kell kifizetni. Az átmeneti segély összegét az a rendeletben foglaltak szerint kell kiszámítani. Ha az összeg utolsó két számjegye nem nulla, akkor felfelé kerekítéssel kell az összeget megállapítani.

Az átmeneti szociális segélyt a kérelem benyújtásától számított 15 napon belül kell kifizetni, ha a tényállás azonnal tisztázható, és az Információs Iroda a határozatot azonnal meghozza. (Fr. 6. § 1-2. bekezdés)

Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyezése

Átmeneti szociális segély állapítható meg annak a hajléktalan személynek, aki **munkaképtelen**.

¹²⁶ Az Szt. 37/D. § 3. bekezdése alapján a Fővárosi Önkormányzatnak rendeletben kellene szabályoznia az együttműködés eljárási szabályait, továbbá a beilleszkedést segítő programok típusait és az együttműködés megszégésének eseteit. Mivel az erre vonatkozó szabályozás nem került be az Szt. szövegébe, jelenleg ez a törvényi előírás nem teljesül.

Munkaképtelenség igazolására a hajléktalan ellátás keretében működő háziorvosi rendelő, illetve a hajléktalan ellátás keretében működő Egészségügyi Centrum orvosa által kiadott, a munkaképtelenség időtartamát megjelölő **igazolás** fogadható el.¹²⁷

Tartós, három hónapot meghaladó folyamatos munkaképtelenség esetén a kérelmezőnek kezdeményeznie kell a rendszeres ellátáshoz való jutását. Az ennek megtörténtét bizonyító igazolással - melyet társadalombiztosítási vagy önkormányzati szerv állított ki - kérheti a rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyét.

E segélyt egy naptári évben egy alkalommal, legfeljebb 4 havi időtartamra lehet megállapítani, kifizetése havonta történik. (Fr. 8. §)

Munkaképtelen hajléktalanok átmeneti segélyének havi **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 30%-a (jelenleg 8600Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 30%-a (jelenleg 8600Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélye

Átmeneti szociális segély állapítható meg annak a hajléktalan személynek, akinek részére **rendszeres** (munkanélküli, társadalombiztosítási, szociális) **ellátás megállapítása folyamatban van**,¹²⁸ de az ellátást még nem kapta meg.

A rendszeres **ellátás kezdeményezését** az ellátást (társadalombiztosítási stb.) megállapító szerv által kiadott - a kérelem beadását igazoló - **dokumentummal** (átvételi elismervény, ügyiratszám) **kell igazolni**, az eljárás folyamatosságáról, annak befejezéséig havonta igazolást kell benyújtani.

Ezt a segélyt **egy** naptári **évben** legfeljebb **egy alkalommal** lehet megállapítani, a kérelem beadásától a rendszeres jövedelem folyósításának a kezdetéig terjedő időszakra, de legfeljebb 10 havi időtartamra. Kifizetése havonta történik. (Fr. 9. §)

A rendszeres ellátást kérelmező hajléktalanok átmeneti segélyének havi **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 40%-a (jelenleg 11400Ft),

¹²⁷ A munkaképtelenség igazolására kizárólag hajléktalan háziorvosi rendelő vagy egészségügyi centrum igazolása fogadható el (pl. drogrehabilitációs intézmény, drogambulancia igazolása nem), és kórházi igazolás is csak abban az esetben, ha a kérelmező a benyújtás időpontjában kórházi kezelés alatt áll.

¹²⁸ Az Információs Iroda a gyakorlatban a segélyt az első és másodfokú eljárás időtartamára állapítja meg, a bírósági szakasz időtartamára már nem. Egy eljárásnak tekintik viszont a folytatólagos eljárásokat, pl. ha az ügyfél nyugdíjkérelmet adott be, de kiderül, hogy arra nem jogosult, de az eljárás járadékügyként folyik tovább. Ebben az esetben az átmeneti segély folyósítása folyamatos marad. Megszüntetik viszont a folyósítást abban az esetben, ha az ügyfél új kérelmet ad be.

- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 40%-a (jelenleg 11400Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyezése

Átmeneti szociális segély állapítható meg a **munkába álló** jövedelem nélküli hajléktalan személynek.

A segélyt egy naptári évben egy alkalommal lehet megállapítani a kérelem beadásától az első teljes havi munkabér folyósításának a kezdetéig terjedő időszakra, de **legfeljebb egy havi időtartamra**.¹²⁹ Kifizetése egy alkalommal történik.

A munkaviszonyt olyan munkaszerződéssel¹³⁰ kell igazolni, amely az első fizetés időpontját is megjelöli.¹³¹ (Fr. 10. §)

A munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyének **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a (jelenleg 143000Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 50%-a (jelenleg 14300Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyezése

Átmeneti szociális segély állapítható meg annak a munkaképes hajléktalan személynek, aki **egyéb ellátásra nem jogosult**. Ezt a segélyt egy naptári évben **legfeljebb négy alkalommal** lehet

129 A rendelet itt ellentmondó, a mondat első fele megengedné, hogy abban az esetben, ha valaki csak másfél hónap múlva kap teljes összegű fizetést, törthónapra is kaphasson átmeneti segélyt, míg a mondat első fele kizárja ezt. A gyakorlatban az Információs Iroda legfeljebb 1 hónapra állapít meg átmeneti segélyt.

130 A munkaszerződésnek meg kell felelnie a Munka Törvénykönyve által szabályozott tartalmi és formai elemeknek, így szerepelnie kell rajta a munkáltató aláírásának és a munkáltató hivatalos pecsétjének is. Ha a munkaszerződésen a minimálbér alatti összeg szerepel a munkabér rovatban, csak úgy fogadják el, ha a munkáltató megjelölte, hogy a munkavállalót részfoglalkoztatás keretében foglalkoztatja.

131 Amennyiben a munkaszerződés nem tartalmazza az első fizetés időpontját, de a megkötésétől még nem telt el egy hónap, azt az Információs Iroda elfogadja.

megállapítani, amennyiben a kérelmező **együttműködik** az Állami Foglalkoztatási Szolgálat Regionális Munkaügyi Központ Kirendeltségével vagy a Budapesti Módszertani Szociális Központ és Intézményei (a továbbiakban: BMSZKI) Együttműködési Csoportjával. (Fr. 11. § 1-2. bekezdés)

A kérelmező a fenti szervek bármelyikével nyilvántartásba veteti magát, írásban megállapodik a beilleszkedést segítő programról, továbbá teljesíti a beilleszkedést segítő programban foglaltakat.

A beilleszkedést segítő programok **típusai**:

- munkaerőpiacra történő visszatérést segítő,
- megváltozott helyzethez való alkalmazkodást segítő,
- tartós munkanélküliség okozta pszichés traumák, a hátrányos helyzetből adódó nehézségek leküzdését segítő.

A kérelmező által teljesített együttműködési időtartamba a fenti szervek bármelyikével történő **együttműködést be kell számítani**. Az együttműködésről a kérelem benyújtásakor **igazolást kell csatolni**.¹³² (Fr. 3. § d. pont, 4. § 1-2. bekezdés)

Egyéves együttműködés után a kérelmezőnek az aktív korúak ellátásának megállapítását kell kezdeményeznie.

Az a kérelmező, aki **munkába álló hajléktalanok átmeneti segélyben részesült**, a segély kifizetését követő három hónapon belül **nem részesülhet jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyében**.

Amennyiben a segélyezett az e rendelet szerinti **együttműködési kötelezettségét megszegi**, akkor a jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyét megszüntetik. (Fr. 11. § 3-5. bekezdés)

A jövedelemnélküli hajléktalanok átmeneti segélyének **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély

Lakhatáshoz jutást támogató átmeneti segély állapítható meg annak a hajléktalan személynek, aki

- a kérelem beadását megelőzően legalább **hat hónapig** a főváros területén lévő **hajléktalanszálláson lakott**, a hajléktalanszállásról kiköltözése és a kérelem beadása között nem telt el három hónapnál hosszabb idő és

¹³² A segély megállapításához nem elég a munkaügyi központ igazolása arról, hogy nyilvántartásba vették, az együttműködést igazoló „fehér kiskönyvre” van szükség.

- **rendszeres jövedelemmel** rendelkezik és
- **jövedelme** vagy a vele együtt költöző közeli hozzátartozók egy főre jutó havi jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a 300%-át, (jelenleg 85500Ft), és
- a **várható lakhatási költségek** kérelmezőre jutó összege meghaladja a jövedelme, vagy a vele együtt költöző közeli hozzátartozók egy főre jutó havi jövedelme 35%-át, valamint
- a kérelmezővel gondozási szerződést kötött **szociális munkás** a segély megállapítását **javasolja**, és a várható lakhatási költségekről nyilatkozik.

Lakhatási költségként kell figyelembe venni az al-, ágy-, lakásbérletért és a munkásszállón várhatóan fizetendő díjat.

A segélyt egy naptári évben legfeljebb **egy alkalommal lehet megállapítani**, legfeljebb hat havi időtartamra, kifizetése havonta történik.

A hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély **összegét** úgy kell megállapítani, hogy a lakhatási költségek kérelmezőre eső része a megállapítást követő hat hónapon át ne haladja meg jövedelmének 35%-át, de a segély havi összege nem lehet több az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft), kiskorú gyermekével, (gyermekeivel) együtt költöző személy esetében 100%-ánál (jelenleg 28500Ft), és nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25 %-ánál (jelenleg 7200Ft).

A hajléktalanok lakhatáshoz jutását támogató átmeneti segély megállapítása iránti **kérelemhez csatolni kell** a hajléktalanszálló vezetőjének, illetve a kérelmezővel gondozási szerződést kötött szociális munkás által kiállított igazolását a hajléktalanszálláson való lakás tényéről, nyilatkozatát a gondozási szerződésről, a segély megállapítását támogató javaslatát, a lakásbérleti (al-, ágybérleti) szerződést vagy ennek hiányában a szociális munkás nyilatkozatát a várható lakhatási költségekről (Fr. 5. §).

A segély **havonta történő kifizetésének feltétele**, hogy a segély megállapítását javasoló szociális munkás (az e munkakört betöltő személy) 30 napnál nem régebbi környezettanulmánnyal igazolja, hogy a segéllyel támogatott személy a támogatás alapjául szolgáló al-, ágy-, lakásbérletben vagy munkásszállón lakik (Fr. 12. § 6. bekezdés).¹³³

A segély megállapítása **két egymást követő évben** ugyanarra az al-, ágy-, lakásbérletben vagy munkásszállón szereplő címre nem lehetséges.

A segély két egymást követő évben történő megállapításának feltétele a kérelmezővel gondozási szerződést kötött szociális munkás által - a kiválasztott al- bérletben - végzett környezettanulmány bemutatása.

A segély több, azonos lakcímre költöző személynek is megállapítható. (Fr. 12. §)

¹³³ A kérelem benyújtásának nem feltétele a környezettanulmány bemutatása, de az első kifizetéshez már mindenképpen szükséges.

Átmeneti (krízis) segély

A fővárosban tartózkodó, hajléktalan, illetve krízishelyzetbe került személyeknek rászorultság esetén egy naptári évben egy alkalommal átmeneti segély állapítható meg.

A krízishelyzetet arra alkalmas, 8 napnál nem régebbi okirattal (pl. rendőrségi jegyzőkönyv, hajléktalan ellátó szervezet igazolása) igazolni kell.

Ezt a segélyt évente **egy alkalommal** lehet megállapítani. (Fr. 13. § 1-2. bekezdés)

Átmeneti (krízis) segély **összege**:

- jövedelemmel nem rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) alacsonyabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 80%-ának és a jogosult havi jövedelmének különbözete, de legfeljebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-a (jelenleg 7200Ft),
- az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-ánál (jelenleg 22800Ft) magasabb jövedelemmel rendelkező jogosult esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 10%-a (jelenleg 2900Ft) (Fr. 14. §).

Azokban az esetekben, amikor a Fővárosi Önkormányzat lakóhellyel rendelkező kérelmező számára állapít meg átmeneti segélyt, a határozatról haladéktalanul értesíteni kell a hatáskörrel rendelkező illetékes szervet és egyidejűleg igényelni kell a kifizetett átmeneti segély megtérítését (Fr. 13. § 3. bekezdés).

A FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREKET MEGILLETŐ TÁMOGATÁSOK

A fogyatékos személyek magasabb összegű családi pótlékban (részletesen lásd "Családtámogatási rendszerek és anyasági ellátások" című anyagunkban), vakok személyi járadékában vagy fogyatékosági támogatásban, illetve a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatásában részesülhetnek. A felsorolt ellátási formák közül a vakok személyi járadékát 2001. július 1-jétől már nem lehet megállapítani.

I. FOGYATÉKOSSÁGI TÁMOGATÁS

(A hatályos 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló - a továbbiakban: Fot. -, valamint 141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól - a továbbiakban: Korm. R. - alapján)

A fogyatékosági támogatás a súlyosan fogyatékos személy részére havi rendszerességgel járó pénzbeli juttatás. A támogatás célja, hogy - a súlyosan fogyatékos személy jövedelmétől függetlenül - anyagi segítséggel járuljon hozzá a társadalmi hátrányok mérsékléséhez. (Fot. 22. §)

Fogyatékosági támogatásra jogosult az a 18. életévét betöltött súlyosan fogyatékos, aki az ellátás igénylésének időpontjában Magyarországon élő magyar állampolgár, letelepedett, valamint bevándorolt jogállású személy, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személy. Ugyancsak jogosult a támogatásra a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény - a továbbiakban: Szmvtv. - szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában az Szmvtv.-ben meghatározottak szerint a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik. Ezekén kívül jogosultak a szociális biztonsági rendszereknek az Európai Gazdasági Közösségen belül mozgó munkavállalói, önálló vállalkozói és családtagjaik¹³⁴, amennyiben a szabad mozgás és tartózkodás jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolják, és bejelentett lakóhellyel rendelkeznek. (Fot. 23. § 1-2. bekezdés)

¹³⁴ Családtag: a családtagként meghatározott vagy elismert személy, vagy az, akit azok a jogszabályok, amelyek szerint ellátást nyújtanak, vagy annak a tagállamnak a jogszabályai, amely tagállamban lakóhellyel rendelkezik közös háztartásban élőként ismernek el; ha azonban az említett jogszabályok csak azt ismerik el családtagként vagy egy háztartásban élőként, aki az érintett munkavállalóval közös háztartásban él, ezt a feltételt teljesítettnek kell tekinteni, ha az érintett személy elsődlegesen a munkavállaló eltartottja (1408/71/EGK tanácsi rendelet).

Fogyatékosági támogatást kaphat, aki:

- **látási fogyatékos:** segédeszközzel, vagy műtéti úton nem korrigálható módon a látóképessége teljesen hiányzik, vagy aliglátóként minimális látásmaradvánnyal rendelkezik, és ezért kizárólag tapintó-halló életforma folytatására képes;
- **hallási fogyatékos:** hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy halláskárosodása 25. életévének betöltését megelőzően következett be, vagy halláskárosodása mellett a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad;
- **értelmi fogyatékos:**¹³⁵ értelmi akadályoztatása genetikai, illetőleg magzati károsodás vagy szülési trauma következtében továbbá 14. életévét megelőzően bekövetkező súlyos betegség miatt középsúlyos vagy annál nagyobb mértékű;
- **autista személy:** állapota a személyiség egészét érintő fejlődés átható zavara miatt, az autonómia-tesztek alapján súlyosnak vagy középsúlyosnak minősíthető;
- **mozgásszervi fogyatékos:** mozgásrendszer károsodása, illetőleg funkciózavara miatt helyváltoztatása a rendeletben meghatározott segédeszköz állandó és szükségszerű használatát igényli, vagy a rendelet szerinti mozgásszervi betegsége miatt állapota segédeszközzel eredményesen nem befolyásolható, vagy állandó jelleggel ágyhoz kötött, ezért segédeszköz használatára állapota vagy állapotrosszabbodása miatt nem képes;
- **halmozottan fogyatékos:** a fentiekben meghatározott súlyos fogyatékoságok közül legalább két fogyatékosága van (Fot. 23. § 1. bekezdés, Korm. R. 1. §).

A fogyatékosági támogatás megállapítása szempontjából a **súlyos fogyatékoság** akkor minősül tartósnak, ha annak időtartama előreláthatólag három évig fennáll (Korm. R. 2. § 1. bekezdés).

Fogyatékosági támogatásra **nem jogosult**, aki vakok személyi járadékában, vagy magasabb összegű családi pótlékban részesül (Fot. 23. § 3. bekezdés).

Megszűnik a fogyatékosági támogatásra való **jogosultság**, ha a súlyosan fogyatékos állapot nem áll fenn, vagy a támogatott a felülvizsgálaton nem jelenik meg, és a távolmaradását nem igazolja (Fot. 23. § 4. bekezdés).

Ha a jogosult három hónapot meghaladó időtartamra **külföldre**, az Európai Unió tagállama vagy az Európai Közösséghez tartozó állam területére **távozik**, számára az ellátást tovább kell folyósítani. Amennyiben a jogosult három hónapot meghaladó időtartamra az Európai Közösséghez nem tartozó állam területére távozik, távolléte alatt az ellátás szünetel. (Fot. 23. § 5. bekezdés)

¹³⁵ Értelmi fogyatékosnak azt a személyt kell tekinteni, aki önellátásra képtelen, ezért állandó ápolásra szorul, beszéde nem alakult ki vagy tagolatlan, tartalom nélküli, s mindezek következtében a mindennapi élet szintjén csak kis mértékben képezhető, és élete más személy állandó segítségére nélkül veszélybe kerülne (IQ pontja 0-19 között határozható meg olyan teszttel, amelynek átlaga száznál van. BNO szerinti besorolása: F 73.), vagy a hétköznapi élet elemi cselekményei területén másokra van utalva, mivel az általános értelmi képessége az adott korosztályú népesség átlagától az első évektől kezdve számottevően elmarad, s amely miatt az önálló élet vezetése jelentősen akadályozott (IQ pontja: 20-49 között határozható meg olyan teszttel, amelynek átlaga száznál van és standard deviációja 15. BNO szerinti besorolása: F 71-F 72.) (Korm. R. 1. számú melléklet 3. pont).

A fogyatékosági támogatás szüneteltetése esetén a továbbfolyósításra az ügyfél kérelmére kerül sor. Ebben az esetben az ellátást annak a hónapnak az első napjától kell továbbfolyósítani, amelyben a jogosult visszatér Magyarországra. (Korm. R. 17. § 2. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás **összege** látási, hallási, értelmi, mozgásszervi fogyatékosok és autista személyek esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 65%-a (jelenleg 18525Ft), értelmi, mozgásszervi fogyatékosok esetében, ha az önkiszolgálási képessége¹³⁶ teljesen hiányzik, továbbá halmozottan fogyatékosok esetében az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 80%-a (jelenleg 22800Ft) (Fot. 23/A. § 1. bekezdés).

A korábban **vakok személyi járadékában részesülő** látási fogyatékos személy **fogyatékosági támogatásának összege**, a vakok személyi járadékának megszüntetését követően, ha önkiszolgálási képességének vizsgálatát nem kéri, az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 65%-a (jelenleg 18525Ft), ha jogosult önkiszolgálási képességének hiányát megállapítják, 80%-a (jelenleg 22800Ft) (Fot. 23/A. § 2. bekezdés).

A fogyatékosági támogatás iránti igény érvényesítése és a jogorvoslati szabályok

A fogyatékosági támogatás megállapítására irányuló eljárás kérelemre indul. A fogyatékosági támogatás megállapítása a kincstár hatáskörébe tartozik. (Fot. 23/B. § 1-2. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás iránti kérelem legkorábban abban a hónapban nyújtható be, amikor az igénylő a 18. életévét betölti. A fogyatékosági **támogatás iránti igényt** a rendelet 2. számú mellékletében szereplő „Igénybejelentés fogyatékosági támogatásra” című nyomtatványon vagy elektronikus úrlapon kell **előterjeszteni** a kérelmező lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes Magyar Államkincstár regionális igazgatóságánál. (továbbiakban: Igazgatóság). (Korm. R. 4. §)

A támogatás iránti kérelemhez **mellékelni kell** a kérelmező háziorvosa, bentlakásos szociális intézményben élő igénylő esetén az intézmény orvosa által kiállított orvosi beutalót és a fogyatékoságot igazoló orvosi dokumentációt. Amennyiben a kérelmező nem rendelkezik a minősítéséhez szükséges iratokkal, a súlyos fogyatékoság minősítésének előkészítése érdekében a háziorvos gondoskodik a megfelelő szakvizsgálatok elvégeztetéséről. Az Igazgatóság a pontatlanul vagy hiányosan kitöltött, illetve orvosi dokumentáció nélkül benyújtott kérelem esetén a kérelmezőt tíz munkanapos határidővel hiánypótlásra szólítja fel. (Korm. R. 5. § 1-3. bekezdés)

¹³⁶ Az önkiszolgálási képessége annak a személynek hiányzik, aki mások személyes segítsége nélkül nem képes étkezni, vagy tisztálkodni, vagy öltözködni, vagy illemhelyet használni, vagy lakáson belül a szükség szerinti segédeszköz igénybevételével sem képes közlekedni (Korm. R. 3. §).

Az Európai Gazdasági Közösség munkavállalói és családtagjai, továbbá a magyar állampolgárok családtagjai, a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, valamint az Európai Gazdasági Közösségen belül mozgó munkavállalók, önálló vállalkozók és családtagjai a támogatás iránti kérelem benyújtásakor - az e rendeletben meghatározottakon dokumentumokon túl - igazolja magyarországi lakcímét a lakcímről szóló hatósági igazolvánnyal vagy az arról készült másolattal. Ha a kérelmező a lakcímét nem igazolja, az Igazgatóság a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását vezető szervet megkeresi az adatszolgáltatás érdekében (Korm. R. 5/A. §).

A **vakok személyi járadékában** vagy **magasabb összegű családi pótlékban** részesülő személy fogyatékosági támogatásra csak akkor szerezhet jogosultságot, ha az egyéb ellátásáról lemond (Korm. R. 9/B. § 1. bekezdés, 10. § 1. bekezdés).

Ha a fogyatékosági támogatásra irányuló kérelmet azért utasították el, mert a kérelmező nem súlyosan fogyatékos, az elutasító határozat jogerőre emelkedését követő egy éven belül csak akkor lehet **újabb kérelmet** előterjeszteni, ha orvos igazolja, hogy az állapota rosszabbodott; egyébként - a jogszabályváltozás esetét kivéve - a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani (Fot. 23/B. § 4. bekezdés).

A súlyosan fogyatékos állapot megállapításának kérdésében az orvosszakértői szerv szakhatóságként jár el. Ha a rendelkezésre álló orvosi dokumentáció nem alkalmas a szakhatósági állásfoglalás kialakítására, a szakértői bizottság a támogatást igénylőt a fogyatékoság jellegének megfelelő szakvizsgálatra utalja be, illetve felhívhatja a szakértői bizottság előtti személyes megjelenésre is. (Fot. 23/C. § 1. bekezdés, Korm. R. 8. § 2. bekezdés)

Az Igazgatóság a határozat közlésével egyidejűleg a szakértői bizottság szakhatósági állásfoglalását is közli a kérelmezővel (Korm. R. 9. §).

Ha a támogatást jogerősen megállapítják, az **ellátás a kérelem benyújtásától esedékes** (Fot. 23/D. § 4. bekezdés).¹³⁷

A fogyatékosági támogatást a kincstár folyósítja, teljes fedezetét a központi költségvetés biztosítja (Fot. 23/E. § 1, 3. bekezdés).

A fogyatékosági támogatást az Igazgatóság havonta utólag, a tárgy hónapot követő hónap 5. napjáig folyósítja, belföldre forintban, külföldre az ellátás bankszámlára utalásának, illetve postai feladásának napján érvényes hivatalos devizaárfolyamon, a kifizetés helye szerinti állam hivatalos pénznemében történik. A kifizetés napja alatt a terhelés, illetve a postai utalvány feladásának napját kell érteni. (Korm. R. 11. § 1-3. bekezdés)

¹³⁷ Ezzel ellentétesen rendelkezik a Korm. R. 11. § 4. bekezdése, mely szerint a támogatás a kérelmezőt a kérelem benyújtása hónapjának első napjától illeti meg, de mivel a törvény a magasabb szintű jogszabály, a gyakorlatban azt kell(ene) alkalmazni.

A vakok személyi járadékáról való lemondás következtében fogyatékosági támogatásra jogosult személy felülvizsgálatának időpontjára a vakok személyi járadékát megállapító határozatban megállapított időpont az irányadó. Ha a felülvizsgálat esedékessé válik, erről az Igazgatóság értesíti a jogosultat. (Korm. R. 12. § 1. bekezdés)

A súlyosan fogyatékos állapot fennállását - ha a szakhatósági állásfoglalás eltérően nem rendelkezik - öt évenként az orvosszakértői szerv felülvizsgálja (Fot. 23/C. § 2. bekezdés).

Ha a **felülvizsgálat** szerint a súlyosan fogyatékos állapot továbbra is változatlanul fennáll, a fogyatékosági támogatást tovább kell folyósítani.

Ha a felülvizsgálat állapotváltozást állapít meg, akkor az Igazgatóság dönt az ellátás mértékének módosításáról. Az Igazgatóság a határozat közzétételével egyidejűleg a szakértői bizottság szakhatósági állásfoglalását is közli a kérelmezővel. Ha a szakértői bizottság a felülvizsgálat során a jogosult állapotában, illetve önkiszolgálási képességében a fogyatékosági támogatás mértékét befolyásoló rosszabbodást állapít meg, úgy számára a magasabb ellátási összeget annak a hónapnak az első napjától kell megállapítani és folyósítani, amelyben a felülvizsgálatra sor került, ha javulást állapít meg, úgy számára az alacsonyabb ellátási összeget az állapotjavulást megállapító szakvélemény kiállítását követő hónap első napjától kell megállapítani és folyósítani.

Ha a súlyosan fogyatékos állapot már nem áll fenn, a fogyatékosági támogatást a felülvizsgálatot követő hónap első napjától kell **megszüntetni**. Meg kell szüntetni a fogyatékosági támogatás folyósítását abban az esetben is, ha a jogosult a felülvizsgálathoz szükséges orvosi dokumentációt az Igazgatóság kérésére nem küldi meg, illetve a szakértői bizottság előtt nem jelenik meg. Ilyen esetben az ellátást a mulasztást követő hónap első napjától kell megszüntetni. (Korm. R. 13. §)

A jogosult **állapotrosszabbodásra** való hivatkozással - a felülvizsgálat határozatban meghatározott időpontja előtt - maga is kezdeményezheti felülvizsgálatát. Az eljárásra a támogatás megállapítására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. (Korm. R. 14. § 1. bekezdés)

Ha az Igazgatóság a magasabb összegű ellátás iránti kérelmet azért utasítja el, mert a kérelmező állapotában a fogyatékosági támogatás mértékének megváltozását indokoló rosszabbodás nem következett be, az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított **egy éven belül** előterjesztett újabb kérelemre a **bizonyítási eljárást** csak akkor kell lefolytatni, ha orvosi igazolás megfelelően tanúsítja, hogy a kérelmező állapota az elutasítás óta rosszabbodott (Korm. R. 14. § 2. bekezdés).

Az Igazgatóság soron kívüli felülvizsgálatot indít, ha tudomására jut, hogy a fogyatékosági támogatásban részesülő a támogatást jogalap nélkül veszi igénybe (Korm. R. 15. §).

A fogyatékosági támogatásban részesülő, illetve annak gondnoka a jogosultság feltételeit érintő lényeges tények, **körülmények megváltozásáról** 15 napon belül köteles értesíteni a kincstárat (Fot. 23/D. § 3. bekezdés).

A jogosult a **lakóhelyének megváltozását** köteles az ellátást folyósító Igazgatóságnak bejelenteni. Ebben az esetben az ellátást folyósító Igazgatóság - az ügyben keletkezett iratoknak a jogosult új lakóhelye szerinti Igazgatósághoz történő egyidejű áttételével - a támogatás folyósítását megszünteti. A jogosult új lakóhelye szerint illetékes Igazgatóság a fogyatékosági támogatást az előző lakóhely szerinti folyósítás megszüntetését követő hónap első napjától folyósítja. (Korm. R. 16. § 1. bekezdés)

A jogosultnak a három hónapot meghaladó egybefüggő **külföldi tartózkodását** be kell jelentenie a támogatást folyósító Igazgatóságnak. (Korm. R. 17. § 1. bekezdés)

Az, aki a fogyatékosági támogatást jogalap nélkül vette fel, vagyis arra nem jogosult, vagy kevesebb összegre jogosult, mint amit számára folyósítottak, köteles azt **visszafizetni**, ha erre a felvételtől számított 22 munkanapon belül határozatban kötelezték. 22 munkanap elteltével a jogalap nélkül felvett fogyatékosági támogatást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható, feltéve, hogy az ellátás megszűnésétől számított kevesebb, mint három év telt el. Ha a fogyatékosági támogatást jogalap nélkül igénybe vett személy igazolja, hogy tartózkodásának azonnali vagy egy összegben való megfizetése családi, jövedelmi, vagyoni és szociális körülményeire való tekintettel magának, vagy a tartásra szoruló hozzátartozónak aránytalanul súlyos anyagi megterhelést jelentene, részére a kincstár legfeljebb 12 hónapi halasztást engedélyezhet, illetőleg azt, hogy a tartózkodást 36 hónapon belül részletekben fizesse meg. (Fot. 23/E. § 4-7. bekezdés)

A fogyatékosági támogatás iránti igény érvényesítésével kapcsolatos valamennyi eljárás **illeték- és költségmentes** (Fot. 23/D. § 5. bekezdés).

II. VAKOK SZEMÉLYI JÁRADÉKA

(A hatályos 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól - a továbbiakban: Korm. R. - alapján)

A 1999. évi CXXII. törvény egyes munkaügyi és szociális törvények módosításáról 58. §-ának 5. bekezdése értelmében 2001. június 30-át követő időponttal vakok személyi járadékára való új jogosultság nem állapítható meg. A 2001. július 1-jei időpont előtt megállapított vakok személyi járadékát viszont a 2001. június 30-án hatályban lévő jogszabályok alapulvételével tovább kell folyósítani.

A vakok személyi járadékát 2003. március 1-jétől az Igazgatóság (a továbbiakban: Igazgatóság) havonta utólag, a tárgyhónapot követő hónap 5. napjáig változatlan feltételekkel folyósítja.

A járadékban részesített személy köteles a lakcímében bekövetkezett változást, illetőleg a járadék folyósításának megszüntetését előidéző okot az Igazgatóságnak 15 napon belül bejelenteni. Ha járadékban részesített vak személy nem jelenti be a körülményeiben bekövetkezett olyan változást, amely a járadék folyósításának megszüntetését idézheti elő, az Igazgatóság őt a jogtalanul felvett járadék visszafizetésére kötelezi.

A járadék folyósításának megszüntetése az Igazgatóság hatáskörébe tartozik. A határozatban fel kell tüntetni a megszüntetés időpontját. (Korm. R.19/A. §)

2008. január 1-jétől a vakok személyi járadékának összege 15360Ft (242/2008. Korm. rendelet a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások emeléséről 1. § 3. bekezdés).

III. FOGYATÉKKAL ÉLŐ EMBEREK KÖZLEKEDÉSI TÁMOGATÁSA

(A hatályos 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről alapján)

A vasúti személyszállítás vonalain, a helyközi (távolsági) menetrend szerinti autóbusz közlekedésben, HÉV, komp- és révközlekedésben 90%-os kedvezményű (menetjegy vagy bérlet), a menetrend szerinti helyi közúti és kötöttpályás közlekedésben díjmentes utazási kedvezmény igénybevételére jogosult korlátlan számban megváltható kedvezményes jeggyel, vagy bármely viszonylatban:

- az a vak személy, aki vakok személyi járadékában részesül, az erről szóló igazolás alapján, vagy a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával rendelkezik;
- a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének érvényes arcképes igazolványával utazó hallássérült személy;
- az a személy, aki vagy aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül, a külön jogszabályban meghatározott okmány¹³⁸ alapján;
- a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény alapján fogyatékosági támogatásban részesülő személy, a külön jogszabályban meghatározott okmány¹³⁹ alapján;
- és a velük együtt utazó személy
- a rokkantsági járadékos, ha ezt a lakóhelye szerint illetékes jegyző igazolja (a helyi közlekedésben).

Az igényjogosult családtagjának minősül a kedvezményezettel közös háztartásban együtt élő házastárs (élettárs) és gyermek. A családtag igényjogosultságát személyi igazolvánnyal és a jogosultságot megalapozó okmánnal kell igazolni. (8. §. 1. bekezdés a-e, i. pont, 2. bekezdés, 1. sz. melléklet)

Ezen kívül jogosultak a helyi közlekedésben a települési önkormányzat árrendeletében rendszeresített kedvezményes bérlet igénybevételére (10. §).

138 Értsd alatta a Cst. végrehajtására kiadott 223/1998. Korm. R. 9. § 2-3. bekezdése alapján kiállított hatósági bizonyítványt.

139 Értsd alatta a 141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól 19. § alapján kiállított hatósági bizonyítványt.

IV. SÚLYOS MOZGÁSKORLÁTOZOTT SZEMÉLYEK KÖZLEKEDÉSI TÁMOGATÁSA

(A hatályos 164/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről alapján)

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatását, azok a súlyosan mozgáskorlátozott személyek kaphatják, akik a Magyar Köztársaság területén élő magyar állampolgárok, bevándorlási vagy letelepedési engedéllyel rendelkeznek, továbbá a magyar hatóság által menekültként elismert személyek. Ugyancsak vonatkozik ezen jogszabály a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény - a továbbiakban: Szmvtv.- szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre és a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló 1408/71/EGK tanácsi rendeletben meghatározott jogosulti körbe tartozó személyre, amennyiben az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodási jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik. (1. § 1. bekezdés)

Nem kaphatnak közlekedési támogatást azok, akik életvitelszerűen ágyhoz kötött fekvőbetegek és szállításuk csak mentőjárművel biztosítható valamint akik a Szt. szerinti ápolást, gondozást nyújtó és rehabilitációs intézményi ellátásban részesülnek, kivéve a mozgásfogyatékosok rehabilitációs intézményében élő súlyos mozgáskorlátozott személyeket (1. § 2. bekezdés).

A közlekedési kedvezmények iránti **kérelmet** a lakóhely vagy tartózkodási hely szerinti önkormányzat jegyzőjéhez kell a tárgyév április 30-áig **benyújtani** (8. § 1, 3. bekezdés).

Súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatására **jogosult** az a súlyos mozgáskorlátozott személy, aki tömegközlekedési eszközt önerőből nem képes igénybe venni, de életvitelszerűen nem ágyhoz kötött, és családjában a megelőző évben az egy főre jutó nettó átlagjövedelem nem haladja meg a tárgyév január 1-jén érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének 250%-át (jelenleg 71250Ft) (1. § 3. bekezdés a. pont, 6. § 7. bekezdés).

A közlekedési támogatás egy éves **összege**, ha a súlyosan mozgáskorlátozott személy a nyugdíjkorhatárt nem töltötte be, és tanulói jogviszonyban vagy munkaviszonyban áll, 24500Ft, ha nem áll ilyen jogviszonyokban, vagy a nyugdíjkorhatárt betöltötte, 7000Ft. Ha a mozgáskorlátozott személy kiskorúak eltartásáról saját háztartásában gondoskodik, azok számától függetlenül számára ezen felül évi 3500Ft támogatás is jár. Ha egy háztartásban több súlyos mozgáskorlátozott személy is eltartónak minősül, akkor az eltartottak számától függetlenül valamennyien jogosultak az emelés összegére. (6. § 1-4. bekezdés)

Ha a súlyos mozgáskorlátozottság év közben következik be, április 30-át követően is benyújtható a kérelem, ez esetben a benyújtást követő hónap első napjától időarányos összeg jár (6. § 5. bekezdés, 8. § 5. bekezdés).

Nem jogosult közlekedési támogatásra az a súlyos mozgáskorlátozott személy, aki fogyatékosági támogatásban részesül (6. § 6. bekezdés).

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési támogatása iránti **kérelemhez mellékelni kell** a súlyos mozgáskorlátozottság tényét igazoló, a rendelet 2. számú mellékletében szereplő háziorvosi szakvéleményt, jövedelemigazolásokat, a munkaviszony, a tanulói jogviszony fennállására vonatkozó igazolást, az eltartott(ak) természetes személyazonosító adatait, továbbá - ha szükséges - az elhelyezését igazoló bírói ítélet vagy gyámhatósági határozat fénymásolatát, és nyilatkozatot arról, hogy a kérelmező nem részesül fogyatékosági támogatásban (9. § 1. bekezdés a-b, g-h, j. pont).

Az Európai Közösség érvényes magyarországi **tartózkodási engedéllyel rendelkező** állampolgára **esetében** a kérelemhez - a magyar állampolgárok számára szükséges dokumentumokon túl - csatolni kell a tartózkodási engedély másolatát, a tartózkodás jogcímét igazoló iratokat, így különösen igazolást a munkaviszonyról, illetve önálló vállalkozói tevékenység alapján fennálló biztosítási viszonyról, igazolást a tanulói, hallgatói jogviszony fennállásáról, a rokon kapcsolatát igazoló irat másolatát, amennyiben hozzátartozóként válik jogosulttá az ellátásra (9/B. §).

A jegyző gondoskodik a közlekedési támogatás összegének kifizetéséről (11. § 4. bekezdés).

Amennyiben a határozat ellen a kérelmező azért él jogorvoslattal, mert az orvosi szakvéleményben foglaltakkal nem ért egyet, a jogorvoslati eljárás során a szakértői bizottságot kell megkeresni az orvosi szakvélemény felülvizsgálata céljából. Az orvosi szakvélemény vizsgálat, valamint orvosi iratok alapján is kiadható. A másodfokú orvosi szakvélemény ellen további felülvizsgálatnak helye nincs. A súlyos mozgáskorlátozottnak nem minősített személy az orvosi szakvélemény kiállítását követő évben kérheti az újbóli vizsgálatot. (13. §)

A közlekedési támogatáson kívül a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményként személygépkocsi szerzési és átalakítási támogatást is kérhetnek, de mivel ügyintézésük szociális intézményben nagyon ritkán fordul elő, ezeket nem részletezzük.

ILLETÉK, IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJ, ÉS AZ EZEK ALÓLI MENTESSÉG¹⁴⁰**ILLETÉKEK ÉS ILLETÉKMENTESSÉG AZ ÁLLAMIGAZGATÁSI ELJÁRÁSBAN**

1990. évi XCIII. törvény az illetékről

Az illeték mértéke

29. § (1) Az első fokú közigazgatási hatósági eljárásért - ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik - 2200 forint illetéket kell fizetni (általános tételű eljárási illeték).

(2) Az első fokú közigazgatási határozat elleni fellebbezés illetéke - ha e törvény melléklete másként nem rendelkezik, és a fellebbezési eljárás tárgyának értéke pénzben megállapítható - a fellebbezéssel érintett, vagy vitatott összeg minden megkezdett 10 000 forintja után 400 forint, de legalább 5000 forint, legfeljebb 500 000 forint. Ha a fellebbezési eljárás tárgyának értéke pénzben nem állapítható meg, a fellebbezés illetéke 5000 forint.

(4) Végzés elleni fellebbezésért - ha e törvény másként nem rendelkezik - 3000 forint illetéket kell fizetni. Ha a végzés csak a határozat vagy az eljárást megszüntetőelleni fellebbezéssel együtt támadható meg, és az ügyfél a végzés felülvizsgálatát is kéri, akkor csak a határozat elleni fellebbezés illetékét kell megfizetni.

(5) A végrehajtási kifogás illetéke 5000 forint. A végrehajtási kifogás tárgyában hozott végzés elleni fellebbezés illetéke 10 000 forint.

(6) Az újrafelvételi eljárásért (1) bekezdésben meghatározott illetéket kell fizetni, tekintet nélkül az alapeljárásban már megfizetett illetékre.

A jogorvoslati eljárás illetékének visszatérítése

32. § (1) A jogorvoslati eljárásban megfizetett valamennyi illetéket az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a közigazgatási hatóság vagy a bíróság által felülvizsgált közigazgatási hatósági döntés vagy intézkedés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) A visszatérítést hivatalból, a jogorvoslati eljárás során hozott határozatban kell elrendelni és azt - a visszatérítés foganatosítása végett - az ügyfél lakóhelye, székhelye, illetőleg a bíróság székhelye szerint illetékes állami adóhatóságnak kell megküldeni.

¹⁴⁰ E fejezet szövege szó szerinti idézet a vonatkozó törvényekből.

Illetékmentesség

33. § (1) Nem kötelezhető illeték fizetésére az, akit az államigazgatási hatóság külön jogszabály alapján **költségmentességben** részesített.

(2) Egyes alkotmányos jogok érvényesítése, illetőleg kötelezettségek teljesítése, valamint a társadalmi igazságosság előmozdítása érdekében a mellékletben és a külön jogszabályokban meghatározott illetékmentes eljárásokon felül tárgyuknál fogva illetékmentes eljárások:

1. a választással, valamint a népszavazással kapcsolatos törvényekből folyó jogok érvényesítésével, kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos eljárás;

2. az önálló bírósági végrehajtónak az általa lefolytatott bírósági végrehajtási eljárással összefüggésben kezdeményezett eljárása;

3. a közérdekű bejelentés, javaslat és a panasz elbírálására irányuló eljárás;

4. a születéssel, a házasságkötéssel, az örökbefogadással, tartással, gondozással és a halálessel kapcsolatos, továbbá a nemzeti és etnikai kisebbségek anyakönyvi adatainak első ízben történő kijavításával kapcsolatos eljárás, kivéve

a) a magyar állampolgár, illetőleg Magyarországon lakó hontalan külföldön történő házasságkötéséhez szükséges irat;

b) a nem magyar állampolgár Magyarországon történő házasságkötéséhez szükséges irat, továbbá

c) az anyakönyvi kivonat kiállítása;

5. az **anyakönyvi kivonat** kiállítása az alábbi esetekben illetékmentes, ha

a) a születés, a házasságkötés és a haláleset anyakönyvezését követően az érdekelt részére első ízben;

b) az intézeti vagy állami nevelt gyermek anyakönyvezéséhez;

c) az 1953. január 1-je előtti bejegyzésről a névmutató szerint illetékmentes kivonatot még nem adtak ki, és

ca) a születési anyakönyvből a bejegyzett személy, örökbefogadás esetén az örökbefogadó részére,

cb) a házassági anyakönyvből a házastárs részére,

cc) a halotti anyakönyvből a házastárs vagy a meghalt személy egyenesági rokona részére,

d) a tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában New Yorkban 1957. június 20.-án kelt nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1957. évi 53. tvr. alapján folyó eljárás céljára,

e) a szülők házassági anyakönyvi kivonatának a gyermek születésének anyakönyvezéséhez,

f) az elhunyt születési és házassági anyakönyvi kivonatának a haláleset anyakönyvezéséhez,

g) a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény alapján kijavított anyakönyvi adatokról az érdekelt részére első ízben történik a kiállítása;

5/A. a házassági név megváltoztatására irányuló eljárás;

6. a **gyámhatóság** előtt kezdeményezett minden eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat;

7. az állami gondoskodás körén kívüli nevelőotthoni térítési díj megállapításához szükséges bizonyítvány;

8. a holtak nyilvánításra, illetőleg halál tényének megállapítására irányuló bírósági eljárás céljára szükséges irat;

9. a házasságon kívül született gyermek családi jogállásának bírósági rendezéséhez szükséges irat;

10. a **bölcsődei, óvodai elhelyezéssel** kapcsolatos eljárás és az ilyen eljáráshoz szükséges irat;

11. a **tankötelezettséggel, valamint a középfokú és felsőoktatási intézménybe való felvétellel**, a tanulmányokat folytatónak a tanulmányokkal, a tandíjjal, vizsgadíjjal és a tanulóotthoni, kollégiumi, diákotthoni, napközi otthoni elhelyezésükkel kapcsolatos eljárás, továbbá az iskolai és tanfolyami bizonyítvány, kivéve a bizonyítvány másolatát, másodlatát;

12. az ösztöndíj adományozásával, a külföldön folytatott iskolai tanulmányok beszámításával, a külföldi oktatási intézményben szerzett bizonyítvány, oklevél, illetőleg tudományos fokozat honosításával, továbbá a külföldi oktatási intézményben szerzett bizonyítvány, valamint oklevél elismerésével kapcsolatos eljárás;

14. **munkaviszony**, szövetkezeti tagsági viszony létesítéséhez, igazolásához szükséges irat;

15. **foglalkoztatáspolitikai** körébe tartozó juttatások (munkanélküli segély, járadék, átképzési támogatás stb.) igénybevételeivel, **nyugdíjazással** kapcsolatos eljárások és az eljáráshoz szükséges iratok;

18. a **szociálpolitikai feladatot ellátó szervnél** vagy ilyen intézetnél, intézménynél szociális ügyben kezdeményezett minden eljárás;

19. az áldozatsegítő támogatások engedélyezésére irányuló eljárás;

22. a költségmentesség engedélyezése iránti eljárás, valamint a költségmentesség feltételei fennállásának igazolásához kiállított irat;

23. az adó és járulék ügyben az adóhatóságnál, vámigazgatási ügyben a vámhatóságnál kezdeményezett első fokú eljárás - ideértve más hatóság adó, adó jellegű kötelezettség megállapításával kapcsolatos ilyen eljárását is -, kivéve a méltányossági eljárást, a fizetési könnyítésre (halasztás, részletfizetés) irányuló eljárást, továbbá az adó-, a vám-, az illeték- és a társadalombiztosítási kötelezettség teljesítéséről szóló igazolás kiadása, valamint az adó- és értékbizonyítvány kiállítása iránt kezdeményezett eljárást;

24. a birtokösszevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt a ingatlanügyi hatóságnál kezdeményezett eljárás, valamint a **kárpótlási** eljárás, a részaránytulajdonnal kapcsolatos eljárás és az ilyen eljárásokhoz szükséges irat, továbbá a kisajátítási eljárás;

26. közigazgatási hatóságnál nyilvántartott adatokban bekövetkezett változások jogszabályi előírásokon alapuló, kötelező bejelentése;

28. a jogi segítségnyújtás engedélyezésére irányuló eljárás;

29. a rendőrhatalósági kényszerintézkedés alá helyezési eljárásban az eljárás alá vont személy által előterjesztett panasz és fellebbezés;

30. az adóhatóság által az adózó adószámlájának egyenlegéről készített értesítés tárgyában hozott határozat elleni jogorvoslati eljárás.

31. az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatban indított eljárás.

32. őstermelői igazolvány cseréje, ha arra az őstermelői igazolványban szereplő helységnév, utcanév, illetve házszám állami vagy önkormányzati döntés alapján történő változása, illetve az őstermelő lakóhelyének más megye illetékességi területéhez való csatolása miatt kerül sor;

33. a külön törvényben meghatározott hozzátartozók közötti erőszak miatt az ideiglenes megelőző távoltartó határozat elrendelésére irányuló eljárás.

73. § (1) A közigazgatási hatósági eljárási illetéket az eljárás megindításakor illetékbélyeggel az eljárást kezdeményező iraton kell megfizetni a (2)-(4), a (7) és (8), valamint a (11) bekezdésekben foglaltak kivételével.

(2) Az okmányirodánál nem elektronikus úton kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás illetékét

a) az eljárás megindítását megelőzően készpénzátutalási megbízás útján, vagy

b) amennyiben az okmányirodán erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával vagy házipénztárba készpénzzel

kell megfizetni az adópolitikáért felelős miniszter rendeletében megjelölt számla javára azzal, hogy a házipénztárba fizetett illetéket készpénzátutalási megbízással az okmányiroda naponta fizeti meg az említett számla javára.

(3) Az elsőfokú adóhatóságnál és az elsőfokú vámhatóságnál (a továbbiakban: adóhatóság) indított eljárás - ideértve az elektronikus úton kezdeményezett eljárást is - illetékét - a másolat, kivonat illetékének kivételével -, valamint az adóhatóság határozata, végzése és végrehajtási cselekménye ellen kezdeményezett jogorvoslati eljárás illetékét az illetékes adóhatóság illetékbeszedési számlája javára kell megfizetni. A 73/A. § (1) bekezdésében foglaltaktól eltérően az esedékességkor meg nem fizetett eljárási illeték és a mulasztási bírság összegét az adóhatóság határozatban közli az ügyféllel, azzal hogy az eljárási illetéket a határozat közlésétől számított 8 napon belül az adóhatóság illetékbeszedési számlájára mulasztási bírság nélkül fizetheti meg. Az így meg nem fizetett illetéket és a mulasztási bírságot az adóhatóság hajtja be.

(4) Elektronikus úton kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás esetén az eljárási illetéket az eljárás megindítását megelőzően készpénzátutalási megbízás vagy azt követően az eljáró hatóság által az ügyfél rendelkezésére bocsátott ügyiratszámra hivatkozással átutalási megbízás útján kell megfizetni az elektronikus kapcsolattartás részletes eljárási szabályairól szóló külön jogszabály szerint.

(5) Az eljárási illeték előzetes megfizetését az eljárás megindításakor a (2) bekezdés a) pontjában szabályozott esetben a feladóvevénynek a kérelemhez csatolásával, a (4) bekezdésben szabályozott esetben pedig a készpénzátutalási megbízás feladóvevényén szereplő azonosító szám (8 számjegyű

azonosító), a megfizetett eljárás illeték összegének és a befizetés időpontjának feltüntetésével kell közölni az eljáró hatósággal.

(6) Az eljárás illetéket, ha azt elektronikusan kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás esetén az eljárás megindítását (kérelem előterjesztését) megelőzően nem fizették meg, legkésőbb az ügyazonosító ügyfél általi megismerését követő munkanapon kell megfizetni.

(7) A (2)-(4) bekezdésben meghatározott eljárások kivételével a 10 000 forintot meghaladó eljárás illeték kiszabás alapján készpénz-átutalási megbízás útján vagy az állami adóhatóság által meghatározott számlaszámra átutalással, illetőleg amennyiben erre lehetőség van, bankkártyával is megfizethető. Ebben az esetben az illetékköteles iratot annak egy másolatával az illetékes állami adóhatósághoz kell benyújtani. Az irat illetékkiszabásra történő bemutatását az eredeti iraton igazolja az állami adóhatóság.

(8) A külképviseletnél, illetőleg ennek útján kezdeményezett magyar hatósági eljárás esetén az eljárás illetékét a konzuli díjakra vonatkozó külön jogszabályban meghatározott módon kell megfizetni.

(12) Ha az ügyfél az eljárás megindítása nélkül a (2) bekezdés *a*) pontja vagy a (4) bekezdés szerinti módon fizetett illetéket, akkor a készpénzátutalási megbízás feladóvevényével az állami adóhatóságnál kérheti az illeték visszatérítését. Az állami adóhatóság a kincstár megkeresésével ellenőrzi a visszatérítési igényt, melynek eredményeként az illetéket visszatéríti vagy határozatot hoz a visszatérítés megtagadásáról.

Hiánypótlás

73/A. § (1) Ha az ügyfél a kérelmet az illeték megfizetése nélkül nyújtja be, az eljáró hatóság az eljárás megindításakor, elektronikusan kezdeményezett eljárás esetén a 73. § (6) bekezdésében meghatározott határidő eredménytelen leteltét követően - postai úton előterjesztett beadvány esetén postai úton, elektronikus úton kezdeményezett eljárások esetén elektronikus úton is - az ügyfelet figyelmezteti az illeték megfizetésére azzal, hogy ha

a) a megfizetni elmulasztott illetéket illetékbélyegben kellett leróni, akkor illetékbélyegben, postai úton történő felhívás esetén válasz-levelezőlapon,

b) egyéb fizetési mód esetén átutalással vagy készpénzzel

8 napon belül nem fizeti meg és a hatóság az eljárást az illetékfizetési kötelezettség elmulasztására tekintettel végzéssel nem szüntette meg, a 82. §-ban említett mulasztási bírságot is meg kell fizetnie. A fizetési határidőt a hiánypótlási felhívás kézhezvételétől kell számítani. Ha a felhívásra postai úton kerül sor, akkor az illetéken felül a felhívás postaköltségét - e címen 200 forintot - a válasz-levelezőlapon illetékbélyegben, egyéb esetben pénzzel kell megfizetni. A figyelmeztetés megtörténtét, illetőleg a felhívás elküldését az iraton fel kell jegyezni, illetőleg az ügyféllel igazoltatni kell.

(2) Ha az ügyfél az illeték megfizetésének mellőzését kérte, a hatóság döntéséig az (1) bekezdésben foglalt felhívásnak nincs helye.

(3) Ha az ügyfél az illeték megfizetésére vonatkozó felhívás közlését követő 8 napon belül illetékfizetési kötelezettségének nem tesz eleget és az eljáró hatóság az eljárást végzéssel nem szüntette meg, az illetékhiányról leletet kell készíteni. A lelet alapján az illetéket, a felhívás költségét és a mulasztási bírságot az illetékes állami adóhatóság írja elő.

Melléklet

I. A szabálysértési eljárás illetéke

1. A becsületsértés és magánlaksértés miatt indult szabálysértési eljárás illetéke 3000 forint, az ilyen eljárásban hozott büntetést vagy intézkedést alkalmazó határozat elleni kifogás, valamint az eljárást megszüntető határozat elleni panasz illetéke 3500 forint.

2. Az 1. pontban nem említett szabálysértési eljárás illetékmentes, kivéve a részletfizetési kedvezmény, halasztás engedélyezésére irányuló eljárást, amelyre a törvény 29. §-ában foglaltak az irányadóak.

II. Az állampolgársággal kapcsolatos eljárás illetéke

1. A magyar állampolgársági bizonyítvány kiállítására irányuló eljárás illetéke 3000 forint.

4. Illetékmentes a honosítás, visszahonosítás, a magyar állampolgárság nyilatkozattal történő visszaszerzésére, valamint a magyar állampolgárságról történő lemondásra irányuló eljárás.

IV. A másolat és kivonat illetéke

1. Az államigazgatási eljárásban készített hitelesített vagy hitelesítetlen másolat, illetőleg kivonat illetéke - ha e Melléklet kivételt nem tesz - oldalanként magyar nyelvű másolat esetében 100 forint, idegen nyelvű másolat esetében 300 forint. A nem hitelesített fénymásolat illetéke oldalanként 100 forint.

3. Az illetéket a másolat átvételekor az eredeti iraton illetékbélyeggel kell megfizetni.

4. Illetékmentes az a hitelesített vagy nem hitelesített másolat, amely illetékmentes eljáráshoz szükséges.

5. A már egyszer hitelesített másolatra, kivonatra vezetett olyan záradék, amely azt bizonyítja, hogy az eredeti iraton változás nem történt, vagy azt kiegészítik, 1000 forint illeték alá esik.

V. A fordítás illetéke

1. Az eljáró hatóság által készített fordítás illetéke oldalanként 1000 forint.

2. Illetékmentes: a tárgynál fogva illetékmentes eljáráshoz (Tv. 33. §) szükséges irat fordítása.

VI. A hitelesítés illetéke

1. Az eljáró hatóság által végzett hitelesítés illetéke, ha jogszabály kivételt nem tesz:
 - a) másolat, kivonat vagy fordítás után oldalanként 100 forint;
 - b) iraton levő aláírás után aláírásonként 500 forint;
 - c) külföldi használatra szánt iraton levő aláírásnak bármely hatóság, bíróság vezetője általi hitelesítése (közbenső felülhitelesítése) esetében minden aláírás után 1000 forint; az ilyen hitelesítésnek miniszter általi felülhitelesítése 2000 forint.
3. Az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda által végzett hitelesítés illetéke oldalanként 300 forint. Ezt az illetéket kell fizetni a másodlat, a másolat és fénymásolat hitelesítéséért is.

VII. Az állami levéltár által készített másolat illetéke

1. A levéltár által készített hitelesített másolatért, továbbá az ügyfél által készített másolatnak és fénymásolatnak a levéltár által történő hitelesítéséért - ideértve az állami vagy felekezeti anyakönyvi másodpéldányokból anyakönyvi kivonat kiállítását - oldalanként 200, de legalább 2000 forint illetéket kell fizetni.
2. A levéltárban őrzött irat alapján kiállított, tény, körülményt igazoló irat kiadása iránt indított eljárásban az általános tételű eljárási illetéket (29. §) kell fizetni.

VIII. Az iskolai, tanfolyami bizonyítványmásolat, másodlat illetéke

Iskolai bizonyítvány - ideértve a felsőfokú oktatási intézmény által kiállított oklevelet is -, továbbá a tanfolyami bizonyítvány másolatának, másodlatának kiállításáért 2000 forint illetéket kell fizetni.

IX. Egyes okmányok kiadásával kapcsolatos eljárások illetéke

I. Az **úti okmányok** kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

2. A magánútlevél, a szolgálati és hajós szolgálati útlevél kiadásának illetéke 7500 forint, ha a magánútlevél érvényességi ideje 10 év, 14 000 forint. A kérelem benyújtásának időpontjában 18. életévét be nem töltött személy és a 70. életévét betöltött személy magánútlevelének, az 1 évi érvényességgel kiállított magánútlevél, szolgálati és hajós szolgálati útlevél, valamint a menekültként elismert személyek kétnyelvű úti okmánya kiadásának illetéke 2500 forint.
3. A második magánútlevél kiadásának valamint a magánútlevél soron kívüli kiadásának illetéke a 2. pontban meghatározott mérték kétszerese.
4. A határátlépési engedély kiadásának illetéke 1500 forint.
5. Illetékmentes:
 - a) a diplomata-útlevél,

b) a külügyi szolgálati útlevel,

c) a határátlépési igazolvány,

d) az úti okmány cseréje, amennyiben arra azért kerül sor, mert az úti okmány biometrikus azonosítót tartalmazó tároló eleme nem tartalmazza vagy hibásan tartalmazza a törvényben meghatározott adatokat.

6. Az elveszett, megsemmisült, továbbá - az 5. pont d) alpontjában meghatározott eset kivételével - a megrongálódott és utazásra alkalmatlanná vált úti okmány helyett kiállított új úti okmány kiadásának illetéke a 2-4. pontban meghatározott illeték kétszerese.

8. Az útlevel-hatósági eljárásban benyújtott fellebbezés illetéke 5000 forint.

II. Személyazonosító igazolvány, valamint a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

1. Az állandó személyazonosító igazolvány kiadására irányuló eljárás illetéke 1500 forint. Ha az eljárásban az állandó személyazonosító igazolvány átmenetileg nem adható ki és ezért ideiglenes személyazonosító igazolvány kiadása is szükséges, az eljárás illetéke összesen 3000 forint.

2. Illetékmentes

a) a 14. életévét be nem töltött polgár személyazonosító igazolványa iránti kérelme, kivéve az elveszett, megsemmisült, megrongálódott okmány cseréje esetén,

b) a 70. életévét betöltött polgár személyazonosító igazolvány iránti kérelme, ha útlevellel vagy kártyaformátumú vezetői engedéllyel nem rendelkezik.

3. **Illetékmentes** a személyazonosító igazolvány kiadásához szükséges - jogszabályban meghatározott - **anyakönyvi kivonat** kiállítása.

4. A személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány illetéke - ha az eljárás a személyi azonosítót vagy a lakcímet nem érintő adatváltozás miatt indult - 500 forint.

5. Illetékmentes a személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadása, ha arra a személyazonosító igazolvány kiadása, lakcímváltozás, illetve - 14. életévét be nem töltött kiskorú esetén - a kérelemre feltüntethető adatok változása miatt kerül sor.

6. Ha a személyi azonosítót és a lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadására irányuló eljárásra az igazolvány elvesztése, megsemmisülése, **megrongálódása** miatt kerül sor, az eljárás illetéke 1000 forint.

III. A gépjárművezetői engedély, a forgalmi engedély és a törzskönyv kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke

1. A gépjárművezetői engedély kiadására irányuló eljárás illetéke 4000 forint. Az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött kérelmező esetében, valamint ha az egészségügyi hatóság előírása alapján a

vezetői engedély érvényessége 1 év vagy annál rövidebb, a vezetői engedély kiadásának illetéke 1500 forint.

2. A forgalmi engedély kiadásával kapcsolatos eljárás illetéke 6000 forint. Az ideiglenes forgalmi engedély kiadására irányuló eljárás illetéke 2500 forint.

3. A törzskönyv kiadására irányuló eljárás illetéke 6000 forint.

IV. Egyéb rendelkezések

1. Az I-III. pontokban meghatározott okmányok egy eljárásban történő igénylése esetén is az eljárási illetéket az igényelt okmányonként külön-külön kell megfizetni.

2. Illetékmentes:

a) az e címben meghatározott okmány cseréje, ha a csere a hatóság téves bejegyzésén alapul vagy az okmány gyártáshibás;

b) a személyi azonosító képzése - ideértve a személyi azonosító megváltozását eredményező adatváltozást is - miatt kiállított hatósági igazolvány;

c) az érintett polgár adatainak a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából való törlésére irányuló eljárás.

d) a lakcímet igazoló hatósági igazolvány és a forgalmi engedély cseréjére irányuló eljárás, amennyiben arra a helység, az utca, egyéb helymeghatározó adat nevének vagy számának megváltozása miatt kerül sor.

X. Anyakönyvi és névváltoztatási eljárás

1. A házassági névviselési forma megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 5000 forint.

2. A születési név megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 10000 forint. Az egy családhoz tartozó nagykorúak közös kérelme esetében az illetéket minden nagykorúnak külön-külön kell megfizetni.

3. Az anyakönyvi ügyekért felelős miniszter által megváltoztatott név ismételt megváltoztatására irányuló kérelem illetéke 30 000 forint.

6. A névváltoztatási okiratmásolat kiállítására irányuló kérelem illetéke 1000 forint.

XVII. A vállalkozói igazolvány és az üzlet működési engedélyének illetéke

1. A vállalkozói igazolvány kiadása iránti eljárás illetéke 10 000 forint. A vállalkozói igazolványban feltüntetett adatok változása miatti igazolványcseréért- a módosítások számára tekintet nélkül - 3000 forint illetéket kell fizetni. Illetékmentes a módosítás, ha arra a vállalkozói igazolványban feltüntetett helységnév, utcanév, házszám állami vagy önkormányzati döntés alapján történő megváltoztatása miatt kerül sor. A megrongálódott, megsemmisült, vállalkozói igazolvány potlása iránti eljárás illetéke 5000 forint.

XXI. A hatósági bizonyítvány kiállítása iránti eljárás illetéke

1. A hatósági bizonyítvány kiállítása 2000 forint illeték alá esik. Ha egy beadványban több hatósági bizonyítványt kérnek, az első példány után 2000 forint, minden további, az első példánnyal azonos tartalmú hatósági bizonyítvány után 600 forint illetéket kell fizetni.

2. Ha egy eljárásban több ügyfél vesz részt, a hatósági bizonyítványért az 1. pont alapulvételével annyi illetéket kell fizetni, mint amennyi akkor járna, ha mindegyik ügyfél ügyében külön eljárás folyna.

3. Az anyakönyvi kivonat kiállítása iránti eljárás illetéke - kivonatonként - 2000 forint.

AZ ISKOLAI BIZONYÍTVÁNY KIÁLLÍTÁSÁNAK IGAZGATÁSI DÍJA

11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről¹⁴¹

7/A. § (1) Igazgatási díjat kell fizetni, ha az iskola kérelemre

b) névváltozás esetén bizonyítványt cserél.

(2) Az igazgatási díj összege az elkészítés évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) tíz százaléka.

(3) Az igazgatási díjat az iskola által meghatározott módon és számlára kell befizetni. A befizetett igazgatási díj az iskola bevétele. A befizetett díj kezelése és nyilvántartása az államháztartás alrendszerének bankszámla-vezetési, költségvetési, befizetési és letéti kezelési, valamint kötelezettségvállalási rendjéről szóló jogszabályokban meghatározottak szerint történik.

4. számú melléklet:

7. b) Az elveszett vagy megsemmisült bizonyítványról - kérelemre - a törzslap (póttörzslap) alapján másodlat állítható ki. A másodlatért a külön jogszabályban meghatározottak szerint illetéket kell leróni.

¹⁴¹ E jogszabály a közoktatási intézményekre vonatkozik.

AZ ADÓAZONOSÍTÓ JELET ÉS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI AZONOSÍTÓ JELET IGAZOLÓ HATÓSÁGI IGAZOLVÁNY IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

1996. évi XX. törvény a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról

9. § (1) Az adóazonosító jel és a Társadalombiztosítási Azonosító Jel képzése és az ezekről szóló hatósági igazolványnak a polgár részére első alkalommal történő kiadása díjmentes.

(2) Díjmentesen kell kiadni az (1) bekezdésben meghatározott hatósági igazolványt akkor is, ha a korábban kiadott igazolványban szereplő adat megváltozott, téves, illetve a megváltozott adat beírására szolgáló rovat betelt.

10. § Az adóazonosító jelet, illetőleg a Társadalombiztosítási Azonosító Jelet igazoló hatósági igazolvány kiadásáért az általános tételű eljárási illetéknek megfelelő összegű igazgatási szolgáltatási díjat fizet a polgár, ha az új hatósági igazolvány kiadása a birtokából való elkerülés (lopás, elvesztés, megsemmisülés) vagy megrongálódás miatt válik szükségessé.

A TULAJDONILAP-MÁSOLAT IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

1996. évi LXXXV. törvény az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról

27. § A tulajdoni lapról kiállított hiteles másolatért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni (a továbbiakban: díj), mely az ingatlanügyi hatóság bevétele.

28. § (1) A tulajdoni lapról kiállított hiteles másolatért 6250 forint összegű díjat kell fizetni.

(2) A tulajdoni lapról elektronikus dokumentumként szolgáltatott hiteles tulajdonilap-másolatért 3600 forint, a nem hiteles másolatért 1000 forint elektronikus adatszolgáltatási díjat kell fizetni.

(3) A tulajdonilap-másolat kiállítását elutasító határozat elleni fellebbezés díja az (1) bekezdésben megállapított díj kétszerese.

29. § (1) A díjat, valamint az elektronikus adatszolgáltatási díjat annak kell megfizetnie, aki a tulajdonilap-másolat szolgáltatását kéri, illetve amely szerv az erre irányuló megkeresést előterjeszti.

(2) A 28. § (1) és (3) bekezdése szerinti díjfizetési kötelezettség az ingatlanügyi hatóság pénztárába történő készpénzbefizetéssel, amennyiben az ingatlanügyi hatóság hivatali helyiségében erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával vagy az ingatlanügyi hatóság előirányzat-felhasználási keret számlája javára történő átutalási megbízással teljesíthető.

(3) A díj átutalási megbízással történő megfizetése esetén a tulajdonilap-másolat kiállítása iránti kérelem, megkeresés előterjesztésekor mellékelni kell a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát.

(4) A díj megfizetésének, illetve a megfizetés igazolásának elmulasztása esetén - ha az ügyfél a hiányt felszólítás ellenére nyolc napon belül nem pótolja - az ingatlanügyi hatóság a tulajdonilap-másolat kiállítása iránti kérelmet elutasítja. A hiánypótlásra történő felszólításban az ügyfelet figyelmeztetni kell a mulasztás jogkövetkezményeire.

30. § (1) Teljes személyes díjmentességben részesül:

- a) a Magyar Állam,
- b) az egyház, egyházak szövetsége, egyházi intézmény.

(2) Az (1) bekezdés *b)* pontjában meghatározott szervezet ingatlanonként évente egy alkalommal részesülhet a tulajdonilap-másolat díjának megfizetése alól személyes díjmentességben.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott feltétel fennállásáról a szervezet az eljárás megindulásakor írásban köteles nyilatkozni.

31. § (1) Tárgyánál fogva díjmentes az elektronikus dokumentumként szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat lekérdezése, ha az

- a) hagyatéki eljáráshoz,
- b) gyámügyi, szociális vagy kisajátítási eljáráshoz,
- c) részarány-földtulajdonnal kapcsolatos eljáráshoz,
- d) a földmérési és térképészeti tevékenységről szóló törvényben meghatározott állami alapmunkák végzéséhez,

e) a földmérési és térinformatikai államigazgatási szerv hatósági feladatai ellátásához szükséges, illetve ha azt

- f) az eljáró szerv
 - fa) közigazgatási eljáráshoz,
 - fb) közérdekű bejelentés, javaslat és panasz elbírálására irányuló eljáráshoz,
 - fc) gondnokság alá helyezés iránti eljáráshoz,
 - g) a közigazgatási perben eljáró bíróság eljárásához,
 - h) a büntetőügyben eljáró bíróság eljárásához,
 - i) az ügyészség eljárásához,
 - j) a nyomozó hatóság és a nemzetbiztonsági szolgálatok feladatai ellátása érdekében,
 - k) a helyi önkormányzat, illetve azok társulásai közszolgáltatásait érintő beruházások megvalósítása érdekében benyújtandó közösségi, illetőleg nemzeti forrásból nyújtott támogatással megvalósuló pályázatok dokumentációjának elkészítéséhez
- kéri.

(2) Tárgyánál fogva díjmentes a hiteles tulajdonilap-másolat kiállítása, valamint az elektronikus dokumentumként szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat lekérdezése, ha az igazolhatóan birtok-összevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt indított eljáráshoz szükséges.

(3) Az (1) bekezdés f) pontjának fa) alpontja nem vonatkozik arra az esetre, ha a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvényben foglaltak szerint az ügyfél köteles az adatszolgáltatásért járó díjat megfizetni.

(4) Az (1) bekezdés a)-c), valamint f)-k) pontjában meghatározott eljárásokhoz szükséges elektronikus dokumentumként szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat lekérdezését kezdeményezőknek - a mentességet megalapozó eljárás, az ügyszám, illetőleg a pályázati azonosító megjelölésével - a felhasználás célját hitelt érdemlően igazolni kell.

(5) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltak szerint elektronikus dokumentumként díjmentesen szolgáltatott nem hiteles tulajdonilap-másolat, valamint az erről készített papír alapú másolat kizárólag a lekérdezés alapjául szolgáló ügyben használható fel, harmadik fél részére nem adható tovább.

(6) Amennyiben az ingatlanügyi hatóság ellenőrzése során megállapítja, hogy a díjmentesség igénybevételére jogszerűtlenül került sor, továbbá az (5) bekezdésben foglaltak megsértése esetén az igénybevevőt a díjmentesség hiányában fizetendő díjtétel kétszeresének megfizetésére határozattal kötelezi. A döntés ellen közigazgatási eljárás keretében nincs helye fellebbezésnek.

32. § (1) A díjat vissza kell téríteni, ha a kérelem visszavonásáról az ingatlanügyi hatóság az érdemi intézkedést megelőzően tudomást szerzett. A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a felülvizsgált hatósági döntés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) Ha a kérelem és a befizetést igazoló okiratok alapján megállapítható, hogy az ügyfél a törvényes mértéket meghaladó összegű díjat fizetett, a többletet vissza kell téríteni.

(3) A visszatérítést hivatalból kell elrendelni, és annak teljesítéséről huszonkét munkanapon belül intézkedni kell.

AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁSI ELJÁRÁS IGAZGATÁSI SZOLGÁLTATÁSI DÍJA

32/A. § (1) Az elsőfokú eljárásért - ha e törvény másként nem rendelkezik - változással érintett ingatlanonként 6600 forint összegű díjat kell fizetni.

(2) A jelzálogjog bejegyzése, valamint a bejegyzés módosítása iránti eljárás díja változással érintett ingatlanonként 12 600 forint.

(4) Törvényben meghatározott soron kívüli ügyintézés kivételével, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény - a továbbiakban: Inyvtv. - 46. §-ában meghatározott soron kívüli eljárás díja ingatlanonként 10 000 forint.

(5) Az ingatlan-nyilvántartási eljárásban hozott döntés ellen benyújtott fellebbezés díja 10 000 forint.

(6) Az ingatlan-nyilvántartási eljárásban készített hiteles vagy hitelesítés nélküli másolatért, illetőleg kivonatért oldalanként 100 forint díjat kell fizetni.

(7) A társasház-alapítás bejegyzésének díja társasházi tulajdoni különlaponként 6600 forint, de legfeljebb összesen 100 000 forint.

(8) A társasházi alapító okirat módosítása esetén - ha a módosítás a társasház tulajdoni különlapjait érinti - a módosítás ingatlan-nyilvántartási átvezetésének díja társasházi különlaponként 6600 forint, de legfeljebb összesen 100 000 forint.

(9) A (7) és (8) bekezdés rendelkezéseit a lakásszövetkezet esetén is megfelelően alkalmazni kell.

(10) Az ingatlan-nyilvántartási eljárásért fizetett díj az ingatlanügyi hatóság saját bevételét képezi, amely az ingatlan-nyilvántartásért felelős miniszter által az e törvény felhatalmazása alapján az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kiadott rendeletben meghatározott számlaszámra fizetendő meg. Az ingatlan-nyilvántartási eljárásért fizetendő díjbevétele 25%-át az ingatlan-nyilvántartásért felelős miniszter jogosult központosítani, amely kizárólag a földügyi szakigazgatáson belüli bevétel kiegyenlítésére fordítható.

32/B. § (1) Az ingatlan-nyilvántartási eljárás díja alól **teljes személyes díjmentességben** részesül:

a) a Magyar Állam,

e) az egyház, egyházak szövetsége, egyházi intézmény,

k) az Észak-atlanti Szerződés Szervezete, továbbá az Észak-atlanti Szerződés tagállamainak és az 1995. évi LXVII. törvényben kihirdetett Békepartnerség más részt vevő államainak Magyarországon tartózkodó fegyveres erői - ideértve az említett fegyveres erők alkalmazásában álló nem magyar állampolgárságú, hivatásos szolgálatban lévő és polgári állományú személyeket is - kizárólag a szolgálati kötelezettségükkel összefüggő ingatlanügyek tekintetében,

(2) Az (1) bekezdés b) pontjában említett szervezetet a díjmentesség csak abban az esetben illeti meg, ha az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után társasági adófizetési kötelezettsége nem keletkezett.

(3) A díjmentességnek a (2) bekezdésben meghatározott feltétele meglétéről a szervezet az eljárás megindításakor írásban köteles nyilatkozni. A nyilatkozatnak tartalmaznia kell, hogy a szervezet - az eljárás megindítását megelőző naptári évben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó jövedelme után, vagy ilyen tevékenység hiányában - társasági adó fizetésére nem volt kötelezett.

(4) Nemzetközi szervezet, ennek tisztségviselői és családtagjaik, idegen állam, idegen állam magyarországi diplomáciai, konzuli és egyéb képviselete, ezek tagjai és családtagjaik díjmentességére nézve nemzetközi szerződés, ennek hiányában a viszonyosság az irányadó.

(5) A viszonyosság kérdésében az adópolitikáért felelős miniszternek a külpolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben kialakított állásfoglalása az irányadó.

32/C. § (1) Tárgyánál fogva díjmentes:

b) a kiskorú javára megállapított tartásdíj biztosítására szolgáló jelzálogjog bejegyzésére irányuló eljárás;

c) a jogosult nevének és lakcímének (székhelyének, üzemi központjának) bejelentése;

d) a lakáscélú közvetlen állami támogatás igénybevétele esetén

da) a lakásépítési (-vásárlási) kedvezményt,

db) a fiatalok otthonteremtési támogatását és

dc) a lakásépítési (-vásárlási) kedvezményt megelőlegező kölcsönt biztosító jelzálogjog, valamint ezzel összefüggően a Magyar Állam, mint a jelzálogjog jogosultja javára a jelzálogjog megszűnéséig fennálló elidegenítési és terhelési tilalom ingatlan-nyilvántartási bejegyzése, illetve törlése iránti eljárás;

e) az olyan jog vagy tény törlésére irányuló kérelem, amelynek megszűnése az ingatlan-nyilvántartásból kétségtelenül megállapítható;

f) a lakástörvény alapján vételi, elővásárlási joggal rendelkező személy részére elidegenített önkormányzati vagy állami tulajdonban álló lakás tulajdonjogának, haszonélvezeti jogának, továbbá az ezzel összefüggő elidegenítési és terhelési tilalomnak, valamint jelzálogjognak az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével vagy törlésével kapcsolatos eljárás;

g) a birtok-összevonási célú önkéntes földcsere keretében létrejött megállapodáson alapuló tulajdonosváltás ingatlan-nyilvántartási bejegyzése;

h) a végrehajtási eljárásban az árverés, nyilvános pályázat kitűzése tényének és időpontjának feljegyzésére, valamint az árverés sikertelensége és a pályázat eredménytelensége esetén annak törlésére irányuló eljárás;

i) a közérdekű bejelentés, javaslat és a panasz elbírálására, valamint a közigazgatási hatóság és a büntetőügyben eljáró bíróság által elrendelt zárlat, a büntető ügyben eljáró bíróság által elrendelt zár alá vétel, továbbá az ügyész és a nyomozó hatóság által elrendelt zár alá vételt megelőző biztosítási intézkedés tényének feljegyzésére és törlésére, továbbá a büntetőeljárás megindításának feljegyzésére és törlésére irányuló eljárás;

j) a költségmentesség engedélyezése iránti eljárás;

k) a birtok-összevonási célú önkéntes földcsere megszervezése iránt az ingatlanügyi hatóságnál kezdeményezett eljárás, valamint a kárpótlási eljárás, a részarány-tulajdonnal kapcsolatos eljárás;

(2) A mentesség fennállásáról a kérelmező az eljárás megindításakor köteles nyilatkozni.

32/D. § Ha egy ingatlanügyi hatóságnál egyazon ingatlanra vonatkozóan a kérelmező többféle jog vagy tény keletkezésének, módosulásának vagy megszüntetésének a bejegyzését vagy a bejegyzett ilyen jog vagy tény törlését egy eljárásban kéri, azt az értéket kell a díjfizetés alapjául venni, amely után a legmagasabb díj jár.

32/E. § (1) A díjat annak kell megfizetnie, aki az ingatlan-nyilvántartási eljárás lefolytatását kéri, illetve amely szerv az erre irányuló megkeresést előterjeszti. Ha a kérelmet előterjesztő és a bejegyzés által jogot szerző, illetve a jogosult nem azonos, a díjat annak kell megfizetnie, aki a bejegyzés által jogot szerez, illetve jogosulttá válik. Ha az ingatlanon több személy szerez jogot, illetve válik jogosulttá, a feleket egyetemleges díjfizetési kötelezettség terheli.

(2) A díjfizetési kötelezettség - ideértve a fellebbezés díját is - kizárólag az ingatlanügyi hatóságnál a kérelem, megkeresés előterjesztésével egyidejűleg a pénztárába történő készpénzbefizetéssel, amennyiben az ingatlanügyi hatóság hivatali helyiségében erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával, vagy az ingatlanügyi hatóság előirányzat-felhasználási

keret számlája javára történő készpénz-átutalási megbízással, illetve átutalási megbízással teljesíthető. A díjnak a másodfokú ingatlanügyi hatóság előirányzat-felhasználási keret számlája javára történő készpénz-átutalási megbízással, illetve átutalási megbízással történő megfizetése esetén a kérelem, megkeresés előterjesztésekor mellékelni kell a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát.

(3) A díj megfizetésének elmulasztása esetén a hiánypótlási felhívás kézhezvételétől számított tíz munkanapon belül kell megfizetni a díjat és igazolni annak megfizetését.

(4) Ha jogerős hagyatékátadó végzés, bírósági és hatósági határozat, illetve bírósági, bírósági végrehajtói vagy hatósági megkeresés alapján induló eljárás esetén a megkereső szerv nem tesz eleget a hiánypótlási felhívásban foglaltaknak, az ingatlanügyi hatóság az eljárást lefolytatja, azonban a meg nem fizetett díj és annak járulékai adók módjára behajtandó köztartozásnak minősülnek. A díjat az (1) bekezdés szerinti jogszerzőtől, illetve jogosulttá válótól kell behajtani.

(5) Átutalással történő fizetési mód esetén az átutalási megbízáson fel kell tüntetni a külön jogszabályban meghatározott kincstári tranzakciós kódot, valamint az ingatlan fekvése szerinti település nevét és az ingatlan helyrajzi számát. Készpénz-átutalási megbízással történő fizetés esetén a készpénz-átutalási megbízás „Közlemény” rovatában fel kell tüntetni az ingatlan fekvése szerinti település nevét és az ingatlan helyrajzi számát.

(6) A 32/A. § (4) bekezdésében meghatározott díjat a soron kívüli eljárás lefolytatása iránti kérelem előterjesztésével egyidejűleg kell az ingatlanügyi hatóság pénztárába befizetni, amennyiben az ingatlanügyi hatóság hivatali helyiségében erre lehetőség van, az eljárás megindításával egyidejűleg bankkártyával megfizetni, illetve a díj készpénz-átutalási megbízással, illetve átutalási megbízással történő megfizetése esetén mellékelni kell a kérelemhez a díj megfizetését igazoló okiratot vagy annak másolatát.

(7) A (3) bekezdésben foglaltak nem teljesítése esetén a soron kívüli eljárás, illetve a hiteles vagy hitelesítés nélküli másolat, illetőleg kivonat iránti kérelem nem teljesíthető.

32/F. § (1) A jogorvoslati eljárásban megfizetett díjat az ügyfélnek vissza kell téríteni, ha a felülvizsgált hatósági döntés az ügyfél hátrányára részben vagy egészben jogszabálysértőnek bizonyult.

(2) Ha a kérelem és a befizetést igazoló okiratok alapján megállapítható, hogy az ügyfél a törvényes mértéket meghaladó összegű díjat fizetett, a többletet vissza kell téríteni.

(3) A visszatérítést hivatalból kell elrendelni, és annak teljesítéséről huszonkét munkanapon belül intézkedni kell.

Hivatkozott jogszabályok jegyzéke¹⁴²

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
1990. évi LXXV. törvény a helyi önkormányzatokról
1990. évi XCIII. törvény az illetékről
1991. évi IV. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról - **Flt.**
1992. évi XXII. törvény a Munka Törvénykönyvéről - **Mt.**
1992. évi LXXVI. törvény a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról - **Nytv.**
1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról - **Szt.**
1993. évi LXXVI. törvény a szakképzésről
1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
1994. évi LV. törvény a termőföldről
1996. évi XX. törvény a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról
1996. évi XLIII. törvény a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról
1996. évi LXXXV. törvény az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonilap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról
1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról - **Gyvt.**
1997. évi LXXIV. törvény az alkalmi munkavállalói könyvel történő foglalkoztatásról és az ahhoz kapcsolódó közterhek egyszerűsített befizetéséről
1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről - **Tbj.**
1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról - **Tny.**
1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól - **Ebtv.**
1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról - **Cst.**
1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló - **Fot.**
2003. évi LXXXVII. törvény a fogyasztói árkiegészítésről
2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről
2004. évi CXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról - **Pftv.**
2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól - **Ket.**

142 Kiemeltük a Kézikönyvben feldolgozott jogszabályok rövidítéseit.

2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról

2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy beutazásáról és tartózkodásáról - **Szmtv.**

2007. évi. II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról

2007. évi LXXXIV. törvény a rehabilitációs járadékról - **Rjt.**

2009. évi LXXVII. törvény a közteherviselés rendszerének átalakítását célzó törvénymódosításokról

2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010 évi költségvetéséről

2009. évi CLII. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról

93/1990. (XI. 21.) Korm. rendelet az 1945 és 1963 között törvénysértő módon elítéltek, az 1956-os forradalommal és szabadságharcral összefüggésben elítéltek, valamint a korábbi nyugdíjsökkentés megszüntetéséről, továbbá az egyes személyes szabadságot korlátozó intézkedések hatálya alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről

23/1991. (II. 9.) Korm. rendelet egyes bányászati dolgozók társadalombiztosítási kedvezményeiről

74/1991. (VI. 10.) Korm. rendelet az 1938-1945 közötti időszakban faji vagy nemzetiségi hovatartozás, illetőleg a nácizmus elleni magatartásuk miatt deportált, munkaszolgálatot teljesített vagy egyéb személyes szabadság korlátozása alatt állt személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről

51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről

174/1992. (XII. 29.) Korm. rendelet az 1951 és 1956 közötti időszakban politikai okból hátrányos megkülönböztetéssel járó katonai munkaszolgálatot teljesített személyek társadalombiztosítási és munkajogi helyzetének rendezéséről

146/1993. (X. 26.) Korm. Rendelet a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény végrehajtásáról

164/1995. (XII. 27.) Korm. rendelet a súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedési kedvezményeiről

168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról

217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról

223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló törvény végrehajtásáról

141/2000. (VIII. 09.) Korm. rendelet a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól

180/2005. (IX. 9.) Kormányrendelet a közigazgatási hatósági eljárásban a személyes költségmentesség megállapításáról

- 63/2006. (III. 27.) Korm. rendelet a pénzbeli és természetbeni szociális ellátások igénylésének és megállapításának, valamint folyósításának részletes szabályairól
- 273/2006. (XII. 23.) Korm. Rendelet az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról
- 291/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletet az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról
- 85/2007. (IV. 25.) Korm. rendelet a közforgalmú személyszállítási utazási kedvezményekről
- 387/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet. az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól
- 242/2008. Korm. rendelet a nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátások emeléséről
- 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról
- 18/2005. (X. 18.) FMM rendelet az álláskeresőként való nyilvántartásba vételről, a nyilvántartásból való törlésről, valamint az álláskeresői megállapodásról
- 30/2000. (IX. 15.) GM rendelet a munkaerő-piaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról
- 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- 83/1987. (XII. 27.) MT rendelet a rokkantsági járadékról
- 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról
- 4/1997. (I. 28.) MüM rendelet a munkanélküli járadék megállapításához szükséges igazolólapról
- 31/2005. (IX. 29.) PM rendelet a START-kártya felhasználásának, a járulékkedvezmény érvényesítésének, továbbá elszámolásának részletes szabályairól
- 34/2009. (XII. 30.) SZMM rendelet az álláskeresői járadék és álláskeresői segély megállapításához szükséges igazolólapról
- 40/2009. (VII. 9.) Főv. Közgy. rendelet a hajléktalanok pénzbeli szociális ellátásáról és a szociális ellátás egyes kérdéseiről - **Fr.**